

בבלי ירושלמי תוספתא

חוברת שבועית ללימוד בי"ת
ביחד עם **תכשיטי הבית**
פרק נ"ך ליום

בעידודו של מו"ר הרה"צ שליט"א

פרשת
נשא
א' – ז' סיון תשפ"ו

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב
יבנאל עיר ברסלב, עיר שומרי הלשון, עיר השמחה

ניתן להשיג בתיבה בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'
או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה
של כ״ק אדמו״ר עט״ר
מוהרא״ש
ר׳ אליעזר שלמה בן
ר׳ מנחם זאב זי״ע

לזכות מורנו ורבנו הרה״צ
ר׳ יצחק שמואל אהרן לעזער
שליט״א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה הקדושה מתוך
בריאות איתנה ונחת מכל יצ״ח ותלמידיו

לזכות נשמתם הקדושה והטהורה של
רבי חייא ובניו חזקיה ויהודה
ולזכות
רב המנונא סבא ורב הונא ריש גלותא

טוֹב לוֹמַר לִפְנֵי הַלִּמּוּד:
לִמּוּד הַבַּבְלִי, יְרוּשַׁלְמִי, תּוֹסֶפְתָּא וּנְבִיאִים כְּתוּבִים יְהִיֶה לְעִלּוּי
הַשְׁכִינָה הַקְּדוֹשָׁה וּלְהָקֵל צַעֲרָהּ, לְעִלּוּי כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל
שֶׁנִּפְטְרוּ מִן הָעוֹלָם, גְּאֻלָּה, יְשׁוּעָה, רְפוּאָה וְהַצָּלָחָה לְכֻלָּל
נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּרוּחָנִיוּת וּבְגַשְׁמִיוּת, גִּלּוּי מְשִׁיחַ־צִדְקֵנוּ בְּרַחֲמִים
וּבְנִין בֵּית־מִקְדָּשֵׁנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וכל שכן השתא — כשגלו. **לאסור להם בשר נחירה** — כדכתיב בההוא קרא ד"כי ירחק ממך המקום" וגו'; "וזבחת מבקרך ומצאנך" וגו'. **שבתחלה** — במדבר. **הותר להם בשר נחירה** — מהאי קרא נפקא ליה, דכתיב: "כי ירחק וזבחת" — מכלל דעד השתא לא נצטוו על הזביחה. **ועכשיו שגלו** — רב יוסף קאמר ליה. **בשר תאוה לא איתסר כלל** — וקרא "ואל פתח אהל מועד לא הביאו" (ויקרא יז) בקדשים כתיב. והאי דכתיב (דברים יב) "בכל אות נפשך תאכל בשר" לאו לאורויי היתירא בבשר תאוה אתא, אלא כדדריש ליה רבי אלעזר בן עזריה בפרק "בסוי הדם" (חולין פד,א): לימדה תורה דרך ארץ, שלא יאכל אדם בשר אלא לתיאבון. "ובי ירחק... וזבחת" בא להזהיר על השחיטה כשיכנסו לארץ. ואף על גב דקרא בפסולי המוקדשין שנפדו על ידי מומין משתעי, כדמוקמינן בבכורות (לב,א), אפילו הכי גמרינן חולין מיניהו, כדאמרינן בפרק שני (חולין כח,א): מקיש צבי ואיל לפסולי המוקדשים, מה פסולי המוקדשים בשחיטה — אף צבי ואיל בשחיטה, וצבי ואיל חולין נינהו. **בשר נחירה לא אישתרי כלל** — הילכך לא תלה הכתוב בביאת הארץ אלא היתר בשר תאוה. וזביחה דכתיב בהאי קרא — לאו בביאת הארץ נתלית, אלא אורחא דקרא למכתב זביחה באכילת בשר. אי נמי, למאי דדרשינן בבכורות (טו,א): "וזבחת ואכלת" — אין בפסולי המוקדשין שנפדו אלא היתר זביחה ואכילה, ולא גיזה ועבודה. אי נמי, לאסור שחיטת חולין בעזרה, כדדרשינן ליה בקדושין (נז,ב): "כי ירחק... וזבחת" — בריחוק מקום אתה זובח, ואי אתה זובח בקירוב מקום. **ושחט** — אלמא נצטוו על השחיטה באהל מועד שבמדבר! **ונתנבלה** — כגון על ידי פגימת סכין או שהייה או דרסה. **והנוחר** — מדעת. ולשון נחירה — שקורעה לאורכה, מנחיריה ועד החזה. **והמעקר** — סימנין. ובחיה קאי, דטעונה כסוי, כגון צבי ואיל. **פטור מלכסות** — דכתיב: "אשר יאכל... ושפך ובסה" — בראוי לאכילה הכתוב מדבר. ואפילו מאן דמחייב כסוי בשוחט ונמצאת טרפה — הכא מודה, דשחיטה מיהא בעינן, דגמר שפיכה שפיכה משחוטי חוץ, והתם שחיטה כתיב, בפרק "בסוי הדם" (חולין פה,א). **אלא לרבי עקיבא** — על כסוי הדם במדבר נצטוו, ונחירתן היתה שחיטתן, והנוחר בזמן הזה נמי נבעי כסוי! **אך כאשר יאכל** — עבשיו צבי ואיל בטומאה — כן תאכלנו לבקר וצאן משתכנסו לארץ. שאף על פי שאני מטעינן שחיטה לחולין משתכנסו לארץ, בקדשים של עבשיו — אין צריכין ליאכל בטהרת הקודש, אלא כצבי ואיל של עבשיו, שהטמא והטהור אוכלין בקערה אחת. אלא לרבי ישמעאל כו'. **כי אסר רחמנא** — בשר תאוה במדבר. **שהכניסו ישראל** — אליבא דרבי עקיבא, מהו לאוכלן אחר כניסתן? מי אמרינן: כי אסר רחמנא בשר נחירה לאחר ביאה — הני מילי לנחור אחרי כן לאכול, אבל הנחורות ובאות מן המדבר, הואיל ובשעת נחירתן היתר היתה — תו לא מתסרי. או דלמא לא שנא. ודרוש וקבל שכר הוא, שצריכין אנו לעמוד על האמת ואף על פי שכבר עבר? **כתלי דחזירי** = חזירים יבשים שקורין *בקינ"ש. **ובתים מלאים כל טוב וגו'** — סיפיה דקרא "ואכלת ושבעת". **אלא לאחר מכאן** — דהיינו בשבע שחלקו. דלא שרא להו רחמנא טומאה אלא בשעת שלל, כדכתיב (דברים כ): "ואכלת את שלל אויביך" וגו'. שבע שנים כבשו ושבע שנים חלקו — כדאמרינן בפרק "אין נערכין" (ערכין יג,א). **שלל של גוים** — כדכתיב (שם דברים ו): "אשר לא מלאת", וכתיב נמי: "את שלל אויביך". **שנית הכל שוחטין** — ומוקמת לה בנשחטין, כדאמרן: הכל טעונים שחיטה ואפילו עוף. **ולעולם שוחטין** — נמי מוקמת ליה כדאמרן, דאשמעינן דאף על פי שגלו לא חזרו להיתירן הראשון, ואין בשר נאכל אלא בשחיטה. **וכי תימא כין בצור כו'** — דלאו בנשחטין אתא לאורויי, אלא בשוחטין. **אלא אמר רבא** — כולה בשוחטין. ו"הכל שוחטין" תרתי דתני במתניתין. **חדא לכותי וחדא למשומד** — כדאמרן בריש פירקין (חולין ג,א). **כין בלילה** — כשאבוקה כנגדו, כדאוקימנא (חולין יג,א). **כין בראש הנג** — ולא חיישינן דלימרו: לצבא השמים עולה לשחוט. **כין בראש הספינה** — ואף על גב דתנן לקמן (חולין מא,א): אין שוחטין לתוך ימים, בראש הספינה שרי, דמוכחא מילתא דלנקר ספינתו הוא צריך. **פגם ושדר** — עשה בסכין פגימות הרבה שאינן דומות זו לזו, ושדר לארץ ישראל לידע איזו אסורה ואיזו כשרה, כן עשה פעמים ושלש. **שלחו ליה** — סימן זה יהא לך בפגימות. **כמגירה שנינו** — שפגימותיה מכוונות לעומקן ויש לפגם שני עוקצים, כשאתה מוליך צפרנך מסוף הסכין לראשה צפרנך חוגרת בעוקץ של צד הראש, וכשאתה בודק מראשה לסופה צפרנך חוגרת בעוקץ של סופה.

סכין

וְכָל שֶׁכֵּן הָשְׁתָּא דְּאִרְחִיקוּ לְהוּ טְפֵי! אֶלָּא אָמַר רַב יוֹסֵף: רַבִּי עֲקִיבָא הִיא, דְּתַנְיָא: "כִּי יִרְחַק מִמְּךָ הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֶיךָ לָשׂוּם שְׁמוֹ שָׁם וְזָבַחְתָּ מִבְּקָרְךָ וּמִצֹּאנְךָ" - רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: לֹא בָא הַכָּתוּב אֶלָּא לְאַסּוֹר לָהֶן בְּשַׂר נְחִירָה, שֶׁבַּתְּחִלָּה הוּתַּר לָהֶן בְּשַׂר נְחִירָה, מְשֻׁנְּכְנְסוּ לָאָרֶץ נֶאֱסַר לָהֶן בְּשַׂר נְחִירָה; וְעַכְשָׁיו שֶׁגָּלוּ יְכוֹל יַחְזְרוּ לְהֶתֵּירָן הָרִאשׁוֹן? לְכָךְ נֶאֱמַר: לְעוֹלָם שׁוֹחֲטִין. בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי? רַבִּי עֲקִיבָא סָבַר: בְּשַׂר תַּאֲוָה לָא אִיתְסַר כְּלָל, רַבִּי יִשְׁמָעֵאל סָבַר: בְּשַׂר נְחִירָה לָא אִישְׁתְּרִי כְּלָל. בִּשְׁלָמָא לְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, הַיְינוּ דִּכְתִיב: "וְשָׁחַט אֶת בֶּן הַבָּקָר", אֶלָּא לְרַבִּי עֲקִיבָא מַאי "וְשָׁחַט"? - קָדָשִׁים שָׁאנֵי. בִּשְׁלָמָא לְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, הַיְינוּ דִּכְתִיב: "הֲצֹאן וּבָקָר יִשָּׁחֵט לָהֶם", אֶלָּא לְרַבִּי עֲקִיבָא מַאי "הֲצֹאן וּבָקָר יִשָּׁחֵט לָהֶם"? "יִנָּחֵר לָהֶם" מִיבָּעֵי לֵיהּ! - נְחִירָה שָׁלְהֶן זוֹ הִיא שְׁחִיטָתָן. בִּשְׁלָמָא לְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, הַיְינוּ דְּתַנָּן: הַשּׁוֹחֵט וְנִתְנַבְּלָה בְּיָדוֹ, וְהַנּוֹחֵר וְהַמְעַקֵּר - פָּטוּר מִלְּכַסּוֹת; אֶלָּא לְרַבִּי עֲקִיבָא אַמַּאי פָּטוּר מִלְּכַסּוֹת? - הוֹאִיל וְאִיתְסַר אִיתְסַר. בִּשְׁלָמָא לְרַבִּי עֲקִיבָא, דְּאָמַר בְּשַׂר תַּאֲוָה לָא אִיתְסַר כְּלָל - הַיְינוּ דִּכְתִיב: "אַךְ כַּאֲשֶׁר יֵאָכֵל אֶת הַצְּבִי וְאֶת הָאַיָּל כֵּן תֹּאכְלֶנּוּ"; אֶלָּא לְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, צְבִי וְאַיָּל גּוּפֵיהּ מִי הָווּ שָׁרֵי? - כִּי אֲסַר רַחֲמָנָא - בְּהֵמָה דְּחַזְיָא לְהַקְרָבָה, אֲבָל חַיָּה דְּלָא חַזְיָא לְהַקְרָבָה לָא אֲסַר רַחֲמָנָא. בָּעֵי רַבִּי יִרְמְיָה: אֲבְרֵי בְּשַׂר נְחִירָה שֶׁהִכְנִיסוּ יִשְׂרָאֵל עַמָּהֶן לָאָרֶץ, מַהוּ? - אֵימַת? אִילֵימָא בְּשֶׁבָּאוּ; הָשְׁתָּא דָּבָר טָמֵא אִישְׁתְּרִי לְהוּ, דִּכְתִיב: "וּבָתִּים מְלֵאִים כָּל טוּב", וְאָמַר רַבִּי יִרְמְיָה בַּר אַבָּא אָמַר רַב: פָּתְלֵי דַּחֲזִירֵי, בְּשַׂר נְחִירָה מִבָּעְיָא? אֶלָּא לְאַחַר מִכָּאן. וְאִיבָּעֵית אֵימָא: לְעוֹלָם בְּשֶׁבָּאוּ, כִּי אִשְׁתְּרִי לְהוּ - שָׁלָל שֶׁל גּוֹיִם, דִּידְהוּ לָא אִישְׁתְּרִי. תִּיקוּ. אָמַר רַבָּה: שַׁנִּית "הַכֹּל שׁוֹחֲטִין" וּ"לְעוֹלָם שׁוֹחֲטִין", "בַּכֹּל שׁוֹחֲטִים" מַאי מְשַׁנֵּית לֵיהּ? וְכִי תֵּימָא, בֵּין בְּצוֹר בֵּין בְּכוּכִית בֵּין בִּקְרוּמִית שֶׁל קָנֶה - הָא דּוּמְיָא דְּהָנָךְ קָתָנֵי; אִי הָנָךְ בְּשׁוֹחֲטִין - הַאי נַמִּי בְּשׁוֹחֲטִין, וְאִי הָנָךְ בְּנִשְׁחָטִין - הַאי נַמִּי בְּנִשְׁחָטִין! אֶלָּא אָמַר רָבָא: "הַכֹּל שׁוֹחֲטִין" - חֲדָא לְאַתּוּיֵי כּוּתִי, וַחֲדָא לְאַתּוּיֵי יִשְׂרָאֵל מְשׁוּמָּד; "לְעוֹלָם שׁוֹחֲטִין" - בֵּין בַּיּוֹם, בֵּין בַּלַּיְלָה, בֵּין בְּרֹאשׁ הַגַּג, בֵּין בְּרֹאשׁ הַסְּפִינָה; "בַּכֹּל שׁוֹחֲטִין" - בֵּין בְּצוֹר, בֵּין בְּזוּכִית, בֵּין בִּקְרוּמִית שֶׁל קָנֶה. "חוּץ מִמַּגֵּל קָצִיר וְהַמְּגֵרָה". אֲבוּהּ דִּשְׁמוּאֵל פָּגַם וְשָׁדַר, שָׁלְחוּ לֵיהּ: כְּמַגֵּירָה שָׁנִינוּ. תָּנוּ רַבָּנָן:

סכין

וכל שכן השתא דארחיקו להו טובא — לספרים דגרסי ב"אלו הן הלוקין" (מכות יט,א): "לעולם לא קידשה לעתיד לבא", אם כן לרבי ישמעאל הותרו הבמות. וקשה, דאם כן מאי קאמר הכא: לרבי ישמעאל דארחיקו להו טפי? אדרבה, אקריבו להו טפי, כיון דהותרו הבמות!

רבי עקיבא סבר בשר תאוה לא איתסר כלל — תימה: מנא ליה הא? דלמא מר אמר חדא ומר אמר חדא, ולא פליגי! ויש לומר: אי לרבי עקיבא מיתסר בשר תאוה, אם כן היכי הותרה להם בשר נחירה? דבקדשים מודה דבעיא שחיטה, כדמשמע בסמוך. ואי בצבי ואיל — הא בקרא דדרשינן מיניה היתר נחירה כתיב בקר וצאן, כדכתיב "כי ירחק ממך וזבחת מבקרך ומצאנך", מכלל דמעיקרא לא בעו זביחה. ומיהו קשה, דהוה ליה לאוקומי קרא דהיתר נחירה בבעלי מומין, דלא חזו להקרבה.

כי אישתרי שלל של גוים דידהו לא אישתרי — לא גרסינן "או דלמא לא שנא". דהלשון היה משמע שהיה מסתפק אי אישתרי כתלי דחזירי דידהו אי לא. וזה אינו, דמתחלה לא נסתפק מכתלי דחזירי דידהו או במה שנחרו כשבאו, אלא במה שנחרו במדבר בהיתר. והתלמוד הקשה לו דאפילו דבר טמא אשתרי להו, כלומר, דאפילו לנחור בתחלה הם מותרים — כל שכן מה שנחרו קודם. ומשני: דלמא שלל של גוים אישתרי להו ולא דידהו, ולכך אסור לנחור. והשתא שפיר מיבעיא לן במה שנחרו בהיתר.

כאן

כאן שהוליך והביא — הוה מצי לשנויי: הא דקיימא אריש דסכינא, והא דקיימא באמצע. **אבישרא** ואטופרא — אבישרא משום ושט, ואטופרא משום קנה. **פגימת** אוזן בבבור פגימת מום בקדשים — איצטריך תרוייהו, פגימת אוזן בבבור — לשחוט עליו במדינה, וקדשים איצטריך משום ערוה של נקבה דלא הויא בכלל בבור. אי נמי, איצטריך קדשים — דלא נימא פגימת מום ליפסול מעל גבי המזבח הויא פחות מחגירת הצפורן. והא דלא חשיב בהדייהו פגימת מזבח, ולימא ארבע פגימות הן — מצינו למימר: משום דפגימת מזבח בהדיא כתיב (דברים כז) "אבנים שלמות". אף על גב דבקדשים נמי כתיב "תמים" — לא משמע ממש בלא פגימה, דבכמה מקומות לא חיישינן אם נחתך ממנו הבשר או העצם.

וכמה סַכִּין שֶׁיֵּשׁ בָּהּ פְּגִימוֹת הַרְבֵּה - תֵּידוֹן כִּמְגֵרָה, וְשֶׁאֵין בָּהּ אֶלָּא פְּגִימָה אַחַת, אוֹגֶרֶת - פְּסוּלָה, מְסוּכֶּסֶכֶת - כְּשֵׁרָה. הֵיכִי דָּמֵיָא אוֹגֶרֶת, הֵיכִי דָּמֵיָא מְסוּכֶּסֶכֶת? אֲמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אוֹגֶרֶת - מִשְּׁתֵּי רוּחוֹת, מְסוּכֶּסֶכֶת - מֵרוּחַ אַחַת. מַאי שְׁנָא מִשְּׁתֵּי רוּחוֹת - דְּמוֹרְשָׁא קָמָא מַחְלִישׁ וּמוֹרְשָׁא בַּתְרָא בָּזַע, מֵרוּחַ אַחַת נַמִּי - חוּרְפָא דְּסַכִּינָא מַחְלִישׁ, מוֹרְשָׁא בָּזַע! - דְּקָאֵי אַרֵישָׁא דְּסַכִּינָא. - סוֹף סוֹף, כִּי אָזְלָא מַחְלִישָׁא, כִּי אָתָא בָּזַע! - כְּגוֹן שֶׁהוֹלִיךְ וְלֹא הֵבִיא.

אָמַר רָבָא, שָׁלֹשׁ מִדּוֹת בְּסַכִּין: אוֹגֶרֶת - לֹא יִשְׁחוֹט, וְאִם שָׁחַט - שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה; מְסוּכֶּסֶכֶת - לֹא יִשְׁחוֹט בָּהּ לְכַתְּחִלָּה, וְאִם שָׁחַט - שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה; עוֹלָה וְיוֹרֵד בְּסַכִּין - שׁוֹחֵט בָּהּ לְכַתְּחִלָּה. אָמַר לֵיהּ רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב נָחְמָיָה לְרַב אַשִׁי: אָמַרְתְּ לָן מִשְּׁמֵיהּ דְּרָבָא מְסוּכֶּסֶכֶת פְּסוּלָה, וְהָא אָמַר רָבָא: מְסוּכֶּסֶכֶת - כְּשֵׁרָה! - לָא קַשְׁיָא: כָּאן שֶׁהוֹלִיךְ וְהֵבִיא, כָּאן שֶׁהוֹלִיךְ וְלֹא הֵבִיא. אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב אָוִיָא לְרַב אַשִׁי: דָּמֵיָא לְסָאסְאָה, מַאי? אָמַר לֵיהּ: מַאן יָהֵיב לָן מִבַּשְׂרֵיהּ וְאָכְלִינַן. אָמַר רַב חִסְדָּא: מְנַיָּן לִבְדִיקַת סַכִּין מִן הַתּוֹרָה? שֶׁנֶּאֱמַר: "וּשְׁחַטְתֶּם בְּזֵה וַאֲכַלְתֶּם". פִּשְׁטָא, כֵּיוָן דְּכִי נָקֵב טְרֵיפָה בָּעֲיָא בְּדִיקָה! - לְחָכָם קָאָמְרִינַן. - וְהָאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לֹא אָמְרוּ לְהַרְאוֹת סַכִּין לָחָכָם אֶלָּא מִפְּנֵי כְּבוֹדוֹ שֶׁל חָכָם! - מִדְּרַבָּנַן, וְקָרֵא אַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא הוּא. בְּמַעֲרָבָא בָּדְקִי לָהּ בְּשִׁימְשָׁא. בְּנְהַרְדְּעָא בָּדְקִי לָהּ בְּמַיָּא. רַב שֵׁשֶׁת בָּדַק לָהּ בְּרֵישׁ לִישָׁנֵיהּ. רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב בָּדַק לָהּ בְּחוּט הַשַּׁעֲרָה. בְּסוּרָא אָמְרִי: בִּישְׁרָא אַבְלָה, בִּישְׁרָא לִבְדִיקָה. אָמַר רַב פָּפָּא: צְרִיכָא בְּדִיקָה אַבִּישְׁרָא וְאַטּוּפְרָא וְאַתְּלָתָא רוּחָתָא. אָמַר לֵיהּ רָבִינָא לְרַב אַשִׁי, אָמַר לָן רַב סָמָא בְּרֵיהּ דְּרַב מְשַׁרְשְׁיָא מִשְׁמֵךְ, דַּאֲמַרְתְּ לֵיהּ מִשְּׁמֵיהּ דְּרָבָא: צְרִיכָא בְּדִיקָה אַבִּישְׁרָא וְאַטּוּפְרָא וְאַתְּלָתָא רוּחָתָא. אָמַר לֵיהּ: אַבִּישְׁרָא וְאַטּוּפְרָא אָמְרִי, וְאַתְּלָתָא רוּחָתָא לָא אָמְרִי. אִיכָּא דְּאָמְרִי: אַבִּישְׁרָא וְאַטּוּפְרָא וְאַתְּלָתָא רוּחָתָא אָמְרִי, מִשְּׁמֵיהּ דְּרָבָא לָא אָמְרִי. רָבִינָא וְרַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא הֲווּ יָתְבִי קַמֵּיהּ דְּרַב אַשִׁי. אַיְיתוּ סַכִּין לְקַמֵּיהּ דְּרַב אַשִׁי לִבְדִיקָה, אָמַר לֵיהּ לְרַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא: בְּדִיקָה! בְּדִקָה אַטּוּפְרָא וְאַבִּישְׁרָא וְאַתְּלָתָא רוּחָתָא. אָמַר לֵיהּ: יִישַׁר, וְכֵן אָמַר רַב כָּהֲנָא. רַב יְיָמָר אָמַר: אַטּוּפְרָא וְאַבִּישְׁרָא צְרִיכָא, אַתְּלָתָא רוּחָתָא לָא צְרִיכָא. מִי לָא אָמַר רַבִּי זֵירָא אָמַר שְׁמוּאֵל: לְיִבֵּן סַכִּין וְשָׁחַט בָּהּ - שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה, שֶׁחִידּוּדָהּ קוֹדֶם לְלִיבּוּנָהּ; וְקַשְׁיָא לָן: הָאֵיכָּא צְדָדִין! וְאָמְרִינַן: בֵּית הַשְּׁחִיטָה מְרֻוָּח רָוַח, הָכָא נַמִּי - בֵּית הַשְּׁחִיטָה מְרֻוָּח רָוַח! אָמַר רַב הוּנָא בַּר רַב קְטִינָא אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, שָׁלֹשׁ פְּגִימוֹת הֵן: פְּגִימַת עֶצֶם בַּפֶּסַח, פְּגִימַת אוֹזֶן בִּבְבוֹר, פְּגִימַת מוּם בְּקָדָשִׁים; וְרַב חִסְדָּא אָמַר: אַף פְּגִימַת סַכִּין. וְאִידָךְ? בְּחוּלִּין לָא קָא מַיְירֵי. וְכוּלָּן, פְּגִימָתָן כְּדֵי פְּגִימַת הַמִּזְבֵּחַ.

וכמה

סכין שיש בה פגימות הרבה תידון כמגירה — ואין בה חילוק בין אוגרת למסוכסכת, שאפילו כולם מסוכסכות פסולה. דמסוכסכת היינו שאין לפגימה אלא עוקץ אחד, ועוקץ השני הוחלק במשחזת, ומכשרינן לה לקמן כי איכא חדא פגימה בשהוליך ולא הביא, שלא פגעה השחיטה בעוקץ משהגיע לסימנין. **והוא דקיימא אריש דסכינא** — שכשהגיע לעוקץ עדיין לא נחתכו הוער והבשר, שיקרע העוקץ את הסימן בירידתו. אבל כאן שיש פגימות הרבה, אפילו כולן מסוכסכות — עוקץ של פגם הראשון מחליש הוער והבשר, והפגם השני בא לסימן וקורעו. והא דתנן (חולין יח,א): השוחט במגל קציר דרך הליכתה בית הלל מכשירין — מפני שמגל קציר עוקצי הפגימות כפופים מאד מאד ואין קורעים דרך הליכתם כלל, אבל עוקץ שאינו כפוף קורע אפילו בירידתו, שהסימן יורד ממנו ונכנס לתוך הפגם. **מסוכסכת כשרה** — ובדמפרש ואזיל. **משני רוחות** — שיש שני עוקצים לפגם, אחד לראשו ואחד לסופו. "אוגרת" לשון (משלי ו) "אגרה בקציר מאבלה", לשון אסיפה, שאוגרת הציפורן לתוכה בין שני עוקציה. **מרוח אחת** — שאין לפגימה אלא עוקץ אחד, והשני הוחלק במשחזת, ואינה אוגרת אלא מסוכסכת הסכין והבשר. ולשון סכסוך *1אנמשלי"ר בלעז, כמו (ישעיהו יט): "וסכסכתי מצרים במצרים". **מורשא קמא מחליש** — עור ובשר לפני השני, והשני בא ופוגע בסימן וקורעו. **חורפא דסכינא** — קודם שיגיע לפגם. **מחליש** — *2אטינבזש"ט בלעז, כמו (כתובות עז,א): "חשלי דודי" וכמו: "דחשלי מינייהו כלי זיין" בפרק "לפני אידיהן" (עבודה זרה טז,א). וכל עוקצי הפגם קורעין הן ואין חותכין, בין בפוגעו בו ובין כשהוא יורד ממנו. כך שמעתי. וכן היא, שהרי שנינו: סכין שיש בה פגימות הרבה תידון כמגירה. ואפילו מסוכסכות קאמר, מדקמפליג בחדא בין אוגרת למסוכסכת ובטובא לא מפליג, ומשמע אפילו כל עוקציה לצד אחד לצד ראש הסכין והוליך ולא הביא, אלמא בירידתו נמי קורע. **דקיימא אריש דסכינא** — שכשהתחיל להוליך לא היה כח לסכין להחליש עד שעבר הפגם, ואין כאן ספק שמא נגע העוקץ בסימן. **שחיטתו כשירה** — ובדאוקמא בריש דסכינא, וכשהוליך ולא הביא. ואפילו הכי לא ישחוט לכתחלה, שמא יוליך ויביא. **עולה ויורד** — כגון שנפגמה פגם גדול והוחלקו העוקצים במשחזת והוי הסכין נמוך שם. **מסוכסכת פסולה** — אפילו דיעבד. **דמיא לסאסאה** — *3ארישט"א, זקן השבלים שאינו חלק. כך סכין שאין פיה חלק אבל פגם אין לה, *4אשפר"א בלעז. **ושחטתם בזה** — בשאול כתיב, ומדקאמר "בזה" שמע מינה סכין בדק להם. **דכיון דאי נקב** — לוושט מיטרפא — פשיטא דבעינן בדיקה, דהא אי איכא פגם נקיב! **לא אמרו כו'** — ואנן מקרא ילפינן לה. **בשימשא** — נותנים אותה בשמש ורואין בחודה. מפי רבי. לישנא אחרינא: הולך ומעמידה בשמש, חודה למעלה, ומסתכל בצילה של סכין, ואם יש פגם בסכין ניכר הוא בצל, שהחמה נבנסה בפגם. **במיא** — הופך חודה למטה ומוליכה על פני המים ונוגעה מעט, ואם יש פגם עוקץ עושה כמין חריץ במים בהליכתה. לישנא אחרינא: הופך חודה למעלה ואוחזה בידו בשיפוע, ראשה למטה, ומטיף על חודה באצבעו, אם יש שם פגם נופלים שם ואין יכולים לילך עד ראשה. לשון מורי. **בישרא אבלה** — היא באה לחתוך בשר, לפיכך עיקר בדיקתה בבשר, או בריש לישנא או בבשר אצבעו, אם בשר זה פוגע בפגם — כן יפגע בו בשר הסימן. אבל בדבר אחר לא הויא בדיקה, שמא דבר קשה עובר על פגם קטן ואינו חוגר, או דבר שהוא רך יותר מדאי נבנס לתוך פגם קטן, אף על פי שאין פגם לקלקל הסימן. **אבישרא** — בשר האצבע. **ואתלתא רוחתא** — באמצע חודו ובצדדין, שמא נפגם עובי חודה בצידה, ונאחז הסימן בעוקץ ונקרע. **יישר** — יפה עשית. **וכן אמר רב כהנא** — דכך צריכה. כל היכא דאמר משמיה דפלוני לא שמעה ממנו, אלא מאחרים שמע שקבלוה ממנו. כי הא דרב אשי לא ראה את רבא מעולם, כדאמר ב"עשרה יוחסין" (קדושין עב,ב): יום שמת רבא נולד רב אשי. **אתלתא רוחתא לא צריכי** — ואם יש שם פגם בצידה לא איכפת לן, דאין צידי הסכין נוגעין, בסימן מכיון שחתכו חודה של סכין הוא מתרווח לכאן ולכאן. **שחידודה קודם לליבונה** — קודם שיכוינה הסימן בליבון הוא נחתך בחידוד. **הא איכא צדדין** — שנכוו בצידי הסכין קודם שתגמר שחיטה. והרי סימני טרפות נולדין בה כיון שהוושט נשרף! ואפילו הכי קיימא לן כרב אחא ורב כהנא ורב אשי וכולהו אמוראי, דאמרי: צריכא אבישרא ואטופרא ואתלת רוחתא, ואם שכח ולא בדק קודם שחיטה — בודק לאחר שחיטה. **שלש פגימות הן** — לשיעור אחד. **פגימת עצם בפסח** — לעבור עליה בלאו ד"עצם לא תשברו בו" (שמות יב). **פגימת אוזן בבבור** — להיות בו מום לישחט עליו במדינה, דתנן (בכורות לז,א): נפגמה אזנו מן הסחוס. והוא הדין לשאר מומין של פגימה הנזכרים שם, וקמייתא נקט. **פגימת מום בקדשים** — נקבות, כגון חטאת ושלמים, שיש בהם פגימות שאינן נוהגות בבבור, וכדתנן התם בבכורות (לט,ב): נפגם הזובן בבבור, או הערוה — שפת בית הרחם של נקבה — במוקדשין. ואיצטריך למנקט הכא לאשמועינן דאף על גב דלא מינברא ביה פגימה כולי האי, אפילו הכי שיעוריה בכדי שתחגור בה צפורן. ואי קשיא: לינקט פגימת מום בקדשים וכולן בכלל, דהא בבור בכלל כל הקדשים הוא! אי תנא הכי, הוה אמינא: ליפסל מהקרבה הוא בכדי חגירת צפורן מיפסלא, אבל מום גמור לא הוי לישחט עליו במדינה. דמומין הרבה פוסלין בבהמה ואין הבבור נשחט עליהן, כדתנן (בכורות מא,א): ואלו שאין שוחטין עליהם לא במקדש ולא במדינה כו', ולהכי תנא פגימת אוזן בבבור, שהוזכרה בבכורות לענין לישחט במדינה. **מזבח** — שנפגם פסול, כדילפינן בשחיטת קדשים בפרק "קדשי קדשים" (זבחים נט,א): "וזבחת עליו את עולותיך ואת שלמיך" וגו', וכי עליו אתה זובח? אלא בזמן שהוא שלם ולא בזמן שהוא חסר.

והאי "עליו" — בשבילו הוא, כלומר כשהוא בחזקתו.

שתחגור — *אדישטי"ר. **באבנא** — כל דהו, כדכתיב "אבנים שלמות". **דלא סר סכינא** — שלא הראה סכינו לחכם. **מעברינן ליה** — מאומנותו, שלא ימכור בשר עוד. **נמצאת סכינו יפה** — משמתינן ליה משום אפקירותא, שהחציף פניו, כדקיימא לן: מנדין על כבוד הרב, בברכות בפרק "מי שמתו" (יט,א). **בפרתא** — פֶּרֶשׁ, פרתא תרגום של "פרש". **דאפילו לגוים לא מודבן** — והיכא דנמצאת סכינו יפה מכרזינן עליה דטריפה היא, משום קנסא, ולגוים מידא שבקינן ליה לזבונה. **שמתיה ועבריה** — דקסבר: כי אמר רבא מעברינן ליה, אפילו נמצאת סכינו יפה קאמר. **לגביה** — דרבא בר חיננא. **במילתיה** — של טבח זה, אולי תמצאו לו זכות. **טפלי** — בנים קטנים תלויים עליו לזון, וצריך להשתבר. טפלא תרגום של "טף". **ואכשריה** — דקסבר: הא דאמר רבא מעברינן ליה — בשלא נמצאת סכינו יפה קאמר. **לסבא** — לרבא בר חיננא, שהעבירו ואתה מכשירו. **שליחותיה קעבדינן** — שהרי ציונו למצוא לו זכות, ועבשיו שמצינו אין אנו צריכין לחזור ולהימלך בו. **שן תלושה** — שנתלש הלחי מן האדם או מן הבהמה, לאפוקי מחוברת דבעלי חיים. **הא בתרתי** — דאפילו תלושות מן החי וקבועות בלחי הוו כסכין פגומה, שיש הפרש בין זו לזו. **בחדא** — כשרה. ואף על גב דאין בה רוחב, הא קיימא לן היכא דהוליך והביא אפילו סכין כל שהוא כשרה. **מחוברת** — לבעלי חיים. כרבי, דאמר: אין שוחטין במחובר. משנה **מגל קציר** — דרך הליכתה אינה קורעת לבית הלל, מפני שראשיה כפופים מאד. גמרא **אבל באבילה אסורה** — גזירה הולכה אטו הובאה. איסור והיתר שייך לענין אבילה. **אלא פוסלין ומכשירין כו'** — ולשון פסול והכשר אשחיטה קאי, לבית שמאי פסולה שחיטתו ונבלה היא, ולבית הלל שחיטתו כשרה אף באבילה, ולא תידוק מינה סייעתא לרבי יוחנן. ומיהו, דרבי יוחנן איתא, דגמרא גמיר ליה מרבו. משנה **השוחט מתוך הטבעת** — בטבעת גדולה שהיא עליונה לבולן קאמר, שאין טבעת למעלה הימנה. **ושייר בה מלא החוט על פני כולה** — לצד הראש, שלא הטה לסכין לצאת מן הטבעת לצד הראש עד שגמר כל הטבעת כולה — כשרה. **מלא החוט** — כלומר, כל דהו. אבל אם קודם שגמר את כולה הגרים את הסכין לצד הראש ויצא מן הטבעת, וגמר את השחיטה למעלה מן הטבעת, שאינו מקום שחיטה, שהיא הגרמה שנאמרה למשה מסיני, אף על פי שנשחט רוב הקנה במקום שחיטה — פסלי רבנן, הואיל וגמרו בפסול. **רבי יוסי ברבי יהודה אומר מלא החוט על פני רובה** — אם שייר בה מלא חוט השערה מן הטבעת לצד הראש על פני רוב הטבעת. כלומר, שחתך רוב הקנה בתוך הטבעת, ובמיעוטה הגרים ויצא ממנו לצד הראש, וגמר השחיטה למעלה הימנה — כשרה. דברובא איתכשרת לה שחיטה, ואידך כי קשחיט — מחתך בשר בעלמא הוא. ואית דמפרשי דבכל הטבעות חשיב הגרמה לרבנן ולרבי יוסי, דכיון שהתחיל לשחוט בתוך הטבעת צריך שיגמור כל השחיטה לתוכה לרבנן, או רובא לרבי יוסי. ואינו כן, דבהדיא תניא בתוספתא דאין חילוק מקום בתוך הקנה בין תוך הטבעת לאויר שבין טבעת לטבעת, ופלוגתייהו בטבעת הגדולה, לפי שאין מקום שחיטה למעלה הימנה. דהכי תניא בתוספתא (פרק א): מצות שחיטה מן הטבעת ועד הריאה, ומוגרמת פסולה כו' משם ולמעלה, ורבי חנינא בן אנטיגנוס מכשיר. שייר בה כחוט סמוך לראש מוקף את כולה — כשרה. ורבי יוסי ברבי יהודה אומר: אם היה רובה מוקף כלבנה — כשרה. ומדקתני "מן הטבעת ועד הריאה" שמע מינה בטבעת גדולה שהיא ראשונה קאמר. והא דקרי ליה טבעת סתמא — משום דאין בכל הקנה טבעת גמורה אלא היא, שאינן שלמות, אלא רצועות בשר מהלכות לארכו של קנה ומחברים ראשי הטבעות. מדקתני "סמוך לראש" שמע מינה דלא חייש אי נפיק מינה ולמטה, אלא ממנה ולמעלה, משום דלאו מקום שחיטה הוא. גמרא **הלכה כרבי יוסי ברבי יהודה** — דרובא ככולה. **ואף רבי יוסי ברבי יהודה לא אמר** — כלומר, אף על גב דלרבי יוסי רובא ככולה, לא אמר שתהא שחיטתו כשרה בתוך הטבעת. **אלא בטבעת גדולה שמקפת את כל הקנה** — הלכך חשיבא קנה. **אבל בשאר טבעות** — אין שחיטתו כשרה בתוכן כלל, אלא בין טבעת לטבעת. דבין שאין מקיפין את כל הקנה כדפרישית, שרצועת הבשר מחברתן — לאו קנה נינהו, ואף על גב דמקיפין רובא. דכי אית ליה לרבי יוסי רובו ככולו, הני מילי במקום שחיטה ושחט רובא, להא מילתא דאמרינן רובא ככולה. אבל לשוויה מקום כשר לשחיטה משום האי טעמא, לא אמרינן רובא ככולה. טבעת לא איקרי קנה, מדקאמר "שאין מקיפין את כל הקנה" שמע מינה קרום שבתוך הטבעת המכסה אותו מבפנים מיקרי קנה.

וְכַמָּה פְּגִימַת הַמִּזְבֵּחַ? כְּדֵי שֶׁתַּחְגּוֹר בָּהּ צִפּוֹרֶן. מֵיתִיבִי: כַּמָּה פְּגִימַת הַמִּזְבֵּחַ? רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי אוֹמֵר: טֶפַח, רַבִּי אֶלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: כַּזַּיִת! - לָא קַשְׁיָא: הָא בְּסִידָא, הָא בְּאַבְנָא. אָמַר רַב הוּנָא: הַאי טַבָּחָא דְּלָא סָר סַכִּינָא קַמֵּי חָכָם - מְשַׁמְּתִינַן לֵיהּ, וְרָבָא אָמַר: מְעַבְּרִינַן לֵיהּ, וּמַכְרְזִינַן אַבִּשְׂרֵיהּ דְּטָרְפָה הִיא. וְלָא פְּלִיגִי: כָּאן בְּשֶׁנִּמְצֵאת סַכִּינוֹ יָפָה, כָּאן בְּשֶׁלֹּא נִמְצֵאת סַכִּינוֹ יָפָה. רָבִינָא אָמַר: הֵיכָא דְּלָא נִמְצֵאת סַכִּינוֹ יָפָה - מְמַסְמְסִם לֵיהּ בִּפְרָתָא, דַּאֲפִילּוּ לְגוֹי נַמִּי לָא מְזַדְּבַן. הַהוּא טַבָּחָא דְּלָא סָר סַכִּינוֹ קַמֵּיהּ דְּרָבָא בַּר חִינָּנָא, שַׁמְּתֵיהּ וְעַבְּרֵיהּ וְאַכְרֵיז אַבִּשְׂרֵיהּ דְּטָרְפָה הִיא; אִקְּלְעוּ מָר זוּטְרָא וְרַב אַשִׁי לְגַבֵּיהּ, אָמַר לְהוּ: לִיעַיְּינוּ רַבָּה בְּמִלְּתֵיהּ, דְּתָלוּ בֵּיהּ טַפְּלֵי; בְּדָקָהּ רַב אַשִׁי לְסַכִּינֵיהּ וְנִמְצֵאת יָפָה, וַאֲכְשְׁרֵיהּ. אָמַר לֵיהּ מָר זוּטְרָא: וְלָא לֵיחוּשׁ מָר לְסָבָא? אָמַר לֵיהּ: שְׁלִיחוּתֵיהּ קָא עָבְדִינַן. אָמַר רַבָּה בַּר הוּנָא: שֵׁן תְּלוּשָׁה וְצִפּוֹרֶן תְּלוּשָׁה - מוּתָּר לִשְׁחוֹט בָּהּ לְכַתְּחִלָּה. וְהָא אֲנַן תְּנַן: חוּץ מִמַּגַּל קָצִיר וְהַמַּגֵּירָה, וְהַשִּׁנַּיִם וְהַצִּפּוֹרֶן, מִפְּנֵי שֶׁהֵן חוֹנְקִין! שֵׁן אַשַּׁן לֹא קַשְׁיָא: הָא בַּחֲדָא, הָא בְּתַרְתֵּי; צִפּוֹרֶן אַצִּפּוֹרֶן לָא קַשְׁיָא: הָא בִּתְלוּשָׁה, הָא בִּמְחוּבֶּרֶת. **משנה** הַשּׁוֹחֵט בְּמַגַּל קָצִיר בְּדַרְכּוֹ הֲלִיכָתָהּ - בֵּית שַׁמַּאי פּוֹסְלִין, וּבֵית הִלֵּל מַכְשִׁירִין. וְאִם הֶחֱלִיקוּ שִׁנָּיָהּ - הֲרֵי הִיא כְּסַכִּין. **גמרא** אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אַף כְּשֶׁהִכְשִׁירוּ בֵּית הִלֵּל, לֹא הִכְשִׁירוּ אֶלָּא לְטַהֲרָה מִידֵי נְבֵילָה, אֲבָל בַּאֲבִילָה אֲסוּרָה. אָמַר רַב אַשִׁי: דַּיְקָא נַמִּי, דְּקָתָנֵי "בֵּית שַׁמַּאי פּוֹסְלִין וּבֵית הִלֵּל מַכְשִׁירִין", וְלָא קָתָנֵי "בֵּית שַׁמַּאי אוֹסְרִין וּבֵית הִלֵּל מַתִּירִין" - וְלִיטַּעֲמִיךְ, לֵיתְנֵי: "בֵּית שַׁמַּאי מְטַמְּאִין וּבֵית הִלֵּל מְטַהֲרִין"! אֶלָּא, פּוֹסְלִין וּמַכְשִׁירִין, וְאוֹסְרִין וּמַתִּירִין - חָדָא מִילְּתָא הִיא. **משנה** הַשּׁוֹחֵט מִתּוֹךְ הַטַּבַּעַת וְשִׁייֵר בָּהּ מְלֹא הַחוּט עַל פְּנֵי כוּלָּהּ - שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מְלֹא חוּט עַל פְּנֵי רוּבָּהּ. **גמרא** רַב וּשְׁמוּאֵל דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ: הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה, וְאַף רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה לֹא אָמַר אֶלָּא בְּמַטְבַּעַת הַגְּדוֹלָה, הוֹאִיל וּמַקֶּפֶת אֶת כָּל הַקָּנֶה, אֲבָל בְּשְׁאָר טַבָּעוֹת - לֹא. וּבִשְׁאָר טַבָּעוֹת לֹא? וְהָתַנְיָא, רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר:

וכמה פגימת המזבח כדי שתחגור בה צפורן — ואם תאמר: והיאך בנו המזבח? דאנה ימצאו אבנים בלא פגימה? ואם יחליקו בברזל — איכא איסורא ד"לא תניף עליהן ברזל"! וליכא למימר נמי על ידי שמיר, דעל כרחך על ידי שמיר נמי לא יהיו חלקות שלא תחגור בהן הצפורן. מדאמר במסכת עבודה זרה פרק "רבי ישמעאל" (נב,ב) גבי אבני מזבח ששקצום אנשי יון וגנזום בית חשמונאי: היכי נעבידי? נתברינהו — אבנים שלימות אמר רחמנא. נינסרינהו, פירוש: לעשות בלא פגימה — "לא תניף עליהן ברזל" אמר רחמנא! והשתא ליעבדינהו על ידי שמיר! אלא ודאי שמיר אין עושה אותם חלקות שלא תחגור בהן הצפורן! ויש לומר: דבפרק "איזהו מקומן" (זבחים נד,א) משמע שבנו אותם באבנים קטנות חלקות שלא היה בהם שום פגימה, כגון חלוקי אבנים של נחל. ומיהא קשה, דגבי בית המקדש כתיב (נמי) "אבן שלמה מסע נבנה", וקאמר רבי יהודה בפרק "עגלה ערופה" (סוטה מח,ב) דבית המקדש נבנה על ידי שמיר! **הא** בתלושה הא במחוברת — גבי שן הוה מצי לשנויי הכי. אלא משום דבמתניתין תני "והשינים", דמשמע תרי — משום הכי נמי מוקי לה בתלושים, ופסולין מפני שהם חונקים. **ולא** קתני אוסרין ומתירין — בכמה דוכתי קתני "כשר" ושריא באבילה. אלא הכא שאני, דאיכא למיטעי. **אבל** בשאר טבעות לא — פירש בקונטרס: דאין שחיטה כשירה בהן כלל, אלא בין הטבעות. ולא אמר רבי יוסי רובו ככולו אלא במקום שחיטה, אבל לשוויי מקום שחיטה לא אמרינן רובו ככולו. והשתא, כל שכן לרבנן שאין השחיטה כשרה בשאר הטבעות לפירושו. ומה שאין אנו נזהרין עכשיו לשחוט בתוך הטבעות — משום דאין הלכה כן, כדפירש בקונטרס [עמוד ב ד"ה הכי]. ובריייתא דתוספתא שהביא בקונטרס, דקתני: מצות שחיטה מן הטבעת עד הריאה, צריך לאוקומי כרבי יוסי ברבי יהודה, דמסקינן בסמוך דבשאר נמי מכשיר. אי נמי, מטבעת הגדולה עד כנפי הריאה — במקום קנה קאמר, ובתוך שאר טבעות לא איקרי קנה כדפירש בקונטרס. ומסיפא דקתני: שייר בה כחוט סמוך לראש מוקף את כולה כשרה. ומדקדק בקונטרס, מדקתני: סמוך לראש — שמע מינה דלא חייש אי נפיק מינה ולמטה, אלא ממנה ולמעלה. ומתוך כך סתר דברי המפרש דבכל טבעות חשיב הגרמה לרבנן ולרבי יוסי, דמכיון שהתחיל השחיטה בתוך הטבעת צריך שיגמור כל השחיטה בתוכה. ומיהו, לפירוש הקונטרס אין קשה משם, דאף על גב דאפשר דיפסל נמי לצד מטה, אם היה יוצא מטבעת הגדולה והיה נכנס בשאר טבעות, מכל מקום אין צריך לשייר מלא החוט כלפי מטה, דאדרבה, טוב הוא שלא היה כלל בתוך הטבעות אלא בין טבעת לטבעת. ומכל מקום דחוק הוא לפירוש הקונטרס. ונראה לפרש דהכי קאמר: דאף רבי יוסי ברבי יהודה לא אמר דמהני שיור מלא החוט על פני רובה אלא בטבעת הגדולה, דברובה יש רוב קנה, דהא מקפת כל הקנה. אבל בשאר טבעות לא מהני רובה, דאין ברוב שלהם רוב הקנה, שהרי אין מקיפין כל הקנה.

יוסף בר רבי חייא מכולי עלמא גמיר — כלומר, לא שמעה מרב ושמואל. ומה שאין אובלין אותו במקומו — חומרא בעלמא היא, ולא על פי רב ושמואל. ופריך: ולית ליה לרבי זירא כו', דנהי דלא אמר רב ושמואל, מכל מקום היה אסור, כיון שנהגו במקומו איסור.

כיון דאנן כייפינן להו כו' — בפרק קמא דסנהדרין (ה,א) משמע איפכא לענין ליטול רשות לדון, להיות פטור מלשלם. דקאמר: מהכא להתם מהני, מהתם להכא מאי? ואומר רבינו תם: דלענין איסור והיתר בני ארץ ישראל עדיפי, דחבימי טפי. אבל לענין הפקעת ממון — ראש הגולה עדיף, כדאמרינן התם דהכא שבט והתם מחוקק. ואמרינן נמי: "לא יסור שבט מיהודה" — אלו ראשי גליות שבבבל שרודים את העם במקל, "ומחוקק מבין רגליו" — אלו בני בניו של הלל שמלמדים תורה ברבים. ואמרינן בפרק שני דהוריות (יא,ב): נשיא שבארץ ישראל אין מביא שעיר, משום דאיכא בבבל ראש גולה ועשיר ממנו. **הני** מילי היכא דדעתו לחזור — לפי האי שינויא משמע דחומרי מקום שהלך לשם נותנין עליו אף על גב דדעתו לחזור. ואי אפשר לומר כן, דרב אשי גופיה דמשני הכא, מוקי לה בפרק "מקום שנהגו" (פסחים נא,א) באין דעתו לחזור, גבי רבה בר בר חנה דאכל דאייתרא. ואין לחוש במאי דקתני לצדדין, דלעולם נותנין עליו חומרי מקום שדעתו להיות שם. אי נמי, מה שמחלק בין דעתו לחזור לאין דעתו — הני מילי מבבל לארץ ישראל ומארץ ישראל לבבל, שהולכים אחר מקום שדעתו לישאר שם. אבל מבבל לבבל ומארץ ישראל לארץ ישראל — נותנין עליו חומרי מקום שיצא משם וחומרי מקום שהלך לשם, בין דעתו לחזור בין אין דעתו לחזור.

או דלמא פגע ולא נגע — פירש בקונטרס: שחט למטה מן החיטי. וקשה: דאם כן הוה ליה למימר "תיקו". דהא רב פפא דאמר שייר בחיטי כשרה, ממה נפשך פליג אדרב פפי, דהא אפילו פגע ונגע מכשיר וכל שכן פגע ולא נגע! ועוד, כיון דאתא לפלוגי לא הוה ליה למימר "אתמר", אלא "רב

כְּדִכְתִיב: "וַיִּפְגְּעוּ בוֹ מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים"? אִיתְּמַר, אָמַר רַב פַּפָּא מִשְּׁמֵיהּ דְּרָבָא: שִׁייֵר בְּחִיטֵּי - כְּשֵׁרָה. אָמַר רַב אַסִּי אָמַר רַב חֲיָיא בְּרֵיהּ דְּרַבִּי חִיָּיא, וְאָמַר לִי: שִׁייֵר בְּחִיטֵּי - כְּשֵׁרָה. אָמַר לֵיהּ רָבִינָא לְרַב אַשִׁי: אָמַר לִי רַב שֶׁמֶן מִסּוּרָא, אִיקְלַע מָר זוּטְרָא לְאַתְרִין וְדָרַשׁ: שִׁייֵר בְּחִיטֵּי - כְּשֵׁרָה. מָר בַּר רַב אַשִׁי אָמַר: פָּגַע בְּחִיטֵּי - כְּשֵׁרָה, שִׁייֵר בְּחִיטֵּי - טְרֵפָה. והלכתא:

השוחט בשאר הטבעות — כל הקנה או רוב חללו. **הואיל ומקיפות את הרוב** — להא מילתא נמי אמרינן רובא כבולה, לשווייתהו קנה ומקום כשר לשחיטה. **ומוגרמת** — אפילו רובא בתוך הטבעת ומיעוטא למעלה מטבעת הגדולה. ומילתא באנפי נפשה היא, וסתמא היא, ורבנן קאמרי לה. **על מוגרמת שהיא כשרה** — ואפילו כולה למעלה מן הטבעת הגדולה. וכי אגמריה רחמנא הגרמה הלכה למשה מסיני — משיפוע כובע ולמעלה אגמריה, כדלקמן (חולין יט,א). והכי הלכתא, דכל עדות הלכתא היא. **תרתי אמר** — לענין חתיכת הקנה אית ליה רובא כבולה, דכיון דחותך הרוב בהכשר — כשרה. ולענין לשווויי לשאר הטבעות מקום שחיטה משום הקפת הרוב, אמרינן נמי רובא כבולה. **ורב ושמואל סברי לה כוותיה בחדא** — דחתיכת רובא במקום שחיטה כחתיכת כולה. **ופליגי עליה בחדא** — דלשווייה שאר הטבעות מקום שחיטה משום טעמא דרובא כבולה לא משוינן. **והא לא אמר קאמרי** — והא הכי קאמרי רב ושמואל: "ואף רבי יוסי לא אמר", אלמא טעמא דידיה קאמרי, ולאו טעמא דידהו! **הכי קאמרי הלכה כו'** — והאי דקאמרי "לא אמר" הכי משמע: לא אמר ולא כלום, שאין הלכה כמותו אלא בטבעת גדולה. וללישנא אחרינא דפרישנא לעיל, דהיוצא מטבעת שהתחיל לשחוט בה חשיב הגרמה, עד שיחתוך כולה לרבנן או רובא לרבי יוסי, מפרש לרב ושמואל הכי: אבל בשאר טבעות לא אמר רבי יוסי — שאם חתך רובו בתוך הטבעת והגרים ויצא מודה דפסול, דרוב הטבעת לא הוי רוב הקנה, דהא אין מקיפין את כולה. וליכא למימר הכי, דאם כן מאי קמותיב להך? הא ודאי שפיר קאמרי, ובריייתא דקמותיב מינה לא קתני הגרים! וכי תימא: הגרים לא איצטריך ליה למיתני, דאם לא הגרים מאי קא משמע לן? ובהגרים היכי מצי לאכשורי? הא ודאי לא שחיט רובא! וכי תימא: משום דקא משמע לן דיציאה דשאר טבעות לא חשיב הגרמה, אם כן מאי קאמר "הואיל ומקיפין את רוב הקנה"? האי טעמא לאו משום רובא ומיעוטא הוא, אלא משום דאין כאן תורת הגרמה! לשון שלישי: אבל בשאר טבעות לא קאמר — שאם שחט בשאר טבעות רוב כל חלל הקנה והגרים מודה שהיא פסולה, גזירה רוב הקנה אטו רוב הטבעות שאינו רוב הקנה. ולא היא, אדא — דאם כן בהדיא הוו מפרשי לה. ועוד, מהך מאי קמותיב להך? דהא לא קתני בה הגרמה כלל! ואי בשהגרים מוקמת לה, אמאי תלי טעמא בהואיל ומקיפין את רוב הקנה? הקפה דידהו מאי אהניא? הא בתר חתיכת רוב הקנה אזלינן! ולשון ראשון נראה לי. ואין כאן מכשול להחליף ההלכה, דהא לית הלכתא כבולהו אלא כרבי חנינא בן אנטיגנוס. **מוגרמת דרב ושמואל** — שחוטה בתוך שאר הטבעות, דחשבי ליה אינהו הגרמה, דאמרי: שאר הטבעות לאו מקום שחיטה נינהו. וכל שלא במקום שחיטה קרי הגרמה, כדאמרינן לקמן (חולין יט,א): הגרים שליש ושחט שליש, אלמא תחלת שחיטה שהיא שלא במקומה קרי הגרמה, ועדיין אין כאן הטיה. **מאן אמרה** — להא מילתא משמיה דרב ושמואל? אמרו לו: יוסף בר חייא אמרה, דתריץ לעיל דרב ושמואל סברי להו כוותיה בחדא בה', דהיינו רב יוסף דכולה התלמוד. **מכולי עלמא גמיר** — ושמא שמע דבר מפי אחר שלא דקדק בדברים כמו שנאמרו. **דאפילו ספיקי דגברי גרים** — כשהיו אומרים לו שמועה והאומרה לו שכח ממי שמעה, היה שונה רב יהודה בשמועתו: קבלתיה מפי פלוני וספק היה בידו אי מפלוני קבלה או מפלוני קבלה. דאמר רב יהודה: אמר לי רבי ירמיה ספק משמיה דרב ספק רב'. **שלשה** — הדיוטות. **מתירין את הכבור** — לישחט במדינה, במום מבואר וגלוי לכל שהוא מום. דקיימא לן בבכורות (כח,א) דאפילו מום הגלוי צריך להראות לחכם, כדתנן: השוחט את הכבור ואחר כך הראה את מומו, רבי מאיר אומר: הואיל ונשחט שלא על פי מומחה אסור. ואוקימנא במומין שבגוף, ואף על פי שאין משתנין במסכת ביצה ב"אין צדין" (כז,א). **לית ליה כו'** — בתמיה, והא מתניתין היא בפסחים ב"מקום שנהגו" (נ,א)! **מכבל לבבל** — שם המדינה בבל, ובה מקומות הרבה. **דכיון דאנן כייפינן להו** — לבני ארץ ישראל לקידוש החדש ולעיבור שנה, כדאמרינן בשמעתא בתרא דהוריות (יא,ב), ולדיני קנסות, שאין סמיכה בבבל. **עבדינן כוותייהו** — כי אזלינן גבייהו, ואין אנו צריכין לחלוק כבוד למקומינו, ובארץ ישראל הוו אבלי ליה. **הא רבנן דאתו מבחוצא אמרי אמר רבי זירא משמיה דרב נחמן מוגרמת** — דרב ושמואל כשרה, ואנו מבבל נהיגין ביה איסורא. **נהרא נהרא ופשטיה** — כל נהר מתפשט במקום שהוא רגיל שם. כלומר, כל מקום הולך אחר מנהגו, אית דוכתא בבבל דנהיגו כרב ושמואל, ואית דוכתא דלא נהיגו כוותייהו. **כחודא דכובעא** — כמין כובע יש למעלה מן הקנה ככובע על הראש. ואין זה אותו בשר קטן שנופל על פי הקנה לעכב את הקול, אלא כמין כובע ממש הוא עשוי, ומאמצעיתו ולמעלה הולך ובלה ונעשה חדוד כמין קולמוס שקורין *הל"ם, ואותו שיפוי נקרא שיפוי כובע. בחודא — בעליונו של כובע, בגנו. **גיסא גיסא** — הגס הגס. כלומר, יותר מדאי הכשרת, דאין כשר אפילו לרבי חנינא אלא ממקום שחידודו מתחיל לעלות. **חיטי** — **גלאנ"ץ, דומין לחיטין ומונחין על הקנה אצל הכובע. **פגע ולא נגע** — אבל סמוך להם מאד חתך. **שייר בחיטי** — הניח מקצת לצד הראש ומקצת לצד הקנה, כגון שחתכו, דהיינו פגע ונגע. הכי גרסינן: **מר בר רב אשי אמר** — פגע בחיטי כשרה, שייר בחיטי טרפה.

והלכתא משיפוי כובע ולמטה כשרה — קודם שיתחיל הכובע לשפע ולעלות — כשרה, משם ולהלן טרפה. והיינו דשייר בחיטי — כלומר, כמאן דאמר שייר בחיטי כשרה. לא כרבנן ולא כרבי יוסי — דאפילו רבי יוסי לא מכשר אלא היכא דהואי רובא דשחיטה בתוך הטבעת, אבל כולה למעלה מטבעת הגדולה מודה דפסולה. והא כולה למעלה מן הטבעת היא! לא חילק ידענא ולא בילק ידענא — לא כרבנן שמעתי דמיירי במחלק טבעת לשנים, ולא כרבי יוסי שמעתי דמיירי במבלק הסימנין, *דקרניי"ר בלעז, לשון "מבולקה" (נחום ב). כך שמעתי. אבל ראיתי ב"חלק" (סנהדרין צח,ב): עתידים ישראל דאכלי שני משיח. ופרכינן: פשיטא, אלא מאן אכיל להו, אטו חילק ובילק אכלי ליה? ולפי הדברים לישנא בעלמא הוא. שמעתא — דאמוראי ידענא, דמכשרי למעלה מן הטבעת ובלבד שיהא משיפוי כובע ולמטה. והני אמוראי סמכי אדרבי חנינא בן אנטיגנוס, שחלק על רבנן ורבי יוסי ומכשר מוגרמת דידהו. מוגרמת דרבנן — שהגרים מיעוט הקנה לאחר ששחט רובה. מוגרמת דרבי יוסי — ששחט רובה למעלה מן הטבעת או כולה. מהו דתימא רבי חנינא — דמכשיר. אמוגרמת דרבנן קאי — אבל היכא דכולה למעלה מן טבעת — פסולה, קא משמע לן. אם כן העיד עליה מיבעיא ליה — דמשמע דאסתמא דלעיל מיניה קאי, דקתני: מוגרמת פסולה, ורבנן היא — העיד עליה רבי חנינא בו'. ומדמהדר ונקט "על מוגרמת", שמע מינה: אתרוייהו מוגרמת דלעיל מיניה קאי, והכי קאמר: לא מיבעיא מוגרמת דרבנן דרובה בטבעת כשרה, אלא אף מוגרמת דרבי יוסי דכולה למעלה מן הטבעת כשרה. דקאי רב נחמן בוותיה — דאכשר משיפוי כובע ולמטה, כדאמרן. מחלוקת — דרבנן ורבי יוסי. בששחט — תחלה בתוך הטבעת שני שליש הגרגרת, דהיינו מלא החוט של רובה, אחר כך הגרים שליש האחרון. כולה שחיטה בעינן בטבעת הגדולה — כלומר, במקום הראוי לשחיטה, וכל שכן למטה הימנה. רובו כבולו — וגמרה לה שחיטה ברובה, ומכאן ואילך מחתך בבשר שחוטה בעלמא הוא. אבל הגרים שליש — תחלה, שהתחיל לשחוט למעלה מן הטבעת ושחט רוב אחרון במקום שחיטה. פסולה — אפילו לרבי יוסי, דיציאת חיותא של בהמה ברוב סימן הוא, ובשנחתך רוב הסימן לא נחתך אותו הרוב בשחיטה. בעינן רובא בשחיטה — כלומר, ההוא רובא דמפיק חיותא ביה בעינן בשחיטה. מידי דהוה אחצי קנה פגום — דאמר לקמן (חולין כט,א): הרי שהיה חצי קנה פגום מאליו, והוסיף עליו כל שהוא וגמרו — שחיטתו כשרה, ואף על גב דכי נפקא חיותא לאו רובא בשחיטה. והאי הגרמה דמיעוטא נמי כפגימה בעלמא הוא, וכי מוסיף עליה ושחט רובא לא מיפסלא. ומיהו, הכא בתוספת כל שהו לא סגי ליה, דלא מצטרפא הגרמה לאבשורי לשחיטה, הואיל ולאו מקום שחיטה הוא. ורבנן — התם ההוא פגם במקום שחיטה הוא, וכיון דאין טרפות בקנה עד שתפסק רובא כדאמרינן ב"אלו טרפות" (חולין מד,א), הויין לה כמי שלא נפגמה. ואף על גב דכי נפקא ליה חיותא לאו כוליה רובא בשחיטה נפק, מיהו במקום שחיטה מיהא נפקא כוליה חיותא. אבל הגרמה — לאו שחיטה הוא, ולאו מקום שחיטה הוא, וכי נפקא חיותא ברוב הראשון של סימן — בפסולא נפק, דשלא במקום שחיטה הואי פלגא דמיפק חיותא. דהא תנן — בפרק שני (חולין כז,א). רובו של אחד כמחו — ואם לא שחט אלא רוב הסימן והלך לו — כשרה, אלמא רובא כבולה. ולענין הגרמה נמי, הא אתכשר ברובו. ומתניתין דקתני מלא החוט על פני כולה — למעוטי הגרים שליש תחלה קאתי, ולא למעוטי היכא דהגרמה בסוף. אנא רובא דשחיטה קאמינא — כל תנא דאזיל בשחיטה בתר רובא קאמינא, דרבי יוסי ברבי יהודה היא ולאו רבנן, דהא שמעינן להו דפליגי בה ואמרי דלא אזלינן בשחיטה בתר רובא. מיפק חיותא — שליש אמצעי ברוב סימן הוא. הכי גרסינן: רב יהודה אמר רב טרפה בעינן רובא בשחיטה — ולא גרסינן "כי נפקא חיותא בעינן רובא בשחיטה", דהא רב יהודה לאו במיפק חיותא תלי טעמא, דקאמר בסיפא: שחט שליש והגרים שליש ושחט שליש בשרה, הואיל ורובא בשחיטה, ואף על גב דרובא קמא דהוא מיפק חיותא לאו בשחיטה הוא. אתו שיילוה לרב הונא אמר להו טרפה — מסברא דנפשיה אמרה, ולאו משמיה דרב. מדלא קאמר להו "הכי קאמר רב טרפה", ורב יהודה אמרה משמיה דרב.

וְהִלְכָתָא: מִשִּׁיפּוּי כּוֹבַע וּלְמַטָּה - כְּשֵׁרָה, וְהַיְינוּ דְּשַׁיֵּיר בְּחִיטֵּי. רַב נַחְמָן אָמַר מִשִּׁיפּוּי כּוֹבַע וּלְמַטָּה. אָמַר לֵיהּ רַב חָנָן בַּר רַב קְטִינָא לְרַב נַחְמָן: כְּמַאן? לָא כְּרַבָּנַן וְלָא כְּרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה! אָמַר לֵיהּ: אֲנָא לָא חִילֵּק יָדַעְנָא וְלָא בִּילֵּק יָדַעְנָא, אֲנָא שְׁמַעְתָּא יָדַעְנָא, דְּאָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי חֲנִינָא, וְאָמְרִי לָהּ אָמַר רַבִּי אַבָּא בַּר זַבְדָּא אָמַר רַבִּי חֲנִינָא, וְאָמְרִי לָהּ אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: מִשִּׁיפּוּי כּוֹבַע וּלְמַטָּה - כְּשֵׁרָה. וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: מוּגֶרֶמֶת דְּרַבָּנַן - כְּשֵׁרָה לְרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה, וּדְרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה - כְּשֵׁרָה לְרַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס. פְּשִׁיטָא! - מַהוּ דְּתֵימָא רַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס אַדְּרַבָּנַן קָאֵי, קָא מַשְׁמַע לָן. - וְאֵימָא הָכִי נַמִי! - אִם כֵּן, "הֵעִיד עָלֶיהָ" מִיבָּעֵי לֵיהּ. וְהִלְכָתָא כְּרַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס, דְּקָאֵי רַב נַחְמָן בְּוָותֵיהּ. אָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב אַסִי: מַחֲלוֹקֶת בְּשֶׁשָּׁחַט שְׁנֵי שְׁלִישׁ וְהִגְרִים שְׁלִישׁ, דְּרַבָּנַן סְבְרִי: כּוּלָּהּ שְׁחִיטָה בָּעֵינַן בְּטַבַּעַת גְּדוֹלָה, וְרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה סָבַר: רוּבּוֹ כְּכוּלּוֹ, אֲבָל הִגְרִים שְׁלִישׁ וְשָׁחַט שְׁנֵי שְׁלִישׁ - דִּבְרֵי הַכֹּל פְּסוּלָה, דִּכְי נַפְקָא חִיּוּתָא בָּעֵינַן רוּבָּא בִּשְׁחִיטָה וְלֵיכָּא. אָמַר לֵיהּ רַב חִסְדָּא: אַדְּרַבָּה, לֵימָא מָר אִיפְּכָא: מַחֲלוֹקֶת בְּשֶׁהִגְרִים שְׁלִישׁ וְשָׁחַט שְׁנֵי שְׁלִישׁ, דְּרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה סָבַר: מִידֵּי דַּהֲוָה אַחֲצִי קָנֶה פָּגוּם, וְרַבָּנַן: הָתָם מִקּוֹם שְׁחִיטָה, הָכָא לָאו מְקוֹם שְׁחִיטָה. אֲבָל שָׁחַט שְׁנֵי שְׁלִישׁ וְהִגְרִים שְׁלִישׁ - דִּבְרֵי הַכֹּל כְּשֵׁרָה, דְּהָא תְּנַן: רוּבּוֹ שֶׁל אֶחָד כְּמוֹהוּ! אָמַר לֵיהּ רַב יוֹסֵף: מַאן נֵימָא לָן דְּהַהוּא רוּבָּא דְּהָתָם לָאו רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה לָהּ? דְּלְמָא רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה קָתָנֵי לָהּ! אָמַר לֵיהּ: אֲנָא רוּבָּא דְּשְׁחִיטָה קָאֲמִינָא, דִּשְׁמַעְנָא לְהוּ דְּפְלִיגִי. לִישָׁנָא אַחֲרִינָא אָמְרִי לָהּ, אָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב אַסִי: מַחֲלוֹקֶת שֶׁהִגְרִים שְׁלִישׁ וְשָׁחַט שְׁנֵי שְׁלִישׁ, דְּרַבִּי יוֹסֵי בַּר רַבִּי יְהוּדָה סָבַר: מִידֵּי דַּהֲוָה אַחֲצִי קָנֶה פָּגוּם, וְרַבָּנַן: הָתָם מִקּוֹם שְׁחִיטָה, הָכָא לָאו מְקוֹם שְׁחִיטָה. אֲבָל שָׁחַט שְׁנֵי שְׁלִישׁ וְהִגְרִים שְׁלִישׁ - דִּבְרֵי הַכֹּל כְּשֵׁרָה, דְּהָא תְּנַן: רוּבּוֹ שֶׁל אֶחָד כְּמוֹהוּ. מַתְקִיף לָהּ רַב חִסְדָּא: מַאן לֵימָא לָן דְּהַהוּא רוּבָּא דְּהָתָם לָאו רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה קָתָנֵי לָהּ? דְּלְמָא רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה קָתָנֵי לָהּ! אָמַר לֵיהּ רַב יוֹסֵף: אַטוּ כָּל רוּבֵּי דְּעָלְמָא רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה קָתָנֵי לְהוּ? אֲמַר לֵיהּ: אֲנָא רוּבָּא דְּשְׁחִיטָה קָאֲמִינָא, דִּשְׁמַעְנָא לְהוּ דְּפְלִיגִי. לִישָׁנָא אַחֲרִינָא אָמְרִי לָהּ, אָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב אַסִי: מַחֲלוֹקֶת שֶׁהִגְרִים שְׁלִישׁ וְשָׁחַט שְׁנֵי שְׁלִישׁ, דְּרַבִּי יוֹסֵי בַּר רַבִּי יְהוּדָה סָבַר: מִידֵּי דַּהֲוָה אַחֲצִי קָנֶה פָּגוּם, וְרַבָּנַן: הָתָם מִקּוֹם שְׁחִיטָה, הָכָא לָאו מְקוֹם שְׁחִיטָה. אֲבָל שָׁחַט שְׁנֵי שְׁלִישׁ וְהִגְרִים שְׁלִישׁ - דִּבְרֵי הַכֹּל כְּשֵׁרָה, דְּהָא תְּנַן: רוּבּוֹ שֶׁל אֶחָד כְּמוֹהוּ. מַתְקִיף לָהּ רַב חִסְדָּא: מַאן לֵימָא לָן דְּהַהוּא רוּבָּא דְּהָתָם לָאו רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה קָתָנֵי לָהּ? דְּלְמָא רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה קָתָנֵי לָהּ! אָמַר לֵיהּ רַב יוֹסֵף: אַטוּ כָּל רוּבֵּי דְּעָלְמָא רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה קָתָנֵי לְהוּ? אֲמַר לֵיהּ: אֲנָא רוּבָּא דְּשְׁחִיטָה קָאֲמִינָא, דִּשְׁמַעְנָא לְהוּ דְּפְלִיגִי. הִגְרִים שְׁלִישׁ וְשָׁחַט שְׁלִישׁ וְהִגְרִים שְׁלִישׁ - רַב הוּנָא אָמַר רַב: כְּשֵׁרָה, רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: טְרֵפָה. רַב הוּנָא אָמַר רַב כְּשֵׁרָה, כִּי נַפְקָא חִיּוּתָא - בְּשְׁחִיטָה קָא נַפְקָא; רַב יְהוּדָה אָמַר רַב טְרֵפָה, בָּעֵינַן רוּבָּא בִּשְׁחִיטָה וְלֵיכָּא. שָׁחַט שְׁלִישׁ וְהִגְרִים שְׁלִישׁ וְשָׁחַט שְׁלִישׁ - רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: כְּשֵׁרָה. אָתוּ שַׁיְילוּהּ לְרַב הוּנָא, אָמַר לְהוּ: טְרֵפָה. שְׁמַע רַב יְהוּדָה אִיקְּפַד, אָמַר: טָרֵיפְנָא וּמַכְשַׁר, וּמַכְשַׁרְנָא טָרֵיף! אָמַר רַב הוּנָא: שַׁפִּיר קָא מִיקְּפַד; חֲדָא, אִיהוּ שְׁמִיעַ לֵיהּ מִינֵּיהּ דְּרַב וַאֲנָא לָא שְׁמִיעַ לִי; וְעוֹד, הָאֵיכָא רוּבָּא בִּשְׁחִיטָה. אָמַר לֵיהּ רַב חִסְדָּא: לָא תֶּהֱדַר בָּךְ,

דאם

"רב פפא אמר". ועוד, דלקמן גריס בקונטרס: "מר בר רב אשי אמר פגע בחיטי כשרה, שייר בחיטי טרפה". ועל כרחך ההוא "פגע" היינו פגע ולא נגע, דשייר בחיטי היינו פגע ונגע. אם כן תפשוט מינה דהאי "פגע" דהכא היינו פגע ולא נגע! דאף על גב דפליגי, דמר סבר טרפה ומר סבר כשרה, בלשון מיהא לא פליגי, דכי היכי דהאי פגע ולא נגע האי נמי פגע ולא נגע! ונראה לי: דפגע ולא נגע היינו ששחט למעלה מן החיטי. והשתא מייתי דרב פפא לפשוט הבעיא, דהא דקאמר משמיה דרבא שייר בחיטי כשרה, דהיינו פגע ונגע, אם כן הא דקאמר רב פפי משמיה דרבא: פגע בחיטי טרפה — פגע ולא נגע הוא, ששחט למעלה מחיטי. ובדמר בר רב אשי גרסינן: פגע בחיטי טרפה, שייר בחיטי כשרה. אך קשה קצת, דלשון "מר בר רב אשי אמר" משמע שבא לחלוק על רבינא שלפניו! ושמא, לפי שבא להוסיף פגע בחיטי שלא הזכיר רבינא, קאמר הכי. אמר רב הונא אמר רב אסי — היינו רב אסי חברו של רב כהנא, שהיו גדולים, דלסבריה דרב לא היו צריכין (סנהדרין לז,ב). אבל רבי אסי לאו היינו רב אסי, דקטן מרב הונא היה, כדאמרינן ב"הניזקין" (גיטין נט,ב): רבי אמי ורב אסי כהני חשיבי דארעא דישראל מיכף בייפי ליה לרב הונא.

דילמא רבי יוסי ברבי יהודה היא — תימה, דלא משני: רובו של אחד היינו וושט, ומאי אחד — מיוחד שבסימנים, כרב אדא בר אהבה דלקמן בפרק שני (כח,א)! ושמא רבנן דרבי יוסי ברבי יהודה פליגי בווושט כמו בקנה.

הגרים שליש ושחט שליש כו' רב הונא אמר רב כשרה — והא דפסיל רב הונא לעיל הגרים שליש ושחט שני שליש — התם משמיה דרב אסי, והכא משמיה דרב.

שחט

שחט במקום נקב מהו — תימה: פשיטא דכשרה, מידי דהוה אחצי קנה פגום וגמרו! ויש לומר: דלא נקטיה אלא משום דבעי למיבעי אחריתי. **שחט** ופגע בו נקב מהו אמר ליה טרפה — ולא דמי לשחט שליש והגרים שליש ושחט שליש, דכשרה לרב יהודה גופיה. דהתם שלא במקום שחיטה, אבל שחט במקום נקב עדיף טפי, לפי שהוא במקום שחיטה מהגרים שליש ושחט שליש.

הרב רבינו יצחק בן אשר. **השוחט** מן הצדדין — מצינן למימר דוקא דיעבד, ואפילו התחיל סימנין, גזירה אטו לא התחיל. ובקונטרס לא פירש כן.

מסתברא כמאן דאמר אף מחזיר — תימה: דלא הוה ליה למימר "מסתברא", דהא תיובתא גמורה היא ממתניתין למאן דאמר מחזיר דוקא! ויש לומר: דלכתחלה פליגי, אבל לכולי עלמא בדיעבד כשרה בכל ענין. ולהכי קאמר "מסתברא", ד"המולק מן העורף" משמע כדין מליקה לכתחלה שהיא מן העורף. לא

דְּאִם כֵּן מַפְסֶדְתְּ לָהּ לְקַמַּיְיתָא; הָתָם מַאי טַעְמָא קָא מַכְשַׁרְתְּ? דִּכְי נַפְקָא חִיּוּתָא - בְּהֶכְשֵׁירָה קָא נַפְקָא, הָכָא נַמִּי כִּי נַפְקָא חִיּוּתָא - בְּהַגָּרְמָה קָא נַפְקָא. אִיקְּלַע רַב נַחְמָן לְסוּרָא, בְּעוּ מִינֵּיהּ: שָׁחַט שְׁלִישׁ וְהִגְרִים שְׁלִישׁ וְשָׁחַט שְׁלִישׁ, מַהוּ? אֲמַר לְהוּ: לָאו הַיְינוּ דְּרַבִּי אֶלְעָזָר בַּר מַנְיוֹמִי, דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר מַנְיוֹמִי: שְׁחִיטָה הֶעֱשׂוּיָה בְּמִסְרָק - כְּשֵׁרָה? - וְדִלְמָא בִּמְקוֹם שְׁחִיטָה! - בְּמָקוֹם שְׁחִיטָה מַאי לְמֵימְרָא? - מַהוּ דִּתֵימָא בָּעֵינַן שְׁחִיטָה מְפוֹרַעַת וְלֵיכָּא, קָא מַשְׁמַע לָן. (סימן בכ"ד) יְתֵיב רַבִּי אַבָּא אֲחוֹרֵיהּ דְּרַב כָּהֲנָא וְיָתֵיב רַב כָּהֲנָא קַמֵּיהּ דְּרַב יְהוּדָה, וְיָתֵיב וְקָאָמַר: שָׁחַט שְׁלִישׁ וְהִגְרִים שְׁלִישׁ וְשָׁחַט שְׁלִישׁ, מַהוּ? אֲמַר לֵיהּ: שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה. הִגְרִים שְׁלִישׁ וְשָׁחַט שְׁלִישׁ וְהִגְרִים שְׁלִישׁ, מַהוּ? אֲמַר לֵיהּ: שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה. שָׁחַט בִּמְקוֹם נֶקֶב, מַהוּ? אֲמַר לֵיהּ: שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה. אֲזַל רַבִּי אַבָּא אֲמָרָהּ קַמֵּיהּ דְּרַבִּי אֶלְעָזָר, אֲזַל רַבִּי אֶלְעָזָר אֲמָרָהּ קַמֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, אֲמַר לֵיהּ: מַאי שְׁנָא? אֲמַר לֵיהּ: שָׁחַט בִּמְקוֹם נֶקֶב - נַעֲשָׂה כְּמִי שֶׁשָּׁחַט גּוֹי וְגָמַר יִשְׂרָאֵל; שָׁחַט וּפָגַע בּוֹ נֶקֶב - נַעֲשָׂה כְּמִי שֶׁשָּׁחַט יִשְׂרָאֵל וְגָמַר גּוֹי. קָרֵי עֲלֵיהּ: "גּוֹי, גּוֹי". אָמַר רָבָא: שַׁפִּיר קָרֵי עֲלֵיהּ "גּוֹי גּוֹי"; בִּשְׁלָמָא הָתָם, מְדַהֲוָה לֵיהּ לְיִשְׂרָאֵל לְמִשְׁחַט רוּבָּא וְלָא שָׁחַט, כִּי נַפְקָא חִיּוּתָא - בִּידָא דְּגוֹי קָא נַפְקָא. אֶלָּא הָכָא, מִכְּדֵי מִשְׁחַט שָׁחֵיט, מַה לִּי בִּמְקוֹם נֶקֶב, מַה לִּי פָּגַע בּוֹ נֶקֶב? **משנה** הַשּׁוֹחֵט מִן הַצְּדָדִין - שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה, הַמּוֹלֵק מִן הַצְּדָדִין - מְלִיקָתוֹ פְּסוּלָה. הַשּׁוֹחֵט מִן הָעוֹרֶף - שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה, הַמּוֹלֵק מִן הָעוֹרֶף - מְלִיקָתוֹ כְּשֵׁירָה. הַשּׁוֹחֵט מִן הַצַּוָּאר - שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה, הַמּוֹלֵק מִן הַצַּוָּאר - מְלִיקָתוֹ פְּסוּלָה; שֶׁכָּל הָעוֹרֶף כָּשֵׁר לִמְלִיקָה, וְכָל הַצַּוָּאר כָּשֵׁר לִשְׁחִיטָה. נִמְצָא כָּשֵׁר בִּשְׁחִיטָה - פָּסוּל בִּמְלִיקָה, כָּשֵׁר בִּמְלִיקָה - פָּסוּל בִּשְׁחִיטָה. **גמרא** מַאי עוֹרֶף? אִילֵימָא עוֹרֶף מַמָּשׁ, מַאי אַרְיָא שׁוֹחֵט? אֲפִילּוּ מוֹלֵק נַמִּי, "מְמוּל עָרְפּוֹ" אָמַר רַחֲמָנָא - וְלֹא עָרְפּוֹ! אֶלָּא מַאי עוֹרֶף? מְמוּל עוֹרֶף, כִּדְקָתָנֵי סֵיפָא: כָּל הָעוֹרֶף כָּשֵׁר לִמְלִיקָה. מְנָהֲנֵי מִילֵּי? דְּתָנוּ רַבָּנָן: "מְמוּל עָרְפּוֹ" - מוּל הָרוֹאֶה אֶת הָעוֹרֶף, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "וְהוּא יֹשֵׁב מְמֻלִּי", וְאוֹמֵר: "כִּי פָנוּ אֵלַי עֹרֶף וְלֹא פָנִים". מַאי וְאוֹמֵר? וְכִי תֵּימָא: עוֹרֶף גּוּפֵיהּ לָא יָדְעִינַן הֵיכָא, דְּנַדַּע מוּל דִּידֵיהּ הֵיכָא - תָּא שְׁמַע: "כִּי פָנוּ אֵלַי עֹרֶף וְלֹא פָנִים", מִכְּלָל דְּעוֹרֶף לַהֲדֵי פָּנִים. אָמְרִי בְּנֵי רַבִּי חִיָּיא: מְצִיעוּת מְלִיקָה, מַחֲזִיר סִימָנִים לַאֲחוֹרֵי הָעוֹרֶף וּמוֹלֵק. אִיכָּא דְּאָמְרִי: אַף מַחֲזִיר, וְאִיכָּא דְּאָמְרִי: מַחֲזִיר דָּווּקָא. וּמִסְתַּבְּרָא כְּמַאן דְּאָמַר אַף מַחֲזִיר, מַמַּאי? מִדְּקָתָנֵי: הַשּׁוֹחֵט מִן הָעוֹרֶף - שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה, הַמּוֹלֵק מִן הָעוֹרֶף - מְלִיקָתוֹ כְּשֵׁרָה; וְאִי דְּאִם כֵּן מַפְסֶדְתְּ לָהּ לְקַמַּיְיתָא — דאמרת משמיה דרב: הגרים שליש ושחט שליש והגרים שליש כשרה — אלמא לאו ברובא דשחיטה תליא, אלא דניפוק חיותא בשחיטה, דהיינו שליש האמצע. **הכא נמי** — במיפק חיותא בעי למיתלי, ובהגרמה נפקא. וכל הנך "הגרים" דקאמרי רב הונא ורב יהודה הכא, לאו בהגרמה דרבנן ורבי יוסי קאמרי, ולא אפלוגתייהו קיימי, דאם כן קשיא דרב הונא אדרב הונא, דאפילו בהגרים שליש ושחט שני שלישי טריף רב הונא לעיל לדברי הכל, וכל שכן בהגרים שליש ושחט שליש והגרים שליש. אלא ההיא אפלוגתא דרבנן ורבי יוסי קיימא, ורב הונא משמיה דרב אסי קאמר לה. והא אמוגרמת דשיפוי כובע קיימי, כרבי חנינא, ורב הונא משמיה דרב קאמר לה. **לאו** הַיְינוּ **דרבי אלעזר בו'** — דשחיטה זו יש לה שינים כמסרק. **ודלמא במקום שחיטה** — הוא דקא מכשר לה, בהגרמה חוץ למקום שחיטה לא מכשר רבי אלעזר בר מניומי. **מפורעת** — מגולה ונכרת, כמו (במדבר ה): "ופרע את ראש האשה". **ויתיב וקאמר בו'** — רב כהנא קא בעי לה מרב יהודה. **שחיטתו כשרה** — משום דרובא בשחיטה. ורב יהודה לאו במיפק חיותא תלי טעמא, כדאמר לעיל. **שחט במקום נקב** — שהיה חצי קנה פגום בצדו החיצון. **שחט ופגע בו נקב** — שהיה חצי קנה פגום בצדו הפנימי לצד המפרקת. **שחט במקום נקב** — נעשה כמי ששחט גוי חצי קנה וגמר ישראל, דקא נפקא חיותא בידא דישראל, ובפלגא קמייתא לא מיטרפא, דפסוקת הגרגרת שיעוריה ברובא. **שחט ופגע בו נקב נעשה כמי ששחט ישראל וגמר גוי** — דפסול, דהא לא עביד ישראל שיעור שחיטה ברישא. **קרי עליה** — רבי יוחנן על רבי אלעזר. **גוי גוי** — לא שהיה קורא לו גוי, אלא ליגלג עליו: "גוי גוי". כלומר, בשחיטת גוי אתה תולה טעמך, וכל היום אתה יכול לומר גוי גוי, ואין הטעמים דומים כדמפרש רבא. **בשלמא** — שחט ישראל וגמר גוי פסולה. **מדהוה ליה לישראל למשחט רובא** — שהיה הקנה שלם לפניו. **ולא שחט** — אלא חציו, לאו מידי עבד, דחיותא בחצי קנה לא נפקא, והוה ליה כקנה שלם. וכי אתא גוי בתריה דמי כמאן דעביד כולה, דהא חיותא בידיה נפקא. **אלא הכא** — דשחט ופגע בנקב. **מכדי משחט שחיט** — כל הנמצא בה, וטרפות בחצי קנה לא הוי, והויא לה תחילה בקנה שלמה, והרי שחוט לפנינו, מה לי במקום נקב כו'. **משנה** **השוחט מן הצדדין** — לצד הצואר. **שחיטתו כשרה** — ואפילו לכתחלה נמי, ואיידי דבעי למתני המולק מן הצדדין — תנא נמי "השוחט" בדיעבד. **המולק מן הצדדין מליקתו פסולה** — דבמליקה כתיב "ממול ערפו", דהיינו מאחוריו. **השוחט מן העורף** — ממול העורף מוקי לה בגמרא, כלומר, מאחורי הצואר. **שחיטתו פסולה** — ובגמרא מוקמינן לה בשלא החזיר הסימנין אחורי העורף, אלא התחיל המפרקת עד שהגיע לסימנין, וקודם שהגיע לסימנין נטרפה בשבירת המפרקת. ואף על גב דבמליקה כשרה — התם הוא דכולה מתחילה ועד סוף הוי מן המליקה, והוי כשאר שוחט, שנוקב את הווושט מעט מעט עד שגומרת שחיטתה. אבל שוחט מן העורף, כיון דשחיטה לאו הכי גמירי — לא הוי שבירת המפרקת מן השחיטה, ואיטרפא לה. והשוחט מן הצדדין דקתני רישא — אפילו בדלא אהדר, דהא מישחטי סימנין שפיר קודם חתיכת מפרקת. **המולק מן העורף** — וחתך בשר ומפרקת עד שהגיע לסימנין. **מליקתו כשרה** — דזו היא מצות מליקתו לכתחלה, וכדתניא לקמן (חולין כא,א) בברייתא: חותך שדרה ומפרקת בלא רוב בשר עד שמגיע לווושט או לקנה כו'. ואיידי דתנא השוחט מן העורף פסולה, דאפילו בדיעבד — תנא נמי "המולק" בדיעבד. **השוחט מן הצואר** — תחת הגרון קרי צואר, והיא דרך רוב השחיטות. **וכל העורף** — כל מול העורף. **גמרא אי נימא עורף ממש** — מה שיש מן העורף אחורי הפרצוף קרי עורף, כדיליף לקמן בסמוך: לתדהי פנים, כנגד פנים. **כדקתני סיפא** — וכל העורף כשר למליקה. ואי בעורף ממש, מאי "כל העורף"? והרי דבר מועט הוא! אלא שמע מינה מול עורף קאמר, שהוא ארוך. **והוא יושב ממולי** — אלמא, כל היכא דכתיב "מול" — לאו עליו ממש הוא, אלא בראייתו, דהא לאו עליו ממש היו יושבים, אלא בראייתו שהיה בלק רואה אותם. **עורף ולא פנים** — מדכתיב "עורף ולא פנים", ולא כתיב "כי פנו אלי עורף ולא צואר" דהיינו גרון, שמע מינה: עורף דקרא לאו כנגד הגרון הוא, אלא כנגד הפנים, ומול הרואה את העורף הוי כנגד הגרון. **מאי ואומר** — הא נפקא ליה שפיר מ"והוא יושב ממולי". ומהאי קרא בתרא לא משתמע דמול עורף דקרא לאו עורף ממש הוא, דהאי קרא לא משמע לן אלא מקום עורף היכא. ומשני: **הכי קאמר וכי תימא** — כלומר, אם תאמר: השתא דאמרת דקרא היינו רואה את העורף, אכתי לא ידעינן עורף מאי ניהו, דנדע מול דידיה היכא. **מחזיר סימנין כו'** — וחותך הסימנין לבדן. ולקמיה מותיב לה ממתניתין. **אף מחזיר** — מצותו למלוק שדרה ומפרקת כולה תחלה עד שמגיע לסימנין, ואם החזיר הסימנין ומלקן לבדן — אף זו היא מצותה. **ואיבא דאמרי דוקא מחזיר** — ואם לא החזיר, אלא חתך השדרה — פסולה. **ומסתברא כמאן דאמר** — דבני רבי חייא אף מחזיר אמרו, דאי דוקא מחזיר אמרו הויא מתניתין תיובתייהו, דקתני: השוחט מן העורף כו'.

ואי סלקא דעתך מחזיר דוקא — ומתניתין דקתני מליקה כשרה בשהחזיר קמיירי, דאי לא החזיר פסולה, שוחט אמאי פסולה? מאי שנא עורף מצדדין? אלא לאו שמע מינה: אף מחזיר קאמרי, ומתניתין בדלא אהדר, ולא הויא מתניתין לא תיובתייהו ולא סייעתייהו. **יקבלו הרובין את תשובתן** — הנערים, בני רבי חייא. **למעוטי מאי** — אי משום דעורף פסול בשחיטה ובשר למליקה, וצואר כשר לשחיטה ופסול במליקה, הא תנא ליה! **לאו למעוטי חזרת סימנים** — דכשר בשחיטה ופסול במליקה? ואיידי דתנא כשר בשחיטה ופסול במליקה, תנא נמי כשר במליקה פסול בשחיטה. **לא למעוטי שן וצפורן** — ומשום סיפא נקט לה, כשר במליקה פסול בשחיטה — למעוטי שן מחוברת וצפורן מחוברת דפסולה בשחיטה. והכי קאמר: כשר במליקה, כגון צפורן מחוברת, פסול בשחיטה. וכיון דאשמועינן צפורן — הוא הדין לשן, דטעמא משום מחובר הוא. ואיידי דתנא סיפא תנא נמי רישא. **שן וצפורן בהדיא תנא להו** — לעיל (חולין טו,ב) במתניתין: חוץ ממגל קציר והמגירה והשינים והצפורן, ואוקמינן במחוברת. ואית דמפרשי: דמרישא ממעט שן תלושה וצפורן תלושה, דכשר בשחיטה ופסול במליקה. ולא היא, דאם כן למה הוזכר שן וצפורן? לימא הכי: למעוטי תלוש דפסול במליקה! אלא תלוש לאו מילתא היא דנימא כשר בשחיטה ופסול במליקה, דהא בתלוש לא מיקריא מליקה, ואפילו מליקה פסולה לא מיקריא, דהא פירש לן קרא דמליקה בעצמו של כהן היתה, ובכלי לא מיקריא מליקה, דלא אשכחן בכלי דמיקריא מליקה. ומנא תימרא דמליקה בעצמו של כהן? דתניא בשחיטת קדשים בפרק "קדשי קדשים" (זבחים סה,א): "והקריבו הכהן אל המזבח", וכי תעלה על דעתך שזר קרב גבי מזבח? אלא מגיד שלא תהא מליקה אלא בעצמו של כהן. ולההוא לישנא פרכינן: שן וצפורן בהדיא קתני להו בתורת כהנים כדפרישית. והא נמי ליתא, דלא פרכינן "בהדיא קתני להּ" אלא אם כן שנויה במשנה, דרוב ברייתות שבתורת כהנים ושבתוספתא שנאום חכמים במשנתינו, ולא פרכינן הכי אלא היכא דסתם במתניתין תרי זמני, או בחד מסכתא או בתרתי. **למעוטי מוליך ומביא** — דכשר בשחיטה ופסול במליקה. ומשום רישא נקט לה, ואיידי דתנא רישא תנא סיפא. **הניחא למאן דאמר כו'** — פלוגתא דרב הונא ורבה היא לקמן בשמעתין [עמוד ב]. **סברי לה כמאן דאמר פסול** — ומוקמינן למתניתין למעוטי מוליך ומביא. **קוצץ ויורד** — בלא הולכה והובאה. **כל שכן כו'** — דכל כמה דלא ממעט קרא בהדיא כדממעט סכין וצואר, כי עביד מליקה בשחיטה טפי עדיף. **אמר שמואל כל הכשר כו'** — שמואל לאו בהלכות שחיטה איירי, דאם כן איכא למפרך טובא. דאי סבר מוליך ומביא במליקה פסול — הא איכא מוליך ומביא, דכשר בשחיטה ופסול במליקה, ואיכא תלוש. ואי קסבר מוליך ומביא במליקה כשר, וכל שכן קוצץ ויורד כדאמרינן — קשיא סיפא דייקינן: הא פסול פסול, והא איכא קוצץ ויורד, דפסול בשחיטה וכשר במליקה! אלא שמואל בהכשר מקום שחיטה קא מיירי, כל מקום הראוי בצואר לשחיטה ראוי למליקה לעומתו מאחוריו במול עורף. ופרכינן: **הא פסול פסול** — דעל כרחין שמואל משום הך דיוקא נקט לה, דאי משום היא גופה, לאשמועינן דכל מול העורף כשר למליקה — הא בהדיא תני לה במתניתין. אלא שמואל פסול אתא לאשמועינן, ולמעוטי מאי דכיון דפסול בשחיטה יהא פסול במליקה? למעוטי למעלה מן הצואר דפסול במליקה לא אצטריך, דהיינו עורף ממש, ובהדיא כתיב "ממול ערפו" ולא ערפו. **אילימא למעוטי סימנים שנעקרו** — דכיון דאין אותו צואר כשר לשחיטה — אין עורף כנגדו כשר למליקה. **והא תני רמי** — דאפילו לשחיטה כשר. **ראשו פשיטא** — קרא בהדיא כתיב. **שיפוי ראשו** — משהתחיל הראש לשפע. (ואי) [והוא] נמי שיפע מליקתו. **והגרים ואזל עד דמטא תתאי** — לסימנים נגד מקום שחיטה וגמר מליקתו שם. דאי עבד רובא בשיפוי הראש, דהיינו עורף ממש — לא איצטריכא ליה לשמואל, דהא מול בהדיא כתיב. אלא מיעוטא הוא דעבד התם, ואשמועינן שמואל דכי היכי דמיפסלא שחיטה משום התחלת אותו מקום וכדרב הונא כו' אף על גב דרובא במקום שחיטה, מיפסלא נמי מליקה. **למאן דאמר אין שחיטה לעוף מן התורה** — אלא מדברי סופרים. רבי אלעזר אמרה בפרק "השוחט" (חולין כח,א).

וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ מַחֲזִיר דַּוְקָא, מַאי אִירְיָא מוֹלֵק? אֲפִילּוּ שׁוֹחֵט נַמִּי! אֶלָּא לָאו שְׁמַע מִינָּהּ אַף מַחֲזִיר, וּמַתְנִיתִין בִּדְלָא אַהֲדַר. אָמַר רַבִּי יַנַּאי: יְקַבְּלוּ הָרוֹבִין אֶת תְּשׁוּבָתָן, דְּקָתָנֵי: נִמְצָא, כָּשֵׁר בִּשְׁחִיטָה - פָּסוּל בְּמִלְיָקָה, כָּשֵׁר בְּמִלְיָקָה - פָּסוּל בִּשְׁחִיטָה; לְמַעוּטֵי מַאי? לָאו לְמַעוּטֵי מַחֲזִיר סִימָנִין לַאֲחוֹרֵי הָעוֹרֶף, דְּלָא? אֲמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה: לָא, לְמַעוּטֵי שֵׁן וְצִפּוֹרֶן. - שֵׁן וְצִפּוֹרֶן בְּהֶדְיָא קָתָנֵי לְהוּ! אֶלָּא אֲמַר רַבִּי יִרְמְיָה: לְמַעוּטֵי מוֹלִיךְ וּמֵבִיא. - הָנֵיחָא לְמַאן דְּאָמַר: מוֹלִיךְ וּמֵבִיא בְּמִלְיָקָה פָּסוּל, אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר: כָּשֵׁר, מַאי אִיבָּא לְמֵימַר? - בְּנֵי רַבִּי חִיָּיא סָבְרִי לָהּ כְּמַאן דְּאָמַר: מוֹלִיךְ וּמֵבִיא בְּמִלְיָקָה פָּסוּל. אָמַר רַב כָּהֲנָא: מִצְוַת מְלִיקָה קוֹצֵץ וְיוֹרֵד, וְזוֹ הִיא מִצְוָתָהּ. סָבַר רַבִּי אָבִין לְמֵימַר: קוֹצֵץ וְיוֹרֵד - אִין, מוֹלִיךְ וּמֵבִיא - לָא. אֲמַר לֵיהּ רַבִּי יִרְמְיָה: כָּל שֶׁכֵּן דְּמוֹלִיךְ וּמֵבִיא בְּמִלְיָקָה כָּשֵׁר. וּמַאי "זוֹ הִיא מִצְוָתָהּ"? אֵימָא: אַף זוֹ הִיא מִצְוָתָהּ. אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה אָמַר שְׁמוּאֵל: כָּל הַכָּשֵׁר בִּשְׁחִיטָה, בְּנֶגְדּוֹ בָּעוֹרֶף כָּשֵׁר בְּמִלְיָקָה. הָא פָּסוּל בִּשְׁחִיטָה - פָּסוּל בְּמִלְיָקָה, לְמַעוּטֵי מַאי? אִילֵימָא לְמַעוּטֵי עִיקּוּר סִימָנִין, וְהָא תָּנֵי רָמֵי בַּר יְחֶזְקֵאל: אֵין עִיקּוּר סִימָנִין בְּעוֹף! אֲמַר רַב פַּפָּא: לְמַעוּטֵי רֹאשׁוֹ. - רֹאשׁוֹ פְּשִׁיטָא, "מְמוּל עָרְפּוֹ" אָמַר רַחֲמָנָא - וְלֹא בְּרֹאשׁוֹ! - מַאי רֹאשׁוֹ? שִׁיפּוּי רֹאשׁוֹ, כְּגוֹן דִּנְקַט מְשִׁיפּוּי רֹאשׁוֹ וְהָגְרִים וַאֲזַל עַד דְּמָטָא תַּתַּאי. וְכִדְרַב הוּנָא אָמַר רַב אַסִי, דְּאָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב אַסִי: הָגְרִים שְׁלִישׁ וְשָׁחַט שְׁנֵי שְׁלִישׁ - פְּסוּלָה. אֲמַר לֵיהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא לְרַב אָשֵׁי, הָא דְּתָנֵי רָמֵי בַּר יְחֶזְקֵאל: אֵין עִיקּוּר סִימָנִין בְּעוֹף, לָא אֲמָרָן אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר: אֵין שְׁחִיטָה לְעוֹף מִן הַתּוֹרָה,

אבל

לא למעוטי שן וצפורן — מה שהקשה בקונטרס לאותן שמפרשים דאיירי בתלושים —

לא שייך למפרך "תנינא" מברייתא אלא אם כן שנוייה במשנה — נראה דלא קשה, דהא נמי שמעינן ממתניתין בזבחים בפרק "חטאת העוף" (סח,א) דתנן: מלק בסכין מטמא בגדים אבית הבליעה, אלמא תלוש פסול במליקה. ומיהו קשה קושיא אחרת שהקשה, דהוה ליה למימר: למעוטי תלוש, והוי כל תלוש בכלל. ואם תאמר: ולפירושו דאיירי במחוברין, היאך שן כשרה במליקה? הא בעי ימין, דמלק בשמאל פסול, כדתנן בפרק "חטאת העוף" (שם)! ויש לומר: דלא נקט שן שיהא שן כשרה למליקה, אלא כלומר דלא מיפסל מטעם מחובר כמו בשחיטה. ועוד יש לומר: דשמאל גרע משן, כדאשכחן לענין חליצה, דאמרינן בפרק "מצות חליצה" (יבמות קה,א) דגידמת חולצת בשיניה, ובירושלמי משמע דחליצה בעי ימין, דאמרינן בירושלמי: כיצד היא עושה? מתירתו בימין ותופסתו בשמאל וגוררתו בימין, כדי שתהא חליצה בימין והתרה בימין. ושמא אין כל כך ראיה, דדלמא ליכא עיכובא בימין, אלא לכתחלה בעי ימין, והוא הדין אם חלצה בשמאל דחליצתה כשירה. והא דלא קאמר: למעוטי דורס דכשר למליקה ופסול לשחיטה — משום דבהדיא קתני לה גבי שחיטה בפרק שני (חולין ל,ב) דפסולה, דתנן: אם התיז את הראש בבת אחת פסולה. ואי אשמעינן דכשר במליקה, אם כן הוה ליה למתני אפכא: פסול בשחיטה כשר במליקה, דהוה משמע שפשוט לנו בשחיטה.

אילימא למעוטי עיקור סימנים — לפירוש הקונטרס [לעיל ט,א] דבעיקור סימנין הוי טרפה, תימה: אמאי אצטריך לאשמועינן דכי היכי דעיקור פסול בשחיטה פסול נמי במליקה? מאין היה לנו להכשיר במליקה יותר מבשחיטה? והלא מלק ונמצא טרפה פסול לכולי עלמא, אלא דפליגי בזבחים בפרק (קדשי קדשים) ["חטאת העוף"] (סט,א) אי מליקה מטהרת מטומאת נבלת עוף טהור או לאו! וכן תימה לרבא בר קיסי דקאמר: לא אמר רמי בר יחזקאל אין עיקור סימנים לעוף אלא במליקה ולא בשחיטה, מאי שנא דנקט עיקור מכל שאר טריפות? וכן תימה, דקאמר בסמוך: [אלא] למאן דאמר אין שחיטה לעוף מן התורה אין עיקור (אבל למאן דאמר יש שחיטה לעוף מן התורה יש עיקור), היאך תלוי זה בזה? מכל מקום הוא אסור משום טרפה, דמה לי טרפה זו ומה לי טרפה אחרת? דכיון שנטרף העוף — שוב אין מועיל לו נחירה אלא להוציא מידי נבילה, למאן דאמר אין שחיטה לעוף מן התורה, כדמוכח בריש "השוחט" (חולין כח,א)! אבל לדברי הלכות גדולות אתיא כולה סוגיא שפיר, דלא הוי טרפה על ידי שחיטת סימנין. ולהכי קאמר: אילימא למעוטי עיקור סימנין, כי היכי דהלכתא גמירי לה דאין השחיטה מועלת שם, אף על פי שאינו נטרף בכך — כמו כן במליקה שוב אינו נמלק אף על פי שאינו טרפה, והא תני רמי בר יחזקאל כו'. ופליג אההיא דנשמטה הגרגרת, כדפירש בקונטרס [עמוד ב ד"ה ההוא]. אבל אהך דתני לוי [חולין כו,א]: כל טרפות שמנו חכמים בבהמה כנגדו בעוף — לא פליג, דאפילו בבהמה אינה טרפה בכך.

אבל לפירוש הקונטרס פליג נמי אלוי. וניחא השתא דרבא בר קיסי וכולה סוגיא.

לא אמרן אלא למאן דאמר אין שחיטה לעוף מן התורה — אין להקשות: לדידיה, היכי משכחת נבלת עוף טהור דמטמא בגדים אבית הבליעה? דנהי דלא בעי שחיטה, נחירה מיהא בעי בסימנין. כדמוכח לקמן בריש פרק שני (חולין כח,א) דקאמר: מלק בסכין מטמא בגדים אבית הבליעה, ואי אמרת אין שחיטה לעוף מן התורה, כיון דתבר שדרה ומפרקת הויא טרפה — תיהני לה סכין לטהרה מידי נבלה. אלמא סימנין דוקא מטהרין, ובשדרה ומפרקת חשיב טרפה, והשתא (משכחת נבלת עוף טהור כשחתך שדרה ומפרקת ורוב בשר קודם שהגיע לסימן) תיהני ליה סכין לטהורי מידי נבילה. והא דנקט ב"התכלת" (מנחות מה,א) גבי "נבלה וטרפה לא יאכלו הכהנים" דאצטריך, סלקא דעתך אמינא: הואיל ואשתרי מליקה גבייהו אשתרי נמי נבלה — לאו דוקא, דנבלה לא הוי, כדמוכח לקמן כמו שהבאתי מפרק שני (חולין כח,א). אלא כלומר טרפה, וקרא נקט נבלה אגב טרפה.

מפני

אבל

מפני שהוא מחליד — פירש בקונטרס: לאחר שנפרקו פרקי העצם כשנעץ הסכין תחת העצם, לפי שאין העצם מתפשט לכאן ולכאן כדרך שאר בית השחיטה כשחותכין אותו, אלא עומד במקומו, וכשחותך הסכין תחת העצם הויא חלדה. (ולפיכך) [ולפירושו] לא איירי בסכין רחבה. ונראה דחשיב חלדה לפי ששוחט הסימנין ממטה למעלה, ואפילו בסכין רחבה. ובזבחים פרק "חטאת העוף" (סח,ב) פירש בקונטרס דמחליד לפי שנועץ ראשו של סכין, משום שאינו רוצה לחתוך רוב בשר קודם הסימנים. וכאן אי אפשר לומר כן, דקרי ליה מחליד אף על גב דסלקא דעתין שחותך רוב בשר.

ותיקשי לך עולת העוף דבעיא שני סימנין — בין לרבנן בין לרבי אלעזר פריך, כדפירש בקונטרס.

כי

אֲבָל לְמַאן דְּאָמַר: יֵשׁ שְׁחִיטָה לְעוֹף מִן הַתּוֹרָה, יֵשׁ עִיקּוּר. אֲמַר לֵיהּ: אַדְּרַבָּה, אִיפְּכָא מִסְתַּבְּרָא! לְמַאן דְּאָמַר: יֵשׁ שְׁחִיטָה לְעוֹף מִן הַתּוֹרָה, אִיכָּא לְמֵימַר דְּהָכִי אַגְמְרִיהּ, דְּאֵין עִיקּוּר; וַאֲפִילּוּ לְמַאן דְּאָמַר בִּבְהֵמָה, לְעִנְיַן עִיקּוּר לָא לֵיהֱוֵי בִּבְהֵמָה. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר: אֵין שְׁחִיטָה לְעוֹף מִן הַתּוֹרָה אֶלָּא מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים, מֵהֵיכָא גְּמִירִי לָהּ? מִבְּהֵמָה, פּוֹלֶטֶת מִילְּתָא בִּבְהֵמָה! אֲמַר רָבִינָא, אֲמַר לִי רָבִין בַּר קִיסִ', הָא דְּתָנֵי רָמִי בַּר יְחֶזְקֵאל: אֵין עִיקּוּר סִימָנִין בְּעוֹף - לָא אֲמָרָן אֶלָּא בְּמִלִּיקָה, אֲבָל בִּשְׁחִיטָה יֵשׁ עִיקּוּר. - וְהָאָמַר רַבִּי יִרְמְיָה אָמַר שְׁמוּאֵל: כָּל הַכָּשֵׁר בִּשְׁחִיטָה, כְּגוֹנְדּוֹ בָּעוֹרֶף כָּשֵׁר בְּמִלִּיקָה; הָא פָּסוּל - פָּסוּל! - הַהוּא פְּלִיגָא. אָמַר זְעֵירִי: נִשְׁבְּרָה מַפְרֶקֶת וְרוֹב בָּשָׂר עִמָּהּ - נְבֵלָה. אֲמַר רַב חִסְדָּא, אַף אֲנַן נַמִי תָּנֵינָא: מָלַק בְּסַכִּין - מְטַמֵּא בְּגָדִים אֲבִית הַבְּלִיעָה; וְאִי אָמְרַתְּ טְרֵפָה הָוְיָא, מְלִיקָתָהּ זוֹ הִיא שְׁחִיטָתָהּ - תְּהֵנֵי לָהּ סַכִּין לְטָהֳרָה מִידֵי נְבֵלָה! אָמְרִי: הָתָם מִשּׁוּם דְּלָאו שְׁחִיטָה הִיא כְּלָל. מַאי טַעְמָא? רַב הוּנָא אָמַר: מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַחֲלִיד, רָבָא אָמַר: מִפְּנֵי שֶׁהוּא דּוֹרֵס. מַאן דְּאָמַר: מִפְּנֵי שֶׁהוּא דּוֹרֵס? - קָסָבַר: מוֹלִיךְ וּמֵבִיא בְּמִלִּיקָה - כָּשֵׁר. וּמַאן דְּאָמַר: מִפְּנֵי שֶׁהוּא דּוֹרֵס, מַאי טַעְמָא לָא אָמַר מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַחֲלִיד? - אָמַר לָךְ: חֲלָדָה הֵיכִי דָּמֵי? כְּחוֹלְדָּה הַדָּרָה בְּעִיקְּרֵי בָּתִּים דְּמַכַּסְיָא, הָכָא - הָא מִיגַּלְיָא. אֲמַר רָבָא: אִי קַשְׁיָא לִי הָא קַשְׁיָא לִי, וְכִי מֵהָתָם עוֹמֵד וּמוֹלֵק? אָמַר לֵיהּ: הָתָם, כְּדֵי לְקַיֵּים בָּהּ מִצְוַת הַבְדָּלָה. - אִי הָכִי, עוֹר נַמִי! - כָּל הַמְעַכֵּב בִּשְׁחִיטָה מְעַכֵּב בְּהַבְדָּלָה, וְכָל שֶׁאֵינוֹ מְעַכֵּב בִּשְׁחִיטָה אֵינוֹ מְעַכֵּב בְּהַבְדָּלָה. - וְהָא מִיעוּט סִימָנִין לְרַבָּנַן, דְּלָא מְעַכְּבִי בִּשְׁחִיטָה וּמְעַכְּבִי בְּהַבְדָּלָה! - אֶלָּא אֵימָא: כָּל שֶׁיֵּשְׁנוֹ בִּשְׁחִיטָה יֶשְׁנוֹ בְּהַבְדָּלָה, וְכָל שֶׁאֵינוֹ בִּשְׁחִיטָה אֵינוֹ בְּהַבְדָּלָה.

מכל

אבל למאן דאמר יש שחיטה לעוף מן התורה — מתורה שנמסרה למשה על פה, דהיינו הלכה למשה מסיני. ורבי אמרה, דפליג אדרבי אלעזר בפרק "השוחט" (חולין כח,א) דתניא, רבי אומר: "וזבחת כאשר צויתיך" — מלמד שנצטווה משה על הלכות שחיטה בעל פה, ואף על פי שלא כתבו בתורה, על הוושט ועל הקנה ועל רוב אחד בעוף ועל רוב שנים בבהמה. אלמא יש שחיטה לעוף. אדרבה אפכא מסתברא למאן דאמר [יש] שחיטת העוף מן התורה איכא למימר דהכי אגמריה דאין עיקור. **ואפילו למאן דאמר** — דיליף ליה התם בהיקישא מ"זאת תורת הבהמה והעוף", וגמר לעוף מבהמה, מצינן למימר דכיון דהוזכרה שחיטת העוף בסיני, דהא היקישא בסיני נאמרה, אגמריה רחמנא למשה על פה לענין עיקור לא ליהוי בבהמה. **אלא למאן דאמר אין שחיטה לעוף מן התורה אלא מדברי סופרים מהיכן גמר לה** — כלומר, אהיכא סמכי (דאנן) [ורבנן] דתקון ליה שחיטה — מבהמה גמרו, הילכך כולה מלתא בבהמה תקון. **רבין בר קיסי** — שם חכם. **לא אמרן אלא במליקה** — דכיון דדרסה וחלדה לא פסלי בה, עיקור סימנים נמי לא פסלי בה. אבל בשחיטה כו'. **כל הכשר כו'** — כל הצואר הכשר לשחיטה כשר למליקה מאחוריו. **הא פסול פסול** — ואי צואר שנעקרו סימנין פסול לשחיטה, היכי מתכשר במליקה? **ההוא** — דרבי ירמיה פליגא אדרבין בר קיסי, דרבי ירמיה סבר דאף לשחיטה אין עיקור. ולית הילכתא כמתניתא דרמי בר יחזקאל, דהא תניא בפירקין דלקמן (חולין כח,א): שחט את הוושט ואחר כך נשמטה הגרגרת — כשרה, נשמטה הגרגרת ואחר כך שחט את הוושט — פסולה. שחט את הוושט ונמצאת הגרגרת שמוטה, ואין ידוע אם קודם שחיטה נשמטה או לאחר שחיטה, זה היה מעשה, ואמרו: כל ספק בשחיטה פסולה. אלמא יש עיקור בעוף, דהא בעוף קמיירי, מדקתני: שחט את הוושט ואחר כך נשמטה הגרגרת כשרה, דעוף הכשרו בסימן אחד. ואי קשיא לך מתניתא אמתניתא, דהא דרמי בר יחזקאל מתניתא היא — תריץ: הא כמאן דאמר יש שחיטה בעוף מן התורה. וכיון דלא איפסיק הילכתא קיימא לן בשל תורה הלך אחר המחמיר. **ורוב בשר** — שעל המפרקת מאחורי הצואר נפסקה עמו. **נבלה** — ומטמאה מיד אף על פי שהיא מפרכסת, דמתה ממש היא, ושחיטה דלאחר מכאן לא מטהרה לה מידי נבלה. **מלק** — עוף קדשים בסכין — נבלה היא, והאוכל נבלת עוף טהור מטמא בגדים שהוא לבוש בשעה שבולעה, ולא בגדים שקודם לכן ולא בגדים שלבש אחר שהיא במעיו. ואין לה טומאת מגע לגמרי, אלא טומאת בליעה זו לבדה. וכולה ילפינן לה בתורת כהנים מ"נבלה וטרפה לא יאכל לטמאה בה" (ויקרא כב), וכתיב נמי (שם יז): "והנפש אשר תאכל נבלה וטרפה באזרח ובגר וכבס בגדיו ורחץ במים וטמא עד הערב וטהר", ובעוף משתעי קרא, דתניא (חולין ק,א) [נדה מב,ב]: יכול תהא נבלת בהמה מטמאה אבית הבליעה? כגון תחב לו חבירו בבית בליעתו והוא לא נגע בה, שלא נטמא במגעה, וטומאת בית הסתרים לא מטמיא טומאת מגע. ובטומאת משא נמי אינו טמא, שלא זז עד שבלעה. תלמוד לומר: "לא יאכל לטמאה בה" "בה" משמע מיעוטא — מי שאין לה טומאה אלא אבילתה, כדכתיב: "לא יאכל", וכתיב "בה", כלומר, בזו בבליעה ולא באחרת, יצאת נבלת בהמה שמטמאה במגע, כדכתיב (ויקרא יא): "והנוגע בנבלתה" וגו'. הלכך על כרחך בעוף משתעי. יכול נבלת העוף תטמא מן הכתוב מהאי קרא, ונבלת בהמה מקל וחומר: מה העוף שאינו מטמא במגע ובמשא — מטמא בבית הבליעה, בהמה שמטמאה כו'? תלמוד לומר: "בה" — בה אתה מיטמא ואי אתה מיטמא בנבלת בהמה בבית הבליעה. ואם כן למה נאמר בבהמה "והאוכל מנבלתה" (שם)? ליתן שיעור לנוגע ולנושא כשיעור אבילה, דהיינו כזית. וכולה מילתא מפרש התם, דאין לה טומאה לנבלת עוף טהור אלא זו בלבד. **ואי אמרת** — נשברה מפרקת ורוב בשר עמה טרפה בעלמא הוה ולא נבלה, והא מליקת סכין, ביון דלאו מליקה היא — הוה כשובר מפרקתו, כשמגיע לסימנין וחותכן בסכין הרי זו כשוחט את הטרפה, וקיימא לן ב"העור והרוטב" (חולין קכה,ב): טרפה ששחטה אינה מטמאה! ואף על גב דבשל מוקדשים אמרינן התם (חולין קכג,ב) דמטמאה, והאי עוף נמי דקדשים היא — התם מדרבנן היא, ובהמה, אבל טומאת בית הבליעה דעוף דמדאורייתא היא לית לה, דהתם אמרינן דטומאה מדרבנן בעלמא הוא. **מליקתה זו היא שחיטתה** — דהא בסכין היה, וכשר לשחיטה. **תהני לה סכין** — כשמולק הסימן בסכין לטהרה מידי נבלה. ואי קשיא: לותביה ממתניתין, דקתני במתניתין: השוחט מן העורף שחיטתו פסולה! טעמא משום שבירת מפרקת היא, ואיכא למימר דטרפה היא ולא נבלה. **שהוא מחליד** — לאחר שנתפרקו פרקי העצם נענץ הסכין תחת העצם, לפי שאין העצם מתפשט לכאן ולכאן כדרך שאר בית השחיטה כשחותכין אותו, אלא עומד במקומו, וכשחותך הסכין תחת העצם הויא לה חלדה. **מפני שהוא דורס** — ממש, ולא מוליך ומביא, כדאמרן לעיל (חולין כ,א): קוצץ ויורד וזו היא מצותה. **מוליך ומביא במליקה כשר** — והיא דמלק בסכין סתמא קתני, לא שנא קוצץ ויורד ולא שנא מוליך ומביא. **בעיקרי בתים** — *קרו"ט בלעז. **הא מיגליא** — דאף על פי שאין העצם מתפשט כל כך לגלות בית השחיטה, מיהו הסכין נראה ומגולה כל זמן חתיכתו. **אי קשיא** — בהא מילתא דזעירי. **הא קשיא לי** — ביון דאמרת נבלה — אלמא מתה היא, הא דאמר רחמנא מליקה כשרה בקדשים, ובעינן חתיכת סימנין כדלקמן (חולין כא,א). **וכי** — לאחר שהיא במתה בשבירת העצם ורוב בשר, למה עומד ומולק שוב הסימנין? אי אמרת בשלמא טרפה בעלמא הואי אי נשברה בלא מליקה, אבל חיותא מיהא אית בה — משום הכי הויא מליקת סימנין מליקה. וטרפה ליכא למימר, שזה דרך הכשרה, דאם לא שהה והניחה לאחר שעשה בה מעשה אין כאן טרפות. וכן בכל השוחטין, משנקב הוושט יש כאן מעשה טרפה, וכי גמר שחיטתו מיתכשרא אם לא שהה שיעור שהייה. אלא לזעירי דחשיב לה מתה, מה הוא עומד ומולק? **ותקשי לך עולת העוף** — דאמרינן לקמן בשמעתין דבעיא שני סימנים. **וכי מתה עומד ומולק** — דהא ודאי עוף בחד סימן מתה, ואמאי מעכב שני? **התם** — לאו משום מליקה הוא, אלא לקיים מצות הבדלה, כדילפינן לקמן בשמעתין מ"ומלק והקטיר", מה הקטרה הראש בעצמו והגוף בעצמו — אף מליקה הראש בעצמו והגוף בעצמו. **אי הכי עור נמי** — לבדיל, ויחתוך כל הראש! אלמה תניא לקמן (חולין כא,ב): שנים לרבנן ורוב שנים לרבי אלעזר בר רבי שמעון, אבל עור ליכא למאן דאמר. **כל המעכב בשחיטה** — עור אינו מעכב בשחיטה, שאילו קודם שחיטה ניטל כל העור — כשרה. אבל סימנין — שחיטה תלה בהו רחמנא, ולכתחלה כולהו בעי, כדתנן לקמן ב"השוחט" (חולין כז,א) הלכך גבי הבדלה מעכבי. **והא מיעוט סימנים** — לרבנן דפליגי לקמן בשמעתין אדרבי אלעזר בר רבי שמעון, ואמרי דלא תסגי ברוב שנים אלא אם כן גמר כולן, ואף על גב דלא מעכבי בשחיטה.

מכל מקום קשיא — וכי מתה עומד ומולק? **בלא רוב** — רוחב הבשר של מפרקת, דאכתי לאו מתה היא. דהא זעירי מפרקת ורוב בשר קאמר. **להא שמעתא** — דזעירי. **אמר ליה** — הואיל ומתה, חשוב כל מליקות דאמר רחמנא דבעי לחתוך סימנים, וכי מתה עומד ומולק? **אשתומם** — שתק והיה מחשב מה יענה. בחטאת העוף כתיב "ולא יבדיל" גבי שמיעת הקול ב"ויקרא", הילכך בחד סימן סגי, דעוף הכשרו בסימן אחד. **ורוב בשר עמו** — לאחר מליקת הסימן. **ובעולה** — דבעי הבדלה כדלקמן, שנים או רוב שנים. פלוגתא דרבי אלעזר בר רבי שמעון ורבנן לקמן בשמעתין. **האמר רוב שנים** — דוקא ולא יותר, כדקתני לקמן (חולין כב,א) דבעינן שיהא אוחז בראש ובגוף כשהוא מזה. **שדומים לשנים** — דלכתחלה בעינן שיחתוך רוב להדיא, שיהא נראה לעינים שהוא רוב, או רוב שנים ואפילו רוב מצומצם. **נשברה מפרקת** — באדם. **ואם תאמר** — הא עלי מפרקת בלא רוב בשר הוה, וקרי ליה מת "ותשבר מפרקתו וימת". **מטמא באהל** — ואפילו מפרכס. **עשאה גיסטרא** — שחתכה לרחבה, או בצוארה כולו, או בשדרה עד החלל. כל דבר החלוק לשנים קרי "גיסטרא". **ניטל הירך** — ממקום חיבורו בבוקא דאטמא. **וחלל שלה** — בלומר, לא שניטל העצם עם קצת הבשר הפנימי, ונשאר בשר העליון והעור עד חצי הירך או שלישיתו וחופה את המכה. דהתם טרפה הוא דהויא, כדתנן (חולין עו,א): בהמה שנחתכו רגליה, דהיינו אחרונים, מן הארכובה ולמעלה — טרפה. אבל כשנטל כל הבשר עד שנראית גופה של מקום החתך כעין חלל, *קיבדור"א בלעז. **נבלה** — ואפילו בחייה מטמאה. **כל שרבוצה ונראית חסרה** — דרך הבהמה לרבוץ על יריכה ומתכסת יריכה ברביצתה, ואם נראית חסרונה כשהיא רבוצה. **הותזו ראשיהן** — בשמנה שרצים קמיירי בסדר טהרות. **טמאים** — דכיון דעשויין גיסטרא אף על פי שלא הובדלו לגמרי כדמפרש ואזיל, הרי הם כמתים. **כזנב הלטאה שמפרכסת** — בלומר, דאף על פי שמפרכסת אין זה חיות, שהרי זנב הלטאה חותך אותה לגמרי והיא מפרכסת. חיתוך הזנב מפרכס. **כהבדלת עולת העוף לרבנן** — דבעו כל הסימנין. **ולא פליגיתו** — את וריש לקיש, דהיינו נמי הותזו ממש. **איבא דאמרי** — דבהדיא אמר רב אסי למילתיה: כהבדלת רבי אלעזר ברבי שמעון, ולא בעי רבי ירמיה מיניה. **ואת השני וגו'** — בעולת העוף של חובה כתיב, גבי שמיעת הקול כשהוא מביא בדלות. בפרשה עליונה כשהוא מביא בעשירות דיבר בחטאת בהמה. **כמשפט** — משמע שקצוב המשפט במקום אחר, ואהיכא קאי? אחטאת בהמה דלעיל קאי, שהרי עולה זו באה חליפין לה, הלכך לה אקשה ויליף מיניה, כדמפרש לקמיה: דאינה באה אלא מן החולין כו'. **או אינו אלא כמשפט חטאת העוף** — שלא תיטען הבדלה במליקתה, כדכתיב (ויקרא ה) בחטאת העוף: "ממול ערפו ולא יבדיל". **כשהוא אומר והקריבו** — בעולת העוף של נדבה ב"ויקרא" (ויקרא א): "והקריבו הכהן אל המזבח ומלק את ראשו" וגומר. מדלא כתיב "הקריב" אלא "והקריבו" משמע: חלוקה הקרבתו של זה מהקרבת אחרים, גילה לך הכתוב שלא תלמד מליקת עולה ממליקת חטאת.

אלא

מִכֹּל מָקוֹם קַשְׁיָא! אֲמַר רָבָא, אִימָא: וְכֵן הוּא עוֹשֶׂה, חוֹתֵךְ שִׁדְרָה וּמַפְרֶקֶת בְּלֹא רוֹב בָּשָׂר. כִּי סָלֵיק רַבִּי זֵירָא, אַשְׁכְּחֵיהּ לְרַבִּי אַמִּי דְּיָתֵיב וְקָאָמַר לָהּ לְהָא שְׁמַעְתָּא, אֲמַר לֵיהּ: וְכִי מֵתָה עוֹמֶד וּמוֹלֵק? אֶשְׁתּוֹמַם כְּשָׁעָה חֲדָא, אֲמַר לֵיהּ: אִימָא, כָּךְ הוּא עוֹשֶׂה, חוֹתֵךְ שִׁדְרָה וּמְפַרֶקֶת בְּלֹא רוֹב בָּשָׂר. תַּנְיָא נַמִּי הָכִי: כֵּיצַד מוֹלְקִין חַטַּאת הָעוֹף? חוֹתֵךְ שִׁדְרָה וּמְפַרֶקֶת בְּלֹא רוֹב בָּשָׂר עַד שֶׁמַּגִּיעַ לַוֵּושֶׁט אוֹ לַקָּנָה; הִגִּיעַ לַוֵּושֶׁט אוֹ לְקָנֶה - חוֹתֵךְ סִימָן אֶחָד אוֹ רוּבּוֹ וְרוֹב בָּשָׂר עִמּוֹ, וּבְעוֹלָה - שְׁנַיִם אוֹ רוֹב שְׁנַיִם. מַנִּי? אִי רַבָּנַן - הָא אָמְרִי: שְׁנַיִם דְּוָקָא! אִי רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן - הָאָמַר: רוֹב שְׁנַיִם! - אֵימָא: שְׁנַיִם - לְרַבָּנַן, רוֹב שְׁנַיִם - לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, וְאִיבָּעֵית אֵימָא: הָא וְהָא רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, וּמַאי שְׁנַיִם - שֶׁדּוֹמִין לִשְׁנַיִם. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: נִשְׁבְּרָה מַפְרֶקֶת וְרוֹב בָּשָׂר עִמָּהּ - מְטַמֵּא בְּאֹהֶל; וְאִם תֹּאמַר: אוֹתוֹ מַעֲשֶׂה דְּעָלֵי מַפְרֶקֶת בְּלֹא רוֹב בָּשָׂר הֲוַאי! זְקָנָה שָׁאנֵי, דִּכְתִיב: "וַיְהִי כְּהַבִּיאָרוֹ אֶת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וַיִּפֹּל מֵעַל הַכִּסֵּא אָחֳרַנִּית בְּעֶד יַד הַשַּׁעַר וַתִּשָּׁבֵר מַפְרַקְתּוֹ וַיָּמֹת כִּי זָקֵן הָאִישׁ וְכָבֵד" וְגוֹ'. אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: קָרָעוֹ כְּדָג - מְטַמֵּא בְּאֹהֶל. אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר יִצְחָק: וּמְגַבּוֹ. אָמַר שְׁמוּאֵל: עֲשָׂאָהּ גִּיסְטְרָא - נְבֵלָה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: נִיטַל הַיָּרֵךְ וְחָלַל שֶׁלָּהּ נִיבָּר - נְבֵלָה. הֵיכִי דָּמֵי חָלַל שֶׁלָּהּ נִיבָּר? אָמַר רָבָא: כָּל שֶׁרְּבוּצָה וְנִרְאֵית חֲסֵרָה. תְּנַן הָתָם: הוּתְּזוּ רָאשֵׁיהֶן, אַף עַל פִּי שֶׁמְּפַרְכְּסִין - טְמֵאִים, כְּזָנָב הַלְּטָאָה שֶׁמְּפַרְכֶּסֶת. מַאי הוּתְּזוּ? רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: הוּתְּזוּ מַמָּשׁ, רַבִּי אַסִּי אָמַר רַבִּי יָנַי: כְּהַבְדָּלַת עוֹלַת הָעוֹף. אָמַר לֵיהּ רַבִּי יִרְמְיָה לְרַבִּי אַסִּי: כְּהַבְדָּלַת עוֹלַת הָעוֹף לְרַבָּנַן וְלָא פָּלְגִיתוּ, אוֹ דִלְמָא כְּהַבְדָּלַת עוֹלַת הָעוֹף לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, וּפָלְגִיתוּ? אָמַר לֵיהּ: כְּהַבְדָּלַת עוֹלַת הָעוֹף לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, וּפְלִיגְנָן. אִיבָּא דְּאָמְרִי: רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: הוּתְּזוּ מַמָּשׁ, רַבִּי אַסִּי אָמַר רַבִּי יָנַי: כְּהַבְדָּלַת עוֹלַת הָעוֹף לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בְּרוֹב שְׁנַיִם. מַאי רַבָּנַן וּמַאי רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן? דְּתַנְיָא: "וְאֶת הַשֵּׁנִי יַעֲשֶׂה עֹלָה כַּמִּשְׁפָּט" - כְּמִשְׁפָּט חַטַּאת בְּהֵמָה. אַתָּה אוֹמֵר: כְּמִשְׁפָּט חַטַּאת בְּהֵמָה, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא כְּמִשְׁפָּט חַטַּאת הָעוֹף! כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר "וְהִקְרִיבוֹ" - חֵלֶק הַבָּתוּב בֵּין חַטַּאת הָעוֹף לְעוֹלַת הָעוֹף; וּמַה אֲנִי מְקַיֵּים "כַּמִּשְׁפָּט" - כַּמִּשְׁפָּט חַטַּאת בְּהֵמָה, מַה חַטַּאת בְּהֵמָה אֵינָהּ בָּאָה

כי סליק רבי זירא אשכחיה לרבי אמי דקאמר להא שמעתא — פירוש: דזעירי. ורבי אמי גרסינן ולא גרסינן אסי, דרבי אסי הוא דאמר לקמן גבי הותזו ראשיהן דהיינו כהבדלת עולת העוף.

הותזו ראשיהן — גבי בהמה חיה ועוף מיתניא במסכת אהלות, ולא גבי שרצים כדפירש בקונטרס.

הותזו ממש — נראה דפליגי אזעירי דלעיל, דסגי ליה במפרקת ורוב בשר לחוד.

כשהוא אומר והקריבו חילק הכתוב כו' —

פירוש: להצריך הבדלה בעולת העוף. ואם תאמר: דבפרק "קדשי קדשים" (זבחים סה,א) דריש ליה למילתא אחריתי, דקאמר: לפי שנאמר "מן התורים או מן בני היונה" יכול לא יפחות9 משני פרידים? תלמוד לומר "והקריבו"! ויש לומר: דהכא מדסמך "והקריבו" ל"ומלק" דרשינן, דחלוקה מליקת עולת העוף ממליקת חטאת עוף לענין הבדלה.

כמשפט חטאת בהמה — הקשה בקונטרס: למה ליה להאי תנא למימר במשפט חטאת בהמה? לוקמיה בחטאת העוף דסליק מיניה דבאה מן החולין, וכולהו איתנהו בה, וחילוק ד"והקריבו" למילתיה אתא, כדקאמר: חלוקה עולה מחטאת לענין הבדלה כדקאמר רבי ישמעאל ורבי אלעזר ברבי שמעון! ותירץ: דבחטאת העוף לא כתיב בה חולין בהדיא, אלא בבהמה כתיב כדלקמן, ובהיקשא יליף מדאיקרי חטאת, ודבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בהיקש גבי קדשים. והדין עמו דחשיב כ"משפט" היקש ולא כתוב בהדיא, דהא "באשר יורם" "וכן יעשה לפר" "באשר עשה לפר החטאת" חשיב ליה היקש פרק "איזהו מקומן" (זבחים מט,ב). וקשיא לפירושו: דאם כן מחטאת בהמה גופיה היכי יליף? הא כמשפט חטאת בהמה דקאמר, על כרחך לאו אפרו של אהרן קאי, דמה ענינו לכאן? אלא אחטאת בהמה דלעיל קאי כדפירש בקונטרס, שהרי עולה זו באה חליפים לה. וחטאת בהמה מפרו של אהרן יליף, מדאיקרי חטאת, והיינו נמי למד מן הלמד, ואמאי חשיב חטאת העוף למד בהיקש יותר מן בהמה? ועוד דבפרק שני דביצה (כ,א) דריש "ויקרב את העולה ויעשה כמשפט" — לימד על עולת חובה שטעונה סמיכה כעולת נדבה. והשתא, למה לי "כמשפט"? תיפוק ליה מדאיקרי עולה! ועוד, דבפרק קמא דזבחים (ח,א) לא ילפינן חטאת נזיר מחטאת חלב, ולא גמרי מהדדי מדאיקרי חטאת, כיון דאיכא למיפרך. והכא נמי חטאת העוף היכי יליף מפרו של אהרן? דאיכא למיפרך: שכן טעונה כלי בשחיטה וארבע מתנות על ארבע קרנות, ושכן כפרתו מרובה, ונבנס דמה לפני ולפנים! דהכי פריך פרק קמא דשבועות (ט,א). ועוד קשה: דחטאת בהמה גופיה היכי ילפינן מפרו של אהרן? דאי במה מצינו — איכא למיפרך: שכן כפרתו מרובה ונבנס דמה לפני ולפנים כדפרישית, ואי מהיקשא ד"זאת התורה" — מהתם נמי תיפוק ליה עולת העוף, ולמה לי "כמשפט"? ונראה לפרש: דמיתורא דרשינן דגבי פרו של אהרן לא הוה צריך למכתב "את פר החטאת אשר לו", אלא: "את פר החטאת" ותו לא. דפרו של אהרן ידעינן שפיר דאינו בא אלא מן החולין כיון דנשרף, מידי דהוה אעולות דאין באין אלא מן החולין, כדאמרינן בסיפרי בפרשת "ראה" משום דמעשר טעון אכילה, ועולה אינה נאכלת, אלא כתיב (ויקרא ט) "החטאת אשר לו" ללמד על כל חטאת, אפילו על חטאת העוף שיהא משלו ולא משל מעשר. ומידהו קשה: למה לי "כמשפט" לענין חולין בעולת העוף? תיפוק לי מדרשא דסיפרי דהא אינה נאכלת! ויש לומר: דסלקא דעתך דאתא "והקריבו" לחלק אף לענין חולין. ואם תאמר: אם כן, מאי פריך לקמן (כב,א): מ"ביום צותו" נפקא? דלמא הייתי מחלק מ"והקריבו"! ויש לומר: ד"ביום צותו" כתיב על "זאת התורה לעולה", ומשמע כל עולה, אפילו עולת העוף. ואם תאמר: כי היכי דילפינן הכא הבדלה בעולת העוף חובה מ"והקריבו" אף על גב דכתיב בעולת עוף נדבה, אמאי לא ילפינן נמי בפרק שני דביצה (כ,א) עולת חובה

חולין. פרק ראשון – הכל שוחטין דף כא עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)"

תוספות

רש"י

מנדבה לענין סמיכה? ויש לומר: דסמיכה מילתא אחריתי היא. אבל הכא שנידחן צריכין מליקה, ואינו אלא גילוי מילתא בעלמא, דמגלה לנו הכשר מליקת העוף, והבדלה הויא כמו גמר מליקה. ובהקישא ד"זאת התורה" לא ילפינן לענין סמיכה, דלא ילפינן בהקישא אלא לענין דבר שיכול לנהוג בכל הנזכרים בפסוק, וסמיכה ליכא בבכור ומעשר, כדתנן בפרק "שתי מדות" (מנחות צב,ב): "קרבנו" ולא הבכור, "קרבנו" ולא המעשר. [ובזבחים (ז,ב)] מ"להקריב את קרבניהם" דרשינן: זה בכור ומעשר ופסח.

מה חטאת העוף ממול עורף — פירש בקונטרס: דהא סברא דמן החולין נפקא ליה לרבי ישמעאל בעולת חובה בהקישא ד"זאת התורה" דאיתקש כולהו להדדי, וילפינן כולהו מחטאת, והכי גמרינן בשילהי "התודה" (מנחות פב,א), ומשמע ליה בין עולת העוף בין עולת בהמה. ותנא קמא לא משמע ליה מההוא היקישא אלא קרבנות בהמה דומיא דאשם ושלמים. וקשה, דבסמוך פריך: מ"ביום צותו" נפקא — אלמא עולת העוף נמי בכלל! ונראה, דטעמייהו דרבנן דקסברי דלא מתוקמא הקישא ד"זאת התורה" לחולין — משום דלא שייך בכל הקרבנות, דאיכא קרבנות נדבה דלא אתו מחולין. כדאשכחן נמי לרבי אליעזר בסוף "התודה" (שם פב,ב) דגמר פסח דורות חולין מפסח מצרים אף על גב דפסח כתיב בהדיא הקישא, כדדרשינן (זבחים ז,ב): "להקריב את קרבניהם" — זה הבכור מעשר ופסח. ושמע מינה היינו טעמא כדפרישית לעיל, משום דאיכא קרבנות נדבה דלא אתו מחולין. ורבי ישמעאל סבר דגמרינן הקישא לחולין, כיון דמכל מקום כל קרבנות חובה או נדר אתו מחולין. ואיט מבדיל בסימן אחד — פירש הקונטרס: דכיון דכתיב "לא יבדיל", ועוף הכשרו בסימן אחד — כל כמה דעביד טפי מהכשרו הבדלה הוא. וכל הסימן הוי מצוה בעוף לכתחלה, הילכך במליקה כי מליק כל הסימן לאו הבדלה הוא, אבל סימן השני אפילו מצוה לכתחלה ליכא. וקשה לפירושו: דלקמן בריש פרק שני (כז,א) אמרינן בהדיא, דהא דקתני "השוחט" דיעבד — אאחד בעוף! ונראה לפרש: כיון דדיעבד לא בעי שחיטה בסימן שני — שייך בו הבדלה. אבל במיעוט הנשאר בסימן ראשון לא חיישינן, כיון דבעי שחיטת רוב אותו הסימן. ואם תאמר: דהכא משמע דלרבי אלעזר ברבי שמעון אינו מולק בחטאת העוף אלא סימן אחד והשני מניח מחובר, דליף מיניה עולת העוף שאין חותך אלא רוב שנים. ובזבחים פרק "קדשי קדשים" (סה,ב) תניא, אמר רבי אלעזר ברבי שמעון: שמעתי שמבדילין בחטאת העוף, והאי דכתיב "לא יבדיל" מפרש התם היינו דאין צריך להבדיל! ואין לפרש, דהא דקאמר דכשהוא אוחז הראש בגוף מזה — היינו אם ירצה, והא דקאמר: אי מה להלן בסימן אחד — היינו נמי אם ירצה לא יחתוך אלא סימן אחד. דהא אברייתא דלעיל דקתני: "שנים או רוב שנים", מפרש: שנים לרבנן או רוב שנים לרבי אלעזר ברבי שמעון, ולוקמה כולה כרבי אלעזר ברבי שמעון, ואי בעי שנים ואי בעי רוב שנים. ובפרק "העור והרוטב" (חולין קכג,א) נמי, גבי טלית שנקרע רובה שוב אינו חיבור וטהורה, ומוקי לה בטלית טבולת יום, דכיון דלא חס עליה ולא טבלה ליכא למיגזר דלמא חייס ולא קרע רובה. ופריך: אלא מעתה עולת העוף לרבי אלעזר ברבי שמעון לגזור, דלמא לא אתי למעבד רובא! והשתא, בשלמא אי אמרת שאסור לחתוך כל הסימנים — פריך שפיר, דלא סגי ברוב מצומצם עד שיפסוק רוב הנראה לעינים, פן יחוש לצמצם לפי שירא שלא יחתוך כל השניים. אלא אי שרי לחתוך כל השנים, למה יש לגזור שם כלל דלמא חייס? ונראה לפרש: דדוקא רבי שמעון בן אליקים הוא דאית ליה האי סברא אליבא דרבי אלעזר ברבי שמעון, דאית ליה בזבחים (סה,ב) ד"לא יבדיל" היינו דאין צריך להבדיל כל השנים, ויכול להבדיל כל השנים אפילו קודם הזאה. והסוגיא דלעיל וד"העור והרוטב" לא אתיא כותיה, אלא כרב חסדא ורבא ואביי דהתם. ומוקמינן "לא יבדיל" לרבי אלעזר ברבי שמעון קודם הזאה, ואם הבדיל פסיל ליה. ולא מפרש ליה קרא אין צריך להבדיל אחר הזאה, אלא מוקמי לה קודם הזאה. והכי איתא התם: הבדיל בחטאת העוף ולא הבדיל בעולה — פסולה. וקאמר בגמרא: מתניתין דלא כרבי אלעזר ברבי שמעון, דתנן, אמר רבי אלעזר ברבי שמעון: שמעתי שמבדילין בחטאת העוף. מאי בינייהו? אמר רב חסדא: מיצוי חטאת העוף מעכב איכא בינייהו, דמצות חטאת העוף מולק מזה (בו) ומוצה, ובעולה מולק ומוצה ואינו מזה, כדתנן התם. השתא קא סברי רבנן: מיצוי חטאת העוף מעכב, וכשהזה עדיין לא נגמרה כל מצותו, הלכך כשהבדיל סימן שני לאחר הזאה לא חשיב מחתך בשר בעלמא, ופסול, שעשה מעשה עולה בחטאת, שיש כאן הבדלה ומיצוי כמו גבי עולה. ורבי אלעזר ברבי שמעון סבר: מיצוי חטאת העוף לא מעכב, וכבר נגמר כל מצותו, וכשמבדיל אחר הזאה אינו אלא מחתך בשר בעלמא. ורבא מפרש התם: שהייה בסימן שני בעולת העוף מעכב איכא בינייהו, דלרבנן לא מעכב ולרבי אלעזר ברבי שמעון מעכב, דאי אפשר לעשות הזאה בין סימן ראשון לסימן שני שלא ישהה. ואביי מפרש התם: רוב בשר עם סימן העוף מעכב איכא בינייהו, דלרבנן לא מעכב, ולכך זימנין לא חתיך רוב בשר עם סימן הראשון דקודם הזאה, וכשמבדיל אחר הזאה — יש כאן מעשה עולה בחטאת. ואפילו חתך רוב בשר סימן הראשון — גזרינן אטו היכא דלא חתך ופסול. ורבי אלעזר בן רבי שמעון סבר דרוב בשר מעכב, ולכך לא פסול — דאין כאן מעשה עולה, דכיון דחתך רוב בשר עם סימן הראשון, כשמבדיל אחר ההזאה — מתה עומד ומבדיל, וכי האי גוונא בעולה לאו הבדלה היא. ואביי לטעמיה, דסבירא ליה דמתה אינו עומד ומבדיל. דהא פריך לעיל: ותקשי לך עולת העוף דבעי שני סימנין, וכי מתה עומד ומולק? ולית ליה טעמא כדי לקיים מצות הבדלה. והדר קאמר: אמרוה קמיה רבי ירמיה, פירוש: הנך טעמי דרב חסדא ורבא ואביי. אמר להו: לא שמיע להו הא דאמר רבי שמעון בן אליקים כו' מאי "לא יבדיל" — אין צריך להבדיל, ואפילו

אוחז

אֶלָּא מִן הַחוּלִּין, וּבְיוֹם, וּבְיָדוֹ הַיְמָנִית - אַף עוֹלַת הָעוֹף אֵינָהּ בָּאָה אֶלָּא מִן הַחוּלִּין, וּבְיוֹם, וּבְיָדוֹ הַיְמָנִית. אִי מַה לְּהַלָּן בְּרוֹב שְׁנַיִם, אַף כָּאן בְּרוֹב שְׁנַיִם! תַּלְמוּד לוֹמַר: "וּמָלַק... וְהִקְטִיר", מַה הַקְּטָרָה - הָרֹאשׁ בְּעַצְמוֹ וְהַגּוּף בְּעַצְמוֹ, אַף מְלִיקָה - הָרֹאשׁ בְּעַצְמוֹ וְהַגּוּף בְּעַצְמוֹ. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: "כַּמִּשְׁפָּט" - כְּמִשְׁפַּט חַטַּאת הָעוֹף, מַה חַטַּאת הָעוֹף מְמוּל עוֹרֶף - אַף עוֹלַת הָעוֹף מְמוּל עוֹרֶף. אִי מַה לְּהַלָּן מוֹלֵק וְאֵינוֹ מַבְדִּיל בְּסִימָן אֶחָד, אַף כָּאן מוֹלֵק וְאֵינוֹ מַבְדִּיל בְּסִימָן אֶחָד! תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְהִקְרִיבוֹ". רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: "כַּמִּשְׁפָּט" - כְּמִשְׁפַּט חַטַּאת הָעוֹף, מַה לְּהַלָּן

אוחז

אלא מן החולין — ולא ממעות מעשר שני. ולקמן (חולין כב,א) יליף לה בחטאת גופה מנלן. **וביום** — שאין חטאת קרבה אלא ביום, כדכתיב בפרשת יום הכפורים (ויקרא טז): "כי ביום הזה יכפר עליכם" וגו'. **ובידו הימנית** — שאין עבודותיו כשרות אלא בימין, דכתיב בה (שם ד): "ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו", וקיימא לן במנחות בפרק קמא (י,א): כל מקום שנאמר אצבע וכהונה אינו אלא ימין. ואי קשיא: למה ליה להאי תנא למימר כמשפט חטאת בהמה? לוקמיה אחטאת העוף דסליק מיניה, ולילף להא מילתא: מה חטאת העוף מן החולין כו', דהא כולהו נמי איתנהו בה, וחלוק ד"והקריבו" למלתיה אתא, כדאמר: חלוקה עולה מחטאת לענין הבדלה! לאו פירכא היא, דהא חטאת העוף לא כתיבא ביה חולין בהדיא, אלא בבהמה כתיב כדלקמן, ובהיקש ילפא מדאיקרי "חטאת", ודבר הלמד בהיקש אינו חוזר ולומד בהיקש בקדשים, דקיימא לן (זבחים מט,ב): בכל התורה למידין למד מלמד חוץ מקדשים. **אי מה** — בהמה כשרה ברוב שנים, אף עולת העוף ברוב שנים. **תלמוד לומר** — בעולת נדבה: "ומלק את ראשו והקטיר המזבחה ונמצה דמו". וכי אפשר לומר כן, מאחר שהוא מקטיר הוא מוצה? אלא מולקו כדרך הקטרתו, מה הקטרה הראש בעצמו והגוף בעצמו כו'. כך שנויה בתורת כהנים. והתם מפרש: מנין להקטרה שהראש בעצמו והגוף בעצמו? כשהוא אומר לאחר הקטרה זו: "ושסע אותו בכנפיו והקטיר אותו" — הרי הקטרת הגוף אמורה, הא מה אני מקיים הקטרה ראשונה — בהקטרת הראש. אלמא שתי הקטרות הן, והשסוע מבדיל ביניהן. **אף מליקת עולת העוף הראש בעצמו וכו'** — והיינו שנים. ואפילו מחובר בעור הבדלה חשיבא, כדאמרן לעיל (חולין כ,ב) דבמליקה כתב רחמנא הך הבדלה, ומליקה כשחיטה, וכל שישנו בשחיטה ישנו בהבדלה, ועור שאין שחיטה נזכרת בו — בהבדלה נמי לא מעכב. ולקמן (חולין כב,א) פריך: כיון דנפקא ליה הבדלה בעולה מהכא, למה לי "והקריבו" לחלק בין חטאת לעולה? הא הכא בהדיא כתיב דיבדיל והכא בהדיא כתיב דלא יבדיל! **רבי ישמעאל אומר כמשפט חטאת העוף** — דסליק מיניה. ולהכי אתקש, משום דבחטאת כתיב (ויקרא ה): "ממול ערפו", ובמליקת עולת נדבה לא כתיב אלא: "ומלק את ראשו והקטיר" (שם א), ואין מליקה כתיב בעולה אלא בשל נדבה, וזו למידה מזו. ולקמן פריך: תנא קמא הא מנא ליה? והך סברא דמן החולין וביום ובידו הימנית נפקא ליה לרבי ישמעאל בעולת חובה בהיקשא ד"זואת התורה לעולה ולמנחה" וגו', דאיתקש כולהו להדדי וילפי כולהו מחטאת. והכי גמרי ליה בשילהי "התודה" (מנחות פב,ב), ומשתמע ליה בין עולת בהמה בין עולת העוף. ותנא קמא לא משמע ליה מההיא היקשא אלא קרבנות בהמה, דומיא דשלמים ואשם. ואינו מבדיל בסימן אחד — שמחובר בסימן אחד. דכיון דכתיב "ולא יבדיל", ועוף הכשרו בסימן אחד, כל מה דעביד טפי מהכשר — הבדלה היא. וכל הסימן הוי מצות שחיטה בעוף לכתחלה, הלכך במליקה כי מליק לכולו סימן — לאו הבדלה היא, אבל בסימן שני אפילו מצוה לכתחלה ליכא, כדתניא לקמן (חולין כז,ב): לחיבו בשני סימנין אי אשר, שכבר הוקש לדגים. **תלמוד לומר והקריבו** — משמע שנתן לה הכתוב הקרבה לעצמה, וחלוקה מדין הקרבת חטאת. ומאחר שכתוב אחד הקישן וכתוב אחד חלקן, מסתבר כי אקשינהו — למול עורף אקשינהו, וכי פלגינהו — מהבדלה פלגינהו. דרבי ישמעאל נמי א"ומלק והקטיר" דתנא קמא סמיך, ונפקא ליה מיניה הראש בעצמו והגוף בעצמו. והא דנקט טעמיה מ"והקריבו" — משום דמ"ומלק והקטיר" לחודיה בלא "והקריבו" לא מצי יליף, כדאמר לקמן (חולין כב,א) אליבא דתנא קמא. דהא על כרחך סבירא ליה לרבי ישמעאל שנים דוקא כרבנן. דכיון דמוקי היקשא ד"כמשפט" אמול עורף, וחילוקא ד"והקריבו" אהבדלה — ליכא למימר מסימן אחד פלגיה ואוקמיה ארוב שנים, דהא לא שנים כתיב בקרא ולא רוב שנים כתיב בקרא, אלא הבדלה כתיבא — "ולא יבדיל", וכי כתיב "והקריבו" בעולה לחלק וליתן לה הקרבה אחרת — להטעינה הבדלה בא, וכל שישנו בשחיטה צריך להבדילה, ומיעוט שני סימנין דישנו בשחיטה ישנו בהבדלה. דבשלמא לרבי אלעזר ברבי שמעון דגמר מול עורף מגזירה שוה כדלקמן, לא מיבעי ליה היקישא ד"כמשפט" אמול עורף. וכמשפט חטאת בהמה לא ניחא ליה למימר, משום דמעוף סליק גמרה מהיקשא, דכמשפט אחיזת חיבור ראש וגוף במיעוט סימנים כדלקמן, וחילוקא — לרוב שנים, דלא מתכשר בסימן אחד. אלא לרבי ישמעאל דמפיק היקשא למול עורף, והבדלה לגמרי משמע, אחיזת ראש וגוף במיעוט סימנים מנא תיתי? אלא כרבנן סבירא ליה.

אוחז

אוחז בראש ובגוף ומזה — לאחר מליקה הויא הזאה, כדכתיב בחטאת העוף גבי שמיעת קול (ויקרא ה): "והזה מדם החטאת" וגו'. **מאי קאמר** — דהא "אוחז בראש ובגוף" משמע שצריך לאוחזן שניהן בתוך כף ידו, ולא סגי ליה לאחוז בראש או בגוף, ומנא ליה הא בחטאת? **כשהוא אחוז הראש בגוף** — שמחובר הראש בגוף בשעת הזאה, דהא כתיב "ולא יבדיל". **אף כאן כו'** — דעל כרחך היקישא להכי אתא, דהא מול עורף מגזרה שוה נפקא ליה לקמן, ובמשפט חטאת בהמה לא אמרינן, דהא מעוף סליק. **והקריבו** — דבעי הבדלה במקצת. **והקריבו למה לי** — לחלק, דלא נימא כמשפט חטאת העוף בסימן אחד? דהא אתקש מליקה להקטרה: **הוה אמינא כמשפט חטאת העוף** — דסליק מיניה. **ואי משום ומלק והקטיר** — ההוא הוה מפקינן ליה לדרשא אחרינא, דמיניה נפקא לן מליקת עולת העוף דלמעלה מחזי הסיקרא היא, בראש המזבח. דאילו מליקת חטאת העוף למטה, כדילפינן לה בזבחים (סד,ב): "על קיר המזבח" — זה קיר התחתון כו', בפרק "קדשי קדשים". וכיון דמיבעי לן למילתא אחריתא, לא אלים למעקר היקישא ד"כמשפט" מההוא דסליק מיניה, דאיכא למדרש היקישא דמליקה והקטרה לענין ראש המזבח, והיקישא ד"כמשפט" לענין אחיזת ראש וגוף. **השתא דכתיב והקריבו** — על כרחך עקריה מיניה דחילוק לגמרי משמע ליה לתנא קמא, דלא תיגמר מיניה כלל, ואוקמיה אחוטאת בהמה. ומהשתא דריש מ"ומלק והקטיר" דלגמרי איתקש הקטרה למליקה, בין לענין ראשו של מזבח בין לענין הראש בעצמו והגוף בעצמו. **משלו ולא משל ציבור** — מתרומת הלשכה. **משלו ולא משל מעשר** — דתרי "אשר לו" כתובים בפרשה. ואפילו לרבי יהודה דאמר מעשר ממון הדיוט הוא, להכי אתא "אשר לו" לממעטיה. וביום ובידו הימנית נמי בפר יום הכפורים כתיב: "כי ביום הזה יכפר", וכתיב ביה אצבע וכהונה: "והזה באצבעו אל פני" וגו'. **מביום צוותו נפקא** — למה ליה למילפא מחטאת בהמה? הא בכולהו קרבנות כתיב: "ביום צוותו להקריב", דמשמע ביום ולא בלילה, וכל הקרבנות במשמע! **כל מקום שנאמר אצבע וכהונה** — ומוקמינן בפרק קמא דמנחות (י,א) או אצבע או כהונה. וגמר ממצורע עני דכתיב ביה: "וטבל הכהן אצבעו הימנית", ומיניה ילפינן לכל היכא דכתיב כהן או אצבע שתהא עבודה בימין. ובעולת נדבה כתיב כהן — "והקריב הכהן". **ואידך** — הא דאוקמינן במנחות או אצבע או כהונה — הני מילי לרבנן, אבל לרבי שמעון אוקימנא התם דכהונה בעיא אצבע, דאף על גב דכתיב כהונה, אי לא כתיב בה אצבע — לא גמרינן בה ימין, ותנא קמא דלעיל כרבי שמעון סבירא ליה. **ותנא קמא** — דאמר: כמשפט חטאת בהמה. **ורבי אלעזר ברבי שמעון** — דאמר: כמשפט חטאת העוף, ומפיק היקישא לאחיזת ראש וגוף. **מול עורף** — בעולה מנא להו? תרתי לא מצי גמרינן מיניה, דאי מצטרכא לן היקישא למול עורף — תו לא ילפת מיניה אחיזת ראש וגוף. דחילוקא ד"והקריבו" לגמרי ממעט להבדלה בעולה מדין חטאת, דהכי משמע: חלק הכתוב בעולה ממליקת חטאת והטעינה הבדלה, וכל שישנו בשחיטה ישנו בהבדלה. **גמרי מליקה ממליקה** — ב"מה מצינו", מה מליקה האמורה בחטאת פירש לך בה הכתוב מול עורף — אף כל מליקה אינה אלא ממול עורף. משנה **בתורין** — לשון משנה. הכי גרסינן במתניתין: תחלת הציהוב שבזה ושבזה פסול — תחלת הציהוב, כשמתחילין להביא נוצה יפה צהובה סביב לצואר — פסולין בזה ובזה. כך מפרש בגמרא, דבבני יונה פסולין משום גודלן, ובתורין מפני קוטנן, דיצאו מכלל קטנים ולכלל גדולים לא באו. גמרא **תורין גדולים ולא קטנים** — אתורים דקרא קאי. **גדולים ולא קטנים** — לקמיה מפרש מאי משמע. **שיכול והלא דין הוא** — אי לאו דכתיב תורים הוה ילפינן מדינא דקטנים בשרים.

ומה

אוֹחֵז בָּרֹאשׁ וּבַגּוּף וּמִזֶּה - אַף כָּאן אוֹחֵז בָּרֹאשׁ וּבַגּוּף וּמִזֶּה. מַאי קָאָמַר? - הָכִי קָאָמַר: מַה לְהַלָּן כְּשֶׁהוּא אָחוּז הָרֹאשׁ בַּגּוּף מַזֶּה, אַף כָּאן כְּשֶׁהוּא אָחוּז הָרֹאשׁ בַּגּוּף מַזֶּה. אִי מַה לְהַלָּן בְּסִימָן אֶחָד - אַף כָּאן בְּסִימָן אֶחָד! תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְהִקְרִיבוֹ". וְתַנָּא קַמָּא, וְכִי מֵאַחַר דְּנָפְקָא לָן מ"וּמָלַק וְהִקְטִיר", "וְהִקְרִיבוֹ" לָמָּה לִי? - אִי לָאו "וְהִקְרִיבוֹ", הֲוָה אָמִינָא: מַאי "כְּמִשְׁפָּט" - כְּמִשְׁפָּט חַטַּאת הָעוֹף, וְאִי מִשּׁוּם "וּמָלַק וְהִקְטִיר", הֲוָה אָמִינָא: מַה הַקְּטָרָה בְּרֹאשׁוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ - אַף מְלִיקָה בְּרֹאשׁוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ; הָשְׁתָּא דִּכְתַב רַחֲמָנָא "וְהִקְרִיבוֹ" - דְּרוֹשׁ בֵּיהּ נַמִּי הָא. חַטַּאת בְּהֵמָה דְּאֵינָהּ בָּאָה אֶלָּא מִן הַחוּלִּין, מְנָלַן? אָמַר רַב חִסְדָּא, דְּאָמַר קְרָא: "וְהִקְרִיב אַהֲרֹן אֶת פַּר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לוֹ" - מְשֻׁלּוֹ, וְלֹא מְשֶׁל צִבּוּר, וְלֹא מְשֶׁל מַעֲשֵׂר. "פַּר", מִ"בְּיוֹם", מִ"בְּיוֹם צַוֹּתוֹ" נָפְקָא! - כְּדִי נָסְבָה. יָדוֹ הַיְמָנִית, מִדְּרָבָּה בַּר בַּר חָנָה נָפְקָא, דְּאָמַר רָבָה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר אֶצְבַּע אוֹ כְּהוּנָּה - אֵינָהּ אֶלָּא יָמִין! - וְאִידָךְ: כְּהוּנָּה בָּעָיָא אֶצְבַּע, אֶצְבַּע לָא בָּעָיָא כְּהוּנָּה. וְתַנָּא קַמָּא וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, מְמוּל הָעוֹרֶף מְנָא לְהוּ? - גְּמָרִי מְלִיקָה מִמְּלִיקָה. **מִשְׁנָה כָּשֵׁר בְּתוֹרִין - פָּסוּל בִּבְנֵי יוֹנָה, כָּשֵׁר בִּבְנֵי יוֹנָה - פָּסוּל בְּתוֹרִין. תְּחִלַּת הַצִּיהוּב - בָּזֶה וּבָזֶה פָּסוּל. **גְּמָרָא** תָּנוּ רַבָּנָן: תּוֹרִין - גְּדוֹלִים כְּשֵׁרִים, קְטַנִּים פְּסוּלִים; בְּנֵי יוֹנָה - קְטַנִּים כְּשֵׁרִים, גְּדוֹלִים - פְּסוּלִין; נִמְצָא כָּשֵׁר בְּתוֹרִין - פָּסוּל בִּבְנֵי יוֹנָה, כָּשֵׁר בִּבְנֵי יוֹנָה - פָּסוּל בְּתוֹרִין. תָּנוּ רַבָּנָן: תּוֹרִים - גְּדוֹלִים וְלֹא קְטַנִּים. שֶׁיָּכוֹל, וַהֲלֹא דִּין הוּא:**

ומה

ואפילו קודם הזאה פליגי. ואם תאמר: לרב חסדא ולרבא ואביי, אמאי מוקמי מתניתין דלא כרבי אלעזר בן רבי שמעון? הא לכאורה מתניתין קודם הזאה איירי, דומיא דרישא דקתני: חטאת העוף כיצד הוא עושה — מולק ראשו ממול ערפו ואינו מבדיל ומזה כו'! ויש לומר: דמשמע ליה דמתניתין פוסל בכל ענין, אפילו לאחר הזאה, משום דקאמר רבי אלעזר בן רבי שמעון: שמעתי שמבדילין, ומשמע דקאי אמתניתין ובא לחלוק עליה. ורבינו תם פירש, דהא דקאמר רבי שמעון בן אליקים: מאי "לא יבדיל" דקרא — אינו צריך להבדיל, היינו בשעת מצוי, דלדם הוא צריך, וכשמבדיל כל שכן שמוציא דם. ובשעת הזאה דוקא קאמר קרא לא יבדיל כלל, אבל אשעת מיצוי קאמר קרא לא יבדיל — אין צריך להבדיל, ושבקינן לקרא דאיהו דחיק ומוקי אנפשיה. ותרווייהו משתמעי מיניה, דמדאפקיה בלשון לאו קדריש דבשעת הזאה לא יבדיל. ולאסור אף בשעת מיצוי לא אתא קרא, דמ"והקריבו" נפקא, דחילק הכתוב בין חטאת העוף לעולת העוף, ולכך יש לומר דאתא קרא למימר נמי דבשעת מיצוי אם ירצה לא יבדיל. והא דקאמר: לא שמיע להו דרבי שמעון בן אליקים, דמשמע שבא לחלוק על רב חסדא ורבא ואביי — היינו משום דלרבי שמעון בן אליקים אין לחוש כשמבדיל אחר הזאה שעושה מעשה עולה בחטאת, דמצות חטאת נמי כך היא, דקרא אין צריך להבדיל קאמר. ואם תאמר: ולרב הונא דאמר משמיה דרב במעילה בפרק "חטאת העוף" (ח,ב) דמיצוי חטאת העוף לא מעכב, אמאי פסלי רבנן כשמבדיל אחר הזאה? והא אין כאן מעשה עולה, דמחתך בשר בעלמא הוא כדפרישית לעיל! ולמאי דפירשתי ניחא, דדלמא רב הונא סבר כרבי שמעון בן אלעזר, דפירש קודם הזאה ופליגי קודם הזאה. אבל לפירוש רבינו תם קשה, דאפילו לרבי שמעון ברבי אלעזר לא פליג אלא לאחר הזאה! וליכא למימר דלרבנן דמתניתין דזבחים (סד,ב) מיצוי חטאת העוף מעכב, דרב הונא סבר כרבי אלעזר ברבי שמעון, דהא מהדר התלמוד במעילה לאוקמי כל סתמא דמתניתין כוותיה. ויש לומר: דיעמיד מתניתין דקתני: הבדיל פסול — קודם הזאה, ואתי אפילו כרבי אלעזר ברבי שמעון. וסוגיא דזבחים דקאמר: מתניתין דלא כרבי אלעזר ברבי שמעון, אתי כרב אדא בר אהבה, דקאמר במעילה דדם מיצוי חטאת העוף מעכב. ואיכא רבנן דפליגי עליה דרבי אלעזר ברבי שמעון אפילו לרב הונא. דמדקאמר: שמעתי שמבדילין משמע דפליגי רבנן עליה, וסברי דמיצוי מעכב. אבל סתם מתניתין דזבחים אתי שפיר כוותיה כדפירשנו. **תלמוד** לומר והקריבו — מה שפירש בקונטרס דאיפכא ליכא למימר, דרבי ישמעאל אקרא ד"ומלק והקטיר" סמיך — אין נראה. דמ"ומלק והקטיר" ליכא לאוכוחי מיניה דלא נימא איפכא, דהא איצטריך לראשו של מזבח. אלא מסברא בעלמא אית ליה לרבי ישמעאל דלמול עורף אקשינהו. תדע, דלתנא קמא ורבי אלעזר לא בעו קרא למול עורף, אלא ילפינן ב"מה מצינו" מליקה ממליקה. **ואידך** כהונה בעי אצבע — בסוף "התודה" (מנחות פג,א) משני: ידו הימנית כדי נסבה. ובסוף "דם חטאת" (זבחים צח,א) משני תרווייהו כי הבא. ונראה, דלמאן דאמר דבר הלמד בגזרה שוה אינו חוזר ומלמד בהיקש, צריך לומר דכדי נסבה, דאצבע חטאת גופיה יליף בגזרה שוה ממצורע דהיינו ימין, בפרק קמא דזבחים (יג,א) ובפרק קמא דמנחות (י,א), ואם כן היכי מצי למילף עולת העוף מחטאת מהיקישא ד"כמשפט". **נמצא** כשר בתורין כו' — אברייתא דהכא לא שייך למידק: האי "נמצא" למעוטי מאי, כדדייק לעיל אמתניתין ד"נמצא כשר בשחיטה פסול במליקה". דהך ברייתא אמתניתין קיימא, לפרושי דתורין גדולים כשרים כו', והדר מסיים: נמצא כמו שאמרה משנתינו. אבל לעיל לא צריך למתני כלל "נמצא", דכבר אשמועינן רישא דשחיטה מן הצואר ומליקה מן העורף ואם שינה בזה ובזה פסול.

שיכול והלא דין הוא — בשום דוכתא לא גרסינן תרווייהו, ד"שיכול" משמע דאי לאו האי קרא לא הוה אמינא הכי, אבל "והלא דין הוא" משמע דבלאו האי קרא היה לו לומר כן. **שיכול** ומה בני יונה כו' — פירוש: אי לאו קרא דתורים הייתי מכשיר אפילו קטנים מקל וחומר. ואם תאמר: ואי לא כתיב קרא דתורים לא הוה ידעינן תורין כלל דכשרים לקרבן! ויש לומר דהכי פירושו: שיכול, אי לאו דאקיש רחמנא תורים לבני יונה, דמינה ילפינן בסמוך דתורין קטנים לא, אלא היה כתוב תורים רחוק מבני יונה, דהשתא היה משמע תורים בין גדולים בין קטנים, ואפילו בלא קל וחומר הוה ידעינן, אלא דניחא ליה למנקט למילף בקל וחומר. אי נמי, דהוה מצי למכתב "בני יונה ותורים", דהשתא לא הוה מקיש תורים לבני יונה, דאיכא למימר דקאי נמי "בני" אתורים, ומכל מקום גדולים כשרים מדלא כתוב בהדיא "בני יונה ובני תורים", והוה אמינא מקל וחומר דכולם כשרים — תלמוד לומר "תורים", דמשמע גדולים דוקא, כדמפרש לקמן, דומיא דבני יונה.

ומה

ומה בני יונה שלא הוכשרו בגדולים — כדמפרש בסמוך, דלא לישתמיט קרא דליכתוב "מן היונים". **ומה** תורים שלא הוכשרו בקטנים — תימה: כיון דאכתי לא קיימא לן דבני יונה הוי קטנים דוקא, אם כן מנא ליה דתורים לא הוכשרו בקטנים? דהיא גופה לא ידעינן אלא מדומיא דבני יונה! ויש לומר, דהכי קאמר: דאי מצית למילף מדוכתא אחרינא דתורים משמע גדולים, הוה אמינא מקל וחומר דבני יונה אפילו גדולים. ובקונטרס פירש דלא בעי אלא לעיכוב מנלן, דהוה לן למילף מקל וחומר דלא מעכבא, אבל לעולם לשון "תורים" משמע גדולים. וקשה לפירושו: דאי משמע גדולים, היכי בעי למדרש בקל וחומר לאפוקי קרא ממשמעותיה ולמימר דלא מעכב? **לא** לשתמיט קרא כו' — על כרחיה לאו משום דאיכא הרבה מקראות קא דריש. דאפילו לא היה כתוב אלא בחד דוכתא תורים ובני יונה הוי מצי למדרש, מדכתיב בהאי "בני יונה" ובהאי לא כתיב "בני", דלמה יש לו לפסוק לייתר לשונו ולכתוב "בני" בחנם? והא דנקט דלא לשתמיט — לרבותא בעלמא נקטיה. **יעלעו** דם — צלע מתרגמינן "עילעא", והיינו "משיעלעו" — דשמיט גדפא ואתי דם מצלעות. ומנחם פתר במחברת "יעלעו דם" ענין בליעה, כמו (עובדיה א): "ושתו ולעו". **והביא** תחלת הציהוב שבזה ושבזה מהו ספיקא הוי ונפיק — ואם תאמר: כיון דממה נפשך האחד פסול, היאך יכול להקריב? ויש לומר: דמיבעיא ליה כגון דאם עבר כהן והקריב. אי נמי, כיון שהביאן ליד הכהן יצא ידי נדרו, מאחר דמכל מקום האחד מהן ראוי להקריב. ויש מפרשים: דבבמה איירי, דמשמע בירושלמי דמסכת מגילה שכל עופות כשרין בבמה, ואפילו תרנגולים ואפילו חיה, ולא מיעט אלא טמאין. וליתא, דהתם מיירי בבמה לבני נח, דבהדיא יליף לה בסוף זבחים (קטו,ב) מ"ויבן נח מזבח ויקח מכל הבהמה הטהורה" וגומר, אבל בשאר במות איכא למאן דאמר דאין שום עוף קרב בבמה, ואפילו תורים ובני יונה. ועוד דקאמר בירושלמי דעולה אינה צריכה הפשט ונתוח, ובסוף זבחים (קכ,א) חשיב דשוותה במה גדולה לבמה קטנה לענין הפשט ונתוח. אלא ודאי בירושלמי איירי בבמת בני נח. **איצטריך** קרא למעוטי ספיקא — תימה: דגבי קפץ אחד מן המנויין לתוכו דריש פרק קמא דבבא מציעא (ו,ב) דכולן פטורין, דעשירי ודאי אמר רחמנא ולא עשירי ספק. וגבי ספק קדמה בהרת לשער לבן ספק שער לבן קדם, דרשינן בסוף נזיר (סה,ב) דטהור, מדפתח בה הכתוב בטהרה תחלה, דכתיב: "לטהרו או לטמאו"! ומיהו מהכא לא קשיא, דהכא הכי פירושו: איצטריך קרא למעוטי ספיקא — שלא מיעט אותם ודאי אלא מספק, דקאמר ספקא הוי, ונפיק כשהביא מזה ומזה. אבל התם כולם פטורין ודאי ולא מספק, וכן ספק קדמה בהרת לשער לבן ודאי טהור. אבל גבי כוי בפרק בתרא דיומא (עד,א) מכח פירכא מדאיצטריך קרא לרבויי ספקא, קאמר דכוי בריה הויא ולא ספקא. והשתא מנא ליה? דלמא לעולם ספקא הוי, ואצטריך לרבויי מ"כל חלבו" לאסור ודאי חלבו, ולא מספק! וכן בפרק "שתי מדות" (מנחות צא,ב) גבי פלוגתא דבסמוך (כג,א)! ויש לומר: דכל ספקא דאי אפשר להתברר, כמו גבי בהרת ומעשר, דלפעמים שהוא כך ולפעמים שהוא בענין אחר — שייך למעוטי מקרא שפיר מטעם שהם ספק. אבל הכא אפשר לברר ספקא זו, דכל תחלת הציהוב שוין, וקמי שמיא גליא אם הם קטנים או גדולים, וכן בכוי ופלגס כולן שוין, הלכך לא אתא קרא למעוטי מטעם שהם ספק, שאינו ספקא קמי שמיא. וכן בסוף "על אלו מומין" בבכורות (מא,ב), גבי הא דתניא: כשהוא אומר למטה "הזכר" שאין תלמוד לומר, אלא להוציא טומטום ואנדרוגינוס. ופריך: מניא? אילימא תנא קמא — ספק הוא, איצטריך קרא למעוטי ספקא? התם נמי פריך מאנדרוגינוס, שכולן שוין, או כולן זכרים או כולן נקבות, וקמי שמיא גליא. ואם תאמר: והא רב סבר דאנדרוגינוס ספק, כדאמרינן בסוף "המפלת" (נדה כח,א) מדמטמא בלובן ובאודם. ובסוף "הערל" (יבמות פג,א) פסיק ברבי יוסי דלא הכריעו בו חכמים אם זכר אם נקבה, ובריה בפני עצמה דקאמר רבי יוסי בברייתא — לאו דוקא. ואפילו הכי ממעט ליה רב לענין ביאת המקדש מדכתיב (במדבר ה) "מזכר ועד נקבה תשלחו" — זכר ודאי נקבה ודאית ולא טומטום ואנדרוגינוס, והיכי אתא קרא למעוטי ספקא? ויש לומר: דבההיא דרב תרי מיעוטי כתיבי, דהוה מצי למכתב "מזכר ועד אדם", או "מנקבה ועד אדם", ואתי חד מינייהו לאנדרוגינוס וחד לטומטום, ואם אנדרוגינוס הוא זכר — אתי מזכר למעוטי מטעם שהוא משונה, ואם הוא נקבה — אתיא מנקבה למעוטי מטעמא שהיא משונה. והא דפריך בבכורות גבי הא דממעט אנדרוגינוס מ"זכר" "הזכר" יתירא דכתיב גבי עולה, מניא? אי תנא קמא ספקא הוא, אתי קרא למעוטי ספקא? התם פריך שפיר, דאם בא למעוטי אפילו הוא זכר משום דמשונה הוא משאר זכרים, אם כן מדממעט ליה מ"הזכר" שמע מינה דזכר הוא ולא ספק, אלמא לא אתי כתנא קמא דאמר ספק הוא. ואם תאמר: והרי טומטום, דיש מהן זכר ויש מהן נקבה, ואי אפשר לברר, וקאמר רב חסדא בסוף "על אלו מומין" (בכורות מב,א): סמי מכאן טומטום, משמע דטעמא משום דספקא הוא ולא אצטריך קרא למעוטי! ויש לומר: דקסבר רב חסדא דלא אתא קרא למעוטי מטעם ספק, כיון דאם הוא זכר הרי הוא כשאר זכרים, ולכך אין להעמיד המיעוט אטומטום, כיון שיש להעמידו באנדרוגינוס. והכי פירושו: התם מחלוקת באנדרוגינוס, דלרבנן אינו בכור, אבל טומטום דברי הכל קדוש מספק, ד"הזכרים תקדישו" דכתיב גבי בכור איכא לאוקומי למעוטי אנדרוגינוס ולא טומטום, כדפרישנו. ולכך פריך: אלא מעתה בערכין יערך, דלא

ומה בְּנֵי יוֹנָה שֶׁלֹּא הוּכְשְׁרוּ בִּגְדוֹלִים - הוּכְשְׁרוּ בִּקְטַנִּים, תּוֹרִים שֶׁהוּכְשְׁרוּ בִּגְדוֹלִים - אֵינוֹ דִּין שֶׁהוּכְשְׁרוּ בִּקְטַנִּים? תַּלְמוּד לוֹמַר: "תּוֹרִים" - גְּדוֹלִים וְלֹא קְטַנִּים. "בְּנֵי יוֹנָה" - קְטַנִּים וְלֹא גְּדוֹלִים. שֶׁיָּכוֹל, וַהֲלֹא דִּין הוּא: וּמַה תּוֹרִים שֶׁלֹּא הוּכְשְׁרוּ בִּקְטַנִּים - הוּכְשְׁרוּ בִּגְדוֹלִים, בְּנֵי יוֹנָה שֶׁהוּכְשְׁרוּ בִּקְטַנִּים - אֵינוֹ דִּין שֶׁהוּכְשְׁרוּ בִּגְדוֹלִים? תַּלְמוּד לוֹמַר: "בְּנֵי יוֹנָה" - קְטַנִּים וְלֹא גְּדוֹלִים. מַאי תַּלְמוּדָא? אָמַר רָבָא: לָא לִישְׁתַּמִּיט קְרָא וְלִכְתּוֹב "מִן בְּנֵי הַתּוֹרִים אוֹ מִן הַיּוֹנָה". אֵימָא: בְּנֵי יוֹנָה דִּכְתַב בְּהוּ רַחֲמָנָא "בְּנֵי" - קְטַנִּים אִין, גְּדוֹלִים לָא; תּוֹרִים - אִי בָּעֵי גְּדוֹלִים לַיֵּיתֵי, אִי בָּעֵי קְטַנִּים לַיֵּיתֵי! - דּוּמְיָא דִּבְנֵי יוֹנָה, מָה בְּנֵי יוֹנָה - קְטַנִּים אִין, גְּדוֹלִים לָא, אַף תּוֹרִים - גְּדוֹלִים אִין, קְטַנִּים לָא. תָּנוּ רַבָּנָן: יָכוֹל יְהוּ כָּל הַתּוֹרִים וְכָל בְּנֵי הַיּוֹנָה כְּשֵׁרִים? תַּלְמוּד לוֹמַר: "מִן הַתּוֹרִים" - וְלֹא כָּל הַתּוֹרִים, "מִן בְּנֵי הַיּוֹנָה" - וְלֹא כָּל בְּנֵי יוֹנָה, פָּרַט לְתְחִילַּת הַצִּיהוּב שֶׁפְּסוּלָה שֶׁפְּסוּל. מֵאֵימָתַי הַתּוֹרִים כְּשֵׁרִים - מִשֶּׁיְּזִיזוּם, מֵאֵימָתַי בְּנֵי יוֹנָה כְּשֵׁרִים? מִשֶּׁיַּצְהִיבוּ. תָּנֵי יַעֲקֹב קָרְחָה: מֵאֵימָתַי בְּנֵי יוֹנָה כְּשֵׁרִים? מִשֶּׁיַּעֲלְעוּ. הוּא תָּנֵי לָהּ, וְהוּא אָמַר לָהּ: "אֶפְרֹחָו יְעַלְעוּ דָם". אֵימַת? אָמַר אַבָּיֵי: מִכִּי שָׁמֵיט גַּדְפָּא מִינֵּיהּ וְאָתֵי דְּמָא. בָּעֵי רַבִּי זֵירָא: הָאוֹמֵר "הֲרֵי עָלַי עוֹלָה מִן הַתּוֹרִים אוֹ מִן בְּנֵי הַיּוֹנָה", וְהֵבִיא תְּחִלַּת הַצִּיהוּב שֶׁפָּוֶה וְשֶׁפָּוֶה, מַהוּ? סְפֵיקָא הָוֵי וְנָפֵיק, אוֹ דִילְמָא בְּרִיָּה הָוֵי וְלָא נָפֵיק? אָמַר רָבָא, תָּא שְׁמַע: פָּרַט לְתְחִילַּת הַצִּיהוּב שֶׁפָּוֶה וְשֶׁפָּוֶה שֶׁפְּסוּל; אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא בְּרִיָּה הָוֵי - שָׁפִיר, אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ סְפֵיקָא הָוֵי, אֵיצְטְרִיךְ קְרָא לְמַעוּטֵי סְפֵיקָא? כִּי

וּמַה בְּנֵי יוֹנָה שֶׁלֹּא הוּכְשְׁרוּ בִּגְדוֹלִים — דְּהָא "בְּנֵי" קְטַנִּים מִשְׁמַע. וְעֵיכּוּבָא דִּגְדוֹלִים פְּסוּלִין לְקַמָּן יְלִיף. **תַּלְמוּד לוֹמַר תּוֹרִים** — לְקַמִּיהּ מְפָרֵשׁ מַאי תַּלְמוּדָא. **מַאי תַּלְמוּדָא** — כְּלוֹמַר, מַאֵיזֶה מִקְרָא אָנוּ לוֹמְדִים? נְהִי נְמִי דְּ"בְּנֵי" מִשְׁמַע קְטַנִּים, מִיהוּ עֵיכּוּבָא מִנַּיִן דְּלָא מַרְבִּינַן גְּדוֹלִים מִקַּל וְחוֹמֶר? **לָא לִישְׁתַּמִּיט קְרָא** — אִי סְלָקָא דַּעְתָּךְ גְּדוֹלִים נְמִי כְּשֵׁרִים, מִכָּל הַנָּךְ קְרָאֵי דְּמִשְׁתָּעוּ בְּקִנִּים, כְּגוֹן הָאי דִּנְדָבָה, וּבִשְׁמִיעַת קוֹל וּבְיוֹלֶדֶת וּבְזָב וּבְזָבָה וּבְמְצוֹרָע — לֹא לִשְׁתַּמִּיט חַד קְרָא דִּנְכָתּוּב "מִן בְּנֵי הַתּוֹרִים אוֹ מִן הַיּוֹנָה", וּמִדְּכָתִיב בִּכּוּלְהוּ "בְּנֵי" שְׁמַע מִינָּה לְעִכּוּב. **וְאֵימָא בְּנֵי הַיּוֹנָה דִּכְתִיב בְּהוּ בְּנֵי** — לְעִיכּוּבָא, וְהָאי גְּדוֹלִים פְּסוּלִין. אֲבָל תּוֹרִים — בֵּין גְּדוֹלִים בֵּין קְטַנִּים מִשְׁמַע, הִלְכָךְ, אִי בְּעֵי גְּדוֹלִים לַייְתֵי, אִי בְּעֵי קְטַנִּים לַייְתֵי? **מָה בְּנֵי יוֹנָה** — אֵינָם כְּשֵׁרִים בְּהַכְשֵׁר תּוֹרִים. **אַף תּוֹרִים** — אֵינָם כְּשֵׁרִין בְּהַכְשֵׁר בְּנֵי יוֹנָה. **יָכוֹל יְהוּ כָּל הַתּוֹרִים כְּשֵׁרִים** — מִשִּׁיצְאוּ מִכְּלַל קְטַנּוּת. **וְיִהְיוּ כָּל בְּנֵי יוֹנָה כְּשֵׁרִים** — כָּל זְמַן שֶׁלֹּא בָּאוּ לִכְלַל גְּדוֹלִים. **תְּחִלַּת הַצִּיהוּב** — כְּשֶׁמִּתְחִילִין לְצַהֵב כְּנָפִים שְׁסְבִיבוֹת צוֹאַרְם — פְּסוּלִים בְּזָה וּבְזֶה, דִּיצְאוּ מִכְּלַל קְטַנִּים וְנִפְסְלוּ מִבְּנֵי יוֹנָה, וְלִכְלַל גְּדוֹלִים לֹא בָּאוּ שִׁיּוֹכְשְׁרוּ בְּתוֹרִים. **מִשֶּׁיְּזִיזוּם** — שֶׁיַּהֵא כְּנָפֵי גּוּפָן גְּדוֹלִים וְאֵדוֹמִים וּמְזִיזִים כְּזָהֵב. **מִשֶּׁיְּצַהִיבוּ** — מִשִּׁיתְחִילוּ לְצַהֵב. **מֵאֵימָתַי בְּנֵי יוֹנָה כְּשֵׁרִים** — דְּבְיוֹם שֶׁנּוֹלְדוּ מְאוֹסִים הֵן, וּמֵאֵימָתַי כְּשֵׁרִים? **מִשֶּׁיַּעֲלְעוּ** — כְּדִמְפָרֵשׁ לְקַמִּיהּ. **הוּא תָּנֵי לָהּ** — שׁוֹנֶה הָיָה הַמִּשְׁנָה מִפִּי רַבּוֹ: "מִשֶּׁיַּעֲלְעוּ". **וְהוּא אָמַר לָהּ** — מְפָרֵשׁ הַמִּשְׁנָה מְדַעְתּוֹ, דְּ"מִשֶּׁיַּעֲלְעוּ" לְשׁוֹן "אֶפְרֹחָיו יַעֲלְעוּ דָם" — מִשֶּׁיְּהֵא לָהֶם דָּם מְצוּי בִּשְׂרָן, דְּכִי שָׁמֵיט גַּדְפָּא מִינֵּיהּ אַתֵּי מִינֵּיהּ דְּמָא. **מִן הַתּוֹרִים אוֹ מִן בְּנֵי הַיּוֹנָה** — מֵאֵיזֶה מֵהֶן שֶׁאָרְצָה, וְהָבִיא מִשְׁנֵיהֶן, תַּחְלַת הַצִּיהוּב מֵהוּ? יָצָא יְדֵי נִדְרוֹ אוֹ לָא? הָא דְּתַנְיָן: תַּחְלַת הַצִּיהוּב פָּסוּל בִּשְׁנֵיהֶם — מְשׁוּם סְפֵיקָא הוּא, שְׁמָא גְּדוֹלִים שְׁמָא קְטַנִּים, הִלְכָךְ, הַנּוֹדֵר תּוֹרִים לֹא יָצָא — שְׁמָא קְטַנִּים הֵם, וְהַנּוֹדֵר בְּנֵי יוֹנָה לֹא יָצָא — שְׁמָא גְּדוֹלִים הֵם. אֲבָל זֶה שֶׁנָּדַר אֵיזֶה שֶׁיִּרְצֶה וְהֵבִיא שְׁנֵיהֶם יָצָא מִמַּה נַּפְשָׁךְ: אִם גְּדוֹלִים הֵם — יָצָא מִשּׁוּם תּוֹרִים, וְאִם קְטַנִּים הֵם — יָצָא מִשּׁוּם בְּנֵי יוֹנָה. **אוֹ דִלְמָא** — לֹא גְּדוֹלִים נִינְהוּ וְלֹא קְטַנִּים הוּ, אֶלָּא בְּרִיָּה בְּעַלְמָא הוּא, דִּיצְאוּ מִכְּלַל קְטַנִּים וְלִכְלַל גְּדוֹלִים לֹא בָּאוּ. **אָמַר רַבָּא תָּא שְׁמַע** — מִדְּאִיצְטְרִיךְ קְרָא לְמַעוּטֵי סְפֵיקָא, **בִּשְׁלָמָא** — אִשְׁתְּמוֹעֵינַן קְרָא דִּבְרִיָּה נִינְהוּ, וְאֲפִילּוּ הֵיכָא דְּלֵיכָא לְמִיחַשׁ לִסְפֵיקָא, כְּגוֹן בְּבָעֵיָא דִּידָךְ, דְּפָסוּל — שַׁפִּיר אָתָא קְרָא. **אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ סְפֵיקָא נִינְהוּ** — וְקְרָא לָא פְּסִלִינְהוּ אֶלָּא הֵיכָא דְּמִיחַיַּיב תּוֹרִין בְּהַדְיָא אוֹ בְּנֵי יוֹנָה בְּהַדְיָא. **אֵיצְטְרִיךְ קְרָא לְמַעוּטֵי** — מִי אֵיכָא סְפֵיקָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא? אִי פְּשִׁיטָא לָךְ דִּגְדוֹלִים נִינְהוּ — אִייתְנִינְהוּ בְּתוֹרִים, וְאִי פְּשִׁיטָא לָךְ דִּקְטַנִּים נִינְהוּ — אִייתְנִינְהוּ בִּבְנֵי יוֹנָה!

וְכֵיוָן דְּלָא פְּשִׁיטָא לַן לָא הָא וְלָא הָא, מֵהֵיכָא תֵּיסֵק אֲדַעְתִּין לְאַכְשׁוּרִינְהוּ?

למעוטי נרבע ונעבד — ואף על גב דתנא קתני: פרט לתחלת הציהוב — אסמכתא בעלמא הוא, ולעולם פסולייהו משום ספיקא. רובע ליכא למימר בעופות, דאין לך עוף רובע. **הואיל וכתיב** — גבי קרבנות. **כי משחתם בהם מום בם** — לא ירצו לכם, דבין השחתה בין מום פוסלים בהם. ותנא דבי רבי ישמעאל וכו'. **דבר עירוה** — רובע ונרבע. **עבודה זרה** — נעבד, שהשתחוה לבהמתו. **כי השחית כל בשר** — בדור המבול כתיב, ודור המבול בערוה קלקלו, כדכתיב (בראשית ו): "ויקחו להם נשים" וגו', שהיו נזקקין לנשי ריעיהן ולכל בהמה וחיה. בבהמה — כתיב: "תמים זכר", אבל עוף לא כתיב ביה לא תמים ולא זכר, הלכך לא פסלי בהו מומין קטנים כגון דוקין שבעין, אלא מומין גדולים כגון מחוסר אבר, משום "הקריבהו נא לפחתך". **מן האיל או מן הכבש** — מאיזה שארצה. **פלגם** — כבש בן שנה בתוך שנתו קרוי "כבש", ואיל משעברו שלשה עשר חדשים שנכנס חדש שלם בתוך שנה שניה קרוי "איל" עד עולם, "פלגם" — בתוך חדש ראשון של שנה שניה. **הקריבו** — משנה היא במסכת פרה (פרק א משנה ג), ובפלגם קא מיירי. **ואין עולה לו מזבחו** — אם היה מחוייב איל לבדו או כבש לבדו. וטעמא לא מפרש תנא אי משום ספיקא אי משום בריה. **ואמר רבי יוחנן** — מנא לן דמביא עליו נסכי איל של שני עשרונים. ושלישית ההין יין? דכתיב בפרשת נסכים ב"שלח לך אנשים": "או לאיל האחד" וגו', "או" — לרבות את הפלגם בנסכים הללו. ומדאיצטריך קרא לרבויי, שמע מינה קסבר רבי יוחנן דתנא קמא דאמר: אין עולה לו מזבחו — משום בריה הוא, ולענין נסכים רחמנא רבייה. דאי ספיקא הוא — לא מרבייה קרא, דכיון דשמא איל הוא — פשיטא דבעי אתויי נסכי איל, ואתנויי דאי איל הוא — לידחוי דידיה, ואי כבש הוא — יהא היתר נדבה, שהרי מתנדבין נסכים בלא קרבן, כדאמרינן במנחות בפרק בתרא (קז,א). ואף על גב דתני: אין מתנדבין לוג אחד ולא שנים וחמשה, אלא שלשה כדי שיהו קרויין נסכי כבש, או ארבעה שיהו קרויין נסכי איל, או ששה הראוין לפר — הכא כי האי גוונא בהדי אחריני קרבי.

כִּי אִיצְטְרִיךְ קְרָא לְמַעוּטֵי נִרְבַּע וְנֶעֱבָד; סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמִינָא: הוֹאִיל וּכְתִיב "כִּי מָשְׁחָתָם בָּהֶם מוּם בָּם"; וְתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר הַשְׁחָתָה - אֵינוֹ אֶלָּא דְּבַר עֶרְוָה וַעֲבוֹדָה זָרָה; דְּבַר עֶרְוָה - דִּכְתִיב: "כִּי הִשְׁחִית כָּל בָּשָׂר אֶת דַּרְכּוֹ עַל הָאָרֶץ", עֲבוֹדָה זָרָה - דִּכְתִיב: "פֶּן תַּשְׁחִתוּן וַעֲשִׂיתֶם לָכֶם פֶּסֶל"; כָּל שֶׁהַמּוּם פּוֹסֵל בּוֹ - דְּבַר עֶרְוָה וַעֲבוֹדָה זָרָה פּוֹסְלִין בּוֹ, וְכָל שֶׁאֵין הַמּוּם פּוֹסֵל בּוֹ - אֵין דְּבַר עֶרְוָה וַעֲבוֹדָה זָרָה פּוֹסְלִין בּוֹ. וְהָנֵי עוֹפוֹת, הוֹאִיל וְלָא פָּסֵיל בְּהוּ מוּמָא, דְּאָמַר מָר: תַּמּוּת וְזַכְרוּת בִּבְהֵמָה וְאֵין תַּמּוּת וְזַכְרוּת בְּעוֹפוֹת, אֵימָא: דְּבַר עֶרְוָה וַעֲבוֹדָה זָרָה נַמִּי לָא לִפְסוֹל בְּהוּ, קָא מַשְׁמַע לָן. בָּעֵי רַבִּי זֵירָא: הָאוֹמֵר "הֲרֵי עָלַי עוֹלַת בְּהֵמָה מִן הָאַיִל אוֹ מִן הַכֶּבֶשׂ", וְהֵבִיא פַּלְגֵּם, מַהוּ? אַלִּיבָּא דְּרַבִּי יוֹחָנָן לָא תִּבְּעֵי לָךְ, דְּאָמַר בְּרִיָּה הָוֵי, דִּתְנַן: הִקְרִיבוֹ - מֵבִיא עָלָיו נִסְכֵּי אַיִל וְאֵין עוֹלָה לוֹ מִזְבְּחוֹ; וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: "אוֹ לָאַיִל" - לְרַבּוֹת אֶת הַפַּלְגֵּם. כִּי תִּבְּעֵי לָךְ - אַלִּיבָּא דְּבַר פְּדָא, דְּאָמַר:

מייתי

נוקי "הזכר" אלא למעט אנדרוגינוס ולא טומטום! אלמה תניא: "הזכר" — ולא טומטום ואנדרוגינוס? ומשני: סמי מכאן טומטום. אף על גב דבערכין איכא תרין מיעוטי, "הזכר" ו"אם נקבה", צריכין תרוייהו לאנדרוגינוס, דאי כתיב "הזכר" למעוטי הוה אמינא דלא גרע מנקבה ויהיה בערך אשה. ואם תאמר: מאי פריך לרב חסדא מ"אם זכר" ו"אם נקבה" דכתיב גבי שלמים? דאיכא תרי מיעוטי, ד"אם" מיעוט הוא, כדאמרינן בפרק "המפלת" (נדה כח,ב): "אם נקבה" על כרחך למעוטי טומטום! ויש לפרש: דהתם גרסינן "זכר או נקבה", דכתיב ב"ויקרא" גבי שלמי צאן, דהכי דרשינן להו בתורת כהנים הנהו מיעוטי דכתיב בשלמים, ובפרק שני דבכורות (טו,ב) ובתמורה (יז,ב). אבל "אם זכר" "אם נקבה" דכתיב גבי שלמי בקר דריש ליה בתורת כהנים ובפרק שני דבכורות (טו,ב) ובתמורה פרק "אלו קדשים" (יז,ב): לרבות ולד בעלי מומין ותמורת בעלי מומין. והשתא פריך שפיר לרב חסדא, דבההוא קרא לא כתיב אלא חד מיעוטא, דהוי "או" למעט, כמו "או כשב" — פרט לבלאים. ואם תאמר, דלעיל אמרינן: היכא דספק מחמת שאינו שוה איצטריך קרא למעוטי. ובפרק קמא דחגיגה (ד,א) קאמר: "זכורך" — להוציא טומטום. ופריך: איצטריך קרא למעוטי ספיקא? אף על גב דאין כולם שוין! התם פריך משום דבלאו האי קרא הייתי פוטרו מן הראייה, משום דאינו יכול לסמוך. אף על גב דסמיכה לא מיעבבא, מכל מקום לבתחלה צריך, כדאשכחן בפסחים בפרק "האשה" (פח,ב) גבי חמשה שנתערבו עורות פסחיהם ונמצא יבלת באחד מהן, דפטורין מלעשות פסח שני משום סמיכה. ואף על גב דגבי בהמה שנמצאת מירושלים למגדל עדר אמרינן: זכרים עולות, נקבות זבחי שלמים, ומקריב אותן בלא סמיכה לפי שאין מכירין מי הם בעלים — שאני התם דקדושות כבר, ואין להם תקנה בענין אחר. ופסק מצורע דמייתי אשמו ולוגו — התם תיקון גברא שאני. ואם תאמר: דאשכחן קרא בשביל שלא נטעה, אף על גב (דגבי) דקמי שמיא גליא, בסוף "אלו טרפות" (חולין סו,ב), דפריך: מכדי אנן א"קשקשת" סמכינן, "סנפיר" דכתב רחמנא למה לי? ומשני: אי כתב רחמנא "קשקשת" ולא "סנפיר", הוה אמינא: מאי "קשקשת" — סנפיר, ואפילו דג טמא נמי, השתא דכתב רחמנא "סנפיר" — עד דאיכא סנפיר ורקשקשת! ויש לומר: דלשון "קשקשת" משמע דבר שאינו שוה וחלק, דבר שהיד מסכסכת בו, וסנפיר כך הוא, ונופל בו לשון "קשקשת". **כי** איצטריך קרא למעוטי נרבע ונעבד — תימה: דסותר סתמא דתלמודא דרשא דברייתא כדי לדחות ראייתו, דאמר:

תמות וזכרות בבהמה — בתורת כהנים דריש לה מדכתיב "תמים זכר בבקר בכשבים ובעזים" — תמות וזכרות בבהמה ואין תמות וזכרות בעופות. ומחוסר אבר דפסול בעוף, נפקא ליה מדכתיב "מן העוף" — ולא כל העוף, בפרק קמא דקדושין (כד,ב), ולא כמו שפירש כאן בקונטרס משום "הקריבהו נא לפחתך". ואם תאמר: למה לי קרא לפסול מחוסר אבר? והא אפילו לבני נח נמי אסור, דליכא מידי דלישראל שרי ולבני נח אסור! ויש לומר: משום דאמרינן בפרק "ארבע מיתות" (סנהדרין נט,א) דכל מצוה שנאמרה לבני נח ולא נשנית בסיני — לישראל נאמרה ולא לבני נח, ולכך הוצרך לשנותה — כדי לאסור לזה ולזה. ואם תאמר: למה לי קרא דאין תמות וזכרות בעופות? מדאצטריך "מן העוף" לאסור מחוסר אבר ידעינן דאין מום פוסל בעוף, דאי פוסל למה לי "מן העוף"? ויש לומר: דאי לאו קרא דאין תמות וזכרות בעופות הוה אמינא דמום פוסל בעוף, ו"מן העוף" אתא לאסור אפילו הנך מומין דשרו בבהמה, דקרא ד"מן העוף" לאסור אתא ולא להתיר. ואין להקשות נמי: מדאיצטריך "מן התורים" לנרבע ונעבד שמעינן שפיר דאין מום פוסל בעופות. דאיכא למימר: דאיצטריך "מן התורים" משום דסלקא דעתין כיון דעופות ליתנהו ברובע — ליתנהו נמי בנרבע, כדפרישית לעיל. **כי** תבעי לך אליבא דבר פדא — בפרק "שתי מדות" (מנחות צא,ב) איתותב בר פדא מהאי קרא ד"או לאיל" דמ(ד)רבה פלגם, דלא אתא קרא לרבויי ספיקא.

דאמר

דאמר מייתי ומתני — הקשה רבינו יצחק בן אשר: בשלמא נסכים, יכול להביא שיעור נסכי איל ולהתנות שאם הוא כבש שיהא המותר לנדבה, כרבי עקיבא דאמר בפרק "כל התדיר" (זבחים צא,ב): המתנדב יין מנסכו לספלים. ואפילו לרבי טרפון דאמר: לאישים, משמע דלא פליגי אלא באומר "הרי עלי יין" סתם, ולא פירש לנסכים, אבל אם פירש — מודה דאזיל לספלים. אבל במנחה היכי מתני? הא אין בלילתן שוה, דשל כבש בלילתו רכה שלש לוגין לעשרון, ושל איל בלילתו עבה שני לוגין לעשרון, ותנן פרק קמא דמנחות (יא,א): ריבה שמנה או שחיסר — פסולה! ותנן נמי [מנחות פט,ב]: אין מערבין מנחת כבשים בשל אילים ופרים! וכי תימא, דמייתי שיעור מנחת כבש בכלי אחד ושיעור מנחת איל בכלי אחד, ומתנה שהאחד מהן יהיה נדבה — אי אפשר לעשות כן, דמנחת נדבה נקמצת ומנחת נסכים כולה כליל, כדתניא בהדיא בפרק "אלו מנחות" (מנחות עד,ב)! ותירץ רבינו יצחק בן אשר: דודאי כשמתנדב מנחה סתם — אז היא נקמצת, אבל אם מפרש מנחת נסכים הויא כולה כליל, ואמרינן [זבחים פד,א]: מתנדב אדם מנחת נסכים בכל יום. והשתא יכול להתנות שפיר. **אי** שיאור דרבי מאיר לרבי יהודה מצה מעלייתא היא — ואם תאמר: והא בפרק "אלו עוברין" (פסחים מג,א) תניא: שיאור ישרף ונותנו לפני כלבו, ומפרש התם דהיינו שיאור דרבי מאיר לרבי יהודה, משמע דאסור באכילה! ויש לומר: דמדרבנן בעלמא אסור, דמדשרי ליתנו לפני כלבו שמע מינה דהוי מצה מעלייתא. **ואי** דרבי מאיר לרבי מאיר מדלקי עליה חמץ הוא — ואם תאמר: ודילמא שאני לענין פסח, דרבייה קרא בפרק "אלו עוברין" (שם מג,א) מדכתיב "כל"! וכי תימא, נילף חמץ דתודה מחמץ דפסח — דלמא מחמץ גמור דחייב כרת גמרינן, אבל האי דלא חשיב חמץ גמור לענין פסח לא חשיב חמץ לענין תודה! מיהו מצינו לפרש דהכי קאמר: דפשיטא דלא יצא משום מצה, דלענין מצה ילפינן תודה מפסח. אבל קשה: דבריש "כל המנחות באות מצה" (מנחות נג,א) קאמר: ואימא לא תאפה חמץ אלא שיאור. וקאמר: שיאור דמאן כו', ואי דרבי מאיר לרבי מאיר, מדלקי עליה חמץ הוא! ומאי קושיא? גבי פסח הוא דחשיב חמץ, דרבייה קרא! ונראה, דיש שום יתור (כתוב) בתודה ובמנחות דחמץ נוקשה חשיב חמץ גבייהו. והא דמשמע התם דלכולי עלמא אין מחמיצין בחמץ נוקשה גבי תודה, דקאמר: אין מחמיצין בתפוחים, והתם משמע דחמץ נוקשה הוי (גבי תודה) — היינו לכתחלה, דכשבא לחמץ שתי הלחם וחלות תודה מצוה לעשות בחמץ גמור. **ותהא** פרה כשרה בעריפה מקל וחומר — והוא הדין דהוה מצי למפרך הכי אצל חולין וקדשים. אבל נקט פרה ועגלה ששניהם ענין אחד, דשניהם קדשים הנשחטים בחוץ, ודמו אהדדי ליפסל בעול וכמה דברים. ואם תאמר: למה לי הנך מיעוטי למעוטי פרה מעריפה ועגלה משחיטה? נימא: כיון דאיכא למעבד קל וחומר הכי ואיכא למעבד קל וחומר איפכא, כדעביד בסמוך — כל חד וחד תיקום אדוכתיה, כדאמרינן בפרק שני דזבחים (יז,ב) גבי: ותותר אנינות אצל כהן הדיוט בקרבן צבור מקל וחומר! ויש לומר: דהתם כל קל וחומר סותר את חבירו לגמרי, שבתחלה אומר: ותותר אנינות אצל כהן הדיוט בקרבן ציבור, מקל וחומר דכהן גדול שהותר אנינות אפילו בקרבן יחיד, ואחר כך עושה קל וחומר להפך, דלא תותר אנינות אצל כהן גדול בקרבן יחיד מקל וחומר, וכן אחריני. דהתם להכי קאמר: כיון דאיכא למימר הכי ואיכא למימר הכי, כל חד וחד תיקום אדוכתיה. אבל הכא גבי פרה ועגלה, שבא ליתן את האמור של זה בזה, ולא הוי קל וחומר אלא כמו "מה מצינו" — לא שייך למימר הכי, דאי לאו מיעוט הייתי לומד זה מזה ב"מה מצינו". ואי הוה עביד קל וחומר לא תותר פרה בשחיטה — אז הוי כההיא דזבחים. וכן תהא אשה יוצאה בחליצה מקל וחומר, או יבמה בגט מקל וחומר הוי כמו "מה מצינו". ואם תאמר: מה לעגלה שכן אינה מטהרת, וכמה חומרות יש בזה מה שאין בזה!

וְהָאָמַר: מַיְיתֵי וּמַתְנֵי, מִי אָמְרִינַן: אַיִל וְכֶבֶשׂ מַתָּנָה, בְּבְרִיָּה לָא מַתְנֶה. אוֹ דִלְמָא בְּבְרִיָּה נַמִּי מַתְנֶה, דְּאָמַר: אִי בְּרִיָּה הֲוָה - לֵיהֱוֵי פּוּלְיָה נְדָבָה? תֵּיקוּ. בָּעֵי רַבִּי זֵירָא: הָאוֹמֵר "הֲרֵי עָלַי לַחְמֵי תּוֹדָה מִן הֶחָמֵץ אוֹ מִן הַמַּצָּה", וְהֵבִיא שְׂאוֹר, מַהוּ? - שְׂאוֹר דְּמַאן? אִי שְׂאוֹר דְּרַבִּי מֵאִיר לְרַבִּי יְהוּדָה - מַצָּה מְעַלְייָתָא הִיא! אִי דְּרַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי מֵאִיר - חָמֵץ הוּא! וְאִי דְּרַבִּי מֵאִיר לְרַבִּי יְהוּדָה, מְדְּלָקֵי עֲלֵיהּ - חָמֵץ הוּא! אֶלָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי יְהוּדָה, מַאי? סְפֵיקָא הָוְיָא, וְנֵפִיק מִמַּה נַּפְשָׁךְ, אוֹ דִלְמָא בְּרִיָּה הוּא וְלָא נָפֵיק? - וְהָאָמַר רַב הוּנָא: הָאוֹמֵר "הֲרֵי עָלַי לַחְמֵי תּוֹדָה" - מֵבִיא תּוֹדָה וְלַחְמָהּ; וְכֵיוָן דְּאִיחַיַּיב לֵיהּ בְּתוֹדָה וַלַחְמָהּ, הָא לָא יָדַע הַאי גַּבְרָא אִי מַצָּה הוּא דְּלֵיתֵי חָמֵץ, אִי מַצָּה הוּא דְּלֵיתֵי מַצָּה! לָא צְרִיכָא, דַּאֲמַר "הֲרֵי עָלַי לַחְמֵי תּוֹדָה" - חָמֵץ הוּא! וְאִי דְּרַבִּי מֵאִיר לְרַבִּי יְהוּדָה, הָא לָא יָדַע הַאי גַּבְרָא אִי חָמֵץ הוּא דְּלֵיתֵי מַצָּה, אִי מַצָּה הוּא דְּלֵיתֵי חָמֵץ! - לָא צְרִיכָא, דְּלָא אֲמַר "לְפָטוֹר"; מֵיפַק גַּבְרָא יְדֵי נִדְרוֹ נָפֵיק אוֹ לָא נָפֵיק? תֵּיקוּ. **מִשְׁנָה** כָּשֵׁר בַּפָּרָה - פָּסוּל בָּעֶגְלָה, כָּשֵׁר בָּעֶגְלָה - פָּסוּל בַּפָּרָה. **גְּמָרָא** תָּנוּ רַבָּנָן: פָּרָה - בִּשְׁחִיטָה כְּשֵׁרָה, בַּעֲרִיפָה פְּסוּלָה; עֶגְלָה - בַּעֲרִיפָה כְּשֵׁרָה, בִּשְׁחִיטָה פְּסוּלָה. נִמְצֵאת כָּשֵׁר בַּפָּרָה - פָּסוּל בָּעֶגְלָה, כָּשֵׁר בָּעֶגְלָה - פָּסוּל בַּפָּרָה. וּתְהֵא פָּרָה כְּשֵׁרָה בַּעֲרִיפָה מִקַּל וָחוֹמֶר: וּמָה עֶגְלָה שֶׁלֹּא הוּכְשְׁרָה בִּשְׁחִיטָה - הוּכְשְׁרָה בַּעֲרִיפָה, פָּרָה שֶׁהוּכְשְׁרָה בִּשְׁחִיטָה - אֵינָהּ דִּין שֶׁהוּכְשְׁרָה בַּעֲרִיפָה?

אמר

מייתי ומתני — דסבירא ליה ספק הוא, והכא קא מבעיא לן אליבא דבר פדא במאי מסתפק ומאי מתני. ו"או לאיל" דריש ליה לדרשא אחרינא במנחות בפרק "שתי מדות" (צא,ב), וקא מבעיא לן הכא מאי מתני: מי פשיטא ליה לבר פדא דלאו בריה הוא, אלא ספק איל ספק כבש הוא, וכי מתני — איל ובכבש הוא דמתני: אי איל הוא — ליהוי כוליה דידיה, ואי כבש הוא — עשרון סולת רביעית היין ליהוי דידיה, ואינך לנדבה. אבל בבריה לא צריך לאתנויי ולמימר: אי בריה הוא ואינו ראוי לנסכים — ליהוי כולהו לנדבה. וגבי בעיין דלעיל, כיון דודאי לאו בריה הוא יוצא ידי נדרו ממה נפשך, דהא או כבש או איל הוא, והוא נדר באיזה שירצה. **או דלמא בבריה נמי** — מספקא ליה לבר פדא דלמא בריה הוא. וגבי נסכים מייתי ומתני דאי בריה הוא ליהוי כולהו נדבה. וגבי בעיין נמי לא נפיק, דדלמא לאו איל ולאו כבש הוא. תודה טעונה ארבעים חלות, שלשים של מצה ועשר של חמץ. **מן החמץ או מן המצה** — עשר חלות מאיזה מין שארצה. ולקמן בעי: היכי מייתי עשר חלות לחודייהו? **שיאור** — שיצא מכלל מצה ולכלל חמץ לא בא. רבי מאיר ורבי יהודה פליגי ב"אלו עוברין" (פסחים מה,ב). לרבי מאיר הוי שיאור בהכספת פנים, ואפילו אין שם סדק. ואם נסדק אפילו בקרני חגבים מיקרי "סידוק" וחייב כרת. ושיאור בהכספת פנים אמרינן בריש "אלו עוברין" (שם מד,ב) דרבי מאיר חייב מלקות. ורבי יהודה אית ליה תרי קולי: חדא, דהכספיפו פניו — אפילו שיאור לא מיקרי, וכקרני חגבים הוא דמקרי שיאור. ועוד קולא אחריתי, דבהא דקרי ליה רבי יהודה שיאור לא מחייב עליה מלקות. **שיאור דמאן אי שיאור דרבי מאיר** — דהכספיפו פניו. **לרבי יהודה** — כלומר, וקא מבעיא לן אליבא דרבי יהודה אי נפיק בהאי שיאור אי לא — הא ודאי לרבי יהודה מצה מעליא הוא, ונפיק משום מצה. **אי שיאור דרבי יהודה** — דקרני חגבים, ומיבעי לך אליבא דרבי מאיר — הא ודאי לרבי מאיר יצא ידי נדרו, ונפיק משום חמץ. **ואי דרבי מאיר** — דהכספיפו פניו, וקא מיבעיא לך אליבא דרבי מאיר. **מדלקי עליה** — דאמרינן התם: האוכלו בארבעים. **חמץ הוא** — ואף על גב דכרת לא מחייב, משום דלאו חמץ הראוי לאכילה הוא, מיהו חמץ נוקשה מיקרי, מדקא מיחייב עליה מלקות, ולענין נדר יצא ידי נדרו, שהרי הביא חמץ. **אלא דרבי יהודה** — דקרני חגבים. ומבעיא לן אליבא דרבי יהודה דאמר: בשיאור דידיה ישרף — אלמא יש בו צד חמץ, וקאמר: האוכלו פטור — אלמא לאו ודאי חמץ הוא, והויא התראת ספק. **מאי ספק הוי** — ונפיק ממה נפשך, או דלמא בריה הויא ולא נפיק. הכי גרסינן: **והא אמר רב הונא האומר הרי עלי לחמי תודה מביא תודה ולחמה** — דאדם יודע דאין לחם בלא תודה, וכיון דאיחייב בכולהו, נהי נמי דלאו בריה הוא, היכי נפיק? **הא לא ידע אי חמץ אייתי דלוסיף עליה ולייתי מצה אי מצה היא דלייתי חמץ** — ועל כרחו יביא חלות כשרים ובהן יוצא ידי נדרו, שהרי הביא עשר שנדר וגם הוסיף עלייהו. **לא צריכא דאמר הרי עלי עשר חלות** — לפטור תודתו של פלוני, דלא מיחייב עליה בכולהו ארבעים. **סוף סוף** — כיון דאמר "לפטור" — לא נפיק עד דפטר ליה לההוא פלוני מעשר חלות, ודאי לא מצי פטר ליה בהאי שיאור, דלא ידע ההוא פלוני מאי אייתי האיך דלוסיף עלייהו! **לא צריכא דלא אמר לפטור** — אלא: "הרי עלי עשר חלות לתודתו של פלוני". דכיון דאמר לתודתו של פלוני — לא איחייב ליה בתודה ולחמה, אלא בעשר. והא ודאי פשיטא לן דההוא פלוני לא מיפטר בהאי שיאור, ואיהו נמי לא מקבל עליה למפטריה, אלא לאתויינהו בעלמא, וכסבור שיוכלו ליקרב עם המצה של חבירו. **מיפק גברא ידי נדרו נפיק** — ויפדו, ויפלו דמיהם לנדבה לתודה אחרת, או לא נפיק. תיקו. **ומה עגלה שלא הוכשרה בשחיטה** — כדיליף לקמן (חולין כד,א).

ושחט

ויש לומר: דלא עביד קל וחומר מכח עגלה ופרה, אלא מכח שחיטה ועריפה: ומה שחיטה שאינה מכשרת בעגלה מכשרת בפרה כו'. אבל קשה, דאם כן קל וחומר גמור הוא, ולא "מה מצינו", דשחיטה מעריפה ליכא למילף ב"מה מצינו" אלא מקל וחומר, אם כן נימא: כל חד וחד תיקום בדוכתיה! ויש לומר: דבכל מקום דעבד קל וחומר הכי והכי, כגון הכא, ולקמן (כה,א) גבי אויר כלי חרס, וגבי כהנים ולוים, ובפרק שני דבבא קמא (כה,ב) גבי: ותהא שן ורגל חייבין ברשות הרבים מקל וחומר, והדר קאמר: לא תהא שן ורגל חייבין ברשות הניזק אלא חצי נזק — צריך לומר דיש שום סברא, או קולא או חומרא, לעשות קל וחומר אחד יותר מאחר, וכיון שהיינו עושין קל וחומר אחד אצטריך קרא למעוטי, מעתה היינו עושין קל וחומר להפך. **פרה** שהיא כשרה בשחיטה — אין ללמוד בענין זה מקל וחומר שתהא פרה כשרה במליקה, מקל וחומר מעוף שלא הוכשר בשחיטה הוכשר במליקה. דהא לקמן בריש "השוחט" (חולין כז,ב) דרשינן: ראשו של זה ממול עורף ולא ראשו של אחר. ואין ללמוד בעוף שיוכשר בשחיטה, מקל וחומר דבהמה שלא הוכשר במליקה. דלמאן דילוף רוב שנים מהלכה — אין דנין קל וחומר ובנין אב מהלכה, כדתנן בנזיר בפרק "כהן גדול" (נו,ב). ונראה לי, דכיון דאיכא מיעוטי בפרה ובעגלה לענין שחיטה ועריפה — תו לא מצי למילף עוף מבהמה ובהמה מעוף לענין שחיטה ומליקה, דאיכא למימר: עריפה תוכיח, שאינה כשרה בפרה וכשרה בעגלה, ואפילו הכי אין שחיטה כשרה בה, אף אני אביא מליקה, וכן איפכא.

אמר

[טו.]

יֵשׁ אוֹכֵל אֲכִילָה אַחַת, וְחַיָּב עָלֶיהָ אַרְבַּע חַטָּאוֹת וְאָשָׁם אֶחָד: טָמֵא שֶׁאָכַל חֵלֶב, וְהוּא נוֹתָר מִן הַמֻּקְדָּשִׁין, בְּיוֹם־הַכִּפּוּרִים. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אִם הָיְתָה שַׁבָּת וְהוֹצִיאוֹ בְּשַׁבָּת. אָמְרוּ לוֹ: אֵינוֹ הַשֵּׁם. אֵימַת דְּמִתְיבִין וּמְסַיְּעִין לְרַבִּי יוֹחָנָן: הוֹצִיאוֹ בְּשַׁבָּת - אֵין כָּאן הַנָּחָה, וְלָמָּה אָמְרוּ אֵינוֹ הַשֵּׁם?!

אֵימַת דְּמִתְיבִין וּמְסַיְּעִין לְרֵישׁ לָקִישׁ: הוֹצִיאוֹ בְּיוֹם־הַכִּפּוּרִים, יְהֵא פָּטוּר! אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בוּן: אָתְיָא דְּרַבִּי מֵאִיר כְּרַבִּי עֲקִיבָה, דְּתָנֵי: מִנַּיִן לְיוֹם־הַכִּפּוּרִים שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, וְשָׁגַג וְעָשָׂה מְלָאכָה, מִנַּיִן שֶׁחַיָּב עַל זֶה בְּעַצְמוֹ וְעַל זֶה בְּעַצְמוֹ? תַּלְמוּד לוֹמַר (ויקרא כג, ג): "שַׁבָּת הִיא", "יוֹם הַכִּפֻּרִים הוּא" (שם, כז), דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָה. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: אֵין חַיָּב אֶלָּא אַחַת.

הֲלָכָה ה: מַתְנִיתִין: שְׁנֵי קַדָּרִים שֶׁהָיוּ מְהַלְּכִין זֶה אַחַר זֶה, נִתְקַל הָרִאשׁוֹן וְנָפַל, נִתְקַל הַשֵּׁנִי בָּרִאשׁוֹן - הָרִאשׁוֹן חַיָּב בִּנְזָקוֹ שֶׁל שֵׁנִי. זֶה בָּא בְּחָבִיתוֹ וְזֶה בְּקוֹרָתוֹ, נִשְׁבְּרָה כַּדּוֹ שֶׁל זֶה בְּקוֹרָתוֹ שֶׁל זֶה - פָּטוּר, שֶׁלָּזֶה רְשׁוּת לְהַלֵּךְ וְלָזֶה רְשׁוּת לְהַלֵּךְ.

גְּמָרָא: רַבִּי יוֹחָנָן בְּעָא: מַהוּ שֶׁיִּתֵּן לָרִאשׁוֹן שְׁהוּת כְּדֵי עֲמִידָה? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: פְּשִׁיטָא לְרַבִּי יוֹחָנָן לִתֵּן לָרִאשׁוֹן שְׁהוּת כְּדֵי עֲמִידָה. וְלָא מִסְתַּבְּרָה דְּלָא: מִן הַשֵּׁנִי וְהֵלְךְ; מַהוּ לִתֵּן לַשֵּׁנִי שְׁהוּת כְּדֵי עֲמִידָה?

[טו:]

נִשְׁמְעִנַּהּ מִן הָדָא: הַקַּדָּרִים הַמְּהַלְּכִים זֶה אַחַר זֶה, נִתְקַל הָרִאשׁוֹן וְנָפַל, וּבָא חֲבֵרוֹ וְנִתְקַל בּוֹ וְנָפַל, וּבָא חֲבֵרוֹ וְנִתְקַל בּוֹ וְנָפַל - הָרִאשׁוֹן מְשַׁלֵּם לַשֵּׁנִי, וְהַשֵּׁנִי לַשְּׁלִישִׁי. וְאִם מֵחֲמַת הָרִאשׁוֹן נָפְלוּ כֻּלָּן - הוּא מְשַׁלֵּם עַל־יְדֵי כֻּלָּן. וְחַיָּבִין עַל נִזְקֵי אָדָם, וּפְטוּרִין עַל נִזְקֵי כֵלִים. וְאִם הִזְהִירוּ זֶה אֶת זֶה, כֻּלָּן פְּטוּרִין.

חַמָּרִים שֶׁהָיוּ מְהַלְּכִין זֶה אַחַר זֶה, וְנִתְקַל הָרִאשׁוֹן וְנָפַל, וּבָא חֲבֵרוֹ וְנִתְקַל בּוֹ וְנָפַל, וּבָא חֲבֵרוֹ וְנִתְקַל בּוֹ וְנָפַל - הָרִאשׁוֹן מְשַׁלֵּם לַשֵּׁנִי, וְהַשֵּׁנִי לַשְּׁלִישִׁי. וְאִם מֵחֲמַת הָרִאשׁוֹן נָפְלוּ כֻּלָּן - הוּא מְשַׁלֵּם עַל־יְדֵי כֻּלָּן. חֲמוֹרִים שֶׁהָיוּ מְהַלְּכִין זֶה אַחַר זֶה, נִתְקַל הָרִאשׁוֹן וְנָפַל, וּבָא חֲבֵרוֹ וְנִתְקַל בּוֹ וְנָפַל, אֲפִלּוּ מֵאָה, כֻּלָּן חַיָּבִין. אִית תַּנָּיֵי תָּנֵי: כֻּלָּן פְּטוּרִין. אָמַר רַבִּי לָא: מַאן דְּמַר חַיָּבִין - בְּשֶׁהִרְבִּיצוּם בַּעֲלֵיהֶן. נָפְלוּ - אֵין אוֹנְסִין לִבְהֵמָה.

חֲמוֹרִים שֶׁהָיוּ רַגְלֵי אֶחָד מֵהֶן רָעוֹת - אֵין רַשָּׁאִין לַעֲבֹר עָלָיו. נָפַל - רַשָּׁאִין לַעֲבֹר עָלָיו. מַהוּ רַשָּׁאִין לַעֲבֹר עָלָיו? דָּרְסִין עֲלוֹי וְעָבְרִין.

הָיָה אֶחָד רֵיקָן וְאֶחָד טָעוּן, מַעֲבִירִין אֶת הָרֵיקָן מִפְּנֵי הַטָּעוּן. אֶחָד פָּרוּק וְאֶחָד טָעוּן, מַעֲבִירִין אֶת הַפָּרוּק מִפְּנֵי הַטָּעוּן. הָיוּ שְׁנֵיהֶן טְעוּנִין, שְׁנֵיהֶן פְּרוּקִין - יַעֲשׂוּ פְּשָׁרָה בֵּינֵיהֶן. שְׁתֵּי עֲגָלוֹת, שְׁתֵּי סְפִינוֹת, אַחַת טְעוּנָה וְאַחַת רֵיקָנִית, מַעֲבִירִין אֶת הָרֵיקָנִית מִפְּנֵי הַמְּלֵאָה. אַחַת פְּרוּקָה וְאַחַת טְעוּנָה, מַעֲבִירִין פְּרוּקָה מִפְּנֵי הַטְּעוּנָה. שְׁתֵּיהֶן פְּרוּקוֹת אוֹ טְעוּנוֹת, יַעֲשׂוּ פְּשָׁרָה

בֵּינֵיהֶן. הַנִּכְנָס לַמֶּרְחָץ נוֹתֵן כְּבוֹד לַיּוֹצֵא[ז]; וְהַיּוֹצֵא מִבֵּית הַכִּסֵּא נוֹתֵן כָּבוֹד לַנִּכְנָס[ח].

זֶה בָּא בְּחָבִיתוֹ וְזֶה בָּא בִּקְורָתוֹ. רַבִּי זְעֵירָא בָּעֵי: שְׁנוּ וְהִזִּיקוּ, מַהוּ? נִשְׁמְעִנַּהּ מֵהָדָא: חֲמִשָּׁה שֶׁיָּשְׁבוּ עַל סַפְסָל אֶחָד, וּבָא אַחֵר וְיָשַׁב בּוֹ וְנִשְׁבַּר - הוּא מְשַׁלֵּם עַל־יְדֵי כֻלָּן. וְאִם מֵחֲמַת כֻּלָּן נִשְׁבַּר - כֻּלָּן חַיָּבִין.

הֲלָכָה ו: מַתְנִיתִין: הָיָה בַּעַל קוֹרָה רִאשׁוֹן וּבַעַל הֶחָבִית אַחֲרוֹן, נִשְׁבְּרָה הֶחָבִית בַּקוֹרָה - פָּטוּר. וְאִם עָמַד בַּעַל הַקוֹרָה - חַיָּב. וְאִם אָמַר לוֹ לְבַעַל הֶחָבִית ׳עֲמֹד׳ - פָּטוּר. הָיָה בַּעַל הֶחָבִית רִאשׁוֹן וּבַעַל הַקוֹרָה אַחֲרוֹן, נִשְׁבְּרָה הֶחָבִית בַּקוֹרָה - חַיָּב. אִם עָמַד בַּעַל הֶחָבִית - פָּטוּר. וְאִם אָמַר לוֹ לְבַעַל הַקוֹרָה ׳עֲמֹד׳ - חַיָּב. וְכֵן זֶה בָּא בְּנֵרוֹ וְזֶה בָּא בְּפִשְׁתָּנוֹ.

[טז.]

גְּמָרָא: לָא כֵן אָמַר רַב: בִּמְמַלָּא כָּל רְשׁוּת הָרַבִּים. וְזוֹ מְמַלָּא כָּל רְשׁוּת הָרַבִּים?! אָמְרֵי: כֵּינָן שֶׁעָמַד, נַעֲשָׂה כְּקֶרֶן זָוִית.

הֲלָכָה ז: מַתְנִיתִין: שְׁנַיִם שֶׁהָיוּ מְהַלְּכִין בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, אֶחָד רָץ וְאֶחָד מְהַלֵּךְ, אוֹ שֶׁהָיוּ שְׁנֵיהֶן רָצִים, וְהִזִּיקוֹ זֶה אֶת זֶה - שְׁנֵיהֶן פְּטוּרִין.

גְּמָרָא: יוֹסֵי הַבַּבְלִי אוֹמֵר: הָיָה רָץ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וְהִזִּיק - חַיָּב, שֶׁשִּׁנָּה הַמִּנְהָג. הָיָה עֶרֶב שַׁבָּת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת - פָּטוּר. אָמְרֵי: הוּא ׳יוֹסֵי הַבַּבְלִי׳, הוּא ׳יוֹסֵי בֶּן יְהוּדָה׳, הוּא ׳יוֹסֵי קְטוֹנְתָּה׳. וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ ׳קְטוֹנְתָּה׳? שֶׁהָיָה קָטָן חֲסִידִים.

הֲלָכָה ח: מַתְנִיתִין: הַמְבַקֵּעַ בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וְהִזִּיק בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וְהִזִּיק בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וְהִזִּיק בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד אַחֵר - חַיָּב.

גְּמָרָא: אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֵּן חֲנִינָה: הָיָה עוֹמֵד וּמְבַקֵּעַ עֵצִים בַּחֲצֵרוֹ, וְנִכְנַס פּוֹעֵל לִתְבֹּעַ שְׂכָרוֹ, וְנִתְּזָה הַבְּקַעַת וְהִזִּיקַתּוּ - חַיָּב. וְאִם מֵת - אֵינוֹ גּוֹלֶה. וְהָתָנֵי רַבִּי חִיָּה פָּטוּר! לָא פְלִיגִי, מַה דְּמַר רַבִּי יוֹסֵי - בְּשֶׁרָאָהוּ, וּמַה דְּמַר רַבִּי חִיָּה - בְּשֶׁלֹּא רָאָהוּ. אִם בְּשֶׁלֹּא רָאָהוּ, כֵּינָן שֶׁאָמַר לוֹ ׳הִכָּנֵס׳ - חַיָּב. וְהָתָנֵי רַבִּי חִיָּה פָּטוּר! כֵּינָן שֶׁאָמַר לוֹ ׳הִכָּנֵס׳ - צָרִיךְ לִשְׁמֹר עַצְמוֹ. וְאִית דְּבָעֵי מֵימַר, כֵּינָן שֶׁאָמַר לוֹ ׳הִכָּנֵס׳ - נַעֲשֵׂית כַּחֲצַר הַשּׁוּתָפִין. דְּמַר רַבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רַבִּי יַנַּאי: הַשּׁוּתָפִין קוֹנִין זֶה מִזֶּה בְּחָצֵר, וְחַיָּבִין זֶה בְּנִזְקֵי זֶה וְזֶה בְּנִזְקֵי זֶה.

וְלֹא כֵן אָמַר רַב, בִּמְמַלָּא כָּל רְשׁוּת הָרַבִּים, וְזוֹ מְמַלָּא כָּל רְשׁוּת הָרַבִּים?! אָמְרֵי: מִכֵּינָן שֶׁדַּרְכּוֹ לְהַלֵּךְ בֶּחָצֵר, כְּמִי שֶׁהוּא מְמַלֵּא כָּל הֶחָצֵר.

הֲלָכָה ט: מַתְנִיתִין: שְׁנֵי שׁוּרִים תָּמִים שֶׁחָבְלוּ זֶה בָּזֶה, מְשַׁלְּמִין בַּמּוֹתָר חֲצִי נֶזֶק. שְׁנֵיהֶן מוּעָדִין, מְשַׁלְּמִין בַּמּוֹתָר נֶזֶק שָׁלֵם. אֶחָד תָּם וְאֶחָד מוּעָד, מוּעָד בְּתָם - מְשַׁלֵּם בַּמּוֹתָר נֶזֶק שָׁלֵם. תָּם בְּמוּעָד - מְשַׁלֵּם בַּמּוֹתָר חֲצִי נֶזֶק. וְכֵן שְׁנֵי אֲנָשִׁים שֶׁחָבְלוּ זֶה בָּזֶה, מְשַׁלְּמִין בַּמּוֹתָר נֶזֶק שָׁלֵם. אָדָם בְּמוּעָד וּמוּעָד בְּאָדָם - מְשַׁלֵּם בַּמּוֹתָר נֶזֶק שָׁלֵם. אָדָם בְּתָם וְתָם בְּאָדָם, אָדָם בְּתָם - מְשַׁלֵּם בַּמּוֹתָר נֶזֶק שָׁלֵם.

אָדָם שֶׁיּוֹצֵא מֵהַמֶּרְחָץ בְּדֶרֶךְ כְּלָל זָקוּק לַאֲוִיר צַח, וְלָכֵן יֵשׁ
ז לוֹ זְכוּת קְדִימָה עַל הַנִּכְנָס
זֶה שֶׁסִּים לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּבֵית הַכִּסֵּא עָלָיו לַעֲמֹד בַּצַּד, וְלָתֵת זְכוּת
ח קְדִימָה לְזֶה שֶׁנִּצְרַךְ לִנְקָבָיו.

[טז:]

וְתָם בְּאָדָם - מְשַׁלֵּם בַּמּוֹתָר חֲצִי נֶזֶק. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: אַף תָּם שֶׁחָבַל בְּאָדָם, מְשַׁלֵּם בַּמּוֹתָר נֶזֶק שָׁלֵם. שׁוֹר שָׁוֶה מָנֶה שֶׁנִּגַּח לְשׁוֹר שָׁוֶה מָאתַיִם, וְאֵין הַנִּבְלָה יָפָה כְּלוּם, נוֹטֵל אֶת הַשּׁוֹר. שׁוֹר שָׁוֶה מָאתַיִם שֶׁנִּגַּח לְשׁוֹר שָׁוֶה מָאתַיִם, וְאֵין הַנִּבְלָה יָפָה כְּלוּם, אָמַר רַבִּי מֵאִיר: עַל זֶה נֶאֱמַר (שְׁמוֹת כא, לה): "וּמָכְרוּ אֶת הַשּׁוֹר הַחַי וְחָצוּ אֶת כַּסְפּוֹ". אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה: וְכֵן הֲלָכָה! קַיֶּימְתָּה "וּמָכְרוּ אֶת הַשּׁוֹר הַחַי וְחָצוּ אֶת כַּסְפּוֹ", וְלֹא קַיֶּימְתָּה "וְגַם אֶת הַמֵּת יֶחֱצוּן"! וְאֵי זֶה זֶה? זֶה שׁוֹר שָׁוֶה מָאתַיִם שֶׁנִּגַּח לְשׁוֹר שָׁוֶה מָאתַיִם, וְהַנִּבְלָה יָפָה חֲמִשִּׁים זוּז, זֶה נוֹטֵל חֲצִי הַחַי וַחֲצִי הַמֵּת, וְזֶה נוֹטֵל חֲצִי הַחַי וַחֲצִי הַמֵּת.

גְּמָרָא: שׁוֹר שָׁוֶה מָנֶה שֶׁנִּגַּח לְשׁוֹר שָׁוֶה מָאתַיִם, וְאֵין הַנִּבְלָה יָפָה כְּלוּם, נוֹטֵל אֶת הַשּׁוֹר, שֶׁאֵין לוֹ אֶלָּא חֲצִי חֶבְלוֹ. לְפִיכָךְ אִם מֵת הַשּׁוֹר אוֹ שֶׁהִכְחִישׁ, אֵין לוֹ אֶלָּא אוֹתוֹ הַשּׁוֹר בִּלְבַד.

שׁוֹר שָׁוֶה מָנֶה שֶׁנִּגַּח לְשׁוֹר שָׁוֶה מָאתַיִם, הִכְחִישׁוֹ חֲמִשִּׁים זוּז, חָזַר הָאַחֲרוֹן וְחָבַל בּוֹ שְׁלִשָּׁה שֶׁל זָהָב, הַשֵּׁנִי מְשַׁלֵּם לָרִאשׁוֹן חֲצִי דִּינָר זָהָב.

שׁוֹר שָׁוֶה מָאתַיִם שֶׁנִּגַּח שׁוֹר שָׁוֶה מָאתַיִם, הִשְׁבִּיחַ וַהֲרֵי הוּא יָפֶה אַרְבַּע מֵאוֹת, שֶׁאִלּוּ לֹא נִגָּחוֹ הָיָה יָפֶה שְׁמוֹנָה מֵאוֹת זוּז. אִם עַד שֶׁלֹּא עָמַד בְּדִין הִשְׁבִּיחַ, אֵין לוֹ אֶלָּא כִּשְׁעַת נִזְקוֹ. הִכְחִישׁ, אֵין לוֹ אֶלָּא כִּשְׁעַת עֲמִדָּתוֹ בְּבֵית דִּין בִּלְבַד. אָמַר רַבִּי לָא: כְּנִי מַתְנִיתָא: הִשְׁבִּיחַ הַמַּזִּיק, אִם עַד שֶׁלֹּא עָמַד בְּדִין הִשְׁבִּיחַ, אֵין לוֹ אֶלָּא כִּשְׁעַת נִזְקוֹ. הִכְחִישׁ, אֵין לוֹ אֶלָּא כִּשְׁעַת עֲמִדָּתוֹ בְּבֵית דִּין.

מַאי טַעֲמָא דְּרַבִּי מֵאִיר? אָמַר קְרָא "וּמָכְרוּ אֶת הַשּׁוֹר הַחַי וְחָצוּ אֶת כַּסְפּוֹ", וּמַה מְקַיֵּים רַבִּי יְהוּדָה "וְגַם אֶת הַמֵּת יֶחֱצוּן"? מִכָּן שֶׁזֶּה מַפְסִיד חֲצִי נֶזֶק וְזֶה מַפְסִיד חֲצִי נֶזֶק.

הֲלָכָה י: מַתְנִיתִין: יֵשׁ חַיָּב עַל מַעֲשֵׂה שׁוֹרוֹ וּפְטוּר עַל מַעֲשֵׂה עַצְמוֹ, חַיָּב עַל מַעֲשֵׂה עַצְמוֹ וּפָטוּר עַל מַעֲשֵׂה שׁוֹרוֹ. שׁוֹרוֹ שֶׁבִּייֵשׁ - פָּטוּר, וְהוּא שֶׁבִּייֵשׁ - חַיָּב. שׁוֹרוֹ שֶׁסִּימֵּא אֶת עֵין עַבְדּוֹ וְהִפִּיל אֶת שִׁנּוֹ - פָּטוּר,

[יז.]

וְהוּא שֶׁסִּמֵּא אֶת עֵין עַבְדּוֹ וְהִפִּיל אֶת שִׁנּוֹ - חַיָּב. שׁוֹרוֹ שֶׁחָבַל בְּאָבְיו וּבְאִמּוֹ - חַיָּב, וְהוּא שֶׁחָבַל בְּאָבְיו וּבְאִמּוֹ - פָּטוּר. שׁוֹרוֹ שֶׁהִדְלִיק אֶת הַגְּדִישׁ בְּשַׁבָּת - חַיָּב, וְהוּא שֶׁהִדְלִיק אֶת הַגְּדִישׁ בְּשַׁבָּת - פָּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁנִּדּוֹן בְּנַפְשׁוֹ.

גְּמָרָא: בֶּן פְּדָיָא אָמַר: כָּל הַמְּקַלְקְלִין פְּטוּרִין, חוּץ מִן הַמַּבְעִיר וְהָעוֹשֶׂה חֲבוּרָה. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בְּמַבְעִיר אֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיְּהֵא צָרִיךְ לְאֵפֶר; וְהָעוֹשֶׂה חֲבוּרָה אֵין חַיָּב עַד שֶׁיְּהֵא צָרִיךְ לְדָם. וְהָתְנִינַן: 'שׁוֹרוֹ'! שׁוֹרוֹ צָרִיךְ אֶת הָאֵפֶר.

הֲלָכָה יא: מַתְנִיתִין: שׁוֹר שֶׁהָיָה רוֹדֵף אַחַר שׁוֹר אַחֵר וְהַזַּק; זֶה אוֹמֵר: 'שׁוֹרִךְ הִזִּיק', וְהַלָּה אוֹמֵר: 'לֹא כִי, אֶלָּא בְּסַלַּע לָקָה' - הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. הָיוּ שְׁנַיִם רוֹדְפִין אַחַר אֶחָד, זֶה אוֹמֵר: 'שׁוֹרִךְ הִזִּיק', וְזֶה אוֹמֵר: 'שׁוֹרִךְ הִזִּיק' - שְׁנֵיהֶן

פְּטוּרִין. וְאִם הָיוּ שְׁנֵיהֶן שֶׁל אִישׁ אֶחָד - שְׁנֵיהֶן חַיָּבִין. הָיָה אֶחָד גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן, הַנִּזָּק אוֹמֵר: ׳הַגָּדוֹל הִזִּיק׳, וְהַמַּזִּיק אוֹמֵר: ׳לֹא כִי, אֶלָּא הַקָּטָן הִזִּיק׳; אֶחָד תָּם וְאֶחָד מוּעָד, הַנִּזָּק אוֹמֵר: ׳מוּעָד הִזִּיק׳, וְהַמַּזִּיק אוֹמֵר: ׳לֹא כִי, אֶלָּא תָּם הִזִּיק׳ - הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה.

הָיוּ הַנִּזּוֹקִין שְׁנַיִם, אֶחָד גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן, וְהַמַּזִּיקִים שְׁנַיִם, אֶחָד גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן. הַנִּזָּק אוֹמֵר: ׳הַגָּדוֹל הִזִּיק אֶת הַגָּדוֹל וְקָטָן אֶת הַקָּטָן׳, וְהַמַּזִּיק אוֹמֵר: ׳לֹא כִי, אֶלָּא קָטָן אֶת הַגָּדוֹל וְגָדוֹל אֶת הַקָּטָן׳; אֶחָד תָּם וְאֶחָד מוּעָד, הַנִּזָּק אוֹמֵר: ׳מוּעָד הִזִּיק אֶת הַגָּדוֹל וְתָם אֶת הַקָּטָן׳, וְהַמַּזִּיק אוֹמֵר: ׳לֹא כִי, אֶלָּא תָּם הִזִּיק אֶת הַגָּדוֹל וּמוּעָד אֶת הַקָּטָן׳ - הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה.

גְּמָרָא: רַבִּי יוּדָן בָּעֵי: הָדֵין ׳עֶמְדַת בֵּית דִּין׳ מַהוּ? נִשְׁמְעִנַּהּ מֵהָדָא: שְׁנַיִם שֶׁזָּרְקוּ שְׁתֵּי צְרוֹרוֹת וְשָׁבְרוּ שְׁתֵּי כַדִּין, אַחַת שֶׁל יַיִן וְאַחַת שֶׁל שֶׁמֶן, זֶה אוֹמֵר: ׳שֶׁל יַיִן שָׁבַרְתִּי׳, וְזֶה אוֹמֵר: ׳שֶׁל יַיִן שָׁבַרְתִּי׳ - שְׁנֵיהֶן מְשַׁלְּמִין שֶׁל יַיִן. אַחַת רֵיקָנִית וְאַחַת מְלֵאָה, זֶה אוֹמֵר: ׳רֵיקָנִית שָׁבַרְתִּי׳, וְזֶה אוֹמֵר: ׳רֵיקָנִית שָׁבַרְתִּי׳ - שְׁנֵיהֶן מְשַׁלְּמִין אֶת הָרֵיקָנִית.

שָׁבְרוּ חָבִית אַחַת; זֶה אוֹמֵר: ׳אַתָּה שְׁבַרְתָּהּ׳, וְזֶה אוֹמֵר: ׳אַתָּה שְׁבַרְתָּהּ׳ - שְׁנֵיהֶן פְּטוּרִין.

הַדָּרָן עָלָךְ הַמַּנִּיחַ אֶת הַכַּד

פֶּרֶק רְבִיעִי

הֲלָכָה א: מַתְנִיתִין: שׁוֹר שֶׁנִּגַּח אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה שְׁוָרִים, זֶה אַחַר זֶה, יְשַׁלֵּם

[יז:]

לָאַחֲרוֹן שֶׁבָּהֶן. אִם יֵשׁ בּוֹ ׳מוֹתָר׳, יַחְזִיר לְשֶׁלְּפָנָיו. יֵשׁ בּוֹ ׳מוֹתָר׳ יַחְזִיר לְשֶׁלְּפָנֵי פָּנָיו. הָאַחֲרוֹן אַחֲרוֹן נִשְׁכָּר, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: שׁוֹר שָׁוֶה מָאתַיִם שֶׁנִּגַּח לְשׁוֹר שָׁוֶה מָאתַיִם, וְאֵין הַנִּבְלָה יָפָה כְּלוּם, זֶה נוֹטֵל מָנֶה וְזֶה נוֹטֵל מָנֶה. חָזַר וְנָגַח לְשׁוֹר אַחֵר שָׁוֶה מָאתַיִם, הָאַחֲרוֹן נוֹטֵל מָנֶה, וְשֶׁלְּפָנָיו זֶה נוֹטֵל חֲמִשִּׁים זוּז וְזֶה נוֹטֵל חֲמִשִּׁים זוּז. חָזַר וְנָגַח לְשׁוֹר אַחֵר שָׁוֶה מָאתַיִם, הָאַחֲרוֹן נוֹטֵל מָנֶה, וְשֶׁלְּפָנָיו חֲמִשִּׁים זוּז, וּשְׁנַיִם הָרִאשׁוֹנִים דִּינָרֵי זָהָב.

גְּמָרָא: אָמַר רַבִּי יַנַּאי: בָּא עָלָיו רַבִּי מֵאִיר מִשְּׁנֵי צְדָדִין. מַה נַפְשָׁךְ: שֶׁלְּךָ הוּא - תְּנֵהוּ לִי. אֵינוֹ שֶׁלְּךָ - תְּנֵהוּ לִי שֶׁאֶגְבֶּנּוּ. וְלָא כֵן אָמַר רַבִּי לְעָזָר: שְׁמִירַת נְזָקִין כִּשְׁמִירַת קְנָיָן? ! אֲמַר לֵהּ רַבִּי יוּדָן:

[יח.]

וּמְסָרוֹ לוֹ לִנְזָקָיו, וְאֵינוֹ אֶלָּא כְּמַשְׁכּוֹן בְּיָדוֹ.

וּמָה בֵּינֵיהוֹן? רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: הֶקְדֵּשׁ בֵּינֵיהוֹן. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוּדָה - מַקְדִּישׁ הָרִאשׁוֹן, עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי מֵאִיר - שְׁנֵיהֶן מַקְדִּישִׁין אוֹתוֹ. הוֹקִיר, עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוּדָה - הוֹקָרָה לָרִאשׁוֹן, עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי מֵאִיר - הוֹקָרָה לַשֵּׁנִי. עָשָׂה שָׂכָר, עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יְהוּדָה - הַשָּׂכָר לָרִאשׁוֹן, עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי מֵאִיר - הַשָּׂכָר לִשְׁנֵיהֶן. הִשְׁבִּיחַ, עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוּדָן - הִשְׁבִּיחַ לָרִאשׁוֹן, עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי מֵאִיר - הִשְׁבִּיחַ לִשְׁנֵיהֶן.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: רַבִּי יוּדָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן שְׁנֵיהֶן אָמְרוּ דָּבָר אֶחָד: כְּמָה דְּרַבִּי יוּדָה אָמַר קָנָה, כֵּן רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר קָנָה. אֶלָּא שֶׁרַבִּי יוּדָן אָמַר: קָנָה לְחַי קָנָה לְמֵת. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר: לֹא קָנָה אֶלָּא לְמֵת בִּלְבַד.

תַּמָּן תְּנִינַן: וְכֵן שְׁלֹשָׁה שֶׁהִטִּילוּ לְכִיס, הוֹתִירוּ אוֹ פָּחֲתוּ, כָּךְ הֵן חוֹלְקִין. אָמַר רַבִּי בּוֹן:

[יח:]

נִרְאִין דְּבָרִים בְּשֶׁנִּטְלוּ מַרְגָּלִית, דְּיָכוֹל מֵימַר לֵהּ ׳אִלּוּלֵא עֲשַׂרְתִּי דִּינָרַי לָא הֲוַיְתָה מִזְבִּין כְּלוּם׳. אֲבָל דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לְחַלֵּק, מְבִיאִין לָאֶמְצַע וְחוֹלְקִין. אָמַר רַבִּי לְעָזָר: וַאֲפִלּוּ דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לְחַלֵּק, דְּיָכִיל מֵימַר לֵהּ ׳אַתְּ פְּרַגְמַטְיָא דִּידָךְ סַגִּין, וְאַתְּ מְנָעָה מִזַּבְנָתָא, אֲנָא פְּרַגְמַטְיָא דִּידִי קַלִּיל, וַאֲנָא הָפַךְ וּמִתְהַפֵּךְ בְּדִידִי וּמָטֵי בָּךְ׳. עַד כְּדוֹן בְּשֶׁהָיְתָה פְּרַגְמַטְיָיוֹ נְתוּנָה כָּאן, הָיְתָה פְּרַגְמַטְיָיוֹ נְתוּנָה בְּרוֹמִי? דְּיָכִיל מֵימַר לֵהּ ׳עַד דְּאַתְּ סָלִיק לְרוֹמִי, אֲנָא הָפַךְ וּמִתְהַפֵּךְ בְּדִידִי הָכָא וּמָטֵי בָּךְ׳.

תָּנֵי: שְׁלֹשָׁה שֶׁהִטִּילוּ לְכִיס וְנִגְנְבוּ, כָּךְ הֵן חוֹלְקִין. וְהָתָנֵי בְּאֵלּוּ אֲבָנִים וְנִגְנְבוּ, מֻחֶצָּה לָזֶה וּמֻחֶצָּה לָזֶה! אָמַר רַבִּי שַׁמַּי: סְלָעִים גַּסּוֹת הֵן וְלֵית יָדַע אִי מִן הָדֵן נִסַּב אִי מִן הָדֵן נִסַּב, מִסְפֵּק מֻחֶצָּה לָזֶה וּמֻחֶצָּה לַזֶּה,

אֲבָל אֲבָנִים דַּקּוֹת הֵן, וְאֶפְשָׁר לִבְלֹל לָצֵאת יְדֵי כֻלָּן, כָּל אֶחָד וְאֶחָד נוֹטֵל לְפִי כִיסוֹ.

[יט.]

מָה חֲמַיְתָ מֵימַר, בִּגְנֵבָה אֲנַן קָיְמִין, אוֹ אֵינָן קַיְמִין אֶלָּא בְּמִשְׁתַּיֵּר? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בוּן: וַאֲפִלּוּ תֵּימַר בִּגְנֵבָה אֲנַן קָיְמִין, נִמְצֵאת מִדַּת הַדִּין לוֹקָה. הַגַּע עַצְמָךְ, דַּהֲוָה לְדֵין חַמְשִׁין וּלְדֵין מְאָה וְחַמְשִׁין, נִגְנְבוּ חַמְשִׁין, אִשְׁתְּכַח דְּהָדֵין דַּחֲמִישִׁיתָה דְּלָא מַפְסַד כְּלוּם!

תַּמָּן תְּנִינַן: הָאַחֲרוֹן נוֹטֵל מָנֶה, וְשֶׁלְּפָנָיו חֲמִשִּׁים זוּז, וּשְׁנַיִם הָרִאשׁוֹנִים דִּינָרֵי זָהָב. רַבִּי שְׁמוּאֵל בְּשֵׁם רַבִּי זְעִירָא: וְכֵן לְשָׁכָר. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: הֲדָא דְרַבִּי זְעִירָא פְּלִיגָא עַל דְּרַבִּי לְעָזָר. אָמַר רַבִּי מַנִי: קַשַׁיְתַהּ קָמֵי רַבִּי יוּדָן, אָמַר לִי, לֹא מוֹדֶה רַבִּי לְעָזָר שֶׁאִם הִתְנוּ בֵּינֵיהֶן שֶׁזֶּה נוֹטֵל לְפִי כִיסוֹ וְזֶה נוֹטֵל לְפִי כִיסוֹ? שְׁוָרִים כְּמַתְנִין הֵן. חָזַר וְאָמְרָהּ קָמֵי רַבִּי יוֹסֵי, אָמַר לֵהּ: בְּפֵרוּשׁ פְּלִיגִי, רַבִּי לְעָזָר אָמַר: סְתָמָן חוֹלְקִין בְּשָׁוֶה. רַבִּי זְעִירָא אָמַר: סְתָמָן זֶה נוֹטֵל לְפִי כִיסוֹ וְזֶה נוֹטֵל לְפִי כִיסוֹ.

הֲלָכָה ב: מַתְנִיתִין: שׁוֹר שֶׁהוּא מוּעָד לְמִינוֹ וְאֵינוֹ מוּעָד לְשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ, מוּעָד לְאָדָם וְאֵינוֹ מוּעָד לִבְהֵמָה, מוּעָד לִקְטַנִּים וְאֵינוֹ מוּעָד לִגְדוֹלִים, לְמִין שֶׁהוּא מוּעָד לוֹ - מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם, וּלְמִין שֶׁאֵינוֹ מוּעָד לוֹ - מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק. אָמְרוּ לִפְנֵי רַבִּי יְהוּדָה: הֲרֵי הוּא מוּעָד בְּשַׁבָּתוֹת וְאֵינוֹ מוּעָד בִּימוֹת הַחֹל? אָמַר לָהֶן: בְּשַׁבָּתוֹת מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם, וּבִימוֹת הַחֹל מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק, מֵאֵימָתַי הוּא תָּם? מְשֶׁיַּחֲזֹר בּוֹ שְׁלֹשֶׁת יְמֵי שַׁבָּתוֹת.

גְּמָרָא: מִכֵּיוָן שֶׁהָרַג אָדָם אֶחָד - אֵינוֹ מוּעָד! רַב אָמַר: בְּשֶׁהָרַג שְׁלֹשָׁה גּוֹיִם. רַבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָא אָמַר: בְּשֶׁרָדַף שָׁלֹשׁ רְדִיפוֹת, וְהֵן מְשַׁעֲרִין שֵׁשׁ בִּרְדִיפָתוֹ נְגִיחָה. שֶׁאִם יָצָא בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן וְנָגַח שְׁוָרִים, בַּשֵּׁנִי וְנָגַח כְּלָבִים, בַּשְּׁלִישִׁי וְנָגַח חֲזִירִים, עַל־יְדֵי שְׁלֹשָׁה מִינִין לִשְׁלֹשָׁה יָמִים, מַהוּ שֶׁיֵּעָשֶׂה שׁוֹר מוּעָד?

יָצָא בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן וְנָגַח, בַּשֵּׁנִי לֹא יָצָא, בַּשְּׁלִישִׁי יָצָא וְנָגַח? יֵיבָא כִּפְלוּגְתָּא דְּרַב אַדָּא בַּר אַחְוָא וּדְרַב הוּנָא, דְּאִתְפַּלְגוּן: נִדָּה שֶׁבְּדָקָה עַצְמָהּ, בְּיוֹם רִאשׁוֹן בָּדְקָה וּמָצְתָה טָמֵא, בַּשֵּׁנִי לֹא בָדְקָה, בַּשְּׁלִישִׁי בָּדְקָה וּמָצְתָה טָמֵא, רַב אַדָּא בַּר אַחְוָא בְּשֵׁם רַב: נִדָּה וַדַּאי. רַב הוּנָא בְּשֵׁם רַב אָמַר: נִדָּה סָפֵק.

אָמַר רַב הוּנָא: תַּמָּן הֲוֵינָא בְּרֵישָׁא וּבְסֵיפָא וּבְאֶמְצָעִיתָא. אִישְׁתְּאֲלַת לְרַב, וַאֲמַר סָפֵק; אִישְׁתְּאֲלַת לְרַב, וַאֲמַר וַדַּאי; חָזַר וַאֲמַר סָפֵק. וְרַב

[יט:]

אַדָּא בַּר אַחְוָה לָא הֲוָה תַּמָּן אֶלָּא כַּד מַר ׳וַדַּאי׳.

רַב יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַב אָמַר: הִלְכְתָא כְּרַבִּי מֵאִיר בְּתַמָּה, וּכְרַבִּי יוּדָה בְּהוּעָדָה. הֲוֵינַן סָבְרִין מֵימַר: מַה טַּעֲמָא דְּרַבִּי יוּדָה? מִכֵּיוָן דּוּ חֲמֵי לוֹן לְבִישִׁין נְקִיִּין, עוֹד הוּא מְשַׁנֶּה דַּעְתֵּיהּ.

הֲלָכָה ג: מַתְנִיתִין: שׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁנָּגַח לְשׁוֹר שֶׁל הֶקְדֵּשׁ, וְשֶׁל הֶקְדֵּשׁ שֶׁנָּגַח לְשׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל - פָּטוּר. שֶׁנֶּאֱמַר: ״שׁוֹר רֵעֵהוּ״, וְלֹא שׁוֹר שֶׁל קֹדֶשׁ. שׁוֹר שֶׁל

יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּגַּח לְשׁוֹר שֶׁל נָכְרִי – פָּטוּר. וְשֶׁל נָכְרִי שֶׁנִּגַּח לְשׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל, בֵּין תָּם בֵּין מוּעָד, מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם.

גְּמָרָא: רַב אָמַר (חֲבַקּוּק ג, ו): "רָאָה וַיַּתֵּר גּוֹיִם", הִתִּיר מָמוֹנָם שֶׁל גּוֹי. חִזְקִיָּה אָמַר (דִּבְרִים לג, ב): "הוֹפִיעַ מֵהַר פָּארָן", וְהוֹפִיעַ פָּנִים כְּנֶגֶד אֻמּוֹת הָעוֹלָם. רַבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָה אָמַר: הוֹרִידָן מִנִּכְסֵיהֶן.

רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: כְּדִינֵיהֶן. אָמַר רַבִּי לָא: לָא עַל הָדָא אִתְאֲמְרַת, אֶלָּא בַּהָדָא דְתָנֵי רַבִּי חִיָּה: שׁוֹר שֶׁל גּוֹי שֶׁנִּגַּח שׁוֹר שֶׁל גּוֹי אַחֵר חֲבֵרוֹ, אַף־עַל־פִּי שֶׁקִּבֵּל עָלָיו לָדוּן כְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל, בֵּין תָּם, בֵּין מוּעָד, מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם. עַל הָדָא אִתְאֲמְרַת רַבִּי אַבָּהוּ רַבִּי יוֹחָנָן, 'כְּדִינֵיהֶן'.

מַעֲשֶׂה שֶׁשָּׁלְחָה הַמַּלְכוּת שְׁנֵי אִסְטְרָטְיוֹטוֹת לִלְמֹד תּוֹרָה מֵרַבָּן גַּמְלִיאֵל. וְלָמְדוּ מִמֶּנּוּ מִקְרָא, מִשְׁנָה, תַּלְמוּד, הֲלָכוֹת וְאַגָּדוֹת, וּבַסּוֹף אָמְרוּ לוֹ: 'כָּל תּוֹרָתְכֶם נָאָה וּמְשֻׁבַּחַת, חוּץ מִשְּׁנֵי דְבָרִים הַלָּלוּ שֶׁאַתֶּם אוֹמְרִים: בַּת יִשְׂרָאֵל לֹא תִּיָּלֵד לְנָכְרִית, אֲבָל נָכְרִית מְיַלֶּדֶת לְבַת יִשְׂרָאֵל בִּרְשׁוּתָהּ; גְּזֵלוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל אָסוּר, וְשֶׁל נָכְרִי מֻתָּר'. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה גָּזַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל עַל גְּזֵלוֹת נָכְרִי שֶׁיְּהֵא אָסוּר, מִפְּנֵי חִלּוּל הַשֵּׁם. 'שׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּגַּח לְשׁוֹר שֶׁל נָכְרִי פָּטוּר, וְשֶׁל נָכְרִי שֶׁנִּגַּח לְשׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל, בֵּין תָּם בֵּין מוּעָד, מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם. בַּדָּבָר הַזֶּה אֵין אָנוּ מוֹדִיעִין לַמַּלְכוּת'. אֲפִלּוּ כֵן, לָא מְטוֹן לְסוּלָּמֵיהּ דְּצוֹר, עַד דְּשַׁכְחוּן כֻּלָּן.

הֲלָכָה ד: מַתְנִיתִין: שׁוֹר שֶׁל פִּקֵּחַ, שֶׁנִּגַּח לְשׁוֹר חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן – חַיָּב. שׁוֹר חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן שֶׁנִּגְּחוּ, מַעֲמִידִין לָהֶן אַפִּיטְרוֹפּוֹס, וּמְעִידִין בָּהֶן בִּפְנֵי אַפִּיטְרוֹפּוֹס. נִתְפַּקַּח הַחֵרֵשׁ, נִשְׁתַּפָּה הַשּׁוֹטֶה, הִגְדִּיל הַקָּטָן – חָזַר לְתַמּוּתוֹ, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: הֲרֵי הוּא בְּחֶזְקָתוֹ. שׁוֹר הָאִיסְטַדִּין אֵינוֹ חַיָּב מִיתָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת כא, כח): "כִּי יִגַּח", וְלֹא שֶׁיִּגִּיחוּהוּ אֲחֵרִים.

גְּמָרָא: כְּנִי מַתְנִיתָא: שׁוֹר שֶׁל חֵרֵשׁ, שׁוֹר שֶׁל שׁוֹטֶה, שׁוֹר שֶׁל קָטָן. וְהָא תְּנִינַן: שׁוֹר חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן שֶׁנִּגְּחוּ, מַעֲמִידִין לָהֶן בִּפְנֵי אַפִּיטְרוֹפּוֹס, וּמְעִידִין לָהֶן בִּפְנֵי אַפִּיטְרוֹפּוֹס. עַד כְּדוֹן בְּשֶׁהוּעֲדוּ לִפְנֵי אַפִּיטְרוֹפִּין וּמְסָרוּם לַבְּעָלִים; הוּעֲדוּ לִפְנֵי הַבְּעָלִים וּמְסָרוּם לְאַפִּיטְרוֹפִּין, מַהוּ? נִשְׁמְעִנַּהּ מִן הָדָא:

[כ.]

שְׁאָלוֹ בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא תָּם, וְנִמְצָא מוּעָד, הַבְּעָלִים מְשַׁלְּמִין חֲצִי נֶזֶק וְהַשּׁוֹאֵל חֲצִי נֶזֶק! אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: דְּרַבִּי יוֹסֵי הִיא, דְּרַבִּי יוֹסֵי אָמַר: הֲרֵי הוּא בְּחֶזְקָתוֹ. וְאֵין כְּרַבִּי יוֹסֵי, יְשַׁלֵּם אֶת הַכֹּל! בְּשֶׁשְּׁאָלוֹ בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא תָּם. וְאֵין בְּשֶׁשְּׁאָלוֹ בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא תָּם, לֹא יְשַׁלֵּם כְּלוּם! בְּיוֹדֵעַ בּוֹ שֶׁהוּא נַגָּחָן.

תָּנֵי: הֵמִית בִּפְנֵי הַשּׁוֹאֵל, וּמְסָרוֹ לַבְּעָלִים. עַד שֶׁלֹּא נִגְמַר דִּינוֹ – פָּטוּר, מִשֶּׁנִּגְמַר דִּינוֹ – חַיָּב. רַבִּי יַעֲקֹב אוֹמֵר: אַף מִשֶּׁנִּגְמַר דִּינוֹ, עַד שֶׁלֹּא נִסְקַל – פָּטוּר. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בַּתְּחִלָּה אֵין מְמַנִּין אַפִּיטְרוֹפִּין עַל מְנַת לָחוּב לָהֶן, אֶלָּא לְזַכּוֹת לָהֶן, וְאִם חָבוּ חָבוּ. רַבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָה אָמַר: בֵּין בַּתְּחִלָּה

בֵּין בַּסּוֹף, אֵין מְמַנִּין אַפִּיטְרוֹפִּין עַל הַיְתוֹמִין, לֹא לִזְכוּת וְלֹא לְחוֹבָה. מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל דְּרַבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָה: ׳מַעֲמִידִין לָהֶן אַפִּיטְרוֹפִּין, וּמְעִידִין לָהֶן בִּפְנֵי אַפִּיטְרוֹפִּין׳! אֲמַר לֵהּ: שְׁנֵיָא הִיא בְּשׁוֹר, שֶׁלֹּא יֵצֵא וְיַזִּיק.

שׁוֹרוֹ שֶׁל יְתוֹמִין וְשֶׁל אַפִּיטְרוֹפִּין שֶׁיָּצָא וְהִזִּיק, מַהוּ? רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: מִשֶּׁל יְתוֹמִין, שֶׁאִם אַתָּה אוֹמֵר מִשֶּׁל אַפִּיטְרוֹפִּין, לֹא נַעֲשֶׂה אָדָם מֵעוֹלָם אַפִּיטְרוֹפּוֹס. רַבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָה אָמַר: מִשֶּׁל אַפִּיטְרוֹפִּין. וְתֵיָא דְּרַבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָא כְּאַבָּא שָׁאוּל, וּדְרַבִּי יוֹחָנָן כְּרַבָּנִין, דְּתִנְינַן תַּמָּן: אַפִּיטְרוֹפּוֹס שֶׁמִּנָּהוּ אֲבִי יְתוֹמִין, יִשְׁבַּע;

[כ:]

מִנּוּהוּ בֵּית דִּין, לֹא יִשְׁבַּע, שֶׁבֵּית דִּין מְבַחֲנִין[ט] אוֹתוֹ. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: חִלּוּף הַדְּבָרִים: אַפִּיטְרוֹפּוֹס שֶׁמִּנָּהוּ אֲבִי יְתוֹמִין לֹא יִשְׁבַּע, דְּבָעֵי מִמַּשְׁכְּנָא לֵיהּ; מִנּוּהוּ בֵּית דִּין, יִשְׁבַּע. אִית בַּר נָשׁ בָּעֵי מִתַּן כַּמָּה וּמִתְקְרֵי הֵימָן. אָמַר אַבָּא בַּר רַב הוּנָא: הָדָא אָמְרָה, הַמַּכִּישׁ בְּהֵמַת חֲבֵרוֹ, וְהָלְכָה וְהִזִּיקָה, חַיָּב בִּנְזָקֶיהָ.

הֲלָכָה ה: מַתְנִיתִין: שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הָאָדָם וּמֵת, מוּעָד - מְשַׁלֵּם אֶת הַכֹּפֶר, וְתָם - פָּטוּר מִן הַכֹּפֶר. וְזֶה וְזֶה חַיָּבִין מִיתָה. וְכֵן בְּבֵן וְכֵן בְּבַת. נָגַח עֶבֶד אוֹ אָמָה, נוֹתֵן שְׁלֹשִׁים סְלָעִים, בֵּין שֶׁהוּא יָפֶה מֵאָה מָנֶה, בֵּין שֶׁאֵינוֹ יָפֶה אֶלָּא דִּינָר אֶחָד.

גְּמָרָא: תָּנֵי (שְׁמוֹת כא, כח): "וּבַעַל הַשּׁוֹר נָקִי", נָקִי מֵחֲצִי כֹּפֶר, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָה: רַבִּי, וַהֲלֹא מֻקְדָּם הוּא לְבֵית הַסְּקִילָה חֲמוּרָה! אָמַר לוֹ: לֹא אָמַרְתִּי אֶלָּא בְּנִתְכַּוֵּן לַהֲרֹג אֶת הַבְּהֵמָה וְהָרַג אֶת הָאָדָם; לְנָכְרִי וְהָרַג אֶת יִשְׂרָאֵל; לִנְפָלִים וְהָרַג אֶת בֶּן קַיָּמָא - שֶׁהוּא פָּטוּר. עַד דּוּ מַקְשֵׁי לַהּ עַל דְּרַבִּי לִיעֶזֶר, יַקְשִׁינַהּ עַל דִּידֵיהּ! אָמַר רַבִּי מְיָשָׁא: תִּפְתֵּר בְּשֶׁעָבַר וּשְׁחָטוֹ.

וְאִית דְּבָעֵי מֵימַר: מִן דְּיַלְפַּהּ מִן דְּרַבִּי לִיעֶזֶר, עוֹד הוּא אָמַר כֵּן: לֹא אָמַרְתִּי

[כא.]

אֶלָּא בְּשֶׁנִּתְכַּוֵּן לַהֲרֹג אֶת הַבְּהֵמָה וְהָרַג אֶת הָאָדָם; לְנָכְרִי וְהָרַג יִשְׂרָאֵל; לִנְפָלִים וְהָרַג שֶׁל קַיָּמָה - פָּטוּר.

מַה מְקַיֵּם רַבִּי עֲקִיבָה "וּבַעַל הַשּׁוֹר נָקִי"? נָקִי מִדְּמֵי עֶבֶד. וְלֵית לֵהּ לְרַבִּי עֲקִיבָה נָקִי מֵחֲצִי כֹּפֶר? "אִם כֹּפֶר יוּשַׁת עָלָיו" (שְׁמוֹת כא, ל), בְּמוּעָד הַכָּתוּב מְדַבֵּר. וְלֵית לֵהּ לְרַבִּי לִיעֶזֶר נָקִי מִדְּמֵי עֶבֶד? נֶאֱמַר כָּאן (שָׁם, לב): "הַשּׁוֹר יִסָּקֵל", וְנֶאֱמַר לְהַלָּן "הַשּׁוֹר יִסָּקֵל" (שָׁם, כט); מַה שּׁוֹר שֶׁנֶּאֱמַר לְהַלָּן, בְּמוּעָד הַכָּתוּב מְדַבֵּר, אַף "הַשּׁוֹר יִסָּקֵל" שֶׁנֶּאֱמַר כָּאן, בְּמוּעָד הַכָּתוּב מְדַבֵּר. וְלֵית כְּתִיב (שָׁם, כח): "סָקוֹל יִסָּקֵל הַשּׁוֹר"?! אֱמַר: מוּטָב יִלְמַד "הַשּׁוֹר יִסָּקֵל" מִ"שּׁוֹר יִסָּקֵל", וְאַל יִלְמַד "שּׁוֹר יִסָּקֵל" מִ"סָקוֹל יִסָּקֵל הַשּׁוֹר".

אָמַר רַבִּי יַסָּא: מִלָּה שְׁמַעְתִּית מִן דְּרַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק הָכָא, וְלֵית אֲנָא יָדַע מָה הִיא. אֲמַר לֵהּ רַבִּי זְעִירָא: דִּלְמָא דָּא הִיא: בִּתְחִלָּה אֵינוֹ מְדַבֵּר אֶלָּא בְּתָם,

---

[ט] בּוֹדְקִים אִם הוּא אִישׁ נֶאֱמָן לִפְנֵי שֶׁמְּמַנִּים אוֹתוֹ

[י] אָדָם מוּכָן לָתֵת הַרְבֵּה כְּדֵי שֶׁיִּקְרְאוּ אוֹתוֹ אִישׁ נֶאֱמָן

[כא:]

הֶחֱזִיר אֶת הַמּוּעָד לְכוֹפֶר. הֶחֱזִיר אֶת שְׁנֵיהֶן לִנְזָקִין. יָכוֹל כְּשֵׁם שֶׁהֶחְזִירוֹ לִנְזָקִין, כָּךְ הֶחֱזִירוֹ לִדְמֵי עֶבֶד? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וּבַעַל הַשּׁוֹר נָקִי״, נָקִי מִדְּמֵי עֶבֶד. אָמַר רַבִּי לָא: בְּכָל אֲתַר אַתְּ מַחְמִיר בְּעֶבֶד יוֹתֵר מִן הַכֹּל, שֶׁאֲפִלּוּ מֻכֶּה שְׁחִין נוֹתֵן שְׁלֹשִׁים סֶלַע. הָיִיתִי אוֹמֵר: אַף בְּאָבִיו וּבְאִמּוֹ כֵּן, תַּלְמוּד לוֹמַר ״וּבַעַל הַשּׁוֹר נָקִי״.

׳נָקִי מִדְּמֵי וְלָדוֹת׳. בְּכָל אֲתַר אַתְּ מַחְמִיר בְּמוּעָד מִתָּם, וְהָכָא אַתְּ מַחְמִיר בְּתָם יוֹתֵר מִבְּמוּעָד?! אֶלָּא כֵּנִי: אֲנָשִׁים שֶׁאֵינָן מִתְכַּוְּנִין חַיָּבִין, שְׁוָרִין שֶׁאֵינָן מִתְכַּוְּנִין פְּטוּרִין. הָא אִם הָיוּ מִתְכַּוְּנִין יְהוּ חַיָּבִין?! תַּלְמוּד לוֹמַר ״וּבַעַל הַשּׁוֹר נָקִי״ – נָקִי מִדְּמֵי וְלָדוֹת.

תַּנֵּי חוֹרָן תָּנֵי: ״וּבַעַל הַשּׁוֹר נָקִי״ – נָקִי מִדְּמֵי עֶבֶד. וְלֵית כְּתִיב (שְׁמוֹת כא, כב): ״וְכִי יִנָּצוּ אֲנָשִׁים״ – אֲנָשִׁים וְלֹא שְׁוָרִים?! אָמַר רַבִּי חַגַּי: כֵּנִי מַתְנִיתָא: אֲנָשִׁים שֶׁאֵין מִתְכַּוְּנִין חַיָּבִין, שְׁוָרִים שֶׁאֵין מִתְכַּוְּנִין פְּטוּרִין. הָא אִם הָיוּ מִתְכַּוְּנִין יְהוּ חַיָּבִין?! תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וּבַעַל הַשּׁוֹר נָקִי״ – נָקִי מִדְּמֵי וְלָדוֹת.

וְלֵית כְּתִיב ״כִּי יִנָּצוּ״ ״כִּי יְרִיבֶן״ (שָׁם, יח) וַהֲלֹא הֵיא מַצּוּת הִיא מְרִיבָה, אֵימַר: מַה לְהַלָּן בְּמִתְכַּוֵּן, אַף כָּאן בְּמִתְכַּוֵּן. מַה כָּאן בְּשֶׁאֵינוֹ מִתְכַּוֵּן, אַף לְהַלָּן בְּשֶׁאֵינוֹ מִתְכַּוֵּן.

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת חֲגִיגָה פֶּרֶק שֵׁנִי

ב. אֵין דּוֹרְשִׁין בַּעֲרָיוֹת בִּשְׁלשָׁה, אֲבָל דּוֹרְשִׁין בִּשְׁנַיִם, אֲבָל לֹא בְּמַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית בִּשְׁנַיִם. אֲבָל דּוֹרְשִׁין בְּיָחִיד וְלֹא בַּמֶּרְכָּבָה בְּיָחִיד, אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה חָכָם מֵבִין מִדַּעְתּוֹ. מַעֲשֶׂה בְּרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי שֶׁהָיָה רוֹכֵב עַל הַחֲמוֹר, וְהָיָה רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ מְחַמֵּר אַחֲרָיו, אָמַר לוֹ: רַבִּי שְׁנֵה לִי פֶּרֶק אֶחָד בְּמַעֲשֵׂה מֶרְכָּבָה, אָמַר לוֹ: לֹא כָךְ שָׁנִיתִי לָכֶם ׳וְלֹא בַּמֶּרְכָּבָה בְּיָחִיד, אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה חָכָם מֵבִין מִדַּעְתּוֹ׳? אָמַר לוֹ: מֵעַתָּה אַרְצָה לְפָנֶיךָ? אָמַר לוֹ: אֱמוֹר! פָּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ, וְדָרַשׁ בְּמַעֲשֵׂה מֶרְכָּבָה, יָרַד רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי מִן הַחֲמוֹר, וְנִתְעַטֵּף בְּטַלִּיתוֹ, וְיָשְׁבוּ שְׁנֵיהֶם עַל גַּבֵּי אֶבֶן אַחַת, תַּחַת הַזַּיִת, וְהִרְצָה לְפָנָיו, עָמַד וּנְשָׁקוֹ, וְאָמַר: בָּרוּךְ ה׳ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר נָתַן בֶּן לְאַבְרָהָם אָבִינוּ שֶׁיּוֹדֵעַ לְהָבִין וְלִדְרֹשׁ בִּכְבוֹד אָבִיו שֶׁבַּשָּׁמַיִם, יֵשׁ נָאֶה דּוֹרֵשׁ וְאֵין נָאֶה מְקַיֵּם, נָאֶה מְקַיֵּם וְאֵין נָאֶה דּוֹרֵשׁ, אַתָּה נָאֶה דּוֹרֵשׁ וְנָאֶה מְקַיֵּם, אַשְׁרֶיךָ אָבִינוּ אַבְרָהָם! שֶׁאֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ יָצָא מֵחֲלָצֶיךָ, שֶׁיּוֹדֵעַ לְהָבִין וְלִדְרֹשׁ בִּכְבוֹד אָבִיו שֶׁבַּשָּׁמַיִם. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שְׁלשָׁה הַרְצָאוֹת הֵן - רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הִרְצָה לִפְנֵי רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי. רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי הִרְצָה לִפְנֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. חֲנַנְיָא בֶּן חֲכִינַאי הִרְצָה לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָה.

ב. אַרְבָּעָה נִכְנְסוּ לַפַּרְדֵּס, בֶּן עַזַּאי וּבֶן זוֹמָא, אַחֵר וְרַבִּי עֲקִיבָה. אֶחָד הֵצִיץ וּמֵת, אֶחָד הֵצִיץ וְנִפְגַּע, אֶחָד הֵצִיץ וְקִצֵּץ בַּנְּטִיעוֹת, וְאֶחָד עָלָה בְּשָׁלוֹם וְיָרַד בְּשָׁלוֹם. בֶּן עַזַּאי הֵצִיץ וָמֵת, עָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר (תְּהִלִּים קטז, טו): "יָקָר בְּעֵינֵי ה׳ הַמָּוְתָה לַחֲסִידָיו". בֶּן זוֹמָא הֵצִיץ וְנִפְגַּע, עָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר (מִשְׁלֵי כה, טז): "דְּבַשׁ מָצָאתָ אֱכוֹל דַּיֶּךָּ" וְגוֹ׳, אֶלִישָׁע הֵצִיץ וְקִצֵּץ בַּנְּטִיעוֹת, עָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר (קֹהֶלֶת ה, ה): "אַל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ לַחֲטִיא אֶת בְּשָׂרֶךָ" וְגוֹ׳. רַבִּי עֲקִיבָה עָלָה בְּשָׁלוֹם וְיָרַד בְּשָׁלוֹם, עָלָיו

הַשָּׁלֵם

הַכָּתוּב אוֹמֵר (שִׁיר הַשִּׁירִים א, ד): "מָשְׁכֵנִי אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה" וְגוֹ׳. מָשָׁל, לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לְפַרְדֵּס שֶׁל מֶלֶךְ וַעֲלָיָה בְנוּיָה עַל גַּבָּיו, מַה עָלָיו לְהָאָדָם לְהָצִיץ, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יָזוּז אֶת עֵינָיו מִמֶּנּוּ. וְעוֹד מָשָׁל, לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לְאִסְטְרַטְיָא הָעוֹבֶרֶת בֵּין שְׁנֵי דְּרָכִים, אֶחָד שֶׁל אוּר וְאֶחָד שֶׁל שֶׁלֶג, הִטָּה לְכָאן - נִכְוָה בָּאֵשׁ, הִטָּה לְכָאן - נִכְוָה מִשֶּׁלֶג, מַה עָלָיו עַל אָדָם? לְהַלֵּךְ בָּאֶמְצַע, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהֵא נוֹטֶה לֹא לְכָאן וְלֹא לְכָאן. מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָא, שֶׁהָיָה עוֹמֵד עַל גַּבֵּי מַעֲלָה בְּהַר הַבַּיִת, וְרָאָהוּ בֶּן זוֹמָא וְלֹא עָמַד מִפָּנָיו, הִגִּיעַ אֶצְלוֹ וְלֹא נָתַן לוֹ שָׁלוֹם, אָמַר לוֹ: מִאַן וּלְאַיִן בֶּן זוֹמָא? אָמַר לוֹ: צוֹפֶה הָיִיתִי בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, וְאֵין בֵּין מַיִם הָעֶלְיוֹנִים לַמַּיִם הַתַּחְתּוֹנִים אֶפְלוּ טֶפַח, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית א, ב): "וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמָּיִם", וְאוֹמֵר (דְּבָרִים לב, יא): "כַּנֶּשֶׁר יָעִיר קִנּוֹ" וְגוֹ׳, מַה נֶּשֶׁר זֶה טָס עַל גַּבֵּי קִנּוֹ, נוֹגֵעַ וְאֵינוֹ נוֹגֵעַ, כָּךְ אֵין בֵּין מַיִם הָעֶלְיוֹנִים לְמַיִם הַתַּחְתּוֹנִים, אֲפִלּוּ טֶפַח. אָמַר לָהֶם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לְתַלְמִידָיו: כְּבָר בֶּן זוֹמָא מִבַּחוּץ! לֹא הָיוּ יָמִים מוּעָטִים עַד שֶׁנִּסְתַּלֵּק בֶּן זוֹמָא.

ג. כָּל הַמִּסְתַּכֵּל בְּאַרְבָּעָה דְּבָרִים - רָאוּי לוֹ שֶׁלֹּא בָּא לָעוֹלָם, מַה לְמַעְלָה מַה לְמַטָּה, מַה לְפָנִים וּמַה לְאָחוֹר. **"כִּי שְׁאַל נָא לְיָמִים רִאשֹׁנִים"** (דְּבָרִים ד, לב) - יָחִיד, וְאֵין שְׁנַיִם שׁוֹאֲלִין. יָכוֹל יִשְׁאַל אָדָם עַל קֹדֶם לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית? תַּלְמוּד לוֹמַר (שָׁם): **"לְמִן הַיּוֹם אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים אָדָם עַל הָאָרֶץ"**, יָכוֹל לֹא יִשְׁאַל אָדָם מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי בְרֵאשִׁית? תַּלְמוּד לוֹמַר: - **"לְיָמִים רִאשֹׁנִים אֲשֶׁר הָיוּ לְפָנֶיךָ"**, יָכוֹל יִשְׁאַל אָדָם מַה לְמַעְלָה, מַה לְמַטָּה, מַה לְפָנִים מַה לְאָחוֹר? תַּלְמוּד לוֹמַר: **"וּלְמִקְצֵה הַשָּׁמַיִם עַד קְצֵה הַשָּׁמָיִם"**, מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם וְעַד קְצֵה אַתָּה שׁוֹאֵל, וְאִי אַתָּה שׁוֹאֵל מַה לְמַעְלָה מַה לְמַטָּה, מַה הָיָה וּמַה עָתִיד לִהְיוֹת.

ד. מִימֵיהֶן לֹא נֶחְלְקוּ אֶלָּא עַל הַסְּמִיכָה, חֲמִשָּׁה זוּגוֹת הֵן: שְׁלשָׁה מִזּוּגוֹת

תּוֹסֶפְתָּא

הָרִאשׁוֹנִים שֶׁאָמְרוּ שֶׁלֹּא לִסְמֹךְ, וּשְׁנַיִם מִזּוּגוֹת הָאַחֲרוֹנִים שֶׁאָמְרוּ שֶׁלֹּא לִסְמֹךְ, שְׁלֹשָׁה הָיוּ נְשִׂיאִים, וּשְׁנַיִם לָהֶן אָבוֹת בֵּית דִּין; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: יְהוּדָה בֶּן טַבַּאי - אַב בֵּית דִּין, שִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטַח - נָשִׂיא. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: בַּתְּחִלָּה לֹא הָיְתָה מַחְלֹקֶת בְּיִשְׂרָאֵל, אֶלָּא בֵּית דִּין שֶׁל שִׁבְעִים וְאֶחָד יוֹשְׁבִין בְּלִשְׁכַּת הַגָּזִית, וּשְׁנֵי בָּתֵּי דִינִים שֶׁל עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. עֶשְׂרִין וּשְׁלֹשָׁה יוֹשְׁבִין עַל פֶּתַח הַר הַבַּיִת, וְאֶחָד בַּחֵיל, וּשְׁאָר בֵּית דִּין שֶׁל עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה - יוֹשְׁבִין בְּשְׁאָר עָיָרוֹת יִשְׂרָאֵל, נִצְרָךְ אֶחָד מֵהֶם - הוֹלֵךְ אֵצֶל בֵּית דִּין שֶׁבְּעִירוֹ. אֵין בֵּית דִּין הוֹלֵךְ אֵצֶל בֵּית דִּין הַסָּמוּךְ לְעִירוֹ, אִם שָׁמְעוּ - אָמְרוּ לָהֶם. אִם לָאו, הוּא וּמְפָלְא שֶׁבָּהֶן בָּאִין לְבֵית דִּין שֶׁבְּהַר הַבַּיִת, אִם שָׁמְעוּ - אָמְרוּ לָהֶם, וְאִם לָאו - הוּא וּמְפָלְא שֶׁבָּהֶם בָּאִין לְבֵית דִּין שֶׁבַּחֵיל. אִם שָׁמְעוּ - אָמְרוּ לָהֶם. אִם לָאו - אֵלּוּ וְאֵלּוּ בָּאִין לְבֵית דִּין שֶׁבִּלְשְׁכַּת הַגָּזִית, וּבֵית דִּין שֶׁבִּלְשְׁכַּת הַגָּזִית, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא שֶׁל שִׁבְעִים וְאֶחָד - אֵין פָּחוֹת מֵעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה, נִצְרָךְ אֶחָד מֵהֶם לָצֵאת, רוֹאֶה, אִם יֵשׁ שָׁם עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה - יוֹצֵא, וְאִם לָאו - אֵין יוֹצֵא, עַד שֶׁיִּהוּ שָׁם עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. הָיוּ יוֹשְׁבִין מִתְּמִיד שֶׁל שַׁחַר עַד תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם, וּבַשַּׁבָּתוֹת וּבַיָּמִים טוֹבִים - נִכְנָסִין לְבֵית הַמִּדְרָשׁ שֶׁבְּהַר הַבַּיִת[1]. נִשְׁאֲלָה הַשְּׁאֵלָה בִּפְנֵיהֶם, אִם שָׁמְעוּ - אָמְרוּ לָהֶם, וְאִם לָאו - עוֹמְדִין בְּמִנְיָן. אִם רַבּוּ הַמְטַמְּאִין - טִמְּאוּ. אִם רַבּוּ הַמְטַהֲרִין - טִהֲרוּ. מִשָּׁם הָלְכָה יוֹצֵא רוֹוַחַת בְּיִשְׂרָאֵל. מִשֶּׁרַבּוּ תַּלְמִידֵי שַׁמַּאי וְהִלֵּל שֶׁלֹּא שִׁמְּשׁוּ כָּל צָרְכָּן - רַבּוּ מַחְלֹקֶת בְּיִשְׂרָאֵל, וְנַעֲשָׂה הַתּוֹרָה כִּשְׁתֵּי תוֹרוֹת, מִשָּׁם כּוֹתְבִין וְשׁוֹלְחִין בְּכָל מְקוֹמוֹת, כָּל מִי שֶׁהוּא חָכָם, וְעָנָיו, וְשָׁפוּי, וִירֵא חֵטְא, וּפִרְקוֹ טוֹב, וְדַעַת הַבְּרִיּוֹת נוֹחָה הֵימֶנּוּ - יְהֵא דַּיָּן בְּעִירוֹ, מִשֶּׁנַּעֲשָׂה דַּיָּן בְּעִירוֹ - מַעֲלִין וּמוֹשִׁיבִין אוֹתוֹ בְּהַר הַבַּיִת. וּמִשָּׁם מַעֲלִין וּמוֹשִׁיבִין

[1] בַּגְּמָרָא הַגִּירְסָא: **יוֹשְׁבִין בַּחֵיל.**

הַשָּׁלֵם

אוֹתוֹ בַּחֵיל, וּמִשָּׁם מַעֲלִין וּמוֹשִׁיבִין אוֹתוֹ בְּלִשְׁכַּת הַגָּזִית, וְשָׁם יוֹשְׁבִין וּבוֹדְקִין יַחֲסֵי כְּהוּנָּה וְיַחֲסֵי לְוִיָּה. כֹּהֵן שֶׁנִּמְצָא בּוֹ פְּסוּל - לוֹבֵשׁ שְׁחוֹרִין וּמִתְעַטֵּף שְׁחוֹרִין, יוֹצֵא וְהוֹלֵךְ לוֹ, וְשֶׁלֹּא נִמְצָא בּוֹ פְּסוּל - לוֹבֵשׁ לְבָנִים וּמִתְעַטֵּף לְבָנִים, נִכְנָס וּמְשַׁמֵּשׁ עִם אֶחָיו הַכֹּהֲנִים. וְיוֹם-טוֹב הָיוּ עוֹשִׂין שֶׁלֹּא נִמְצָא פְּסוּל בְּזַרְעוֹ שֶׁל אַהֲרֹן. וּמֵבִיא עֲשִׂירִית הָאֵיפָה מִשֶּׁלּוֹ, וְעוֹבְדָה בְּיָדוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין הַמִּשְׁמָר שֶׁלּוֹ. אֶחָד כֹּהֵן גָּדוֹל וְאֶחָד כֹּהֵן הֶדְיוֹט שֶׁעָבְדוּ עַד שֶׁלֹּא הֵבִיאוּ עֲשִׂירִית הָאֵיפָה שֶׁלָּהֶן - עֲבוֹדָתָן כְּשֵׁרָה.

ה. אֵיזוֹ הִיא סְמִיכָה שֶׁנֶּחְלְקוּ עָלֶיהָ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל? בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אֵין סוֹמְכִין בְּיוֹם-טוֹב. וּשְׁלָמִים, הַחוֹגֵג בָּהֶן - סוֹמֵךְ עֲלֵיהֶן מֵעֶרֶב יוֹם-טוֹב, וְשׁוֹחֲטָן בְּיוֹם-טוֹב. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: סוֹמְכִין בְּיוֹם-טוֹב, וְשׁוֹחֲטָן בְּיוֹם-טוֹב. אָמְרוּ בֵּית הִלֵּל לְבֵית שַׁמַּאי: וּמַה אִם בְּשָׁעָה שֶׁאֵי אַתָּה מֵתֵר לַעֲשׂוֹת לְהֶדְיוֹט - אַתָּה מֵתֵר לַעֲשׂוֹת לְגָבוֹהַּ, שָׁעָה שֶׁאַתָּה מֵתֵר לַעֲשׂוֹת לְגָבוֹהַּ - אַתָּה מֵתֵר לַעֲשׂוֹת לְהֶדְיוֹט, אֵין דִּין שֶׁיְּהֵא מֻתָּר לַעֲשׂוֹת לְגָבוֹהַּ? אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שַׁמַּאי: נְדָרִים וּנְדָבוֹת יוֹכִיחוּ, שֶׁמֻּתָּר לְהֶדְיוֹט וְאָסוּר לְגָבוֹהַּ, אָמְרוּ לָהֶם בֵּית הִלֵּל: לֹא! אִם אֲמַרְתֶּם בִּנְדָרִים וּנְדָבוֹת שֶׁאֵין זְמַנָּן קָבוּעַ, תֹּאמְרוּ בַּחֲגִיגָה שֶׁזְּמַנָּהּ קָבוּעַ?! אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שַׁמַּאי: אַף חֲגִיגָה, פְּעָמִים שֶׁזְּמַנָּהּ אֵינָהּ קָבוּעַ, שֶׁמִּי שֶׁלֹּא חָג בְּיוֹם-טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חָג - חוֹגֵג אֶת כָּל הָרֶגֶל כֻּלּוֹ, וְיוֹם-טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁל חָג. אַבָּא שָׁאוּל הָיָה אוֹמֵר: בִּלְשׁוֹן אַחֶרֶת, מִשּׁוּם בֵּית הִלֵּל, וּמַה אִם בְּשָׁעָה[2] שֶׁכִּירָתְךָ סְתוּמָה - כִּירַת רַבְּךָ פְּתוּחָה, בְּשָׁעָה שֶׁכִּירָתְךָ פְּתוּחָה, אֵינוֹ דִּין שֶׁכִּירַת רַבְּךָ פְּתוּחָה? דָּבָר אַחֵר: שֶׁלֹּא יְהֵא שִׁלְחָנְךָ מָלֵא וְשִׁלְחַן רַבְּךָ רֵיקָן.

ו. מַעֲשֶׂה בְּהִלֵּל הַזָּקֵן שֶׁסָּמַךְ עַל הָעוֹלָה בָּעֲזָרָה, וְחָבְרוּ עָלָיו תַּלְמִידֵי בֵּית שַׁמַּאי. אָמַר לָהֶם בֵּית הִלֵּל: בּוֹאוּ וּרְאוּ שֶׁהֵיא

[2] גִּרְסַת הַגְּמָרָא – בִּמְקוֹם.

תּוֹסֶפְתָּא

נְקֵבָה, וּצְרִיכִין אָנוּ לַעֲשׂוֹתָהּ זִבְחֵי שְׁלָמִים. הִפְלִיגָן בִּדְבָרִים, וְהָלְכוּ לָהֶם, מִיַּד גָּבְרָה יָדָן שֶׁל בֵּית שַׁמַּאי, וּבִקְּשׁוּ לְקַבֵּעַ הֲלָכָה כְּמוֹתָן, וְהָיָה שָׁם בָּבָא בֶּן בּוּטָא, שֶׁהוּא מִתַּלְמִידֵי בֵּית שַׁמַּאי. וְיָדַע שֶׁהֲלָכָה כְּבֵית הִלֵּל בְּכָל מָקוֹם. וְשָׁלַח וְהֵבִיא אֶת כָּל צֹאן קֵדָר שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם, וְהֶעֱמִידָן בָּעֲזָרָה. וְאָמַר: ׳כָּל מִי שֶׁצָּרִיךְ לְהָבִיא עוֹלוֹת וּשְׁלָמִים - יָבוֹא וְיִטֹּל, וְיִסְמוֹךְ׳. בָּאוּ וְנָטְלוּ וְהֶעֱלוּ עוֹלוֹת וּשְׁלָמִים, וְסָמְכוּ עֲלֵיהֶן. בּוֹ בְּיוֹם נִקְבְּעָה הֲלָכָה כְּדִבְרֵי בֵּית הִלֵּל, וְלֹא הָיָה שָׁם אָדָם שֶׁעֵרְעֵר בָּזֶה. וְשׁוּב מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד מִתַּלְמִידֵי בֵּית הִלֵּל, שֶׁסָּמַךְ עַל הָעוֹלָה בָּעֲזָרָה, מְצָאוֹ תַּלְמִיד אֶחָד מִתַּלְמִידֵי בֵּית שַׁמַּאי. אָמַר לוֹ: מַה זֶּה סְמִיכָה? אָמַר לוֹ: מַה זֶּה שְׁתִיקָה?! שְׁתֹק בִּנְזִיפָה.

ז. עֲצֶרֶת שֶׁחָל לִהְיוֹת בַּשֵּׁנִי, אוֹ בַּחֲמִישִׁי, אוֹ בַּשִּׁשִּׁי, אוֹ בְּאֶחָד מִכָּל יְמוֹת הַשַּׁבָּת. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: יוֹם טוֹבַח לַאֲחֵרִים. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵין יוֹם טוֹבַח. וּמַעֲשֶׂה שֶׁמֵּת אַלְכְּסָא בְּלוֹד, וּבָאוּ אַנְשֵׁי עֲיָרוֹת לְהַסְפִּידוֹ. אָמַר לָהֶם רַבִּי טַרְפוֹן: צְאוּ, אֵין מַסְפִּידִין בְּיוֹם-טוֹב, מִפְּנֵי שֶׁיּוֹם-טוֹב שֶׁל עֲצֶרֶת הָיְתָה.

מַסֶּכֶת חֲגִיגָה פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. אֵיזוֹ חֲזָקָה? כָּל שֶׁעָקַר אֶת רַגְלָיו מִמַּיִם. עוֹדֵהוּ רַגְלוֹ אַחַת בַּמַּיִם - הֶחְזֵק לְדָבָר קַל - מַחֲזִיק עַצְמוֹ לְדָבָר חָמוּר שֶׁבָּהֶן. עָלָה - שׁוּב אֵינוֹ מַחֲזִיק. הַטּוֹבֵל עַל מְנָת לַעֲלוֹת מִטְמְאָה לְטָהֳרָה - הֲרֵי זֶה טָהוֹר בְּכֻלָּם. הַטּוֹבֵל, אִם נִתְכַּוֵּן - טָהוֹר. אִם לָאו - טָמֵא. אֲבָל הַמְטַבֵּל אֶת יָדָיו - בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ יָדָיו טְהוֹרוֹת. רַבָּן גַּמְלִיאֵל הָיָה אוֹכֵל עַל טָהֳרַת חֻלִּין כָּל יָמָיו, וְהָיְתָה מִטְפַּחְתּוֹ מִדְרָס לַקֹּדֶשׁ. אוּנְקְלוֹס הַגֵּר הָיָה אוֹכֵל עַל טָהֳרַת הַקֹּדֶשׁ כָּל יָמָיו, וְהָיְתָה מִטְפַּחְתּוֹ מִדְרָס לְחַטָּאת.

ב. חֹמֶר בַּקֹּדֶשׁ מִבַּתְּרוּמָה שֶׁמְּטַבִּילִים בְּתוֹךְ כֵּלִים, כּוֹסוֹת בְּתוֹךְ כּוֹסוֹת, תַּמְחוּיִין בְּתוֹךְ תַּמְחוּיִין, בִּתְרוּמָה אֲבָל לֹא בַּקֹּדֶשׁ. נָתַן לְתוֹךְ הַסַּל אוֹ לְתוֹךְ גּוּרְגּוּתַנִי[3], הִטְבִּילָהּ לִתְרוּמָה, בֵּין לַקֹּדֶשׁ בֵּין לַתְּרוּמָה - טְהוֹרִים. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: לַתְּרוּמָה אֲבָל לֹא לַקֹּדֶשׁ, אֲחוֹרַיִם וָתוֹךְ וּבֵית הַצְּבִיעָה בִּתְרוּמָה, אֲבָל לֹא בַּקֹּדֶשׁ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: זֶה לָשׁוֹן כָּפוּל! כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֲחוֹרַיִם וָתוֹךְ - יֵשׁ לוֹ בֵּית הַצְּבִיעָה. כָּל שֶׁאֵין לוֹ אֲחוֹרַיִם וָתוֹךְ - אֵין לוֹ בֵּית הַצְּבִיעָה.

ג. הַנּוֹשֵׂא אֶת הַמִּדְרָס - נוֹשֵׂא אֶת הַתְּרוּמָה אֲבָל לֹא אֶת הַקֹּדֶשׁ. כֵּיצַד? הָיוּ סַנְדָּלָיו טְמֵאִין וְנוֹשֵׂא חָבִית שֶׁל תְּרוּמָה עַל כְּתֵפוֹ, וְאֵין עוֹשִׂין כֵּן בַּקֹּדֶשׁ. בִּגְדֵי אוֹכְלֵי תְּרוּמָה - מִדְרָס לַקֹּדֶשׁ. וְלֹא כְּמִדַּת הַקֹּדֶשׁ מִדַּת הַתְּרוּמָה. מְרֻבָּה מִדּוֹת הַקֹּדֶשׁ מִמִּדּוֹת הַתְּרוּמָה, שֶׁבַּקֹּדֶשׁ - מַטְבִּיל וּמְנַגֵּב וְאַחַר כָּךְ קוֹשֵׁר. וּבַתְּרוּמָה - קוֹשֵׁר וְאַחַר כָּךְ מַטְבִּיל. אֶחָד קָדְשֵׁי מִקְדָּשׁ וְאֶחָד קָדְשֵׁי הַגְּבוּל בְּכָךְ.

ד. כֵּלִים הַנִּגְמָרִים בְּטָהֳרָה אֲפִלּוּ בָּעֲזָרָה - צְרִיכִין טְבִילָה לַקֹּדֶשׁ, אֲבָל לֹא לַתְּרוּמָה. כֵּיצַד? סֹלֶת שֶׁנִּתְעָרְבָה, וְנָגַע טְבוּל יוֹם בְּמִקְצָתָהּ - פָּסַל אֶת כֻּלָּהּ. בַּתְּרוּמָה - לֹא פָסַל אֶלָּא מָקוֹם מַגָּעָהּ. הַקַּרְקַע, אֵינוֹ מְצָרֵף לֹא אֶת הַקֹּדֶשׁ וְלֹא אֶת הַתְּרוּמָה. הַכְּלִי, מְצָרֵף מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ לַקֹּדֶשׁ אֲבָל לֹא לַתְּרוּמָה. הָרְבִיעִי - בַּקֹּדֶשׁ פָּסוּל. וְהַשְּׁלִישִׁי - בַּתְּרוּמָה. וּבַתְּרוּמָה, אִם נִטְמֵאת אַחַת מִיָּדָיו - חֲבֵרְתָּהּ טְהוֹרָה. וּבַקֹּדֶשׁ - מַטְבִּיל אֶת שְׁתֵּיהֶן כְּאַחַת. אֵין מַטְבִּיל אֶת הַטְּהוֹרָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ וְאֶת הַטְּמֵאָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ, אֶלָּא מַטְבִּיל שְׁתֵּיהֶן כְּאַחַת.

הַשָּׁלֵם

---

[3] סַל גָּדוֹל שֶׁבּוֹ מְסַנְּנִים אֶת הַיַּיִן בְּעֵת הַבְּצִיר [וְלֹא שַׁיָּךְ לַחְשֹׁשׁ שֶׁיִּהְיוּ כֵּלִים בָּאֵלּוּ כְּלִי שֶׁאֵין בְּפִיו כְּשִׁפּוּפֶרֶת הַנּוֹד, כִּי בְּכֵלִים בָּאֵלּוּ כְּמוֹ סַל אוֹ גּוּרְגּוּתַנִי לֹא שְׁכִיחַ בָּהֶם שֶׁפִּיהֶם יִהְיֶה צַר כָּל כָּךְ].

תּוֹסֶפְתָּא

ה. הַטּוֹבֵל אֶת אַחַת מֵהֶן וְעָשָׂה טָהֳרוֹת, כָּל הַטָּהֳרוֹת שֶׁעָשָׂה בְּטָהֳרוֹת עַד שֶׁלֹּא טָבַל שְׁנֵיהֶם - טְמֵאוֹת הַטָּהֳרוֹת, שֶׁהַיָּד מְטַמֵּא אֶת חֲבֶרְתָּהּ לְטַמֵּא בַּקֹּדֶשׁ; דִּבְרֵי רַבִּי. רַבִּי יוֹסֵי בֶּן רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לְפִסֹל בַּקֹּדֶשׁ, אוֹכְלִים אוֹכְלִין נְגוּבִין בִּידַיִם מְסוֹאָבוֹת, בַּתְּרוּמָה אֲבָל לֹא בַּקֹּדֶשׁ. אָמַר רַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס: וְכִי יֵשׁ נְגוּבִין בַּקֹּדֶשׁ? אֶלָּא תּוֹחֵב אֶת הַחֲרָרָה בַּכּוּשׁ אוֹ בַּקִּיסָם וְאוֹכֵל עִמָּהּ זַיִת, אוֹ בָּצָל בַּתְּרוּמָה אֲבָל לֹא בַּקֹּדֶשׁ.

ו. חֹמֶר בַּקֹּדֶשׁ מִבִּתְרוּמָה וּמִבַּחַטָּאת: שֶׁהַכֹּל נֶאֱמָנִין עַל הַחַטָּאת, וְאֵין הַכֹּל נֶאֱמָנִין, לֹא עַל הַקֹּדֶשׁ וְלֹא עַל הַתְּרוּמָה. חֹמֶר בַּחַטָּאת: שֶׁהַטָּהוֹר לַתְּרוּמָה וְלַקֹּדֶשׁ - טָמֵא לַחַטָּאת. יֵשׁ מִינִין לַקֹּדֶשׁ וְלַתְּרוּמָה, וְאֵין מִינִין לַחַטָּאת. אוֹנֵן - אָסוּר בַּמַּעֲשֵׂר, וּמֻתָּר בַּתְּרוּמָה וּבַפָּרָה. טְבוּל יוֹם - אָסוּר בַּתְּרוּמָה וּמֻתָּר בַּמַּעֲשֵׂר וּבַפָּרָה. מְחֻסָּר כַּפָּרָה - אָסוּר בַּפָּרָה, וּמֻתָּר בַּמַּעֲשֵׂר וּבַתְּרוּמָה.

ז. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: מִנַּיִן לָרְבִיעִי בַּקֹּדֶשׁ שֶׁהוּא פָּסוּל? וְדִין הוּא, וּמַה מְחֻסָּר כִּפּוּרִים שֶׁאֵין פָּסוּל בַּתְּרוּמָה - פּוֹסֵל, רְבִיעִי שֶׁהוּא פָּסוּל בַּתְּרוּמָה, אֵינוֹ דִּין שֶׁיִּפְסֹל בַּקֹּדֶשׁ? לָמַדְנוּ לַשְּׁלִישִׁי מִן הַכָּתוּב, וְלָרְבִיעִי מִקַּל וָחֹמֶר.

ח. אָמַר רַבִּי נְחֶמְיָה: מִפְּנֵי מָה הַכֹּל נֶאֱמָנִין עַל הַקֹּדֶשׁ וְלֹא עַל הַתְּרוּמָה? שֶׁלֹּא יְהֵא כָּל אֶחָד וְאֶחָד אוֹמֵר: 'הֲרֵינִי בּוֹנֶה בָּמָה וּמִזְבֵּחַ לְעַצְמִי', 'הֲרֵינִי שׁוֹרֵף פָּרָה לְעַצְמִי'; שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יח, ז): "וְאַתָּה וּבָנֶיךָ אִתְּךָ תִּשְׁמְרוּ אֶת כְּהֻנַּתְכֶם לְכָל דְּבַר הַמִּזְבֵּחַ", יָכוֹל אַף לְמַעֲשֵׂר, לִתְרוּמָה וּלְחַלָּה? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וּלְמִבֵּית לַפָּרֹכֶת", מַה "מִבֵּית לַפָּרֹכֶת" מְיֻחָד, שֶׁאֵין לְדַעְתָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, יָצְאת תְּרוּמָה וּלְמַעֲשֵׂר וְחַלָּה שֶׁיֵּשׁ לְדַעְתָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הֲרֵי הוּא אוֹמֵר (במדבר יט, ט): "וְהָיְתָה לַעֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁמֶרֶת לְמֵי נִדָּה", שֶׁהַכֹּל נֶאֱמָנִין עַל שְׁמִירָתָהּ, סָפֵק רְשׁוּת עַם הָאָרֶץ מִדְרָסוֹ וְהֶסֵיטוֹ, טְהוֹרִין לַחֻלִּין וּטְמֵאִין לַתְּרוּמָה.

הַשָּׁלֵם

ט. מְמַלְּאִין וּמְקַדְּשִׁין מֵי חַטָּאת, בַּכֹּל מְבִיאִין מֵי חַטָּאת וַעֲפַר חַטָּאת מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, עַם הָאָרֶץ שֶׁאָמַר: 'טָהוֹר לַחַטָּאת' - מְקַבְּלִין אוֹתוֹ. 'כֵּלִים הַלָּלוּ טְהוֹרִין לַחַטָּאת' - מְקַבְּלִין אוֹתָן הֵימֶנּוּ. טָבַל לְהַזּוֹת וְלֹא הִזָּה - הֲרֵי זֶה אוֹכֵל בִּתְרוּמוֹת לָעֶרֶב. רָאוּ בְּיָדָיו מֵי חַטָּאת וְאֵפֶר חַטָּאת - אוֹכְלִין עַל גַּבָּיו טָהֳרוֹת, וְעַל גַּב בְּגָדָיו, וְעַל גַּבֵּי סַנְדָּלָיו.

י. עַם הָאָרֶץ שֶׁהֵבִיא כֵּלִים לְחַטָּאתוֹ - חָבֵר לוֹקֵחַ הֵימֶנּוּ לְחַטָּאתוֹ וּלְתְרוּמָתוֹ. הֵבִיא לִתְרוּמָתוֹ - אֵין חָבֵר לוֹקֵחַ הֵימֶנּוּ לֹא לְחַטָּאתוֹ וְלֹא לִתְרוּמָתוֹ. הֵבִיא לְחַטָּאתוֹ וּלְתְרוּמָתוֹ שֶׁל חַטָּאת - חָבֵר לוֹקֵחַ הֵימֶנּוּ לִתְרוּמָתוֹ וּלְחַטָּאתוֹ. לִתְרוּמָתוֹ - אֵין חָבֵר לוֹקֵחַ הֵימֶנּוּ, לֹא לְחַטָּאתוֹ וְלֹא לִתְרוּמָתוֹ. חָבֵר שֶׁאָמַר לְעַם הָאָרֶץ: 'הָבֵא כֵּלִים לְחַטָּאתוֹ' - חָבֵר לוֹקֵחַ הֵימֶנּוּ לְחַטָּאתוֹ וּלְתְרוּמָתוֹ. 'לִתְרוּמָתִי' - אֵין חָבֵר לוֹקֵחַ הֵימֶנּוּ לֹא לְחַטָּאתוֹ וְלֹא לִתְרוּמָתוֹ. הֵבִיא 'לְחַטָּאתִי וְלִתְרוּמָתִי שֶׁל חַטָּאת" - חָבֵר לוֹקֵחַ הֵימֶנּוּ, בֵּין לוֹ בֵּין לְאַחֵר, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַעֲרִים, וְאִם הֶעֱרִים - הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִין. עַם הָאָרֶץ שֶׁאָמַר: 'כֵּלִים אֵלּוּ הֵבֵאתִים לְחַטָּאתִי וְנִמְלַכְתִּי עֲלֵיהֶן לִתְרוּמָתִי', הוֹאִיל וְנִתְיַחֲדוּ בִּרְשׁוּת עִם הָאָרֶץ שָׁעָה אַחַת - הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִין.

יא. מִן הַמּוּדִיעִים וְלִפְנִים - נֶאֱמָנִין עַל כְּלֵי חֶרֶס רֵיקָן לַקֹּדֶשׁ. מִן הַמּוּדִיעִים לַחוּץ - אֵין נֶאֱמָנִין. בִּיהוּדָה - נֶאֱמָנִין עַל טָהֳרַת יַיִן וְשֶׁמֶן כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה, אֲבָל לֹא עַל הַתְּרוּמָה. בְּשָׁעַת הַגִּתּוֹת וְהַבַּדִּים - אַף עַל הַתְּרוּמָה. וְקֹדֶם לְגִתּוֹת וְהַבַּדִּים שִׁבְעִים יוֹם - נֶאֱמָנִין עַל הַקֹּדֶשׁ וְעַל הַמִּדָּמָע וְעַל הַקְּנָקַן, אֲבָל לֹא עַל הַתְּרוּמָה, בְּשָׁעַת הַגִּתּוֹת וְהַבַּדִּים נֶאֱמָנִים אַף עַל הַתְּרוּמָה. נֶאֱמָנִין עַל הַיַּיִן בְּשָׁעַת הַיַּיִן, וְעַל הַשֶּׁמֶן בְּשָׁעַת הַשֶּׁמֶן. אֲבָל לֹא עַל הַשֶּׁמֶן בְּשָׁעַת הַיַּיִן וְלֹא עַל הַיַּיִן בְּשָׁעַת הַשֶּׁמֶן. עָבְרוּ הַגִּתּוֹת וְהַבַּדִּים - חָזְרוּ לְאִסּוּרָן. הֵבִיאוּ לוֹ חָבִית שֶׁל תְּרוּמָה - לֹא יְקַבְּלָהּ הֵימֶנּוּ, אֶלָּא

תּוֹסֶפְתָּא

אִם כֵּן אָמַר לוֹ: ״יֵשׁ לִי בְּתוֹכָהּ רְבִיעִית קִדֵּשׁ בְּתוֹכָהּ׳. הֵבִיאָהּ לְגַת הַבָּאָה אַף עַל פִּי שֶׁמַּכִּירָהּ שֶׁהִיא הִיא - לֹא יְקַבְּלָהּ מִמֶּנּוּ. מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי טַרְפוֹן, שֶׁהָיָה מְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ, מְצָאוֹ זָקֵן אֶחָד, אָמַר לוֹ: מִפְּנֵי מַה בְּרִיּוֹת מְרַנְּנוֹת אַחֲרֶיךָ? וַהֲלֹא כָּל מַעֲשֶׂיךָ יְשָׁרִים הֵן! אֶלָּא שֶׁאַתָּה מְקַבֵּל תְּרוּמָה בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה מִכָּל אָדָם. אָמַר רַבִּי טַרְפוֹן: אֲקַפֵּחַ אֶת בָּנַי אִם לֹא הֲלָכָה בְּיָדִי מֵרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, שֶׁאָמַר לִי: מֻתָּר אַתָּה לְקַבֵּל תְּרוּמָה בִּשְׁאָר כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה מִכָּל אָדָם, עַכְשָׁו בְּרִיּוֹת מְרַנְּנוֹת אַחֲרַי, גּוֹזֵר אֲנִי עָלַי שֶׁאֵינִי מְקַבֵּל תְּרוּמָה בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה מִכָּל אָדָם, אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ לוֹ בְּתוֹכָהּ רְבִיעִית קִדֵּשׁ.

יב. הַגַּבָּאִין שֶׁנִּכְנְסוּ לַבַּיִת, וְכָתְבוּ עָלָיו מִבַּחוּץ: ׳כָּל שֶׁבַּבַּיִת טָהוֹר׳ - נֶאֱמָנִין עַל טָהֳרַת הַחַטָּאת וְאֵין נֶאֱמָנִין עַל טָהֳרַת תְּרוּמָה. וּבִירוּשָׁלַיִם - נֶאֱמָנִין עַל טָהֳרַת כָּל הַכֵּלִים לַקֹּדֶשׁ, אֲבָל לֹא לַתְּרוּמָה, וּבִשְׁעַת הָרֶגֶל - אַף לַתְּרוּמָה. הַלּוֹקֵחַ כֵּלִים מֵאוּמָנֵי עַם הָאָרֶץ, וְהַמּוֹכֵר כֵּלִים לְאוּמָנֵי עַם הָאָרֶץ - נֶאֱמָנִין עַל טָהֳרַת הַחַטָּאת וְאֵין נֶאֱמָנִין עַל טָהֳרַת תְּרוּמָה.

יג. שֻׁלְחָן שֶׁנִּטְמָא - מַטְבִּילִין אוֹתוֹ בִּזְמַנּוֹ, וַאֲפִילּוּ בַּשַּׁבָּת, מַעֲשֶׂה שֶׁהִטְבִּילוּ אֶת הַמְּנוֹרָה בְּיוֹם-טוֹב, וְהָיוּ הַצְּדוּקִין אוֹמְרִים: ׳בֹּאוּ וּרְאוּ פְּרוּשִׁין שֶׁמַּטְבִּילִין לְאוֹר הַלְּבָנָה׳.

מַסֶּכֶת יְבָמוֹת פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א. אֵימָתַי אָמְרוּ: ׳אִם מֵתוּ אוֹ נִתְגָּרְשׁוּ - צָרוֹתֶיהָן מֻתָּרוֹת׳? בְּחַיֵּי הַבַּעַל. אֲבָל לְאַחַר מִיתַת הַבַּעַל - צָרוֹתֶיהָן אֲסוּרוֹת. מֵאֲנוּ בְּחַיֵּי הַבַּעַל - צָרוֹתֶיהָן מֻתָּרוֹת. לְאַחַר מִיתַת הַבַּעַל - צָרוֹתֶיהָן חוֹלְצוֹת וְלֹא מִתְיַבְּמוֹת. וְכֵן שֶׁנִּמְצְאוּ אֲילוֹנִית, אוֹ שֶׁהָיוּ נְשׂוּאוֹת לַאֲחֵרִים

הַשָּׁלֵם

נְשׂוּאוֹת לַאֲחֵרִים, בֵּין בְּחַיֵּי הַבַּעַל וּבֵין לְאַחַר מִיתַת הַבַּעַל - צָרוֹתֶיהָן מֻתָּרוֹת. כָּל הַיְכוֹלָה לְמָאֵן וְלֹא מֵאֲנָה וָמֵת, צָרָתָהּ - חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת. כֵּיצַד ׳אִם מֵתוּ הֵן - צָרוֹתֶיהָן מֻתָּרוֹת׳? הָיְתָה בְּתוֹ אוֹ אַחַת מִכָּל הָעֲרָיוֹת הַלָּלוּ נְשׂוּאָה לְאָחִיו, וְלוֹ אִשָּׁה אַחֶרֶת, מֵתָה בְּתוֹ וְאַחַר כָּךְ מֵת אָחִיו - צָרָתָהּ מֻתֶּרֶת. מֵת אָחִיו וְאַחַר כָּךְ מֵתָה הִיא - צָרָתָהּ אֲסוּרָה. הָלְכָה צָרַת בְּתוֹ וְנִשֵּׂאת לְאָחִיו הַשֵּׁנִי, וְלוֹ אִשָּׁה אַחֶרֶת, מֵת אָחִיו וְאַחַר כָּךְ צָרָתָהּ, אַף עַל פִּי שֶׁבְּתוֹ קַיֶּמֶת - צָרַת צָרָתָהּ מֻתֶּרֶת. מֵתָה צָרַת צָרָתָהּ וְאַחַר כָּךְ מֵת אָחִיו, אַף עַל פִּי שֶׁבְּתוֹ קַיֶּמֶת - צָרָתָהּ אֲסוּרָה, אַפִלּוּ הֵן מֵאָה. נִמְצֵאתָ אוֹמֵר: כָּל זְמַן שֶׁאַחַיִן מְרֻבִּין - צָרוֹת מְרֻבּוֹת, אַחַיִן מוּעָטִין - צָרוֹת מוּעָטוֹת. כֵּיצַד שֶׁאִם מֵתוּ אוֹ מֵאֲנוּ אוֹ נִתְגָּרְשׁוּ אוֹ נִמְצְאוּ אֲילוֹנִית אוֹ שֶׁהָיוּ נְשׂוּאוֹת לַאֲחֵרִים - צָרוֹתֶיהָן מֻתָּרוֹת, כָּךְ צָרַת צָרוֹתֶיהָן שֶׁמֵּתוּ, אוֹ שֶׁמֵּאֲנוּ, אוֹ שֶׁנִּתְגָּרְשׁוּ, אוֹ שֶׁנִּמְצְאוּ אֲילוֹנִית, אוֹ שֶׁהָיוּ נְשׂוּאוֹת לַאֲחֵרִים - צָרוֹתֶיהָן מֻתָּרוֹת. כֵּיצַד שֶׁפּוֹטְרוֹת מִן הַנִּשּׂוּאִין - כָּךְ פּוֹטְרוֹת מִן הָאֵרוּסִין. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּאִשָּׁה שֶׁאֵין לָהּ בָּהּ קִדּוּשִׁין. אֲבָל בְּאִשָּׁה שֶׁיֵּשׁ לָהּ בָּהּ קִדּוּשִׁין - צָרוֹתֶיהָן חוֹלְצוֹת וְלֹא מִתְיַבְּמוֹת; דִּבְרֵי בֵּית הִלֵּל. בֵּית שַׁמַּאי מַתִּירִין אֶת הַצָּרוֹת לָאַחִין.

ב. שֵׁשׁ עֶרָיוֹת חֲמוּרוֹת מֵאֵלּוּ, מִפְּנֵי שֶׁהֵן נְשׂוּאוֹת לַאֲחֵרִים, צָרוֹתֶיהָן מֻתָּרוֹת. אִמּוֹ, וְאֵשֶׁת אָבִיו, וַאֲחוֹת אָבִיו, וַאֲחוֹתוֹ מֵאָבִיו, וְאֵשֶׁת אָחִיו מֵאָבִיו, וְאֵשֶׁת אֲחִי אָבִיו, שֶׁאֵין צָרָה אֶלָּא מֵאָח. נִשְׂאוּ לַאֲחֵרִין שֶׁלֹּא בַּעֲבֵרָה - צָרוֹתֶיהָן פְּטוּרוֹת. הָלְכוּ צָרוֹת אֵלּוּ וְנִשְׂאוּ - בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: הֵן פְּסוּלוֹת, וְהַוָּלָד פָּסוּל. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: הֵן כְּשֵׁרוֹת, וְהַוָּלָד כָּשֵׁר. נִתְיַבְּמוּ, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: הֵן כְּשֵׁרוֹת, וְהַוָּלָד כָּשֵׁר. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: הֵן פְּסוּלוֹת, וְהַוָּלָד מַמְזֵר. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי: בֹּא וּרְאֵה הֵיאַךְ הֲלָכָה זוֹ רוַחַת בְּיִשְׂרָאֵל. נַעֲשָׂה כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי -

תּוֹסֶפְתָּא

הַוָּלָד מַמְזֵר לְדִבְרֵי בֵּית הִלֵּל. נַעֲשֶׂה כְּדִבְרֵי בֵּית הִלֵּל הַוָּלָד פָּגוּם לְדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי. אֶלָּא: בּוֹאוּ וְנִתְקֵן שֶׁיִּהוּ הַצָּרוֹת חוֹלְצוֹת וְלֹא מְתַיְּבְמוֹת. לֹא הִסְפִּיקוּ לִגְמֹר אֶת הַדָּבָר עַד שֶׁנִּטְרְפָה הַשָּׁעָה. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: מַה נַּעֲשֶׂה לָהֶם לַצָּרוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת מֵעַתָּה? שָׁאֲלוּ אֶת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: צָרַת הַבַּת מַהוּ? אָמַר לָהֶם: מַחֲלֹקֶת בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל. וַהֲלָכָה כְּדִבְרֵי מִי? אָמַר לָהֶם: מִפְּנֵי מָה אַתֶּם מַכְנִיסִין רֹאשׁ בֵּין שְׁנֵי הָרִים גְּדוֹלִים, לְבֵין בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל, שֶׁיְּרוּצוּ אֶת רֹאשְׁכֶם?! אֶלָּא מֵעִיד אֲנִי עַל שְׁתֵּי מִשְׁפָּחוֹת גְּדוֹלוֹת שֶׁהָיוּ בִּירוּשָׁלַיִם: מִשְׁפַּחַת בֵּית עֲלוּבַאי מִבֵּית צְבוּעִים[4], וּמִשְׁפַּחַת בֵּית קוּפַאי מִבֵּית מְקוֹשֵׁשׁ – שֶׁהֵם בְּנֵי צָרוֹת, וּמֵהֶם כֹּהֲנִים, וְהָיוּ מַקְרִיבִין עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ. אָמַר רַבִּי טַרְפוֹן: תָּאֵב אֲנִי שֶׁיְּהֵא לִי צָרַת הַבַּת וְאַשִּׁיאֶנָּה לַכֹּהֵנָה. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אַף עַל פִּי שֶׁנֶּחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל בַּצָּרוֹת, מוֹדִים שֶׁאֵין הַוָּלָד מַמְזֵר, שֶׁאֵין מַמְזֵר אֶלָּא מִי שֶׁאָסוּרוֹ אִסּוּר עֶרְוָה וְעָנוּשׁ כָּרֵת.

ג. אַף עַל פִּי שֶׁנֶּחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל בַּצָּרוֹת וּבַאֲחָיוֹת, וּבְסָפֵק אֵשֶׁת אִישׁ, וּבְגֵט יָשָׁן, וּבַמְקַדֵּשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ בְּשָׁוֶה פְּרוּטָה, וּבַמְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְלָנָה עִמּוֹ בַּפּוּנְדָּק – לֹא נִמְנְעוּ בֵּית שַׁמַּאי לִישָּׂא אִשָּׁה מִבֵּית הִלֵּל, וְלֹא בֵּית הִלֵּל מִבֵּית שַׁמַּאי, אֶלָּא נָהֲגוּ הָאֶמֶת וְהַשָּׁלוֹם בֵּינֵיהֶן, לְקַיֵּם מַה שֶּׁנֶּאֱמַר (זְכַרְיָה ח, יט): "הָאֱמֶת וְהַשָּׁלוֹם אֱהָבוּ". אַף עַל פִּי שֶׁאָלוּ אוֹסְרִין וְאָלוּ מַתִּירִין – לֹא נִמְנְעוּ עוֹשִׂין טָהֳרוֹת אֵלּוּ עַל גַּב אֵלּוּ, לְקַיֵּם מַה שֶּׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי כא, ב): "כָּל דֶּרֶךְ אִישׁ יָשָׁר בְּעֵינָיו וְתֹכֵן לִבּוֹת ה'"; רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מִן הַסָּפֵק לֹא הָיוּ נִמְנָעִין, אֶלָּא מִן הַוַּדַּאי. לְעוֹלָם הֲלָכָה כְּבֵית הִלֵּל. וְהָרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת כְּבֵית שַׁמַּאי – עוֹשֶׂה. כְּבֵית הִלֵּל – עוֹשֶׂה.

הַשָּׁלֵם

וְהָרוֹצֶה לְהַחְמִיר עַל עַצְמוֹ לִנְהֹג כְּחוּמְרֵי בֵּית שַׁמַּאי וּכְחוּמְרֵי בֵּית הִלֵּל – עָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר (קֹהֶלֶת ב, יד): "הַכְּסִיל בַּחֹשֶׁךְ הוֹלֵךְ". הַתּוֹפֵס קוּלֵי בֵּית שַׁמַּאי וְקוּלֵי בֵּית הִלֵּל – רָשָׁע. אֶלָּא: אִם כִּדְבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי – כְּקוּלֵיהֶן וּכְחוּמְרֵיהֶן, וְאִם כִּדְבְרֵי בֵּית הִלֵּל – כְּקוּלֵיהֶן וּכְחוּמְרֵיהֶן.

מַסֶּכֶת יְבָמוֹת פֶּרֶק שֵׁנִי

א. כֵּיצַד "אֵשֶׁת אָחִיו שֶׁלֹּא הָיָה בְּעוֹלָמוֹ"? שְׁנֵי אַחִים בָּעוֹלָם, וּמֵת אֶחָד מֵהֶם בְּלֹא וָלָד, וְעָמַד הַשֵּׁנִי וְלֹא הִסְפִּיק לַעֲשׂוֹת מַאֲמָר בָּהּ עַד שֶׁנּוֹלַד לָהֶן אָח, וְאַחַר כָּךְ מֵת, הָרִאשׁוֹנָה – יוֹצֵאת מִשּׁוּם אֵשֶׁת אָחִיו שֶׁלֹּא הָיָה בְּעוֹלָמוֹ. וְהַשְּׁנִיָּה – אוֹ חוֹלֶצֶת אוֹ מִתְיַבֶּמֶת. עָשָׂה בָּהּ מַאֲמָר, וְלֹא הִסְפִּיק לְכָנְסָהּ עַד שֶׁנּוֹלַד לָהֶם אָח, וְאַחַר כָּךְ מֵת. אוֹ שֶׁנּוֹלַד לָהֶם אָח וְעָשָׂה בָּהּ מַאֲמָר, וְלֹא הִסְפִּיק לְכָנְסָהּ עַד שֶׁמֵּת הָרִאשׁוֹן, הָרִאשׁוֹנָה – יוֹצֵאת מִשּׁוּם אֵשֶׁת אָחִיו שֶׁלֹּא הָיָה בְּעוֹלָמוֹ. וְהַשְּׁנִיָּה – חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: בִּיאָתָהּ אוֹ חֲלִיצָתָהּ שֶׁל אַחַת מֵהֶן פּוֹטֶרֶת צָרָתָהּ. אִם חָלַץ לְבַעֲלַת מַאֲמָר – לֹא נִפְטְרָה צָרָתָהּ. כְּנָסָהּ וָמֵת, וְאַחַר כָּךְ נוֹלַד לוֹ אָח, אוֹ שֶׁנּוֹלַד לוֹ אָח וְאַחַר כָּךְ כְּנָסָהּ וָמֵת – שְׁתֵּיהֶן פְּטוּרוֹת מִן הַחֲלִיצָה וּמִן הַיִּבּוּם; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הוֹאִיל וּבָא וּמְצָאָהּ בְּהֶתֵּר וְלֹא עָמְדָה עָלָיו שָׁעָה אַחַת בְּאִסּוּר – מְיַבֵּם לְאֵיזוֹ מֵהֶן שֶׁיִּרְצֶה, אוֹ חוֹלֵץ לְאֵיזוֹ מֵהֶן שֶׁיִּרְצֶה:

ב. אֵיזוֹ הִיא "מַאֲמָר"? "הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בְּכֶסֶף בְּשָׁוֶה כֶּסֶף וּבִשְׁטָר". אֵיזֶהוּ "שְׁטָר"? "אֲנִי פְּלוֹנִי בֶּן פְּלוֹנִי מְקַבֵּל אֲנִי עָלַי פְּלוֹנִית יְבִמְתִּי לְזוֹן וּלְפַרְנֵס כָּרָאוּי, וּבִלְבַד שֶׁתְּהֵא כְּתֻבָּתָהּ עַל נִכְסֵי בַּעֲלָהּ הָרִאשׁוֹן". כְּשֵׁם שֶׁהַקִּדּוּשִׁין אֵין קוֹנִין בְּאִשָּׁה אֶלָּא מִדַּעַת שְׁנֵיהֶם, כָּךְ מַאֲמָר אֵין קוֹנֶה בְּיִבָּמָה אֶלָּא מִדַּעַת שְׁנֵיהֶם. מַה בֵּין קִדּוּשִׁין לְמַאֲמָר? שֶׁהַקִּדּוּשִׁין – גּוֹמְרִין, וּמַאֲמָר – אֵין גּוֹמֵר:

---

[4] בַּגְּמָרָא הַגִּירְסָא: מִשְׁפַּחַת בֵּית צְבוּעִים מִבֶּן עַכְמַאי (גְּרָ"א).

תּוֹסֶפְתָּא

ג. הָעֲרָיוֹת שֶׁאָמְרוּ: ״אֵינָן כְּאִשְׁתּוֹ לְכָל דָּבָר״ – אֵין לָהֶם כְּתֻבָּה, לֹא פֵּרוֹת, לֹא מְזוֹנוֹת, לֹא בְּלָאוֹת. וְאֵין זַכַּאי, לֹא בִּמְצִיאָתָהּ, וְלֹא בְּמַעֲשֵׂה יָדֶיהָ, וְלֹא בַּהֲפָרַת נְדָרֶיהָ. אֵין יוֹרְשָׁהּ, וְאֵין מְטַמֵּא לָהּ, אֵין לוֹ בָּהּ קִדּוּשִׁין, וְאֵין צְרִיכָה הֵימֶנּוּ גֵּט, הִיא פְּסוּלָה, וְהַוָּלָד מַמְזֵר. אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל, גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט – הֲרֵי הֵן כְּאִשְׁתּוֹ לְכָל דָּבָר, וְיֵשׁ לָהּ כְּתֻבָּה וּפֵרוֹת מְזוֹנוֹת וּבְלָאוֹת, וְזַכַּאי בִּמְצִיאָתָהּ וּבְמַעֲשֵׂה יָדֶיהָ וּבַהֲפָרַת נְדָרֶיהָ. יוֹרְשָׁהּ, וְאֵין מְטַמֵּא לָהּ. יֵשׁ בָּהּ קִדּוּשִׁין, וּצְרִיכָה הֵימֶנּוּ גֵּט, הִיא פְּסוּלָה, וְהַוָּלָד פָּסוּל. שְׁנִיּוֹת מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים – אֵינָן כְּאִשְׁתּוֹ לְכָל דָּבָר, אֵין לָהּ כְּתֻבָּה, לֹא פֵּרוֹת, וְלֹא מְזוֹנוֹת, וְלֹא בְּלָאוֹת. וְאֵין זַכַּאי לֹא בִּמְצִיאָתָהּ וְלֹא בְּמַעֲשֵׂה יָדֶיהָ וְלֹא בַּהֲפָרַת נְדָרֶיהָ, אֵין יוֹרְשָׁהּ, וּמְטַמֵּא לָהּ, יֵשׁ לוֹ בָּהּ קִדּוּשִׁין, וּצְרִיכָה הֵימֶנּוּ גֵּט, וְהִיא כְּשֵׁרָה, וְהַוָּלָד כָּשֵׁר, וְכוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל, גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט – אִסּוּר מִצְוָה. שְׁנִיּוֹת – מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים. אִסּוּר קְדֻשָּׁה – אֵין לָהֶם קִדּוּשִׁין. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר: מִפְּנֵי מַה אָמְרוּ: ״אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל – יֵשׁ לָהּ כְּתֻבָּה״? מִפְּנֵי שֶׁהוּא כָּשֵׁר וְהִיא פְּסוּלָה. וְכָל מָקוֹם שֶׁהוּא כָּשֵׁר וְהִיא פְּסוּלָה – קָנְסוּ אוֹתוֹ לִתֵּן לָהּ כְּתֻבָּה. וּמִפְּנֵי מַה אָמְרוּ: ״שְׁנִיּוֹת מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים – אֵין לָהֶן כְּתֻבָּה״? מִפְּנֵי שֶׁהוּא כָּשֵׁר וְהִיא כְּשֵׁרָה, וְכָל מָקוֹם שֶׁהוּא כָּשֵׁר וְהִיא כְּשֵׁרָה – קָנְסוּ אוֹתָהּ כְּתֻבָּה, כְּדֵי שֶׁתְּהֵא קַלָּה בְּעֵינָיו לְהוֹצִיאָהּ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: הַלָּלוּ דִּבְרֵי תוֹרָה, וְדִבְרֵי תוֹרָה – אֵין צְרִיכִין חִזּוּק. וְהַלָּלוּ דִּבְרֵי סוֹפְרִים, וְדִבְרֵי סוֹפְרִים – צְרִיכִין חִזּוּק. דָּבָר אַחֵר: זוֹ – הוּא הִרְגִּילָהּ לְהִנָּשֵׂא לוֹ, וְזוֹ – הִרְגִּילָהּ אֶת עַצְמָהּ שֶׁתִּנָּשֵׂא לוֹ:

ד. יֵשׁ חוֹלְצוֹת וְלֹא מְתַיְּבְמוֹת, מְתַיְּבְמוֹת וְלֹא חוֹלְצוֹת, חוֹלְצוֹת וְלֹא מְתַיְּבְמוֹת, לֹא חוֹלְצוֹת וְלֹא מְתַיְּבְמוֹת. הָעֲרָיוֹת שֶׁאָמְרוּ: ״לֹא חוֹלְצוֹת וְלֹא מְתַיְּבְמוֹת – מוֹסִיף עֲלֵיהֶן אֵשֶׁת סְרִיס חַמָּה, וְאֵשֶׁת אַנְדְּרוֹגִינוּס,

הַשָּׁלֵם

וְאֵשֶׁת אָח מֵאֵם, וְאֵשֶׁת גֵּר, וְאֵשֶׁת עֶבֶד מְשֻׁחְרָר, וְאַיְלוֹנִית – לֹא חוֹלְצוֹת וְלֹא מְתַיְּבְמוֹת. הַחֵרֶשֶׁת וְהַשּׁוֹטָה – מְתַיְּבְמוֹת וְלֹא חוֹלְצוֹת. אִסּוּר מִצְוָה וְאִסּוּר קְדֻשָּׁה – חוֹלְצוֹת וְלֹא מְתַיְּבְמוֹת. עֲקָרָה וּזְקֵנָה וּשְׁאָר כָּל הַנָּשִׁים – אוֹ חוֹלְצוֹת אוֹ מְתַיְּבְמוֹת. יֵשׁ אוֹ חוֹלְצִין אוֹ מְיַבְּמִין, מְיַבְּמִין וְלֹא חוֹלְצִין, חוֹלְצִין וְלֹא מְיַבְּמִין, לֹא מְיַבְּמִין וְלֹא חוֹלְצִין. הָעֲרָיוֹת שֶׁאָמְרוּ: ״לֹא מְיַבְּמִין וְלֹא חוֹלְצִין״ – מוֹסִיף עֲלֵיהֶן סְרִיס חַמָּה וְאַנְדְּרוֹגִינוּס, וְאָח מֵאֵם, וְגֵר וְעֶבֶד מְשֻׁחְרָר – לֹא חוֹלְצִין וְלֹא מְיַבְּמִין. הַחֵרֵשׁ וְהַשּׁוֹטֶה – מְיַבְּמִין וְלֹא חוֹלְצִין. פִּצּוּעַ דַּכָּא וּכְרוּת שָׁפְכָה, סְרִיס אָדָם וְזָקֵן – חוֹלְצִין וְלֹא מְיַבְּמִין. וּשְׁאָר כָּל אָדָם – אוֹ חוֹלְצִין אוֹ מְיַבְּמִין:

מַסֶּכֶת יְבָמוֹת פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. שְׁנִיּוֹת מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים: אֵם אִמּוֹ, וְאֵם אָבִיו, אֵשֶׁת אֲבִי אָבִיו, וְאֵשֶׁת אֲבִי אִמּוֹ, וְאֵשֶׁת הָאָב מִן הָאֵם, וְאֵשֶׁת אֲחִי הָאָב מִן הָאָב, וְכַלַּת בְּנוֹ, וְכַלַּת בִּתּוֹ. מֵתָה אָדָם בְּאֵשֶׁת חָמִיו וּבְאֵשֶׁת חוֹרְגוֹ, וְאָסוּר בְּבַת חוֹרְגוֹ. וְחוֹרְגוֹ – מֵתָה בְּאִשְׁתּוֹ וּבִתּוֹ וְאֵשֶׁת חוֹרְגוֹ. זֹאת אוֹמֶרֶת לוֹ: אֲנִי – מֻתֶּרֶת לְךָ, וּבִתִּי – אֲסוּרָה לְךָ:

ב. אֲחוֹתָהּ כְּשֶׁהִיא יְבִמְתָּהּ – אוֹ חוֹלֶצֶת אוֹ מְתַיֶּבֶמֶת. כֵּיצַד? בִּתּוֹ מֵאֲנוּסָתוֹ נְשׂוּאָה לְאָחִיו, וְלָהּ אֲחוֹת מֵאֵם, וּמֵאִישׁ אַחֵר נְשׂוּאָה לְאָחִיו הַשֵּׁנִי, וּמֵת בְּלֹא וָלָד – אוֹ חוֹלֶצֶת אוֹ מְתַיֶּבֶמֶת. בַּת בִּתּוֹ נְשׂוּאָה לְאָחִיו, וּבַת אִשְׁתּוֹ נְשׂוּאָה לְאָחִיו, וּבַת בַּת אִשְׁתּוֹ נְשׂוּאָה לְאָחִיו, וְלָהּ אֲחוֹת מֵאָב, וּמֵאִישׁ אַחֵר, נְשׂוּאָה לְאָחִיו הַשֵּׁנִי, וּמֵת בְּלֹא וָלָד – אוֹ חוֹלֶצֶת אוֹ מְתַיֶּבֶמֶת. בַּת בְּנוֹ נְשׂוּאָה לְאָחִיו, וְלָהּ אֲחוֹת מֵאֵם וּמֵאִישׁ אַחֵר נְשׂוּאָה לְאָחִיו הַשֵּׁנִי, וּמֵת בְּלֹא וָלָד – אוֹ חוֹלֶצֶת אוֹ מְתַיֶּבֶמֶת. חֲמוֹתוֹ וְאֵם חֲמוֹתוֹ, וְאֵם חָמִיו, נְשׂוּאָה לְאָחִיו וְלָהּ אֲחוֹת, בֵּין מֵאָב בֵּין מֵאֵם, נְשׂוּאָה לְאָחִיו הַשֵּׁנִי, וּמֵת בְּלֹא וָלָד – אוֹ חוֹלְצוֹת אוֹ

תּוֹסֶפְתָּא

מִתְיַבְּמוֹת. אֲחוֹתוֹ מֵאִמּוֹ, אֲחוֹת אִמָּהּ מֵאִמָּהּ, וַאֲחוֹת אִשְׁתּוֹ מֵאִמָּהּ נְשׂוּאָה לְאָחִיו, וְלָהּ אָחוֹת מֵאָב וּמֵאִשָּׁה אַחֶרֶת נְשׂוּאָה לְאָחִיו הַשֵּׁנִי, וּמֵת בְּלֹא וָלָד – אוֹ חוֹלֶצֶת אוֹ מִתְיַבֶּמֶת. אֲחוֹת אִמּוֹ מֵאָבִיהָ, וַאֲחוֹת אִשְׁתּוֹ מֵאָבִיהָ נְשׂוּאָה לְאָחִיו, וְלָהּ אָחוֹת מֵאֵם וּמֵאִישׁ אַחֵר נְשׂוּאָה לְאָחִיו הַשֵּׁנִי, וּמֵת בְּלֹא וָלָד – אוֹ חוֹלֶצֶת אוֹ מִתְיַבֶּמֶת. אֵשֶׁת אָחִיו מֵאִמּוֹ, וְאֵשֶׁת אָחִיו שֶׁלֹּא הָיָה בְּעוֹלָמוֹ, וְכַלָּתוֹ נְשׂוּאָה לְאָחִיו, וְלָהּ אָחוֹת, בֵּין מִן הָאָב וּבֵין מִן הָאֵם, נְשׂוּאָה לְאָחִיו הַשֵּׁנִי, וּמֵת בְּלֹא וָלָד – אוֹ חוֹלֶצֶת אוֹ מִתְיַבֶּמֶת:

ג. שָׁאֲלוּ אֶת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: מַמְזֵר מַהוּ לִירַשׁ? אָמַר לָהֶם: מַהוּ לַחֲלֹק? וּמַהוּ לַחֲלֹק? אָמַר לָהֶם: מַהוּ לִירַשׁ? אָמְרוּ לוֹ: מַהוּ לָסוּד אֶת בֵּיתוֹ? אָמַר לָהֶם: מַהוּ לָסוּד אֶת קִבְרוֹ? אָמְרוּ לוֹ: מַהוּ לָסוּד אֶת קִבְרוֹ? אָמַר לָהֶם: מַהוּ לָסוּד אֶת בֵּיתוֹ? אָמְרוּ לוֹ: מַהוּ לְגַדֵּל כְּלָבִים? אָמַר לָהֶם: מַהוּ לְגַדֵּל חֲזִירִים? מַהוּ לְגַדֵּל חֲזִירִים? אָמַר לָהֶם: מַהוּ לְגַדֵּל תַּרְנְגוֹלִים? מַהוּ לְגַדֵּל תַּרְנְגוֹלִים? אָמַר לָהֶם: מַהוּ לְגַדֵּל בְּהֵמָה דַּקָּה? מַהוּ לְגַדֵּל בְּהֵמָה דַּקָּה? אָמַר לָהֶם: מַה לְהַצִּיל אֶת הָרוֹעֶה מִיַּד הַזְּאֵב? מַהוּ לְהַצִּיל אֶת הָרוֹעֶה מִיַּד הַזְּאֵב? אָמַר לָהֶם: דּוֹמֶה אֲנִי שֶׁלֹּא שְׁאַלְתֶּם אֶלָּא עַל הַכִּבְשָׂה. וְאֶת הַכִּבְשָׂה מַהוּ לְהַצִּיל? אָמַר לָהֶן: דּוֹמֶה שֶׁלֹּא שְׁאַלְתֶּם אֶלָּא עַל הָרוֹעֶה פְּלוֹנִי מַהוּ לְעוֹלָם הַבָּא? וּפְלוֹנִי[5] מַהוּ לְעוֹלָם הַבָּא? אָמַר לָהֶם: דּוֹמֶה אֲנִי שֶׁלֹּא שְׁאַלְתֶּם אֶלָּא עַל פְּלוֹנִי. וּפְלוֹנִי מַהוּ לְעוֹלָם הַבָּא? וְלֹא שֶׁהָיָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מַפְלִיגָן בִּדְבָרִים, אֶלָּא שֶׁלֹּא אָמַר דָּבָר שֶׁלֹּא שָׁמַע מִפִּי רַבּוֹ מִימֵיו.

[5] מַהוּ לָעוֹלָם הַבָּא? אָמַר לָהֶם: דּוֹמֶה שֶׁלֹּא שְׁאַלְתֶּם אֶלָּא עַל פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי מַה לָעוֹלָם הַבָּא. וּפְלוֹנִי מַהוּ וְכוּ׳ (הַגָּהוֹת הַבַּ״ח).

הַשָּׁלֵם

מַסֶּכֶת יְבָמוֹת פֶּרֶק רְבִיעִי

א. שְׁנֵי נָכְרִים שֶׁקִּדְּשׁוּ שְׁתֵּי אֲחָיוֹת, זֶה אֵינוֹ יוֹדֵעַ לְאֵיזוֹ קִדֵּשׁ, וְזֶה אֵינוֹ יוֹדֵעַ לְאֵיזוֹ קִדֵּשׁ – זֶה נוֹתֵן שְׁנֵי גִּטִּין וְזֶה נוֹתֵן שְׁנֵי גִּטִּין. מֵת אֶחָד מֵהֶן – הַשֵּׁנִי אָסוּר בִּשְׁתֵּיהֶן. מֵתָה אַחַת מֵהֶן – שְׁנֵיהֶן אֲסוּרִין בַּשְּׁנִיָּה. מֵתוּ, וְלָהֶן אָח – אֶחָד חוֹלֵץ אֶת שְׁתֵּיהֶן. שְׁנֵי אַחִין חוֹלְצִין אֶת שְׁתֵּיהֶן. אִם קָדְמוּ וְכָנְסוּ – יוֹצִיאוּ. מִי שֶׁקִּדֵּשׁ אַחַת מִשְּׁתֵּי נָכְרִיּוֹת וְאֵין יָדוּעַ אֵיזוֹ קִדֵּשׁ, כּוֹנֵס אֶת שְׁתֵּיהֶן, מֵת וְלוֹ אָח אֶחָד כּוֹנֵס אֶת שְׁתֵּיהֶן. שְׁנֵי אַחִין כּוֹנְסִין אֶת שְׁתֵּיהֶן. שְׁנֵי אַחִים שֶׁקִּדְּשׁוּ שְׁתֵּי אֲחָיוֹת, זֶה אֵינוֹ יוֹדֵעַ לְאֵיזוֹ קִדֵּשׁ וְזֶה אֵינוֹ יוֹדֵעַ לְאֵיזוֹ קִדֵּשׁ, זֶה נוֹתֵן שְׁנֵי גִּטִּין וְזֶה נוֹתֵן שְׁנֵי גִּטִּין. מֵת אֶחָד מֵהֶם – הַשֵּׁנִי אָסוּר בִּשְׁתֵּיהֶן. מֵתָה אַחַת מֵהֶן – שְׁנֵיהֶן אֲסוּרִין בַּשְּׁנִיָּה. מֵתוּ וְלָהֶן אָח, אֶחָד חוֹלֵץ אֶת שְׁתֵּיהֶן. שְׁנֵי אַחִין – שְׁנֵיהֶם חוֹלְצִין אֶת שְׁתֵּיהֶן. וְאִם קָדְמוּ וְכָנְסוּ – יוֹצִיאוּ. שְׁנֵי נָכְרִים שֶׁקִּדְּשׁוּ שְׁתֵּי נָכְרִיּוֹת, זֶה אֵין יוֹדֵעַ לְאֵיזוֹ קִדֵּשׁ וְזֶה אֵינוֹ יוֹדֵעַ לְאֵיזוֹ קִדֵּשׁ, זֶה נוֹתֵן שְׁנֵי גִּטִּין וְזֶה נוֹתֵן שְׁנֵי גִּטִּין. מֵת אֶחָד מֵהֶם – הַשֵּׁנִי מֵתָר בִּשְׁתֵּיהֶן. מֵתָה אַחַת מֵהֶן – שְׁנֵיהֶן מְתָּרִין בַּשְּׁנִיָּה. כֵּיצַד יַעֲשׂוּ? אֶחָד נוֹתֵן גֵּט וְאֶחָד כּוֹנֵס. מֵתוּ, לָזֶה אָח וְלָזֶה אָח, זֶה חוֹלֵץ לָזוֹ וְהַלָּזוֹ מְיַבֵּם, וְזֶה חוֹלֵץ לְזוֹ וְהַלָּזוֹ מְיַבֵּם. אִם קָדְמוּ וְכָנְסוּ – יוֹצִיאוּ, מִי שֶׁקִּדֵּשׁ אַחַת מִשְּׁתֵּי נָכְרִיּוֹת, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אֵיזוֹ קִדֵּשׁ – כּוֹנֵס אֶת שְׁתֵּיהֶן. מֵת וְלוֹ אָח – אֶחָד כּוֹנֵס אֶת שְׁתֵּיהֶן. שְׁנֵי אַחִים – כּוֹנְסִין אֶת שְׁתֵּיהֶן, מְצָוָה בַּגָּדוֹל לְיַבֵּם וְלֹא לַגְּדוֹלָה לְהִתְיַבֵּם, אֶלָּא מְיַבֵּם לְאֵיזֶה שֶׁיִּרְצֶה.

ב. בּוֹר הַקָּרוֹב לָאַמָּה – מִתְמַלֵּא רִאשׁוֹן. אִם קָדַם שֵׁנִי וּמִלֵּא – הֲרֵי זֶה זָרִיז וְנִשְׂכָּר. קָדַם זֶה וְהֶעֱבִיר אַמַּת הַמַּיִם עַל גַּבֵּי בּוֹרוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ – הֲרֵי זֶה זָרִיז וְנִשְׂכָּר.

ג. הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ: ׳צֵא וְקַדֵּשׁ לִי אִשָּׁה פְּלוֹנִית׳; הָלַךְ וְקִדְּשָׁהּ לְעַצְמוֹ. ׳צֵא וְקַח לִי מִפְּלוֹנִי׳; וְהָלַךְ וְלָקַח לְעַצְמוֹ – מַה שֶּׁעָשָׂה עָשׂוּי. אֶלָּא שֶׁנָּהַג דֶּרֶךְ רְמִיּוּת. הַפּוֹדֶה אֶת

תּוֹסֶפְתָּא

הַשְׁבוּיָה – מֻתָּר לִישָּׂא אוֹתָהּ. הַמֵּעִיד עַל הַשְׁבוּיָה – הֲרֵי זֶה לֹא יִכָּנֵס. וְאִם כָּנַס – לֹא יוֹצִיא.

ד. הַמֵּבִיא גֵּט מִמְּדִינַת הַיָּם, וְאָמַר: ׳בְּפָנַי נִכְתַּב בְּפָנַי נֶחְתַּם׳ – לֹא יִשָּׂא אֶת אִשְׁתּוֹ. ׳מֵת׳, ׳הֲרַגְתִּיו׳, ׳הֲרָגְנוּהוּ׳ – לֹא יִשָּׂא אֶת אִשְׁתּוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: ׳הֲרַגְתִּיו׳ – לֹא תִּנָּשֵׂא אִשְׁתּוֹ. ׳הֲרָגְנוּהוּ׳ – תִּנָּשֵׂא אִשְׁתּוֹ. אָמְרוּ לוֹ: מַעֲשֶׂה בְּלִסְטִים אֶחָד שֶׁנִּתְפַּס בְּקַפּוֹטְקְיָא, וְהָיָה יוֹצֵא לַהֲרֵג, וְאָמַר: צְאוּ וְאִמְרוּ לְאִשְׁתּוֹ שֶׁל שִׁמְעוֹן בַּר כַּהֲנָא: ׳אֲנִי הֲרַגְתִּיו בְּכְנִיסָתוֹ לְלוּד׳, וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי חֲכָמִים וְהִשִּׂיאוּ אֶת אִשְׁתּוֹ. אָמַר לָהֶם: מִשָּׁם רְאָיָה? שֶׁלֹּא אָמַר אֶלָּא ׳הֲרַגְנוּהוּ׳.

ה. הַנִּטְעָן עַל אֵשֶׁת אִישׁ, וְהוֹצִיאוּהָ עַל יָדוֹ, וְנִתְגָּרְשָׁה מִתַּחַת יְדֵי אַחֵר – הֲרֵי זֶה לֹא יִכָּנֵס. וְאִם כָּנַס – לֹא יוֹצִיא. הַנִּטְעָן מִן הָאֵשֶׁה – לֹא יִשָּׂא אִמָּהּ וּבִתָּהּ וַאֲחוֹתָהּ, אִם כָּנַס – לֹא יוֹצִיא. גֵּר וְעוֹבֵד כּוֹכָבִים וְעֶבֶד הַבָּא עַל בַּת יִשְׂרָאֵל, אַף עַל פִּי שֶׁחָזְרוּ, עוֹבֵד כּוֹכָבִים וְנִתְגַּיֵּר, עֶבֶד וְנִשְׁתַּחְרֵר – הֲרֵי זֶה לֹא יִכָּנֵס. וְאִם כָּנַס – לֹא יוֹצִיא. יִשְׂרָאֵל הַבָּא עַל הַשִּׁפְחָה, וְעַל הָעוֹבֶדֶת כּוֹכָבִים, אַף עַל פִּי שֶׁחָזְרָה, שִׁפְחָה וְנִשְׁתַּחְרְרָה, עוֹבֶדֶת כּוֹכָבִים וְנִתְגַּיְּרָה – הֲרֵי זֶה לֹא יִכָּנֵס. וְאִם כָּנַס – לֹא יוֹצִיא. [אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה בְּלִסְטִים אֶחָד שֶׁנִּתְפַּס בְּקַפּוֹטְקְיָא, וְיָצָא לַהֲרֵג, וְאָמַר: צְאוּ וְאִמְרוּ לְאִשְׁתּוֹ שֶׁל שִׁמְעוֹן בֶּן כַּהֲנָא – אֲנִי הֲרַגְתִּיו בְּכְנִיסָתוֹ לְלוּד, וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי חֲכָמִים וְהִשִּׂיאוּ אֶת אִשְׁתּוֹ. אָמַר לָהֶם: מִשָּׁם רְאָיָה? שֶׁלֹּא אָמַר אֶלָּא הֲרַגְנוּהוּ. הַפּוֹדֶה אֶת הַשְׁבוּיָה – מֻתָּר לִישָּׂא אוֹתָהּ. הַמֵּעִיד עַל הַשְׁבוּיָה – הֲרֵי זֶה לֹא יִכָּנֵס, וְאִם כָּנַס – לֹא יוֹצִיא][6].

הַשָּׁלֵם

ו. חָכָם שֶׁאָסַר אֶת הָאִשָּׁה בְּנֶדֶר עַל בַּעְלָהּ – הֲרֵי זֶה לֹא יְשָׁאֲנָּה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁלֹּא הָיְתָה לוֹ אִשָּׁה, אוֹ שֶׁהָיָה לוֹ וְגֵרְשָׁהּ מִפְּנֵי זֶה, אֲבָל אִם הָיָה לוֹ אִשָּׁה וָמֵתָה – מֻתָּר לִישָּׂאֲנָּה. וְכֻלָּן שֶׁנִּשְׂאוּ לַאֲחֵרִים וָמֵתוּ – מֻתָּרוֹת לִנָּשֵׂא לָהֶן, וְכֻלָּן שֶׁהָיָה לָהֶם נָשִׁים וָמֵתוּ – מֻתָּרִין לִנָּשֵׂא לָהֶן. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: כֻּלָּם שֶׁנִּשְׂאוּ לַאֲחֵיהֶם וָמֵתוּ – מֻתָּרוֹת לְהִתְיַבֵּם לָהֶן, עֵדִים הַחֲתוּמִים עַל שְׁדֵה מֶקַח וְעַל גֵּט אִשָּׁה – לֹא חָשְׁשׁוּ חֲכָמִים לְדָבָר זֶה.

ז. חָכָם שֶׁדָּן אֶת הַדִּין, טִמֵּא וְטִהֵר, אָסַר וְהִתִּיר, וְכֵן הָעֵדִים שֶׁהֵעִידוּ – הֲרֵי אֵלּוּ מֻתָּרִין לִקַּח. אֲבָל אָמְרוּ חֲכָמִים: הַרְחֵק מִן הַכִּעוּר וּמִן הַדּוֹמֶה לַכִּעוּר. יֵשׁ זָרִיז וְנִשְׂכָּר, יֵשׁ זָרִיז וְנִפְסָד, שָׂפָל וְנִשְׂכָּר, שָׂפָל וְנִפְסָד, שָׂפָל לְעֶרֶב שַׁבָּת, לְשַׁבָּת, לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת, לְעֶרֶב שְׁבִיעִית, לַשְּׁבִיעִית, לְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית, לִימֵי חוֹלוֹ שֶׁל מוֹעֵד. וְכָל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ נִדְנוּד עֲבֵרָה – הֲרֵי זֶה שָׂפָל וְנִשְׂכָּר.

מַסֶּכֶת יְבָמוֹת פֶּרֶק חֲמִישִׁי

א. אַרְבָּעָה אַחִין, שְׁנַיִם מֵהֶן נְשׂוּאִין שְׁתֵּי אֲחָיוֹת וָמֵתוּ, הַנְּשׂוּאִין אֶת הָאֲחָיוֹת – הֲרֵי אֵלּוּ חוֹלְצוֹת וְלֹא מִתְיַבְּמוֹת. וְאִם קָדְמוּ וְכָנְסוּ – יוֹצִיאוּ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר – בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: יְקַיְּמוּ, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: יוֹצִיאוּ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: יְקַיְּמוּ. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: קַל לָהֶם לְבֵית הִלֵּל בְּדָבָר זֶה, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: יוֹצִיאוּ. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: יְקַיְּמוּ. הָיְתָה אַחַת מֵהֶן חָמוֹת לְאֶחָד מֵהֶן – אָסוּר בָּהּ וּמֻתָּר בַּאֲחוֹתָהּ. וְהַשֵּׁנִי – אָסוּר בִּשְׁתֵּיהֶן. נִמְצָא, הָאָסוּר – מֻתָּר, וְהַמֻּתָּר – אָסוּר. הָיְתָה אַחַת מֵהֶן חָמוֹת לָזֶה, וְהַשְּׁנִיָּה חָמוֹת לָזֶה – זֶה אָסוּר בַּחֲמוֹתוֹ וּמֻתָּר בַּחֲמוֹת אָחִיו. וְזֶה אָסוּר בַּחֲמוֹתוֹ וּמֻתָּר בַּחֲמוֹת אָחִיו. זֶהוּ שֶׁאָמְרוּ – הָאָסוּרָה לָזֶה – מֻתֶּרֶת לָזֶה, וְהָאָסוּרָה לָזֶה – מֻתֶּרֶת לָזֶה. הָיְתָה אַחַת מֵהֶן חָמוֹת לִשְׁנֵיהֶם, זֶה אָסוּר בָּהּ וּמֻתָּר בַּאֲחוֹתָהּ, וְזֶה אָסוּר בָּהּ וּמֻתָּר בַּאֲחוֹתָהּ, הָיוּ שְׁתֵּיהֶן חֲמוֹת

---

[6] קֶטַע זֶה אֵינוֹ בְּנֻסְחַת הַסְּפָרִים, וְהֻצַּג כָּאן עַל פִּי הַגָּהוֹת הַגְּרַ״א.

תּוֹסֶפְתָּא

לְאֶחָד מֵהֶן, הַשֵּׁנִי – מֻתָּר בִּשְׁתֵּיהֶן. זֶה הַכְּלָל, כָּל זְמַן שֶׁאֵין רְאוּיוֹת לוֹ מִשּׁוּם אִסּוּר עֶרְוָה לוֹ, מִשּׁוּם (וַיִּקְרָא יח, יח): "וְאִשָּׁה אֶל אֲחֹתָהּ", אִם הָיוּ אֲסוּרוֹת לוֹ מִשּׁוּם אִסּוּר עֶרְוָה אַחֶרֶת – אָסוּר בָּהּ וּמֻתָּר בַּאֲחוֹתָהּ.

ב. שְׁלֹשָׁה אַחִין, שְׁנַיִם מֵהֶן נְשׂוּאִין שְׁתֵּי אֲחָיוֹת, אוֹ אִשָּׁה וּבִתָּהּ, אוֹ אִשָּׁה וּבַת בִּנָּהּ, אוֹ אִשָּׁה וּבַת בִּתָּהּ – הֲרֵי אֵלּוּ חוֹלְצוֹת וְלֹא מִתְיַבְּמוֹת. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר אֶת שְׁתֵּיהֶן מִן הַחֲלִיצָה וּמִן הַיִּבּוּם.

ג. שְׁלֹשָׁה אַחִין, שְׁנַיִם מֵהֶן נְשׂוּאִין שְׁתֵּי אֲחָיוֹת וְאֶחָד פָּנוּי, מֵת אֶחָד מִבַּעֲלֵי אֲחָיוֹת, וְעָמַד הַפָּנוּי הַזֶּה וּכְנָסָהּ, וְאַחַר כָּךְ מֵת אָחִיו הַשֵּׁנִי, אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ, וְהָלְכוּ תֵּצֵא מִשּׁוּם אֲחוֹת אִשָּׁה. שְׁלֹשָׁה אַחִים, שְׁנַיִם מֵהֶן נְשׂוּאִין שְׁתֵּי אֲחָיוֹת וְאֶחָד פָּנוּי, מֵת אֶחָד מִבַּעֲלֵי אֲחָיוֹת, עָמַד פָּנוּי הַזֶּה וְלֹא הִסְפִּיק לַעֲשׂוֹת מַאֲמָר בִּיבְמָתוֹ עַד שֶׁמֵּתָה אִשְׁתּוֹ שֶׁל קַיָּם, וְאַחַר כָּךְ מֵת. עָשָׂה בָּהּ מַאֲמָר וְלֹא הִסְפִּיק לְכָנְסָהּ עַד שֶׁמֵּתָה אִשְׁתּוֹ שֶׁל קַיָּם, וְאַחַר כָּךְ מֵת, וְאַחַר כָּךְ מֵת אָחִיו הַשֵּׁנִי וּכְנָסָהּ וְמֵתָה אִשְׁתּוֹ שֶׁל קַיָּם, וְאַחַר כָּךְ מֵת, בִּיאָתָהּ אוֹ חֲלִיצָתָהּ שֶׁל אַחַת מֵהֶן פּוֹטֶרֶת אֶת צָרָתָהּ. אֵיזֶהוּ סְפֵק קְדוּשִׁין? קִדְּשָׁהּ בְּדָבָר, סָפֵק יֵשׁ בּוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה סָפֵק אֵין בּוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה.

ד. שְׁלֹשָׁה אַחִין נְשׂוּאִין שָׁלֹשׁ נָשִׁים נָכְרִיּוֹת, וָמֵת אֶחָד מֵהֶם, וְעָשָׂה בָּהּ שֵׁנִי מַאֲמָר וָמֵת – הָאַחַת חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת, זוֹ הִיא צָרַת אֵשֶׁת אָח מֵאָב - שֶׁחוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מְיַבֵּם לְאֵיזוֹ שֶׁיִּרְצֶה וְחוֹלֵץ לַשְּׁנִיָּה. וּבִלְבַד שֶׁתַּקְדִּים בִּיאָה לַחֲלִיצָה. כְּנָסָהּ וְאַחַר כָּךְ מֵת – בִּיאָתָהּ אוֹ חֲלִיצָתָהּ שֶׁל אַחַת מֵהֶן פּוֹטֶרֶת צָרָתָהּ.

ה. שְׁנֵי אַחִים נְשׂוּאִין שְׁתֵּי אֲחָיוֹת, וָמֵת אֶחָד מֵהֶן, וְאַחַר כָּךְ מֵתָה אִשְׁתּוֹ שֶׁל שֵׁנִי – הֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה עָלָיו עוֹלְמִית, הוֹאִיל וְנֶאֱסְרָה עָלָיו שָׁעָה אַחַת. אִם בָּא עָלֶיהָ – חַיָּב עָלֶיהָ מִשּׁוּם אֵשֶׁת אָח וּמִשּׁוּם אֲחוֹת אִשָּׁה; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא מִשּׁוּם אֵשֶׁת אָח בִּלְבַד.

ו. זָר שֶׁשִּׁמֵּשׁ בַּשַּׁבָּת בַּמִּקְדָּשׁ, וּבַעַל מוּם שֶׁשִּׁמֵּשׁ בְּטֻמְאָה – חַיָּב מִשּׁוּם זָרוּת, וּמִשּׁוּם שַׁבָּת, וּמִשּׁוּם מִקְדָּשׁ, וּמִשּׁוּם טֻמְאָה; דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא מִשּׁוּם זָרוּת, וּמִשּׁוּם בַּעַל מוּם בִּלְבַד.

ז. שְׁנַיִם שֶׁקִּדְּשׁוּ שְׁתֵּי נָשִׁים, וּבִשְׁעַת כְּנִיסָתָם לַחֻפָּה, הֶחְלִיפוּ אֶת שֶׁל זֶה לָזֶה,

הַשָּׁלֵם

כָּךְ מֵת נָשׂוּי נָכְרִית, נָכְרִית זוֹ - אוֹ חוֹלֶצֶת אוֹ מִתְיַבֶּמֶת. עָשָׂה בָּהּ מַאֲמָר, וְלֹא הִסְפִּיק לַעֲשׂוֹת מַאֲמָר בִּיבְמָתוֹ, עַד שֶׁמֵּתָה אִשְׁתּוֹ שֶׁל קַיָּם, וְאַחַר כָּךְ מֵת, נָכְרִית זוֹ - חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת. כְּנָסָהּ, וְמֵתָה אִשְׁתּוֹ שֶׁל קַיָּם, וְאַחַר כָּךְ מֵת - שְׁתֵּיהֶן פְּטוּרוֹת מִן הַחֲלִיצָה וּמִן הַיִּבּוּם. מֵת נָשׂוּי נָכְרִית, עָמַד אֶחָד מִבַּעֲלֵי אֲחָיוֹת, וְלֹא הִסְפִּיק לַעֲשׂוֹת מַאֲמָר בִּיבְמָתוֹ עַד שֶׁמֵּתָה אִשְׁתּוֹ שֶׁל קַיָּם, וְאַחַר כָּךְ מֵת - שְׁתֵּיהֶן חוֹלְצוֹת אוֹ מִתְיַבְּמוֹת. עָשָׂה בָּהּ מַאֲמָר וְלֹא הִסְפִּיק לְכָנְסָהּ עַד שֶׁמֵּתָה אִשְׁתּוֹ שֶׁל קַיָּם, וְאַחַר כָּךְ מֵת - שְׁתֵּיהֶן חוֹלְצוֹת וְלֹא מִתְיַבְּמוֹת. כְּנָסָהּ וְמֵתָה אִשְׁתּוֹ שֶׁל קַיָּם, וְאַחַר כָּךְ מֵת, בִּיאָתָהּ אוֹ חֲלִיצָתָהּ שֶׁל אַחַת מֵהֶן פּוֹטֶרֶת אֶת צָרָתָהּ. אֵיזֶהוּ סְפֵק קְדוּשִׁין? קִדְּשָׁהּ בְּדָבָר, סָפֵק יֵשׁ בּוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה סָפֵק אֵין בּוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה.

ד. שְׁלֹשָׁה אַחִין נְשׂוּאִין שָׁלֹשׁ נָשִׁים נָכְרִיּוֹת, וָמֵת אֶחָד מֵהֶם, וְעָשָׂה בָּהּ שֵׁנִי מַאֲמָר וָמֵת - הָאַחַת חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת, זוֹ הִיא צָרַת אֵשֶׁת אָח מֵאָב - שֶׁחוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מְיַבֵּם לְאֵיזוֹ שֶׁיִּרְצֶה וְחוֹלֵץ לַשְּׁנִיָּה. וּבִלְבַד שֶׁתַּקְדִּים בִּיאָה לַחֲלִיצָה. כְּנָסָהּ וְאַחַר כָּךְ מֵת - בִּיאָתָהּ אוֹ חֲלִיצָתָהּ שֶׁל אַחַת מֵהֶן פּוֹטֶרֶת צָרָתָהּ.

ה. שְׁנֵי אַחִים נְשׂוּאִין שְׁתֵּי אֲחָיוֹת, וָמֵת אֶחָד מֵהֶן, וְאַחַר כָּךְ מֵתָה אִשְׁתּוֹ שֶׁל שֵׁנִי - הֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה עָלָיו עוֹלְמִית, הוֹאִיל וְנֶאֱסְרָה עָלָיו שָׁעָה אַחַת. אִם בָּא עָלֶיהָ - חַיָּב עָלֶיהָ מִשּׁוּם אֵשֶׁת אָח וּמִשּׁוּם אֲחוֹת אִשָּׁה; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא מִשּׁוּם אֵשֶׁת אָח בִּלְבַד.

ו. זָר שֶׁשִּׁמֵּשׁ בַּשַּׁבָּת בַּמִּקְדָּשׁ, וּבַעַל מוּם שֶׁשִּׁמֵּשׁ בְּטֻמְאָה - חַיָּב מִשּׁוּם זָרוּת, וּמִשּׁוּם שַׁבָּת, וּמִשּׁוּם מִקְדָּשׁ, וּמִשּׁוּם טֻמְאָה; דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא מִשּׁוּם זָרוּת, וּמִשּׁוּם בַּעַל מוּם בִּלְבַד.

ז. שְׁנַיִם שֶׁקִּדְּשׁוּ שְׁתֵּי נָשִׁים, וּבִשְׁעַת כְּנִיסָתָם לַחֻפָּה, הֶחְלִיפוּ אֶת שֶׁל זֶה לָזֶה,

תּוֹסֶפְתָּא

הַשָּׁלֵם

וְאֶת שֶׁל זֶה לָזֶה - הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִין. שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה חַטָּאוֹת: מִשּׁוּם אַחִים, וּמִשּׁוּם אֲחָיוֹת, וּמִשּׁוּם נִדּוֹת, וּמִשּׁוּם אֵשֶׁת אִישׁ. אִם אֵינָן אַחִים - חַיָּבִין שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה. אִם אֵינָן אֲחָיוֹת - חַיָּבִין שְׁמוֹנֶה. אִם אֵינָן נִדּוֹת - חַיָּבִין אַרְבַּע. הָיוּ הֵם גְּדוֹלִים וְהֵן קְטַנּוֹת - הֵן חַיָּבִין שְׁנַיִם. הֵן גְּדוֹלוֹת וְהֵם קְטַנִּים - הֵן חַיָּבוֹת אַרְבַּע. אִם הִשִּׁיאָן אֲבִיהֶן - חַיָּבִין שְׁמוֹנֶה. הָיָה אֶחָד גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן, הַנִּבְעֶלֶת לַקָּטָן - חַיֶּבֶת, שֶׁהִיא אִשְׁתּוֹ שֶׁל גָּדוֹל. וְהַנִּבְעֶלֶת לַגָּדוֹל - פְּטוּרָה שֶׁהִיא אִשְׁתּוֹ שֶׁל קָטָן.

דברי הימים ב פרק ד

א וַיַּעַשׂ מִזְבַּח נְחֹשֶׁת עֶשְׂרִים אַמָּה אָרְכּוֹ
וְעֶשְׂרִים אַמָּה רָחְבּוֹ וְעֶשֶׂר אַמּוֹת קוֹמָתוֹ׃
{ס} **ב** וַיַּעַשׂ אֶת־הַיָּם מוּצָק עֶשֶׂר בָּאַמָּה מִשְּׂפָתוֹ
אֶל־שְׂפָתוֹ עָגֹול | סָבִיב וְחָמֵשׁ בָּאַמָּה קוֹמָתוֹ וְקָו
שְׁלֹשִׁים בָּאַמָּה יָסֹב אֹתוֹ סָבִיב׃ **ג** וּדְמוּת בְּקָרִים
תַּחַת לוֹ סָבִיב | סָבִיב סוֹבְבִים אֹתוֹ עֶשֶׂר בָּאַמָּה
מַקִּיפִים אֶת־הַיָּם סָבִיב שְׁנַיִם טוּרִים הַבָּקָר
יְצוּקִים בְּמֻצַקְתּוֹ׃ **ד** עוֹמֵד עַל־שְׁנֵים עָשָׂר בָּקָר
שְׁלֹשָׁה פֹנִים | צָפֹונָה וּשְׁלוֹשָׁה פֹּנִים | יָמָּה
וּשְׁלֹשָׁה | פֹּנִים נֶגְבָּה וּשְׁלֹשָׁה פֹּנִים מִזְרָחָה וְהַיָּם
עֲלֵיהֶם מִלְמָעְלָה וְכָל־אֲחֹרֵיהֶם בָּיְתָה׃ **ה** וְעָבְיוֹ
טֶפַח וּשְׂפָתוֹ כְּמַעֲשֵׂה שְׂפַת־כּוֹס פֶּרַח שׁוֹשַׁנָּה
מַחֲזִיק בַּתִּים שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים יָכִיל׃ {ס} **ו** וַיַּעַשׂ
כִּיֹּרִים עֶשְׂרָה וַיִּתֵּן חֲמִשָּׁה מִיָּמִין וַחֲמִשָּׁה
מִשְּׂמֹאול לְרָחְצָה בָּהֶם אֶת־מַעֲשֵׂה הָעוֹלָה יָדִיחוּ
בָם וְהַיָּם לְרָחְצָה לַכֹּהֲנִים בּוֹ׃ {ס} **ז** וַיַּעַשׂ אֶת־
מְנֹרֹות הַזָּהָב עֶשֶׂר כְּמִשְׁפָּטָם וַיִּתֵּן בַּהֵיכָל חָמֵשׁ
מִיָּמִין וְחָמֵשׁ מִשְּׂמֹאול׃ {ס} **ח** וַיַּעַשׂ שֻׁלְחָנוֹת
עֲשָׂרָה וַיַּנַּח בַּהֵיכָל חֲמִשָּׁה מִיָּמִין וַחֲמִשָּׁה
מִשְּׂמֹאול וַיַּעַשׂ מִזְרְקֵי זָהָב מֵאָה׃ {ס} **ט** וַיַּעַשׂ
חֲצַר הַכֹּהֲנִים וְהָעֲזָרָה הַגְּדוֹלָה וּדְלָתוֹת לָעֲזָרָה
וְדַלְתוֹתֵיהֶם צִפָּה נְחֹשֶׁת׃ **י** וְאֶת־הַיָּם נָתַן מִכֶּתֶף
הַיְמָנִית קֶדְמָה מִמּוּל נֶגְבָּה׃ **יא** וַיַּעַשׂ חוּרָם אֶת־
הַסִּירֹות וְאֶת־הַיָּעִים וְאֶת־הַמִּזְרָקוֹת וַיְכַל
חִירָם חוּרָם לַעֲשׂוֹת אֶת־הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר עָשָׂה
לַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּבֵית הָאֱלֹהִים׃ **יב** עַמּוּדִים שְׁנַיִם
וְהַגֻּלּוֹת וְהַכְּתָרוֹת עַל־רֹאשׁ הָעַמּוּדִים שְׁתָּיִם
וְהַשְּׂבָכוֹת שְׁתַּיִם לְכַסּוֹת אֶת־שְׁתֵּי גֻּלּוֹת הַכְּתָרוֹת
אֲשֶׁר עַל־רֹאשׁ הָעַמּוּדִים׃ **יג** וְאֶת־הָרִמֹּונִים
אַרְבַּע מֵאוֹת לִשְׁתֵּי הַשְּׂבָכוֹת שְׁנַיִם טוּרִים
רִמֹּונִים לַשְּׂבָכָה הָאֶחָת לְכַסּוֹת אֶת־שְׁתֵּי גֻּלּוֹת
הַכְּתָרוֹת אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָעַמּוּדִים׃ **יד** וְאֶת־
הַמְּכֹנוֹת עָשָׂה וְאֶת־הַכִּיֹּרוֹת עָשָׂה עַל־
הַמְּכֹנוֹת׃ **טו** אֶת־הַיָּם אֶחָד וְאֶת־הַבָּקָר שְׁנֵים־
עָשָׂר תַּחְתָּיו׃ **טז** וְאֶת־הַסִּירוֹת וְאֶת־הַיָּעִים וְאֶת־
הַמִּזְלָגוֹת וְאֶת־כָּל־כְּלֵיהֶם עָשָׂה חוּרָם אָבִיו
לַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה לְבֵית יְהוָה נְחֹשֶׁת מָרוּק׃ **יז** בְּכִכַּר
הַיַּרְדֵּן יְצָקָם הַמֶּלֶךְ בַּעֲבִי הָאֲדָמָה בֵּין סֻכּוֹת וּבֵין
צְרֵדָתָה׃ **יח** וַיַּעַשׂ שְׁלֹמֹה כָּל־הַכֵּלִים הָאֵלֶּה לָרֹב
מְאֹד כִּי לֹא נֶחְקַר מִשְׁקַל הַנְּחֹשֶׁת׃ {ס} **יט** וַיַּעַשׂ
שְׁלֹמֹה אֶת כָּל־הַכֵּלִים אֲשֶׁר בֵּית הָאֱלֹהִים וְאֵת
מִזְבַּח הַזָּהָב וְאֶת־הַשֻּׁלְחָנוֹת וְעֲלֵיהֶם לֶחֶם
הַפָּנִים׃ **כ** וְאֶת־הַמְּנֹרֹות וְנֵרֹתֵיהֶם לְבַעֲרָם
כַּמִּשְׁפָּט לִפְנֵי הַדְּבִיר זָהָב סָגוּר׃ **כא** וְהַפֶּרַח
וְהַנֵּרוֹת וְהַמֶּלְקָחַיִם זָהָב הוּא מִכְלוֹת
זָהָב׃ **כב** וְהַמִּזְמְרוֹת וְהַמִּזְרָקוֹת וְהַכַּפּוֹת
וְהַמַּחְתּוֹת זָהָב סָגוּר וּפֶתַח הַבַּיִת דַּלְתוֹתָיו
הַפְּנִימִיוֹת לְקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים וְדַלְתֵי הַבַּיִת לַהֵיכָל
זָהָב׃

דברי הימים ב פרק ה

א וַתִּשְׁלַם כָּל־הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר־עָשָׂה שְׁלֹמֹה
לְבֵית יְהוָה {ס} וַיָּבֵא שְׁלֹמֹה אֶת־קָדְשֵׁי | דָוִיד
אָבִיו וְאֶת־הַכֶּסֶף וְאֶת־הַזָּהָב וְאֶת־כָּל־הַכֵּלִים נָתַן
בְּאֹצְרוֹת בֵּית הָאֱלֹהִים׃ {פ}
ב אָז יַקְהֵיל שְׁלֹמֹה אֶת־זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת־כָּל־
רָאשֵׁי הַמַּטֹּות נְשִׂיאֵי הָאָבוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־
יְרוּשָׁלִַם לְהַעֲלוֹת אֶת־אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה מֵעִיר

דָּוִיד הֵיא צִיּוֹן: **ג** וַיִּקְהֲלוּ אֶל־הַמֶּלֶךְ כָּל־אִישׁ
יִשְׂרָאֵל בֶּחָג הוּא הַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִעִי: **ד** וַיָּבֹאוּ כֹּל
זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׂאוּ הַלְוִיִּם אֶת־הָאָרוֹן: **ה** וַיַּעֲלוּ
אֶת־הָאָרוֹן וְאֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת־כָּל־כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ
אֲשֶׁר בָּאֹהֶל הֶעֱלוּ אֹתָם הַכֹּהֲנִים
הַלְוִיִּם: **ו** וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וְכָל־עֲדַת יִשְׂרָאֵל
הַנּוֹעָדִים עָלָיו לִפְנֵי הָאָרוֹן מְזַבְּחִים צֹאן וּבָקָר
אֲשֶׁר לֹא־יִסָּפְרוּ וְלֹא יִמָּנוּ מֵרֹב: **ז** וַיָּבִיאוּ הַכֹּהֲנִים
אֶת־אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה אֶל־מְקוֹמוֹ אֶל־דְּבִיר הַבַּיִת
אֶל־קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים אֶל־תַּחַת כַּנְפֵי
הַכְּרוּבִים: **ח** וַיִּהְיוּ הַכְּרוּבִים פֹּרְשִׂים כְּנָפַיִם עַל־
מְקוֹם הָאָרוֹן וַיְכַסּוּ הַכְּרוּבִים עַל־הָאָרוֹן וְעַל־
בַּדָּיו מִלְמָעְלָה: **ט** וַיַּאֲרִיכוּ הַבַּדִּים וַיֵּרָאוּ רָאשֵׁי
הַבַּדִּים מִן־הָאָרוֹן עַל־פְּנֵי הַדְּבִיר וְלֹא יֵרָאוּ
הַחוּצָה וַיִּהְיוּ־שָׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה: **י** אֵין בָּאָרוֹן רַק
שְׁנֵי הַלֻּחוֹת אֲשֶׁר־נָתַן מֹשֶׁה בְּחֹרֵב אֲשֶׁר כָּרַת
יְהוָה עִם־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּצֵאתָם מִמִּצְרָיִם: {פ}
יא וַיְהִי בְּצֵאת הַכֹּהֲנִים מִן־הַקֹּדֶשׁ כִּי כָל־הַכֹּהֲנִים
הַנִּמְצְאִים הִתְקַדָּשׁוּ אֵין לִשְׁמוֹר
לְמַחְלְקוֹת: **יב** וְהַלְוִיִּם הַמְשֹׁרְרִים לְכֻלָּם לְאָסָף
לְהֵימָן לִֽידִתוּן וְלִבְנֵיהֶם וְלַאֲחֵיהֶם מִלְבָשִׁים בּוּץ
בִּמְצִלְתַּיִם וּבִנְבָלִים וְכִנֹּרוֹת עֹמְדִים מִזְרַח לַמִּזְבֵּחַ
וְעִמָּהֶם כֹּהֲנִים לְמֵאָה וְעֶשְׂרִים
מחצררים מַחְצְרִים בַּחֲצֹצְרוֹת: **יג** וַיְהִי כְּאֶחָד
למחצצרים לַמְחַצְרִים וְלַמְשֹׁרְרִים לְהַשְׁמִיעַ
קוֹל־אֶחָד לְהַלֵּל וּלְהֹדוֹת לַיהוָה וּכְהָרִים קוֹל
בַּחֲצֹצְרוֹת וּבִמְצִלְתַּיִם וּבִכְלֵי הַשִּׁיר וּבְהַלֵּל לַיהוָה
כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ וְהַבַּיִת מָלֵא עָנָן בֵּית
יְהוָה: **יד** וְלֹא־יָכְלוּ הַכֹּהֲנִים לַעֲמוֹד לְשָׁרֵת מִפְּנֵי
הֶעָנָן כִּי־מָלֵא כְבוֹד־יְהוָה אֶת־בֵּית הָאֱלֹהִים: {פ}

דברי הימים ב פרק ו

א אָז אָמַר שְׁלֹמֹה יְהוָה אָמַר לִשְׁכֹּן
בָּעֲרָפֶל: **ב** וַאֲנִי בָּנִיתִי בֵית־זְבֻל לָךְ וּמָכוֹן
לְשִׁבְתְּךָ עוֹלָמִים: **ג** וַיַּסֵּב הַמֶּלֶךְ אֶת־פָּנָיו וַיְבָרֶךְ
אֶת כָּל־קְהַל יִשְׂרָאֵל וְכָל־קְהַל יִשְׂרָאֵל
עוֹמֵד: **ד** וַיֹּאמֶר בָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
דִּבֶּר בְּפִיו אֶת דָּוִיד אָבִי וּבְיָדָיו מִלֵּא
לֵאמֹר: **ה** מִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶת־עַמִּי מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם לֹא־בָחַרְתִּי בְעִיר מִכֹּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל
לִבְנוֹת בַּיִת לִהְיוֹת שְׁמִי שָׁם וְלֹא־בָחַרְתִּי בְאִישׁ
לִהְיוֹת נָגִיד עַל־עַמִּי יִשְׂרָאֵל: **ו** וָאֶבְחַר בִּירוּשָׁלַם
לִהְיוֹת שְׁמִי שָׁם וָאֶבְחַר בְּדָוִיד לִהְיוֹת עַל־עַמִּי
יִשְׂרָאֵל: **ז** וַיְהִי עִם־לְבַב דָּוִיד אָבִי לִבְנוֹת בַּיִת
לְשֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: **ח** וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־
דָּוִיד אָבִי יַעַן אֲשֶׁר הָיָה עִם־לְבָבְךָ לִבְנוֹת בַּיִת
לִשְׁמִי הֱטִיבוֹתָ כִּי הָיָה עִם־לְבָבֶךָ: **ט** רַק אַתָּה
לֹא תִבְנֶה הַבָּיִת כִּי בִנְךָ הַיּוֹצֵא מֵחֲלָצֶיךָ הוּא־
יִבְנֶה הַבַּיִת לִשְׁמִי: **י** וַיָּקֶם יְהוָה אֶת־דְּבָרוֹ אֲשֶׁר
דִּבֶּר וָאָקוּם תַּחַת דָּוִיד אָבִי וָאֵשֵׁב | עַל־כִּסֵּא
יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה וָאֶבְנֶה הַבַּיִת לְשֵׁם
יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: **יא** וָאָשִׂים שָׁם אֶת־הָאָרוֹן
אֲשֶׁר־שָׁם בְּרִית יְהוָה אֲשֶׁר כָּרַת עִם־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל: **יב** וַיַּעֲמֹד לִפְנֵי מִזְבַּח יְהוָה נֶגֶד כָּל־קְהַל
יִשְׂרָאֵל וַיִּפְרֹשׂ כַּפָּיו: **יג** כִּי־עָשָׂה שְׁלֹמֹה כִּיּוֹר
נְחֹשֶׁת וַיִּתְּנֵהוּ בְּתוֹךְ הָעֲזָרָה חָמֵשׁ אַמּוֹת אָרְכּוֹ
וְחָמֵשׁ אַמּוֹת רָחְבּוֹ וְאַמּוֹת שָׁלוֹשׁ קוֹמָתוֹ וַיַּעֲמֹד
עָלָיו וַיִּבְרֶךְ עַל־בִּרְכָּיו נֶגֶד כָּל־קְהַל יִשְׂרָאֵל

וַיִּפְרֹשׂ כַּפָּיו הַשָּׁמָיְמָה: {פ}
יד וַיֹּאמַר {פ}
יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֵין־כָּמוֹךָ אֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם
וּבָאָרֶץ שֹׁמֵר הַבְּרִית וְהַחֶסֶד לַעֲבָדֶיךָ הַהֹלְכִים
לְפָנֶיךָ בְּכָל־לִבָּם: **טו** אֲשֶׁר שָׁמַרְתָּ לְעַבְדְּךָ דָּוִיד
אָבִי אֵת אֲשֶׁר־דִּבַּרְתָּ לוֹ וַתְּדַבֵּר בְּפִיךָ וּבְיָדְךָ
מִלֵּאתָ כַּיּוֹם הַזֶּה: **טז** וְעַתָּה יְהוָה | אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
שְׁמֹר לְעַבְדְּךָ דָּוִיד אָבִי אֵת אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לוֹ לֵאמֹר
לֹא־יִכָּרֵת לְךָ אִישׁ מִלְּפָנַי יוֹשֵׁב עַל־כִּסֵּא יִשְׂרָאֵל
רַק אִם־יִשְׁמְרוּ בָנֶיךָ אֶת־דַּרְכָּם לָלֶכֶת בְּתוֹרָתִי
כַּאֲשֶׁר הָלַכְתָּ לְפָנָי: **יז** וְעַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
יֵאָמֵן דְּבָרְךָ אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לְעַבְדְּךָ לְדָוִיד: **יח** כִּי
הַאֻמְנָם יֵשֵׁב אֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם עַל־הָאָרֶץ הִנֵּה
שָׁמַיִם וּשְׁמֵי הַשָּׁמַיִם לֹא יְכַלְכְּלוּךָ אַף כִּי־הַבַּיִת
הַזֶּה אֲשֶׁר בָּנִיתִי: **יט** וּפָנִיתָ אֶל־תְּפִלַּת עַבְדְּךָ
וְאֶל־תְּחִנָּתוֹ יְהוָה אֱלֹהָי לִשְׁמֹעַ אֶל־הָרִנָּה וְאֶל־
הַתְּפִלָּה אֲשֶׁר עַבְדְּךָ מִתְפַּלֵּל לְפָנֶיךָ: **כ** לִהְיוֹת
עֵינֶיךָ פְּתֻחוֹת אֶל־הַבַּיִת הַזֶּה יוֹמָם וָלַיְלָה אֶל־
הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַרְתָּ לָשׂוּם שְׁמְךָ שָׁם לִשְׁמוֹעַ
אֶל־הַתְּפִלָּה אֲשֶׁר יִתְפַּלֵּל עַבְדְּךָ אֶל־הַמָּקוֹם
הַזֶּה: **כא** וְשָׁמַעְתָּ אֶל־תַּחֲנוּנֵי עַבְדְּךָ וְעַמְּךָ
יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִתְפַּלְלוּ אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה וְאַתָּה
תִּשְׁמַע מִמְּקוֹם שִׁבְתְּךָ מִן־הַשָּׁמַיִם וְשָׁמַעְתָּ
וְסָלָחְתָּ: **כב** אִם־יֶחֱטָא אִישׁ לְרֵעֵהוּ וְנָשָׂא־בוֹ
אָלָה לְהַאֲלֹתוֹ וּבָא אָלָה לִפְנֵי מִזְבַּחֲךָ בַּבַּיִת
הַזֶּה: **כג** וְאַתָּה | תִּשְׁמַע מִן־הַשָּׁמַיִם וְעָשִׂיתָ
וְשָׁפַטְתָּ אֶת־עֲבָדֶיךָ לְהָשִׁיב לָרָשָׁע לָתֵת דַּרְכּוֹ
בְּרֹאשׁוֹ וּלְהַצְדִּיק צַדִּיק לָתֵת לוֹ כְּצִדְקָתוֹ:
{ס} **כד** וְאִם־יִנָּגֵף עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי אוֹיֵב כִּי
יֶחֱטְאוּ־לָךְ וְשָׁבוּ וְהוֹדוּ אֶת־שְׁמֶךָ וְהִתְפַּלְלוּ
וְהִתְחַנְּנוּ לְפָנֶיךָ בַּבַּיִת הַזֶּה: **כה** וְאַתָּה תִּשְׁמַע
מִן־הַשָּׁמַיִם וְסָלַחְתָּ לְחַטַּאת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל
וַהֲשִׁיבוֹתָם אֶל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־נָתַתָּה לָהֶם
וְלַאֲבֹתֵיהֶם: {פ}
כו בְּהֶעָצֵר הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר כִּי יֶחֶטְאוּ־לָךְ
וְהִתְפַּלְלוּ אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה וְהוֹדוּ אֶת־שְׁמֶךָ
מֵחַטָּאתָם יְשׁוּבוּן כִּי תַעֲנֵם: **כז** וְאַתָּה | תִּשְׁמַע
הַשָּׁמַיִם וְסָלַחְתָּ לְחַטַּאת עֲבָדֶיךָ וְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל כִּי
תוֹרֵם אֶל־הַדֶּרֶךְ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר יֵלְכוּ־בָהּ וְנָתַתָּה
מָטָר עַל־אַרְצְךָ אֲשֶׁר־נָתַתָּה לְעַמְּךָ לְנַחֲלָה:
{ס} **כח** רָעָב כִּי־יִהְיֶה בָאָרֶץ דֶּבֶר כִּי־יִהְיֶה
שִׁדָּפוֹן וְיֵרָקוֹן אַרְבֶּה וְחָסִיל כִּי יִהְיֶה כִּי יָצַר־לוֹ
אֹיְבָיו בְּאֶרֶץ שְׁעָרָיו כָּל־נֶגַע וְכָל־מַחֲלָה: **כט** כָּל־
תְּפִלָּה כָל־תְּחִנָּה אֲשֶׁר יִהְיֶה לְכָל־הָאָדָם וּלְכָל
עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יֵדְעוּ אִישׁ נִגְעוֹ וּמַכְאֹבוֹ וּפָרַשׂ
כַּפָּיו אֶל־הַבַּיִת הַזֶּה: **ל** וְאַתָּה תִּשְׁמַע מִן־הַשָּׁמַיִם
מְכוֹן שִׁבְתְּךָ וְסָלַחְתָּ וְנָתַתָּה לָאִישׁ כְּכָל־דְּרָכָיו
אֲשֶׁר תֵּדַע אֶת־לְבָבוֹ כִּי אַתָּה לְבַדְּךָ יָדַעְתָּ אֶת־
לְבַב בְּנֵי הָאָדָם: **לא** לְמַעַן יִירָאוּךָ לָלֶכֶת בִּדְרָכֶיךָ
כָּל־הַיָּמִים אֲשֶׁר־הֵם חַיִּים עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר
נָתַתָּה לַאֲבֹתֵינוּ: {ס} **לב** וְגַם אֶל־הַנָּכְרִי אֲשֶׁר
לֹא מֵעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל הוּא וּבָא | מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה
לְמַעַן שִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְיָדְךָ הַחֲזָקָה וּזְרוֹעֲךָ הַנְּטוּיָה
וּבָאוּ וְהִתְפַּלְלוּ אֶל־הַבַּיִת הַזֶּה: **לג** וְאַתָּה תִּשְׁמַע
מִן־הַשָּׁמַיִם מִמְּכוֹן שִׁבְתְּךָ וְעָשִׂיתָ כְּכֹל אֲשֶׁר־
יִקְרָא אֵלֶיךָ הַנָּכְרִי לְמַעַן יֵדְעוּ כָל־עַמֵּי הָאָרֶץ
אֶת־שְׁמֶךָ וּלְיִרְאָה אֹתְךָ כְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְלָדַעַת
כִּי־שִׁמְךָ נִקְרָא עַל־הַבַּיִת הַזֶּה אֲשֶׁר

בָּנִיתִי: **לד** כִּי־יֵצֵא עַמְּךָ לַמִּלְחָמָה עַל־אֹיְבָיו
בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר תִּשְׁלָחֵם וְהִתְפַּלְלוּ אֵלֶיךָ דֶּרֶךְ הָעִיר
הַזֹּאת אֲשֶׁר בָּחַרְתָּ בָּהּ וְהַבַּיִת אֲשֶׁר־בָּנִיתִי
לִשְׁמֶךָ: **לה** וְשָׁמַעְתָּ מִן־הַשָּׁמַיִם אֶת־תְּפִלָּתָם
וְאֶת־תְּחִנָּתָם וְעָשִׂיתָ מִשְׁפָּטָם: **לו** כִּי יֶחֶטְאוּ־לָךְ
כִּי אֵין אָדָם אֲשֶׁר לֹא־יֶחֱטָא וְאָנַפְתָּ בָּם וּנְתַתָּם
לִפְנֵי אוֹיֵב וְשָׁבָום שׁוֹבֵיהֶם אֶל־אֶרֶץ רְחוֹקָה אוֹ
קְרוֹבָה: **לז** וְהֵשִׁיבוּ אֶל־לְבָבָם בָּאָרֶץ אֲשֶׁר
נִשְׁבוּ־שָׁם וְשָׁבוּ | וְהִתְחַנְּנוּ אֵלֶיךָ בְּאֶרֶץ שׁבְיָם
לֵאמֹר חָטָאנוּ הֶעֱוִינוּ וְרָשָׁעְנוּ: **לח** וְשָׁבוּ אֵלֶיךָ
בְּכָל־לְבָבָם וּבְכָל־נַפְשָׁם בְּאֶרֶץ שׁבְיָם אֲשֶׁר־שָׁבוּ
אֹתָם וְהִתְפַּלְלוּ דֶּרֶךְ אַרְצָם אֲשֶׁר נָתַתָּה לַאֲבוֹתָם
וְהָעִיר אֲשֶׁר בָּחַרְתָּ וְלַבַּיִת אֲשֶׁר־בָּנִיתִי
לִשְׁמֶךָ: **לט** וְשָׁמַעְתָּ מִן־הַשָּׁמַיִם מִמְּכוֹן שִׁבְתְּךָ
אֶת־תְּפִלָּתָם וְאֶת־תְּחִנָּתֵיהֶם וְעָשִׂיתָ מִשְׁפָּטָם
וְסָלַחְתָּ לְעַמְּךָ אֲשֶׁר חָטְאוּ־לָךְ: **מ** עַתָּה אֱלֹהַי
יִהְיוּ־נָא עֵינֶיךָ פְּתֻחוֹת וְאָזְנֶיךָ קַשֻּׁבוֹת לִתְפִלַּת
הַמָּקוֹם הַזֶּה: {ס} **מא** וְעַתָּה קוּמָה יְהוָה אֱלֹהִים
לָנוּחֶךָ אַתָּה וַאֲרוֹן עֻזֶּךָ כֹּהֲנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהִים
יִלְבְּשׁוּ תְשׁוּעָה וַחֲסִידֶיךָ יִשְׂמְחוּ בַטּוֹב: **מב** יְהוָה
אֱלֹהִים אַל־תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ זָכְרָה לְחַסְדֵי דָוִיד
עַבְדֶּךָ: {פ}

דברי הימים ב פרק ז

א וּכְכַלּוֹת שְׁלֹמֹה לְהִתְפַּלֵּל וְהָאֵשׁ יָרְדָה
מֵהַשָּׁמַיִם וַתֹּאכַל הָעֹלָה וְהַזְּבָחִים וּכְבוֹד יְהוָה
מָלֵא אֶת־הַבָּיִת: **ב** וְלֹא יָכְלוּ הַכֹּהֲנִים לָבוֹא אֶל־
בֵּית יְהוָה כִּי־מָלֵא כְּבוֹד־יְהוָה אֶת־בֵּית
יְהוָה: **ג** וְכָל | בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רֹאִים בְּרֶדֶת הָאֵשׁ
וּכְבוֹד יְהוָה עַל־הַבָּיִת וַיִּכְרְעוּ אַפַּיִם אַרְצָה עַל־
הָרִצְפָה וַיִּשְׁתַּחֲווּ וְהֹדוֹת לַיהוָה כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם
חַסְדּוֹ: **ד** וְהַמֶּלֶךְ וְכָל־הָעָם זֹבְחִים זֶבַח לִפְנֵי
יְהוָה: {ס} **ה** וַיִּזְבַּח הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה אֶת־זֶבַח
הַבָּקָר עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם אֶלֶף וְצֹאן מֵאָה וְעֶשְׂרִים
אֶלֶף וַיַּחְנְכוּ אֶת־בֵּית הָאֱלֹהִים הַמֶּלֶךְ וְכָל־
הָעָם: **ו** וְהַכֹּהֲנִים עַל־מִשְׁמְרוֹתָם עֹמְדִים וְהַלְוִיִּם
בִּכְלֵי־שִׁיר יְהוָה אֲשֶׁר עָשָׂה דָּוִיד הַמֶּלֶךְ לְהֹדוֹת
לַיהוָה כִּי־לְעוֹלָם חַסְדּוֹ בְּהַלֵּל דָּוִיד בְּיָדָם
וְהַכֹּהֲנִים מחצצרים מַחְצְרִים נֶגְדָּם וְכָל־יִשְׂרָאֵל
עֹמְדִים: {ס} **ז** וַיְקַדֵּשׁ שְׁלֹמֹה אֶת־תּוֹךְ הֶחָצֵר
אֲשֶׁר לִפְנֵי בֵית־יְהוָה כִּי־עָשָׂה שָׁם הָעֹלוֹת וְאֶת
חֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים כִּי־מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר עָשָׂה
שְׁלֹמֹה לֹא יָכוֹל לְהָכִיל אֶת־הָעֹלָה וְאֶת־הַמִּנְחָה
וְאֶת־הַחֲלָבִים: **ח** וַיַּעַשׂ שְׁלֹמֹה אֶת־הֶחָג בָּעֵת
הַהִיא שִׁבְעַת יָמִים וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ קָהָל גָּדוֹל
מְאֹד מִלְּבוֹא חֲמָת עַד־נַחַל מִצְרַיִם: **ט** וַיַּעֲשׂוּ
בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת כִּי | חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ עָשׂוּ
שִׁבְעַת יָמִים וְהֶחָג שִׁבְעַת יָמִים: **י** וּבְיוֹם עֶשְׂרִים
וּשְׁלֹשָׁה לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי שִׁלַּח אֶת־הָעָם
לְאָהֳלֵיהֶם שְׂמֵחִים וְטוֹבֵי לֵב עַל־הַטּוֹבָה אֲשֶׁר
עָשָׂה יְהוָה לְדָוִיד וְלִשְׁלֹמֹה וּלְיִשְׂרָאֵל
עַמּוֹ: **יא** וַיְכַל שְׁלֹמֹה אֶת־בֵּית יְהוָה וְאֶת־בֵּית
הַמֶּלֶךְ וְאֵת כָּל־הַבָּא עַל־לֵב שְׁלֹמֹה לַעֲשׂוֹת
בְּבֵית־יְהוָה וּבְבֵיתוֹ הִצְלִיחַ: {פ}
יב וַיֵּרָא יְהוָה אֶל־שְׁלֹמֹה בַּלַּיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ
שָׁמַעְתִּי אֶת־תְּפִלָּתֶךָ וּבָחַרְתִּי בַּמָּקוֹם הַזֶּה לִי
לְבֵית זָבַח: **יג** הֵן אֶעְצֹר הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר
וְהֵן־אֲצַוֶּה עַל־חָגָב לֶאֱכוֹל הָאָרֶץ וְאִם־אֲשַׁלַּח
דֶּבֶר בְּעַמִּי: **יד** וְיִכָּנְעוּ עַמִּי אֲשֶׁר נִקְרָא־שְׁמִי

עֲלֵיהֶם וְיִתְפַּלְלוּ֙ וְיבַקְשׁ֣וּ פָנַ֔י וְיָשֻׁ֖בוּ מִדַּרְכֵיהֶ֣ם הָרָעִ֑ים וַאֲנִ֞י אֶשְׁמַ֣ע מִן־הַשָּׁמַ֗יִם וְאֶסְלַח֙ לְחַטָּאתָ֔ם וְאֶרְפָּ֖א אֶת־אַרְצָֽם׃ **טו** עַתָּ֥ה עֵינַ֖י יִהְי֣וּ פְתֻחֹ֑ות וְאָזְנַ֖י קַשֻּׁבֹ֥ות לִתְפִלַּ֖ת הַמָּקֹ֥ום הַזֶּֽה׃ **טז** וְעַתָּ֣ה בָחַ֔רְתִּי וְהִקְדַּ֖שְׁתִּי אֶת־הַבַּ֣יִת הַזֶּ֑ה לִֽהְיֹ֤ות־שְׁמִי֙ שָׁ֔ם עַד־עֹולָ֖ם וְהָי֣וּ עֵינַ֔י וְלִבִּ֖י שָׁ֥ם כָּל־הַיָּמִֽים׃ **יז** וְאַתָּ֕ה אִם־תֵּלֵ֥ךְ לְפָנַ֖י כַּאֲשֶׁ֣ר הָלַ֣ךְ דָּוִ֔יד אָבִ֑יךָ וְלַעֲשֹׂ֗ות כְּכֹ֤ל אֲשֶׁר־צִוִּיתִ֙יךָ֙ וְחֻקַּ֣י וּמִשְׁפָּטַ֔י תִּשְׁמֹֽור׃ **יח** וַהֲקִימֹותִ֗י אֶת־כִּסֵּ֤א מַלְכוּתֶךָ֙ כַּאֲשֶׁ֣ר כָּרַ֔תִּי לְדָוִ֖יד אָבִ֑יךָ לֵאמֹ֗ר לֹֽא־יִכָּרֵ֤ת לְךָ֙ אִ֔ישׁ מֹושֵׁ֖ל בְּיִשְׂרָאֵֽל׃ **יט** וְאִם־תְּשׁוּבֻ֗ון אַתֶּם֙ וַעֲזַבְתֶּ֣ם חֻקֹּתַ֔י וּמִצְוֹתַ֖י אֲשֶׁ֣ר נָתַ֑תִּי לִפְנֵיכֶ֗ם וַהֲלַכְתֶּם֙ וַעֲבַדְתֶּ֣ם אֱלֹהִ֔ים אֲחֵרִ֖ים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶ֥ם לָהֶֽם׃ **כ** וּנְתַשְׁתִּ֣ים מֵעַ֔ל אַדְמָתִ֖י אֲשֶׁ֣ר נָתַ֑תִּי לָהֶ֗ם וְאֶת־הַבַּ֤יִת הַזֶּה֙ אֲשֶׁ֣ר הִקְדַּ֔שְׁתִּי לִשְׁמִ֖י אַשְׁלִ֣יךְ מֵעַ֣ל פָּנָ֑י וְאֶתְּנֶ֥נּוּ לְמָשָׁ֛ל וְלִשְׁנִינָ֖ה בְּכָל־הָעַמִּֽים׃ **כא** וְהַבַּ֤יִת הַזֶּה֙ אֲשֶׁ֣ר הָיָ֔ה עֶלְיֹ֖ון לְכָל־עֹבֵ֣ר עָלָ֑יו יֹשֵׁ֗ם וְאָמַ֤ר בַּמֶּה֙ עָשָׂ֣ה יְהוָ֔ה כָּזֹ֖את לָאָ֥רֶץ הַזֹּ֖את וְלַבַּ֥יִת הַזֶּֽה׃ **כב** וְאָמְר֗וּ עַל֙ אֲשֶׁ֣ר עָזְב֔וּ אֶת־יְהוָ֖ה | אֱלֹהֵ֣י אֲבֹתֵיהֶ֑ם אֲשֶׁ֣ר הֹוצִיאָ֗ם מֵאֶ֙רֶץ֙ מִצְרַ֔יִם וַיַּחֲזִ֖יקוּ בֵּאלֹהִ֣ים אֲחֵרִ֑ים וַיִּשְׁתַּחֲוּ֙ לָהֶ֔ם וַיַּעַבְד֖וּם עַל־כֵּ֥ן הֵבִ֛יא עֲלֵיהֶ֖ם אֶת כָּל־הָרָעָ֥ה הַזֹּֽאת׃ {פ}

דברי הימים ב פרק ח

א וַיְהִ֕י מִקֵּ֖ץ | עֶשְׂרִ֣ים שָׁנָ֑ה אֲשֶׁ֣ר בָּנָ֔ה שְׁלֹמֹ֖ה אֶת־בֵּ֥ית יְהוָ֖ה וְאֶת־בֵּיתֹֽו׃ **ב** וְהֶעָרִ֗ים אֲשֶׁ֤ר נָתַן֙ חוּרָ֣ם לִשְׁלֹמֹ֔ה בָּנָ֥ה שְׁלֹמֹ֖ה אֹתָ֑ם וַיֹּ֥שֶׁב שָׁ֖ם אֶת־בְּנֵ֥י יִשְׂרָאֵֽל׃ **ג** וַיֵּ֣לֶךְ שְׁלֹמֹ֔ה חֲמָ֖ת צוֹבָ֑ה וַיֶּחֱזַ֖ק עָלֶֽיהָ׃ **ד** וַיִּבֶן֙ אֶת־תַּדְמֹ֔ר בַּמִּדְבָּ֖ר וְאֵת֙ כָּל־עָרֵ֣י הַמִּסְכְּנֹ֔ות אֲשֶׁ֥ר בָּנָ֖ה בַּחֲמָֽת׃ **ה** וַיִּבֶן֙ אֶת־בֵּ֣ית חֹורֹ֔ן הָעֶלְיֹ֑ון וְאֶת־בֵּ֣ית חֹורֹ֔ן הַתַּחְתֹּ֑ון עָרֵ֥י מָצֹ֖ור חֹומֹ֥ות דְּלָתַ֖יִם וּבְרִֽיחַ׃ **ו** וְאֶת־בַּעֲלָ֗ת וְאֵת֙ כָּל־עָרֵ֣י הַמִּסְכְּנֹ֔ות אֲשֶׁ֥ר הָי֖וּ לִשְׁלֹמֹ֑ה וְאֵת֙ כָּל־עָרֵ֣י הָרֶ֔כֶב וְאֵת֙ עָרֵ֣י הַפָּרָשִׁ֔ים וְאֵת֙ | כָּל־חֵ֣שֶׁק שְׁלֹמֹ֔ה אֲשֶׁ֥ר חָשַׁ֖ק לִבְנֹ֑ות בִּירוּשָׁלַ֗͏ִם וּבַלְּבָנֹון֙ וּבְכֹ֖ל אֶ֥רֶץ מֶמְשַׁלְתֹּֽו׃ **ז** כָּל־הָעָ֞ם הַנֹּותָ֣ר מִן־הַחִתִּ֗י וְהָאֱמֹרִ֤י וְהַפְּרִזִּי֙ וְהַחִוִּ֣י וְהַיְבוּסִ֔י אֲשֶׁ֥ר לֹֽא מִיִּשְׂרָאֵ֖ל הֵֽמָּה׃ **ח** מִן־בְּנֵיהֶ֗ם אֲשֶׁ֤ר נֹותְרוּ֙ אַחֲרֵיהֶ֔ם בָּאָ֖רֶץ אֲשֶׁ֣ר לֹא־כִלּ֑וּם בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל וַיַּעֲלֵ֥ם שְׁלֹמֹ֖ה לְמַ֥ס עַד הַיֹּ֥ום הַזֶּֽה׃ **ט** וּמִן־בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל ׀ אֲשֶׁ֣ר לֹא־נָתַ֣ן שְׁלֹמֹ֔ה לַעֲבָדִ֖ים לִמְלַאכְתֹּ֑ו כִּי־הֵ֣מָּה אַנְשֵׁ֤י מִלְחָמָה֙ וְשָׂרֵ֣י שָׁלִישָׁ֔יו וְשָׂרֵ֖י רִכְבֹּ֥ו וּפָרָשָֽׁיו׃ {פ} **י** וְאֵ֕לֶּה שָׂרֵ֖י הַנִּצָּבִ֑ים הַנֹּצְבִ֣ים אֲשֶׁר־לַמֶּ֔לֶךְ שְׁלֹמֹ֖ה חֲמִשִּׁ֥ים וּמָאתָֽיִם׃ הָרֹדִ֖ים בָּעָֽם׃ **יא** וְאֶת־בַּת־פַּרְעֹ֗ה הֶעֱלָ֤ה שְׁלֹמֹה֙ מֵעִ֣יר דָּוִ֔יד לַבַּ֖יִת אֲשֶׁ֣ר בָּנָה־לֹּ֑ו כִּ֣י אָמַ֗ר לֹא־תֵשֵׁ֤ב אִשָּׁה֙ לִ֣י בְבֵית֙ דָּוִ֣יד מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵ֔ל כִּֽי־קֹ֥דֶשׁ הֵ֖מָּה אֲשֶׁר־בָּ֣אָה אֲלֵיהֶ֑ם אֲרֹ֥ון יְהוָֽה׃ {פ}

יב אָ֣ז הֶעֱלָ֤ה שְׁלֹמֹה֙ עֹלֹ֣ות לַיהוָ֔ה עַל֙ מִזְבַּ֣ח יְהוָ֔ה אֲשֶׁ֥ר בָּנָ֖ה לִפְנֵ֥י הָאוּלָֽם׃ **יג** וּבִדְבַר־יֹ֥ום בְּיֹ֖ום לְהַעֲלֹ֑ות כְּמִצְוַ֣ת מֹשֶׁ֔ה לַשַּׁבָּתֹ֥ות וְלֶחָדָשִׁ֖ים וְלַמ�ֹּועֲדֹ֑ות שָׁלֹ֣וש פְּעָמִ֔ים בַּשָּׁנָ֖ה בְּחַ֣ג הַמַּצֹּ֑ות וּבְחַ֣ג הַשָּׁבֻעֹ֔ות וּבְחַ֖ג הַסֻּכֹּֽות׃ **יד** וַיַּעֲמֵ֗ד כְּמִשְׁפַּט֙ דָּוִ֣יד אָבִ֔יו אֶת־מַחְלְקֹ֖ות הַכֹּהֲנִ֑ים עַל־עֲבֻדָּתָ֗ם וְהַלְוִיִּ֞ם עַל־מִשְׁמְרֹתָ֤ם לְהַלֵּל֙ וּלְשָׁרֵ֣ת נֶ֔גֶד הַכֹּהֲנִ֖ים לִדְבַר־יֹ֣ום בְּיֹומֹ֑ו וְהַשֹּׁעֲרִ֗ים בְּמַחְלְקוֹתָם֙ לְשַׁ֣עַר וָשָׁ֔עַר כִּ֥י כֵ֖ן מִצְוַ֣ת דָּוִ֣יד אִישׁ־הָאֱלֹהִֽים׃ **טו** וְלֹ֥א סָרוּ֙ מִצְוַ֣ת הַמֶּ֔לֶךְ עַל־הַכֹּהֲנִ֖ים

וְהַלְוִיִּם לְכָל־דָּבָר וְלָאֲצָרוֹת: **טז** וַתִּכֹּן כָּל־
מְלֶאכֶת שְׁלֹמֹה עַד־הַיּוֹם מוּסַד בֵּית־יְהוָה וְעַד־
כְּלֹתוֹ שָׁלֵם בֵּית יְהוָה: {ס} **יז** אָז הָלַךְ שְׁלֹמֹה
לְעֶצְיוֹן־גֶּבֶר וְאֶל־אֵילוֹת עַל־שְׂפַת הַיָּם בְּאֶרֶץ
אֱדוֹם: **יח** וַיִּשְׁלַח־לוֹ חוּרָם בְּיַד־עֲבָדָיו
אוניות אֳנִיּוֹת וַעֲבָדִים יוֹדְעֵי יָם וַיָּבֹאוּ עִם־עַבְדֵי
שְׁלֹמֹה אוֹפִירָה וַיִּקְחוּ מִשָּׁם אַרְבַּע־מֵאוֹת
וַחֲמִשִּׁים כִּכַּר זָהָב וַיָּבִיאוּ אֶל־הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה: {פ}

דברי הימים ב פרק ט

א וּמַלְכַּת־שְׁבָא שָׁמְעָה אֶת־שֵׁמַע שְׁלֹמֹה וַתָּבוֹא
לְנַסּוֹת אֶת־שְׁלֹמֹה בְּחִידוֹת בִּירוּשָׁלַם בְּחַיִל כָּבֵד
מְאֹד וּגְמַלִּים נֹשְׂאִים בְּשָׂמִים וְזָהָב לָרֹב וְאֶבֶן
יְקָרָה וַתָּבוֹא אֶל־שְׁלֹמֹה וַתְּדַבֵּר עִמּוֹ אֵת כָּל־
אֲשֶׁר הָיָה עִם־לִבָּהּ: **ב** וַיַּגֶּד־לָהּ שְׁלֹמֹה אֶת־כָּל־
דְּבָרֶיהָ וְלֹא־נֶעְלַם דָּבָר מִשְׁלֹמֹה אֲשֶׁר לֹא הִגִּיד
לָהּ: **ג** וַתֵּרֶא מַלְכַּת־שְׁבָא אֶת חָכְמַת שְׁלֹמֹה
וְהַבַּיִת אֲשֶׁר בָּנָה: **ד** וּמַאֲכַל שֻׁלְחָנוֹ וּמוֹשַׁב
עֲבָדָיו וּמַעֲמַד מְשָׁרְתָיו וּמַלְבּוּשֵׁיהֶם וּמַשְׁקָיו
וּמַלְבּוּשֵׁיהֶם וַעֲלִיָּתוֹ אֲשֶׁר יַעֲלֶה בֵּית יְהוָה וְלֹא־
הָיָה עוֹד בָּהּ רוּחַ: **ה** וַתֹּאמֶר אֶל־הַמֶּלֶךְ אֱמֶת
הַדָּבָר אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי בְּאַרְצִי עַל־דְּבָרֶיךְ וְעַל־
חָכְמָתֶךְ: **ו** וְלֹא־הֶאֱמַנְתִּי לְדִבְרֵיהֶם עַד אֲשֶׁר־
בָּאתִי וַתִּרְאֶינָה עֵינַי וְהִנֵּה לֹא הֻגַּד־לִי חֲצִי
מַרְבִּית חָכְמָתֶךָ יָסַפְתָּ עַל־הַשְּׁמוּעָה אֲשֶׁר
שָׁמָעְתִּי: **ז** אַשְׁרֵי אֲנָשֶׁיךָ וְאַשְׁרֵי עֲבָדֶיךָ אֵלֶּה
הָעֹמְדִים לְפָנֶיךָ תָּמִיד וְשֹׁמְעִים אֶת־
חָכְמָתֶךָ: **ח** יְהִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בָּרוּךְ אֲשֶׁר | חָפֵץ
בְּךָ לְתִתְּךָ עַל־כִּסְאוֹ לְמֶלֶךְ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ
בְּאַהֲבַת אֱלֹהֶיךָ אֶת־יִשְׂרָאֵל לְהַעֲמִידוֹ לְעוֹלָם
וַיִּתְּנֶךָ עֲלֵיהֶם לְמֶלֶךְ לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט
וּצְדָקָה: **ט** וַתִּתֵּן לַמֶּלֶךְ מֵאָה וְעֶשְׂרִים | כִּכַּר זָהָב
וּבְשָׂמִים לָרֹב מְאֹד וְאֶבֶן יְקָרָה וְלֹא הָיָה כַּבֹּשֶׂם
הַהוּא אֲשֶׁר־נָתְנָה מַלְכַּת־שְׁבָא לַמֶּלֶךְ
שְׁלֹמֹה: **י** וְגַם־עַבְדֵי חִירָם וְעַבְדֵי שְׁלֹמֹה
אֲשֶׁר־הֵבִיאוּ זָהָב מֵאוֹפִיר הֵבִיאוּ עֲצֵי אַלְגּוּמִּים
וְאֶבֶן יְקָרָה: **יא** וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ אֶת־עֲצֵי הָאַלְגּוּמִּים
מְסִלּוֹת לְבֵית־יְהוָה וּלְבֵית הַמֶּלֶךְ וְכִנֹּרוֹת וּנְבָלִים
לַשָּׁרִים וְלֹא־נִרְאוּ כָהֵם לְפָנִים בְּאֶרֶץ
יְהוּדָה: **יב** וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה נָתַן לְמַלְכַּת־שְׁבָא אֶת־
כָּל־חֶפְצָהּ אֲשֶׁר שָׁאֲלָה מִלְבַד אֲשֶׁר־הֵבִיאָה אֶל־
הַמֶּלֶךְ וַתֵּהָפֶךְ וַתֵּלֶךְ לְאַרְצָהּ הִיא וַעֲבָדֶיהָ: {פ}
יג וַיְהִי מִשְׁקַל הַזָּהָב אֲשֶׁר־בָּא לִשְׁלֹמֹה בְּשָׁנָה
אַחַת שֵׁשׁ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים וָשֵׁשׁ כִּכְּרֵי זָהָב: **יד** לְבַד
מֵאַנְשֵׁי הַתָּרִים וְהַסֹּחֲרִים מְבִיאִים וְכָל־מַלְכֵי
עֲרַב וּפַחוֹת הָאָרֶץ מְבִיאִים זָהָב וָכֶסֶף
לִשְׁלֹמֹה: **טו** וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה מָאתַיִם צִנָּה
זָהָב שָׁחוּט שֵׁשׁ מֵאוֹת זָהָב שָׁחוּט יַעֲלֶה עַל־
הַצִּנָּה הָאֶחָת: **טז** וּשְׁלֹשׁ־מֵאוֹת מָגִנִּים זָהָב
שָׁחוּט שְׁלֹשׁ מֵאוֹת זָהָב יַעֲלֶה עַל־הַמָּגֵן הָאֶחָת
וַיִּתְּנֵם הַמֶּלֶךְ בְּבֵית יַעַר הַלְּבָנוֹן: **יז** וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ
כִּסֵּא־שֵׁן גָּדוֹל וַיְצַפֵּהוּ זָהָב טָהוֹר: **יח** וְשֵׁשׁ
מַעֲלוֹת לַכִּסֵּא וְכֶבֶשׁ בַּזָּהָב לַכִּסֵּא מֻאֲחָזִים וְיָדוֹת
מִזֶּה וּמִזֶּה עַל־מְקוֹם הַשָּׁבֶת וּשְׁנַיִם אֲרָיוֹת
עֹמְדִים אֵצֶל הַיָּדוֹת: **יט** וּשְׁנֵים עָשָׂר אֲרָיוֹת
עֹמְדִים שָׁם עַל־שֵׁשׁ הַמַּעֲלוֹת מִזֶּה וּמִזֶּה לֹא־
נַעֲשָׂה כֵן לְכָל־מַמְלָכָה: **כ** וְכֹל כְּלֵי מַשְׁקֵה הַמֶּלֶךְ
שְׁלֹמֹה זָהָב וְכֹל כְּלֵי בֵית־יַעַר הַלְּבָנוֹן זָהָב סָגוּר
אֵין כֶּסֶף נֶחְשָׁב בִּימֵי שְׁלֹמֹה לִמְאוּמָה: **כא** כִּי־

אֲנִיּוֹת לַמֶּלֶךְ הִלְכוֹת תַּרְשִׁישׁ עִם עַבְדֵי חוּרָם אַחַת לְשָׁלוֹשׁ שָׁנִים תָּבוֹאנָה | אֳנִיּוֹת תַּרְשִׁישׁ נְשֹׂאוֹת זָהָב וָכֶסֶף שֶׁנְהַבִּים וְקוֹפִים וְתוּכִיִּים: {פ} **כב** וַיִּגְדַּל הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה מִכֹּל מַלְכֵי הָאָרֶץ לְעֹשֶׁר וְחָכְמָה: **כג** וְכָל מַלְכֵי הָאָרֶץ מְבַקְשִׁים אֶת פְּנֵי שְׁלֹמֹה לִשְׁמֹעַ אֶת חָכְמָתוֹ אֲשֶׁר נָתַן הָאֱלֹהִים בִּלְבָבוֹ: **כד** וְהֵם מְבִיאִים אִישׁ מִנְחָתוֹ כְּלֵי כֶסֶף וּכְלֵי זָהָב וּשְׂלָמוֹת נֶשֶׁק וּבְשָׂמִים סוּסִים וּפְרָדִים דְּבַר־שָׁנָה בְּשָׁנָה: {ס} **כה** וַיְהִי לִשְׁלֹמֹה אַרְבַּעַת אַלְפֵי אֲרִיוֹת סוּסִים וּמַרְכָּבוֹת וּשְׁנֵים־עָשָׂר אֶלֶף פָּרָשִׁים וַיַּנִּיחֵם בְּעָרֵי הָרֶכֶב וְעִם־הַמֶּלֶךְ בִּירוּשָׁלִָם: **כו** וַיְהִי מוֹשֵׁל בְּכָל־הַמְּלָכִים מִן־הַנָּהָר וְעַד־אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים וְעַד גְּבוּל מִצְרָיִם: **כז** וַיִּתֵּן הַמֶּלֶךְ אֶת־הַכֶּסֶף בִּירוּשָׁלִַם כָּאֲבָנִים וְאֶת הָאַרְזִים נָתַן כַּשִּׁקְמִים אֲשֶׁר־בַּשְּׁפֵלָה לָרֹב: **כח** וּמוֹצִיאִים סוּסִים מִמִּצְרַיִם לִשְׁלֹמֹה וּמִכָּל־הָאֲרָצוֹת: **כט** וּשְׁאָר דִּבְרֵי שְׁלֹמֹה הָרִאשֹׁנִים וְהָאַחֲרוֹנִים הֲלֹא־הֵם כְּתוּבִים עַל־דִּבְרֵי נָתָן הַנָּבִיא וְעַל־נְבוּאַת אֲחִיָּה הַשִּׁילוֹנִי וּבַחֲזוֹת יעדי יְעִדּוֹ הַחוֹזֶה עַל־יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט: **ל** וַיִּמְלֹךְ שְׁלֹמֹה בִּירוּשָׁלִַם עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל אַרְבָּעִים שָׁנָה: **לא** וַיִּשְׁכַּב שְׁלֹמֹה עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקְבְּרֵהוּ בְּעִיר דָּוִיד אָבִיו וַיִּמְלֹךְ רְחַבְעָם בְּנוֹ תַּחְתָּיו: {פ}

דברי הימים ב פרק י

א וַיֵּלֶךְ רְחַבְעָם שְׁכֶמָה כִּי שְׁכֶם בָּאוּ כָל־יִשְׂרָאֵל לְהַמְלִיךְ אֹתוֹ: **ב** וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט וְהוּא בְּמִצְרַיִם אֲשֶׁר בָּרַח מִפְּנֵי שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ וַיָּשָׁב יָרָבְעָם מִמִּצְרָיִם: **ג** וַיִּשְׁלְחוּ וַיִּקְרְאוּ־לוֹ וַיָּבֹא יָרָבְעָם וְכָל־יִשְׂרָאֵל וַיְדַבְּרוּ אֶל־רְחַבְעָם לֵאמֹר: **ד** אָבִיךָ הִקְשָׁה אֶת־עֻלֵּנוּ וְעַתָּה הָקֵל מֵעֲבוֹדַת אָבִיךָ הַקָּשָׁה וּמֵעֻלּוֹ הַכָּבֵד אֲשֶׁר־נָתַן עָלֵינוּ וְנַעַבְדֶךָּ: **ה** וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם עוֹד שְׁלֹשֶׁת יָמִים וְשׁוּבוּ אֵלָי וַיֵּלֶךְ הָעָם: {ס} **ו** וַיִּוָּעַץ הַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם אֶת־הַזְּקֵנִים אֲשֶׁר־הָיוּ עֹמְדִים לִפְנֵי שְׁלֹמֹה אָבִיו בִּהְיֹתוֹ חַי לֵאמֹר אֵיךְ אַתֶּם נוֹעָצִים לְהָשִׁיב לָעָם־הַזֶּה דָּבָר: **ז** וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו לֵאמֹר אִם־תִּהְיֶה לְטוֹב לְהָעָם הַזֶּה וּרְצִיתָם וְדִבַּרְתָּ אֲלֵהֶם דְּבָרִים טוֹבִים וְהָיוּ לְךָ עֲבָדִים כָּל־הַיָּמִים: **ח** וַיַּעֲזֹב אֶת־עֲצַת הַזְּקֵנִים אֲשֶׁר יְעָצֻהוּ וַיִּוָּעַץ אֶת־הַיְלָדִים אֲשֶׁר גָּדְלוּ אִתּוֹ הָעֹמְדִים לְפָנָיו: **ט** וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מָה אַתֶּם נוֹעָצִים וְנָשִׁיב דָּבָר אֶת־הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבְּרוּ אֵלַי לֵאמֹר הָקֵל מִן־הָעֹל אֲשֶׁר־נָתַן אָבִיךָ עָלֵינוּ: **י** וַיְדַבְּרוּ אִתּוֹ הַיְלָדִים אֲשֶׁר גָּדְלוּ אִתּוֹ לֵאמֹר כֹּה־תֹאמַר לָעָם אֲשֶׁר־דִּבְּרוּ אֵלֶיךָ לֵאמֹר אָבִיךָ הִכְבִּיד אֶת־עֻלֵּנוּ וְאַתָּה הָקֵל מֵעָלֵינוּ כֹּה תֹאמַר אֲלֵהֶם קָטָנִּי עָבָה מִמָּתְנֵי אָבִי: **יא** וְעַתָּה אָבִי הֶעְמִיס עֲלֵיכֶם עֹל כָּבֵד וַאֲנִי אוֹסִיף עַל־עֻלְּכֶם אָבִי יִסַּר אֶתְכֶם בַּשּׁוֹטִים וַאֲנִי בָּעַקְרַבִּים: {פ}

יב וַיָּבֹא יָרָבְעָם וְכָל־הָעָם אֶל־רְחַבְעָם בַּיּוֹם הַשְּׁלִשִׁי כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר שׁוּבוּ אֵלַי בַּיּוֹם הַשְּׁלִשִׁי: **יג** וַיַּעֲנֵם הַמֶּלֶךְ קָשָׁה וַיַּעֲזֹב הַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם אֶת עֲצַת הַזְּקֵנִים: **יד** וַיְדַבֵּר אֲלֵהֶם כַּעֲצַת הַיְלָדִים לֵאמֹר אַכְבִּיד אֶת־עֻלְּכֶם וַאֲנִי אוֹסִיף עָלָיו אָבִי יִסַּר אֶתְכֶם בַּשּׁוֹטִים וַאֲנִי בָּעַקְרַבִּים: **טו** וְלֹא־שָׁמַע הַמֶּלֶךְ אֶל־הָעָם כִּי־הָיְתָה נִסָּבָה מֵעִם הָאֱלֹהִים לְמַעַן הָקִים יְהוָה

אֶת־דְּבָרוֹ אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד אֲחִיָּהוּ הַשִּׁלוֹנִי אֶל־
יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט: **טז** וְכָל־יִשְׂרָאֵל כִּי לֹא־שָׁמַע
הַמֶּלֶךְ לָהֶם וַיָּשִׁיבוּ הָעָם אֶת־הַמֶּלֶךְ | לֵאמֹר מַה־
לָּנוּ חֵלֶק בְּדָוִיד וְלֹא־נַחֲלָה בְּבֶן־יִשַׁי אִישׁ לְאָהָלֶיךָ
יִשְׂרָאֵל עַתָּה רְאֵה בֵיתְךָ דָּוִיד וַיֵּלֶךְ כָּל־יִשְׂרָאֵל
לְאָהָלָיו: {ס} **יז** וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הַיֹּשְׁבִים בְּעָרֵי
יְהוּדָה וַיִּמְלֹךְ עֲלֵיהֶם רְחַבְעָם: **יח** וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ
רְחַבְעָם אֶת־הֲדֹרָם אֲשֶׁר עַל־הַמַּס וַיִּרְגְּמוּ־בוֹ
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶבֶן וַיָּמֹת {ס} וְהַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם
הִתְאַמֵּץ לַעֲלוֹת בַּמֶּרְכָּבָה לָנוּס יְרוּשָׁלָם:
{ס} **יט** וַיִּפְשְׁעוּ יִשְׂרָאֵל בְּבֵית דָּוִיד עַד הַיּוֹם הַזֶּה:

הודפס
לעילוי נשמת
עומר רחמים בן
סלימה ומנחם ז"ל
נלב"ע
כ"ה שבט תשפ"ו
ת.נ.צ.ב.ה.

הודפס לזכות

ליאל ז׳אן בן אהובה
וחנה בת לאה מרים הי״ו

אור בן חנה ותהילה בת
אזמרלדה הי״ו

וכל נשמות ישראל הזקוקים להפקד
בדבר ישועה ורחמים שיפקדו בזרע
של קיימא בקרוב, אמן כן יהי רצון!

ולהבדיל לעילוי נשמת:

יהודה ליאון בן יעקב
וקוטה ז״ל

נפ׳ ח״י ניסן תשפ״ו

ת.נ.צ.ב.ה.

זכות הדפסת בי"ת
ומשניות זהר
יכול להיות שלך או
לעילוי נשמת קרוב
משפחתך!
אלפי דפי גמרא
אלפי פרקי משנה
ותוספתא
נ"ך ודפי זהר לזכותך!

זכות שבועית: 180 ₪

זכות חודשית: 520 ₪

להקדשות: 058-3273775

לוח מוהרא"ש

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב
עיר שומרי הלשון עיר השמחה

פרשת נשא

א	יום ראשון	**ראש חודש סיון, מ"ה לעומר** עלות השחר (72 דק') ... 4:26 | סו"ז תפילה ..... 10:16 נץ החמה ..... 5:38 | חצות היום ..... 12:34 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:13 | שקיעה ..... 7:30 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:06 | צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:43	**ליומוד יומי:** **בבלי:** חולין יז **ירושלמי:** בבא קמא טו **תוספתא:** חגיגה ב **נ"ך:** דברי הימים ב ד **משניות:** כתובות יא **זהר:** שמות א עמ' קעה-קעו	17
ב	יום שני	**מ"ו לעומר** עלות השחר (72 דק') ... 4:25 | סו"ז תפילה ..... 10:15 נץ החמה ..... 5:37 | חצות היום ..... 12:34 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:13 | שקיעה ..... 7:31 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:06 | צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:44	**ליומוד יומי:** **בבלי:** חולין יח **ירושלמי:** בבא קמא טז **תוספתא:** חגיגה ג **נ"ך:** דברי הימים ב ה **משניות:** כתובות יב **זהר:** שמות א עמ' קעז-קעח	18
ג	יום שלישי	**מ"ז לעומר** עלות השחר (72 דק') ... 4:25 | סו"ז תפילה ..... 10:15 נץ החמה ..... 5:37 | חצות היום ..... 12:34 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:12 | שקיעה ..... 7:32 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:06 | צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:45	**ליומוד יומי:** **בבלי:** חולין יט **ירושלמי:** בבא קמא יז **תוספתא:** יבמות א **נ"ך:** דברי הימים ב ו **משניות:** כתובות יג **זהר:** שמות א עמ' קעט-קפ	19
ד	יום רביעי	**מ"ח לעומר** עלות השחר (72 דק') ... 4:24 | סו"ז תפילה ..... 10:15 נץ החמה ..... 5:36 | חצות היום ..... 12:35 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:12 | שקיעה ..... 7:32 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:05 | צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:45	**ליומוד יומי:** **בבלי:** חולין כ **ירושלמי:** בבא קמא יח **תוספתא:** יבמות ב **נ"ך:** דברי הימים ב ז **משניות:** נדרים א **זהר:** שמות א עמ' קפא-קפב	20
ה	יום חמישי	**מ"ט לעומר, ערב חג השבועות, עירוב תבשילין** עלות השחר (72 דק') ... 4:24 | סו"ז תפילה ..... 10:15 נץ החמה ..... 5:36 | חצות היום ..... 12:35 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:11 | שקיעה ..... 7:33 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:05 | צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:46 הדלקת נרות (40 דק'): 6:53 (20 דק'): 7:13	**ליומוד יומי:** **בבלי:** חולין כא **ירושלמי:** בבא קמא יט **תוספתא:** יבמות ג **נ"ך:** דברי הימים ב ח **משניות:** נדרים ב **זהר:** שמות א עמ' קפג-קפד	21
ו	יום שישי	**חג השבועות, יזכור** עלות השחר (72 דק') ... 4:23 | סו"ז תפילה ..... 10:15 נץ החמה ..... 5:35 | חצות היום ..... 12:35 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:11 | שקיעה ..... 7:34 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:05 | צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:47 הדלקת נרות (40 דק'): 6:54 (20 דק'): 7:14	**ליומוד יומי:** **בבלי:** חולין כב **ירושלמי:** בבא קמא כ **תוספתא:** יבמות ד **נ"ך:** דברי הימים ב ט **משניות:** נדרים ג **זהר:** שמות א עמ' קפה-קפו	22
ז	שב"ק	**שבת קודש פרשת נשא, אסרו חג** עלות השחר (72 דק') ... 4:23 | סו"ז תפילה ..... 10:15 נץ החמה ..... 5:35 | חצות היום ..... 12:35 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:11 | שקיעה ..... 7:34 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:05 | צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:47 מוצש"ק לשיטת ר"ת: 8:47	**ליומוד יומי:** **בבלי:** חולין כג **ירושלמי:** בבא קמא כא **תוספתא:** יבמות ה **נ"ך:** דברי הימים ב י **משניות:** נדרים ד **זהר:** שמות א עמ' קפז-קפח	23

מֵרֹאשׁ חֹדֶשׁ סִיוָן נִמְשָׁכִים כֹּחוֹת מְיֻחָדִים לְהִתְחַדֵּשׁ בִּלְמוּד הַתּוֹרָה, וְלִקְבֹּעַ בְּעַצְמוֹ הַתְמָדַת הַתּוֹרָה עַל כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ !

(משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)